ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Κάνιστρον Εἰσηγήσεων

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2008

Κάνιστρον Εἰσηγήσεων

Σειρά: «Πνοή» ἀριθμ. 4

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Κάνιστρον Εἰσηγήσεων

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2008

Κάνισιρον Εἰσηγήσεων

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51 - 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr
ISBN: 978-960-98025-9-8

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9

Α΄. Οἱ ἐργάτες τοῦ Θεοῦ 15

Β΄. Ἡ λειτουργικὴ συνείδηση τοῦ ἱερέως καὶ ἡ ποιμαντικὴ γιὰ τὴν λειτουργικὴ ἀγωγὴ τῶν πιστῶν 33

Γ΄. Θεολογικὴ προσέγγιση «τῶν ἀναγεννητικῶν» θρησκευτικῶν κινημάτων ἢ ἡ περὶ ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου βιβλικὴ διδαχή 75

Δ΄. Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ 115

Ε΄. Βασικὲς θέσεις ἀντιμετωπίσεως τῶν αἱρετικῶν στὴν ἐποχή μας 153

ΣΤ΄. Ἐπίσκοπος καὶ Ἐκκλησία 221

Ἐπίλογος 263

Πρόλογος

Ἀνάμεσα στὰ καθήκοντα τοῦ Ἐπισκόπου περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἐκπαίδευση τοῦ ἱεροῦ κλήρου κατὰ τὰ ὁριζόμενα ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων, ὅπως τοῦ νη΄ (58ου) τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τοῦ ιθ΄ (19ου) τῆς Πενθέκτης.

«Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς εἰς εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ἀμελείᾳ καὶ ραθυμίᾳ, καθαιρείσθω»[1].

Δηλαδή: Ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος ποὺ παραμελεῖ τὸν κλῆρο ἢ τὸν λαὸ καὶ δὲν τοὺς διδάσκει τὴν εὐσέβεια, νὰ ἀφορίζεται· κι ἂν ἐπιμένει στὴν ἀμέλεια καὶ τὴν ραθυμία, νὰ καθαιρεῖται.

«Ὅτι δεῖ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ἐν πάσῃ δὲ ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς, πάντα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους, ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἀναλεγομένους τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε, καὶ κρίματα, καὶ μὴ παρεκβαίνοντας τοὺς ἤδη τεθέντας ὅρους, ἢ τὴν ἐκ τῶν θεοφόρων Πατέρων παράδο-

1. Κανὼν νη΄ (58ος) Ἁγίων Ἀποστόλων.

σιν. Ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακινηθείη λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἑρμηνευέτωσαν, ἢ ὡς ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρες, καὶ διδάσκαλοι, διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμείτωσαν, ἢ λόγους οἰκείους συντάττοντες· ἵνα μή, ἔστιν ὅτε, πρὸς τοῦτο ἀπόρως ἔχοντες, ἀποπίπτοιεν τοῦ προσήκοντος. Διὰ γὰρ τῆς τῶν προειρημένων Πατέρων διδασκαλίας, οἱ λαοὶ ἐν γνώσει γινόμενοι τῶν τε σπουδαίων καὶ αἱρετῶν, καὶ τῶν ἀσυμφόρων καὶ ἀποβλήτων, τὸν βίον μεταρρυθμίζουσι πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τῷ τῆς ἀγνοίας οὐχ ἁλίσκονται πάθει, ἀλλὰ προσέχοντες τῇ διδασκαλίᾳ, ἑαυτοὺς πρὸς τὸ μὴ κακῶς παθεῖν παραθήγουσι, καὶ φόβῳ τῶν ἐπηρτημένων τιμωριῶν τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῖς ἐξεργάζονται»[2].

Δηλαδή: Πρέπει οἱ πρόεδροι τῶν ἐκκλησιῶν κάθε μέρα καὶ ἰδιαίτερα τὶς Κυριακὲς νὰ διδάσκουν σ᾽ ὅλο τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ τοὺς λόγους τῆς εὐσέβειας ἀντλώντας ἀπὸ τὴν θεία Γραφὴ τὰ νοήματα καὶ τὶς κρίσεις τῆς ἀλήθειας καὶ νὰ μὴ παραβαίνουν τὰ δόγματα ποὺ ἤδη ἔχουν τεθεῖ ἢ τὴν παράδοση τῶν θεοφόρων Πατέρων. Ἀλλὰ καὶ ἂν χρησιμοποιήσουν λόγια τῆς Γραφῆς, νὰ μὴν τὰ ἑρμηνεύουν διαφορετικά, παρὰ ὅπως τὰ ἐξέθεσαν στὰ συγγράμματά τους οἱ φωστῆρες καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας· καὶ περισσότερο νὰ καταξιώνονται μ᾽ αὐτὰ τὰ λόγια παρὰ συνθέτοντας δικούς τους λόγους, γιὰ νὰ μὴν ἀποκλίνουν κάποτε ἀπὸ τὸ πρέπον, ὅταν θὰ συναντήσουν δυσκολίες στὴν ὁμιλία τους. Γιατὶ μέσω τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων ποὺ προαναφέρθηκαν, οἱ ἄν-

2. Κανὼν ιθ΄ (19ος) τῆς Πενθέκτης.

θρωποι, καθὼς θὰ γνωρίσουν καὶ τὰ σοβαρὰ καὶ τὰ ἄξια προτίμησης καὶ τὰ ἀσύμφορα καὶ αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ ἀποβάλλονται, μεταβάλλουν τὴν ζωή τους πρὸς τὸ καλύτερο καὶ δὲν κυριεύονται ἀπὸ τὸ κακὸ τῆς ἄγνοιας, ἀλλὰ ἔχοντας τὴν προσοχή τους στραμμένη στὴν διδασκαλία, ἀσκοῦν τοὺς ἑαυτούς τους στὸ νὰ μὴ κακοπάθουν καὶ κατορθώνουν τὴν σωτηρία τους ἐξαιτίας τοῦ φόβου γιὰ τὶς ἐπικείμενες τιμωρίες.

Κατὰ τὴν ἄσκηση τῆς ἀρχιερατικῆς διακονίας μας κληθήκαμε νὰ εἰσηγηθοῦμε σὲ Συνέδρια καὶ Συνδιασκέψεις, ποὺ συμμετεῖχαν κληρικοὶ καὶ στελέχη τῆς ἱεραποστολικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας μας, διάφορα θέματα.

Ἐκδίδουμε ἐντύπως μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς εἰσηγήσεις μας γιὰ τὴν κατάρτιση τῶν κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Εἶναι κατάλληλο νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι μιὰ ἱερατικὴ σύναξη, στὴν ὁποία συμμετέχουν οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι μιᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μὲ Πρόεδρο τὸν Ἐπίσκοπό τους, εἶναι μιὰ ἰδιαίτερη εὐλογία γιὰ τὴν Τοπικὴ Ἐκκλησία. Ἐπαναλαμβάνεται μιὰ μακροχρόνια πρακτικὴ ποὺ ἀνάγεται στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, Ἱδρυτὴ καὶ Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος συχνὰ ἔπαιρνε, ἰδιαιτέρως τοὺς μαθητές Του γιὰ νὰ τοὺς ἀποκαλύψει τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τοὺς προετοιμάσει γιὰ τὸ ἔργο, ποὺ θὰ τοὺς ἀνέθετε νὰ ἐπιτελέσουν.

Οἱ ἱεροὶ εὐαγγελιστὲς μᾶς παραδίδουν αὐτὲς τὶς εὐλογημένες συζητήσεις τοῦ Κυρίου μας μὲ τοὺς μαθητές Του.

✧ *«Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ᾽ ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· »*[3]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν ἀνέβαινε ὁ Ἰησοῦς στὰ Ἱεροσόλυμα, πῆρε μαζί του ἰδιαιτέρως τοὺς δώδεκα μαθητὲς στὸν δρόμο καὶ τοὺς εἶπε:

✧ *«Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ κατ᾽ ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;»*[4]. Δηλαδή: Καὶ ἐνῶ αὐτὸς καθόταν στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸν πλησίασαν οἱ μαθητὲς ἰδιαιτέρως καὶ εἶπαν· Εἰπέ μας, πότε θὰ γίνουν ὅλ᾽ αὐτὰ καὶ ποιό εἶναι τὸ σημάδι, ποὺ θὰ προαναγγείλει τὴν ἔνδοξό σου παρουσία καὶ τὸ ὁριστικὸ τέλος τοῦ κόσμου αὐτοῦ;

✧ Διευκρίνησε ὅτι: *«Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν»*[5].

Δηλαδή: Σὲ σᾶς, ποὺ ἔχετε ἐνδιαφέρον καὶ καλὴ διάθεση δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς χάρη νὰ μάθετε τὶς μυστηριώδεις ἀλήθειες τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, στοὺς ἄλλους ὅμως μιλάω μὲ παραβολές. Αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἐνδιαφέρον γιὰ νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ δεχθοῦν τὶς πνευματικὲς ἀλήθειες. Καὶ ὁ νοῦς τους εἶναι παχυλὸς καὶ ἀνίκανος γιὰ πνευματικὴ διδασκαλία. Γι᾽ αὐτὸ διδάσκω μὲ τὸν τρόπο αὐτό, γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ δοῦν βαθύτερα καὶ καθαρώτερα, ἐνῶ βλέπουν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώ-

3. Ματθαίου κ΄ 17.
4. Ματθαίου κδ΄ 3.
5. Λουκᾶ η΄ 10.

ματος, γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ καταλάβουν, ἐνῶ ἀκούουν τὴν διδασκαλία ποὺ τοὺς ἐξηγεῖ τὰ μυστήρια.

✧ Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος συζητοῦσε μὲ τοὺς συνεργάτες του καὶ τοὺς κατὰ τόπους Πρεσβυτέρους γιὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας. Καθὼς γνωρίζουμε μιὰ τέτοια συνάντηση πραγματοποιήθηκε στὴν Μίλητο.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς διέσωσε τὴν ὁμιλία τοῦ ἀποστόλου Παύλου στοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου. Σ' αὐτὴ ἀναδεικνύεται ὁ ἀπόστολος ὡς μεγάλος ἱεραποστολικὸς ἐργάτης καὶ ποιμένας.

«Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· ...»[6]. Δηλαδή: Ἀπὸ τὴν Μίλητο δὲ ἔστειλε ἀνθρώπους στὴν Ἔφεσο καὶ κάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας νὰ ἔρθουν σὲ συνάντησή του. Ὅταν δὲ ἦρθαν πρὸς αὐτόν, τοὺς εἶπε:

«Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον»[7].

Δηλαδή: Προσέχετε λοιπὸν τὸν ἑαυτό σας, πῶς θὰ συμπεριφέρεστε καὶ τί θὰ διδάσκετε. Προσέχετε καὶ σέ

6. Πράξεων κ΄ 17-18.

7. Πράξεων κ΄ 28-31.

ὅλο τὸ πνευματικό σας ποίμνιο, στὸ ὁποῖο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σᾶς τοποθέτησε ἐπισκόπους νὰ ποιμαίνετε τὴν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ὁ Κύριος ἔσωσε καὶ κατέστησε κτῆμά του μὲ τὸ ἴδιό του αἷμα. Σᾶς λέω δὲ νὰ προσέχετε, διότι ἐγὼ γνωρίζω τοῦτο, ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησή μου θὰ εἰσέλθουν μεταξύ σας ψευδοδιδάσκαλοι καὶ πλάνοι σὰν ἄλλοι λύκοι ἄγριοι καὶ σκληροί, ποὺ ἀλύπητα θὰ διαρπάζουν τὸ ποίμνιο βλάπτοντες καὶ ἀφανίζοντες τὶς ψυχὲς τῶν λογικῶν προβάτων. Καὶ ἀπὸ σᾶς τοὺς ἴδιους θὰ ἀναφανοῦν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι θὰ διδάσκουν διδασκαλίες, οἱ ὁποῖες θὰ διαστρέφουν τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ ἀποσποῦν τοὺς μαθητὲς ἀπὸ τὸν εὐθὺ δρόμο τῆς ἀλήθειας καὶ νὰ τοὺς παρασύρουν ἀπὸ πίσω τους, ὡς ὀπαδοὺς καὶ ἀκολούθους τους. Γι' αὐτὸ προσέχετε ἄγρυπνοι, ἔχοντες παράδειγμα ἐμένα καὶ ἐνθυμούμενοι, ὅτι ἐπὶ τριετίαν συνεχῶς νύκτα καὶ ἡμέρα δὲν ἔπαυσα μὲ δάκρυα νὰ νουθετῶ κάθε ἕνα.

❁

Εὐχόμαστε ὁ Δομήτορας τῆς Ἐκκλησίας νὰ φωτίζει ὅλους τοὺς πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας νὰ εἶναι εὔχρηστοι *«πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένοι»*[8], δηλαδή, καταρτισμένοι σὲ κάθε ἔργο ἀγαθό.

Ἔγραφα τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου 2008
Μνήμη τῶν ἐν Ἁγίοις πατέρων μας Τριῶν Ἱεραρχῶν
Βασιλείου τοῦ Μεγάλου - Γρηγορίου Θεολόγου- Ἰωάννου Χρυσοστόμου.

8. Τιμοθέου Β΄ γ΄ 17.

Α΄
Οἱ ἐργάτες τοῦ Θεοῦ

Ἡ Ἁγία Γραφὴ σὲ πολλὰ σημεῖα της ἀναφέρεται στοὺς ἐργάτες τοῦ Θεοῦ. Συγκεντρώσαμε μερικοὺς λόγους καὶ τοὺς παραθέτουμε γιὰ νὰ βοηθήσουμε ὅλους ὅσους ἐπιτελοῦν ἐκκλησιαστικὴ διακονία νὰ ἀποκτήσουν τὸ φρόνημα, ποὺ θὰ τοὺς ἀναδείξει εὐάρεστους καὶ ἀκαταίσχυντους ἐργάτες τοῦ Θεοῦ.

1. Καλοῦνται στὴν διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Θεό

«Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀαρών»[1]. Δηλαδή: Ἐπίσης, κανένας δὲν παίρνει μόνος του αὐτὴ τὴν τιμή, ἀλλὰ ὅταν τὸν καλέσει ὁ Θεός, ὅπως ἀκριβῶς τὸν Ἀαρών.

1. Ἑβραίους ε΄ 4.

2. Ἀποστέλλονται στὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἀπὸ τὸν Χριστό

«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς»[2]. Δηλαδή: Ὅπως ὁ Πατέρας ἔστειλε ἐμένα, ἔτσι στέλνω κι ἐγὼ ἐσᾶς.

❁

3. Ἐκλέγονται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος

«Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς... Οὗτοι μὲν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κατῆλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον»[3]. Δηλαδή: Κάποτε ἐνῶ αὐτοὶ βρίσκονταν σὲ λειτουργικὴ σύναξη λατρεύοντας τὸν Κύριο καὶ νηστεύοντας, εἶπε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα: Νὰ μοῦ ξεχωρίσετε τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν Σαῦλο γιὰ τὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο τοὺς ἔχω καλέσει ... Ἔτσι λοιπὸν αὐτοί, σταλμένοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, κατέβηκαν στὴν Σελεύκεια κι ἀπὸ κεῖ μὲ πλοῖο πῆγαν στὴν Κύπρο.

❁

4. Ἔχουν ἐξουσία δοσμένη ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπὴ τῶν πιστῶν

«Ἐάν τε γὰρ καὶ περισσότερόν τι καυχήσομαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῖν εἰς οἰκοδομὴν

2. Ἰωάννου κ΄ 21.

3. Πράξεων ιγ΄ 2, 4.

καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι». «Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔδωκέ μοι ὁ Κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν»[4].

Δηλαδή: Γιατί, κι ἂν ἀκόμη καυχηθῶ κάπως περισσότερο γιὰ τὴν ἐξουσία ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Κύριος, γιὰ νὰ σᾶς στηρίξουμε κι ὄχι γιὰ νὰ σᾶς καταστρέψουμε, δὲ θὰ ντροπιαστῶ. Σᾶς τὰ γράφω αὐτὰ τώρα ποὺ δὲν εἶμαι κοντά σας, ὥστε ὅταν ἔρθω νὰ μὴ χρησιμοποιήσω αὐστηρότητα, σύμφωνα μὲ τὴν ἐξουσία ποὺ μοῦ ἔδωσε ὁ Κύριος νὰ χτίζω κι ὄχι νὰ γκρεμίζω.

5. Ἡ ἐξουσία τοὺς δόθηκε πρὸς οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας

«Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»[5].

Δηλαδή: Αὐτὸς σὲ ἄλλους ἔδωσε τὸ χάρισμα τοῦ ἀποστόλου, σὲ ἄλλους τοῦ προφήτη, σὲ ἄλλους τοῦ εὐαγγελιστὴ καὶ σὲ ἄλλους τοῦ ποιμένα καὶ δασκάλου, γιὰ νὰ καταρτίζουν καὶ νὰ διακονοῦν τοὺς πιστούς, ὥστε νὰ οἰκοδομεῖται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

6. Ξεχωρισμένοι γιὰ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιο. Ἔχουν δηλαδὴ ἀποκλειστικὴ ἀποστολή.

«Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστο-

4. Β΄ Κορινθίους ι΄ 8, ιγ΄ 10.

5. Ἐφεσίους δ΄ 11-12.

λος, ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ»[6]. Δηλαδή: Ὁ Παῦλος, δοῦλος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὸν κάλεσε ὁ Θεὸς νὰ γίνει ἀπόστολος καὶ τὸν ξεχώρισε γιὰ νὰ διαδώσει τὸ εὐαγγέλιο.

❁

7. Ὁ Χριστὸς ἐμπιστεύθηκε σ' αὐτοὺς τὸ Εὐαγγέλιο. Μὲ τὸ κήρυγμα δὲν ἐπιδιώκουν νὰ ἀρέσουν σὲ ἀνθρώπους ἀλλὰ στὸν Θεό.

«Ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν»[7]. Δηλαδή: Ἀλλὰ κηρύττουμε τὸ εὐαγγέλιο ὅπως μᾶς τὸ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός, ἀφοῦ πρῶτα μᾶς δοκίμασε. Ἔτσι, κηρύττουμε ὄχι γιὰ νὰ ἀρέσουμε σὲ ἀνθρώπους, ἀλλὰ στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καλὰ τὶς καρδιές μας.

❁

8. Περιγράφονται ὅτι εἶναι:

α΄. Πρεσβευτὲς τοῦ Χριστοῦ

«Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ»[8]. Δηλαδή: Ἐμεῖς ἐνεργοῦμε σὰν πρεσβευτὲς τοῦ Χριστοῦ. Μέσα ἀπ' τὰ δικά μας λόγια εἶ-

6. Ρωμαίους α΄ 1.
7. Θεσσαλονικεῖς Α΄ β΄ 4.
8. Κορινθίους Β΄ ε΄ 20.

ναι σὰν νὰ σᾶς παρακαλεῖ ὁ Θεός. Στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, σᾶς παρακαλοῦμε, συμφιλιωθεῖτε μὲ τὸν Θεό!

β΄. Ὑπηρέτες τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ

«Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ»[9]. Δηλαδή: Σύμφωνα μὲ τὰ παραπάνω, ὁ καθένας ἂς μᾶς βλέπει ὡς ὑπηρέτες τοῦ Χριστοῦ καὶ διαχειριστὲς τῶν μυστικῶν βουλῶν τοῦ Θεοῦ.

γ΄. Δοῦλοι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ

«Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν»[10]. Δηλαδή: Γιατὶ δὲν κηρύττουμε τὸν ἑαυτό μας, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Κύριο, καὶ τοὺς ἑαυτούς μας δούλους σας γιὰ χάρη τοῦ Ἰησοῦ.

δ΄. Προφυλαγμένοι εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν πονηρό

«Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ»[11]. Δηλαδή: Ὁ Κύριος ὅμως κρατάει τὸν λόγο του· αὐτὸς θὰ σᾶς στηρίξει καὶ θὰ σᾶς φυλάξει ἀπὸ τὸν πονηρό.

«Τῷ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίστους καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει»[12]. Δηλαδή: Σ᾽ αὐτὸν ποὺ μπορεῖ νὰ σᾶς προφυλάξει ἀπὸ κάθε πτώση καὶ νὰ σᾶς ἀξιώσει νὰ σταθεῖτε χωρὶς ψεγάδι, γεμάτοι χαρὰ μπροστὰ στὴν ἔνδοξη παρουσία Του.

9. Κορινθίους Α΄ δ΄ 1.
10. Κορινθίους Β΄ δ΄ 5.
11. Θεσσαλονικεῖς Β΄ γ΄ 3.
12. Ἰούδα 24.

ε΄. Ἀπαραίτητοι στὸ ἔργο τοῦ θερισμοῦ καὶ τοῦ κηρύγματος

«Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ»[13]. Δηλαδή: Τότε λέει στοὺς μαθητές του: ὁ θερισμὸς εἶναι πολύς, οἱ ἐργάτες ὅμως λίγοι. Γι᾽ αὐτὸ παρακαλέστε τὸν Κύριο τοῦ χωραφιοῦ νὰ στείλει ἐργάτες γιὰ τὸν θερισμό του.

«Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσι χωρὶς κηρύσσοντος;»[14]. Δηλαδή: Πῶς ὅμως θὰ τὸν ἐπικαλεστοῦν, ἄν δὲν τὸν πιστέψουν; Καὶ πῶς θὰ τὸν πιστέψουν, ἄν δὲν ἔχουν ἀκούσει γι᾽ αὐτόν; Καὶ πῶς πάλι θ᾽ ἀκούσουν γι᾽ αὐτόν, ἂν κάποιος δὲν τοὺς τὸν κηρύξει;

στ΄. Ὑπέροχοι

«Πῶς δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς γέγραπται· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά!»[15]. Δηλαδή: Καὶ πῶς θὰ κηρύξουν σωστά, ἂν δὲν τοὺς ἀποστείλει ὁ Κύριος; Γι᾽ αὐτὸ προφήτεψε ἡ Γραφή: Πόσο ὄμορφος εἶναι ὁ ἐρχομὸς αὐτῶν ποὺ φέρνουν τὴν χαρμόσυνη εἴδηση!

ζ΄. Κοπιάζουν ματαίως χωρὶς τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ

«Ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ᾽ ὁ αὐξάνων Θεός»[16]. Δηλαδή: Ὥστε οὔτε αὐτὸς ποὺ φυτεύει εἶναι κάτι, οὔτε αὐτὸς ποὺ ποτίζει, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ φέρνει τὴν αὔξηση, ὁ Θεός.

---

13. Ματθαίου θ΄ 37-38.
14. Ρωμαίους ι΄ 14.
15. Ρωμαίους ι΄ 15.
16. Κορινθίους Α΄ γ΄ 7.

«Χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί»[17]. Δηλαδή: Μὲ τὴν χάρη ὅμως τοῦ Θεοῦ ἔγινα αὐτὸ ποὺ ἔγινα· κι αὐτὴ ἡ χάρη πρὸς ἐμένα δὲν ὑπῆρξε ἄκαρπη: ἐργάστηκα περισσότερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἀποστόλους, ὄχι βέβαια ἐγώ, ἀλλὰ ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ ποὺ μὲ συνοδεύει.

9. Οἱ Ἐργάτες τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ εἶναι:

α΄. Καθαροί

«Ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει»[18]. Δηλαδή: Νὰ κρατοῦν μὲ καθαρὴ συνείδηση τὴν πίστη ποὺ ἀποκάλυψε ὁ Θεός.

β΄. Ἅγιοι

«Καθὼς καὶ ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατ' ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ»[19]. Δηλαδή: Καὶ ἔκανε τὴν ἐκλογή μας αὐτὴ προτοῦ νὰ γίνῃ ὁ κόσμος, πρὸς τὸν σκοπό, ὅταν θὰ ἐρχόταν ὁ καιρὸς νὰ γεννηθοῦμε καὶ νὰ ζήσουμε στὴν γῆ, νὰ εἴμαστε ἅγιοι καὶ ἄμεμπτοι ἐνώπιόν Του.

γ΄. Ταπεινοί

«Δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων»[20]. Δηλαδή: Ἐργά-

17. Κορινθίους Α΄ ιε΄ 10.
18. Τιμοθέου Α΄ γ΄ 9.
19. Ἐφεσίους α΄ 4.
20. Πράξεων κ΄ 19.

στηκα γιὰ τὸν Κύριο μὲ πολλὴ ταπείνωση, μὲ πολλὰ δάκρυα καὶ μὲ δοκιμασίες ποὺ μὲ βρῆκαν ἐξαιτίας τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Ἰουδαίων.

δ΄. Πρᾶοι

«Ἀλλ᾽ ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις»[21]. Δηλαδή: Ἀντίθετα, μὲ κάθε τρόπο συστήνουμε τὸν ἑαυτό μας σὰν ὑπηρέτες τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν μεγάλη ὑπομονή μας, μὲ τὶς θλίψεις, μὲ τὶς δυσχέρειες, μὲ τὶς στενοχώριες.

«Δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον»[22]. Δηλαδή: Κι ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου δὲν πρέπει νὰ φιλονικεῖ, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἤπιος ἀπέναντι σὲ ὅλους, πρόθυμος νὰ διδάξει, ἀνεκτικός.

ε΄. Ἄμεμπτοι

«Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν»[23]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ εἶναι ἀδιάβλητος καὶ σύζυγος μιᾶς μόνο γυναίκας· νὰ εἶναι προσεκτικός, συνετός, εὐπρεπής, φιλόξενος, καλὸς δάσκαλος.

«Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ»[24]. Δηλαδή: Γιατὶ ὁ ἐπίσκοπος, ὡς διαχειριστὴς τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ εἶναι ἀδιάβλητος· νὰ

21. Κορινθίους Β΄ στ΄ 4.
22. Τιμοθέου Β΄ β΄ 24.
23. Τιμοθέου Α΄ γ΄ 2.
24. Τίτου α΄ 7.

μὴν εἶναι ὑπεροπτικός, εὐέξαπτος, μέθυσος, φιλόνικος, καὶ νὰ μὴν ἐπιδιώκει ἀθέμιτα κέρδη.

στ΄ Πρόθυμοι

«Ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ᾽ ἑκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως»[25]. Δηλαδή: Νὰ ποιμαίνετε τὸ ποίμνιο ποὺ σᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός, ὅπως αὐτὸς θέλει, δηλαδὴ μὲ τὴν θέλησή σας κι ὄχι κάνοντας ἀγγαρεία· μὲ προθυμία κι ὄχι γιὰ τὰ χρήματα.

ζ΄ Ἀφιλοκερδεῖς

«Ἰδοὺ τρίτον ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω ὑμῶν· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλ᾽ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις»[26]. Δηλαδή: Νὰ τώρα γιὰ τρίτη φορὰ ἑτοιμάζομαι νὰ ἔρθω κοντά σας καὶ δὲ θὰ σᾶς ἐπιβαρύνω. Δὲ ζητάω τὰ χρήματά σας ἀλλὰ ἐσᾶς. Γιατὶ δὲν ἔχουν χρέος νὰ μαζεύουν χρήματα τὰ παιδιὰ γιὰ τοὺς γονεῖς, ἀλλὰ οἱ γονεῖς γιὰ τὰ παιδιά.

«Οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ᾽ ὑμῶν οὔτε ἀπὸ ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι, ἀλλ᾽ ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα»[27]. Δηλαδή: Οὔτε ζητήσαμε ἀνθρώπινη δόξα οὔτε ἀπὸ σᾶς οὔτε ἀπὸ ἄλλους, ἂν καὶ μπορούσαμε νὰ σᾶς ἐπιβαρύνουμε ὡς ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ. Ἀπεναντίας ἤμασταν στοργικοὶ σὰν τὴν μητέρα ποὺ φροντίζει τὰ παιδιά της.

25. Πέτρου Α΄ ε΄ 2.
26. Κορινθίους Β΄ ιβ΄ 14.
27. Θεσσαλονικεῖς Α΄ β΄ 6-7.

η΄. Ἀμερόληπτοι

«Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς, χωρὶς προκρίματος μηδὲ ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν»[28]. Δηλαδή: Σὲ ἐξορκίζω μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ στοὺς ἁγίους ἀγγέλους, νὰ τὰ φυλάξεις τὰ παραπάνω χωρὶς προκατάληψη καὶ χωρὶς νὰ ἐνεργεῖς τίποτε μεροληπτικά.

θ΄. Γλυκεῖς

«Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σύκα; οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἁλυκὸν καὶ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ»[29].

Δηλαδή: Ἀπὸ τὸ ἴδιο στόμα βγαίνει ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα. Δὲν πρέπει ἀδελφοί μου, νὰ γίνεται αὐτό. Μήπως ἡ πηγὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο στόμιο ἀναβλύζει γλυκὸ καὶ πικρὸ νερό; Μήπως μπορεῖ, ἀδελφοί μου, ἡ συκιὰ νὰ κάνει ἐλιὲς καὶ τὸ ἀμπέλι σύκα; Τὸ ἴδιο, καμιὰ πηγὴ δὲν μπορεῖ νὰ βγάλει ταυτόχρονα ἁλμυρὸ καὶ γλυκὸ νερό.

ι΄. Ἀφιερωμένοι

«Ἀλλ᾽ οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ»[30].

---

28. Τιμοθέου Α΄ ε΄ 21.
29. Ἰακώβου γ΄ 10-12.
30. Πράξεων κ΄ 24.

Δηλαδή: Ἐγὼ ὅμως τίποτε ἀπ᾽ αὐτὰ δὲν λογαριάζω, οὔτε θεωρῶ τὴν ζωή μου πολύτιμη. Τὸ μόνο ποὺ θέλω εἶναι νὰ ὁλοκληρώσω τὴν ἀποστολή μου μὲ χαρά, καὶ τὸ ἔργο ποὺ μοῦ ἀνέθεσε ὁ Κύριος Ἰησοῦς, δηλαδὴ νὰ κηρύξω τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ.

«Κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ᾽ ἐν πάσῃ παρρησίᾳ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος»[31].

Δηλαδή: Ἔχω τὴν ἔντονη προσμονὴ κι ἐλπίδα ὅτι σὲ τίποτα δὲν θὰ ντροπιάσω τὴν ἀποστολή μου, ἀλλὰ ὅπως πάντα, ἔτσι καὶ τώρα μὲ πολὺ θάρρος θ᾽ ἀγωνιστῶ, ὥστε νὰ δοξαστεῖ ὁ Χριστὸς μὲ ὅλο μου τὸ εἶναι, εἴτε μ᾽ ἀφήσουν νὰ ζήσω εἴτε μὲ καταδικάσουν νὰ πεθάνω. Γιατὶ γιὰ μένα τὸ νὰ ζῶ σημαίνει ζωὴ μὲ τὸν Χριστό, καὶ τὸ νὰ πεθάνω εἶναι κέρδος.

ια΄. Δυνατοὶ στὴν χάρη

«Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»[32]. Δηλαδή: Ἐσύ, λοιπόν, παιδί μου, νὰ παίρνεις δύναμη ἀπὸ τὴν χάρη ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

ιβ΄. Σώφρονες, δίκαιοι, ἐγκρατεῖς

«Ἐπιχορηγήσατε... ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν»[33]. Δηλαδή: Προσθέσατε... στὴν γνώση τὴν

31. Φιλιππησίους α΄ 20-21.
32. Τιμοθέου Β΄ β΄ 1.
33. Πέτρου Β΄ α΄ 6.

αὐτοκυριαρχία, στὴν αὐτοκυριαρχία τὴν ὑπομονή, στὴν ὑπομονὴ τὴν εὐσέβεια.

«Ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν»[34]. Δηλαδή: Νὰ ὑπερασπίζει καὶ νὰ κρατεῖ καλὰ τὸν ἀληθῆ καὶ ἀξιόπιστον λόγον, ποὺ συμφωνεῖ μὲ τὴν ἀποστολικὴ διδαχή, γιὰ νὰ μπορεῖ καὶ νὰ προτρέπει μὲ τὴν ὑγιᾶ καὶ ὀρθὴ διδασκαλία καὶ νὰ ἐξελέγχει καὶ ἀποστομώνει ἐκείνους, ποὺ ἀντιλέγουν.

ιγ΄. Φιλόξενοι

«Ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες»[35]. Δηλαδή: Νὰ βοηθᾶτε τοὺς ἄλλους χριστιανούς, ὅταν βρίσκονται σὲ ἀνάγκη, καὶ νὰ ἐπιδιώκετε νὰ φιλοξενεῖτε τοὺς ἀδελφούς.

«Φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμῶν»[36]. Δηλαδή: Νὰ εἶστε φιλόξενοι μεταξύ σας, χωρὶς νὰ βαρυγκομᾶτε.

ιδ΄. Διδακτικοί

«Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν»[37]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ εἶναι ἀδιάβλητος καὶ σύζυγος μιᾶς μόνο γυναίκας· νὰ εἶναι προσεκτικός, συνετός, εὐπρεπής, φιλόξενος, καλὸς δάσκαλος.

---

34. Τίτου α΄ 9.
35. Ρωμαίους ιβ΄ 13.
36. Α΄ Πέτρου δ΄ 9.
37. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 2.

«Δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον»[38]. Δηλαδή: Καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου δὲν πρέπει νὰ φιλονικεῖ, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἤπιος ἀπέναντι σὲ ὅλους, πρόθυμος νὰ διδάξει, ἀνεκτικός.

ιε΄. Φιλομαθεῖς

«Ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. ... ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν»[39]. Δηλαδή: Ὅσπου νὰ ἔρθω, συγκέντρωσε τὴν προσοχή σου στὴν ἀνάγνωση τῶν Γραφῶν, στὶς συμβουλὲς καὶ στὴν διδασκαλία. ... Αὐτὰ νὰ ἔχεις στὸν νοῦ σου, μ᾽ αὐτὰ νὰ ἀσχολεῖσαι, ὥστε ἡ πρόοδός σου νὰ εἶναι φανερὴ σὲ ὅλα.

ιστ΄. Ἄγρυπνοι

«Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον»[40]. Δηλαδή: Ἐσὺ ὅμως νὰ ἔχεις ξεκαθαρισμένη κρίση γιὰ νὰ τὰ ἀντιμετωπίσεις ὅλα. Νὰ κακοπαθήσεις, νὰ ἐργαστεῖς γιὰ τὴν διάδοση τοῦ εὐαγγελίου, νὰ ἐκπληρώσεις τὸ καθῆκον σου στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ.

ιζ΄. Ἄνθρωποι προσευχῆς

«Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»[41]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ γονατίζω μπροστὰ στὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

38. Τιμοθέου Β΄, β΄ 24.
39. Τιμοθέου Α΄, δ΄ 13, 15.
40. Τιμοθέου Β΄ δ΄ 5.
41. Ἐφεσίους γ΄ 14.

«Πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος»[42]. Δηλαδή: Πάντοτε, σὲ κάθε προσευχή μου, μὲ χαρὰ προσεύχομαι γιὰ ὅλους σας.

ιη΄. Καλοὶ κυβερνῆτες τῶν οἰκογενειῶν τους

«Τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενοι, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· ... διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων»[43]. Δηλαδή: Νὰ διευθύνει καλὰ τὸ σπίτι του καὶ νὰ ἔχει παιδιὰ ποὺ νὰ τὸν ὑπακοῦνε μὲ πολὺ σεβασμό... Οἱ διάκονοι νὰ εἶναι σύζυγοι μιᾶς μόνο γυναίκας καὶ νὰ κυβερνᾶνε καλὰ τὰ παιδιά τους καὶ τὰ σπίτια τους.

ιθ΄. Φιλόστοργοι στὸ ποίμνιό τους

«Καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας»[44].

Δηλαδή: Αὐτὴ ἡ σκέψη μου γιὰ ὅλους σας εἶναι δι-

καιολογημένη, ἀφοῦ σᾶς ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου. Γιατὶ ὅλοι σας μετέχετε στὴν χάρη ποὺ μοῦ δόθηκε τόσο τώρα ποὺ εἶμαι φυλακισμένος, ὅσο κι ὅταν ἐλεύθερος μὲ τὸ κήρυγμά μου ὑπερασπίζομαι καὶ βεβαιώνω τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου.

«Οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς

42. Φιλιππησίους α΄ 4.
43. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 4, 12.
44. Φιλιππησίους α΄ 7.

ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν γεγένησθε. ... καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ»[45].

Δηλαδή: Καὶ ἦταν τόση ἡ ἔγνοια μας γιὰ σᾶς, ὥστε ἤμασταν ἕτοιμοι νὰ σᾶς δώσουμε ὄχι μόνο τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδια μας τὴν ζωή, ἐπειδὴ σᾶς ἀγαπήσαμε. ... Ξέρετε καλὰ ὅτι φερθήκαμε στὸν καθένα σας ὅπως ὁ πατέρας στὰ παιδιά του.

κ΄. Τύποι τῶν πιστῶν

«Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς»[46]. Δηλαδή: Μιμηθεῖτε με ὅλοι, ἀδελφοί μου, καὶ παραδειγματιστεῖτε ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ συμπεριφέρονται σύμφωνα μὲ τὸ δικό μας πρότυπο.

«Οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ᾽ ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς»[47]. Δηλαδή: Ὄχι γιατὶ δὲν εἴχαμε τὸ δικαίωμα αὐτό, ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνουμε παράδειγμα σὲ σᾶς νὰ μᾶς μιμηθεῖτε.

«Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ»[48]. Δηλαδή: Κανεὶς νὰ μὴ σὲ καταφρονεῖ ποὺ εἶσαι ἀκόμη νέος. Ἀντίθετα, νὰ γίνεις ὑπόδειγμα γιὰ τοὺς πιστοὺς μὲ τὸν λόγο, μὲ τὴν συμπεριφορά σου, μὲ τὴν ἀγάπη, μὲ τὴν πνευματικὴ ζωή, μὲ τὴν πίστη, μὲ τὴν ἁγνότητα.

«Μηδ᾽ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύ-

45. Θεσσαλονικεῖς Α΄ β΄ 8, 11.
46. Φιλιππησίους γ΄ 17.
47. Θεσσαλονικεῖς Β΄ γ΄ 9.
48. Τιμοθέου Α΄ δ΄ 12.

ποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου»[49]. Δηλαδή: Μὴν καταδυναστεύετε αὐτοὺς ποὺ ποιμαίνετε, ἀλλὰ νὰ εἶστε ὑπόδειγμα στὸ ποίμνιό σας.

κα΄. Ἡ ἀμοιβή τους

Οἱ ἐργάτες τοῦ Θεοῦ ἀναμένουν ἀπὸ τὸν Δίκαιο Κριτή, κατὰ τὶς ὑποσχέσεις Του, τὸν μισθὸ τοῦ κόπου, τῶν θυσιῶν τους καὶ τῆς ὑπηρεσίας τους.

«Ἐὰν ἐμοί διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ»[50]. Δηλαδή: Ὅποιος θέλει νὰ μὲ ὑπηρετεῖ ἂς ἀκολουθεῖ τὸν δικό μου δρόμο, κι ὅπου εἶμαι ἐγώ, ἐκεῖ θὰ εἶναι καὶ ὁ δικός μου διάκονος. Καὶ ὁ Πατέρας μου θὰ τιμήσει ὅποιον μὲ ὑπηρετεῖ.

«Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι»[51].

Δηλαδή: Μίλησε τότε ὁ Πέτρος καὶ τοῦ εἶπε: Νά, ἐμεῖς ἀφήσαμε τὰ πάντα καὶ σὲ ἀκολουθήσαμε. Τί θὰ γί-

49. Πέτρου Α΄ ε΄ 3.
50. Ἰωάννου ιβ΄ 26.
51. Ματθαίου ιθ΄ 27-30.

νει μ᾽ ἐμᾶς; Κι ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἀπάντησε: Σᾶς βεβαιώνω πὼς ἐσεῖς ποὺ μὲ ἀκολουθήσατε, ὅταν θὰ καθίσει ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου στὸν μεγαλόπρεπο θρόνο του, στὸν καινούριο κόσμο, θὰ καθίσετε κι ἐσεῖς σὲ δώδεκα θρόνους, γιὰ νὰ κρίνετε τὶς δώδεκα φυλὲς τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ὅποιος ἄφησε σπίτια ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὲς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναίκα ἢ παιδιὰ ἢ χωράφια γιὰ χάρη μου, θὰ πάρει ἑκατὸ φορὲς περισσότερα καὶ θὰ κληρονομήσει τὴν αἰώνια ζωή. Πολλοὶ θὰ βρεθοῦν ἀπὸ πρῶτοι τελευταῖοι, καὶ ἄλλοι ἀπὸ τελευταῖοι πρῶτοι.

«Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι· Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, οἳ κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες· Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας, καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν ἐθνῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν. Καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης Κυρίου ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη»[52].

52. Ἀποκαλύψεως ιά΄ 15-19.

Δηλαδή: Καὶ τότε σάλπισε ὁ ἕβδομος ἄγγελος· Καὶ ἔγιναν φωνὲς μεγάλες στὸν οὐρανό, καὶ ἔλεγαν αὐτοὶ ποὺ φώναζαν· Ἐπεκράτησε ὁριστικὰ ἡ βασιλεία καὶ κυριαρχία ἐπάνω στὸν κόσμο τοῦ Κυρίου μας καὶ τοῦ Χριστοῦ του. Καὶ θὰ βασιλεύσει πλέον στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων.Καὶ οἱ εἴκοσι τέσσερις πρεσβύτεροι, ποὺ ἦταν μπροστὰ στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ καθισμένοι στοὺς θρόνους τους, ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο στὴν γῆ καὶ προσκύνησαν τὸν Θεὸ λέγοντας: Κύριε παντοκράτορα Θεέ, ποὺ ὑπάρχεις καὶ ὑπῆρχες καὶ θὰ ἔρθεις. Σ' εὐχαριστοῦμε ποὺ ἔλαβες τὴν δύναμή σου τὴν μεγάλη κι ἔτσι ἡ βασιλεία σου ἄρχισε. Κι ὅταν τὰ ἔθνη ξεσηκώθηκαν ἐναντίον σου, ξέσπασε ἡ ὀργή σου, κι ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ κρίνεις τὰ ἔθνη, ν' ἀνταμείψεις τοὺς δούλους σου τοὺς προφῆτες, τοὺς ἁγίους, κι αὐτοὺς ποὺ σέβονται τὸ ὄνομά σου, μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ νὰ καταστρέψεις αὐτοὺς ποὺ καταστρέφουν τὴν οἰκουμένη. Τότε ἄνοιξε ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ στὸν οὐρανό, καὶ φάνηκε μέσα στὸν ναὸ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου. Κι ἔγιναν ἀστραπὲς καὶ φωνὲς καὶ βροντὲς καὶ σεισμὸς κι ἔπεσε χοντρὸ χαλάζι.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων· ἀμήν[53].

53. Ἀποκαλύψεως κβ΄ 21.

Β΄

Ἡ λειτουργικὴ συνείδηση τοῦ ἱερέως καὶ ἡ ποιμαντικὴ γιὰ τὴν λειτουργικὴ ἀγωγὴ τῶν πιστῶν*

Ἡ λατρεία τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ καὶ Λυτρωτοῦ μας ἀποτελεῖ ἕνα κύριο ἄξονα τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν. Σ' αὐτὴ τὴν διακονία ὁ ἱερέας κατέχει πρωτεύουσα καὶ κυριαρχικὴ θέση, διότι ὡς λειτουργὸς πρέπει νὰ καλλιεργεῖ ἑαυτὸν καὶ ὡς ποιμένας καὶ τοὺς πιστούς.

Στὴν εἰσήγησή μας καταγράφουμε μερικὲς ἀρχὲς ὅπως τὶς διδάσκει ἡ ἁγία Ἐκκλησία μας.

❁

Στὸ πρῶτο μέρος τῆς εἰσηγήσεώς μας θὰ καταθέσουμε μερικὲς σκέψεις ἀπὸ τὴν ἐμπειρία ποὺ ἀποκτήσαμε ἀπὸ τὴν διακονία μας στὴν Ἐκκλησία μας καὶ τὴν ταπεινὴ γνώμη μας γιὰ τὸ πῶς διαμορφώνεται ἡ λειτουργικὴ συνείδηση τοῦ ἱερέως, δηλαδὴ μὲ ποιὸ τρόπο συγκροτεῖται αὐτή.

* Ἡ εἰσήγηση ἔγινε σὲ Ἱερατικὰ Συνέδρια τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων α) Κέρκυρας καὶ β) Τήνου.

1. Μὲ τὴν αὐτοσυνειδησία μας

Πρῶτο στοιχεῖο θεμελιῶδες ποὺ διαμορφώνει τὴν λειτουργικὴ συνείδησή μας εἶναι ἡ αὐτοσυνειδησία μας. Νὰ γνωρίζουμε ποιοὶ εἴμαστε:

Ὁ προφήτης καὶ βασιλιὰς Δαβὶδ ὅταν δέχτηκε τὶς πλούσιες εὐλογίες τοῦ Θεοῦ στὴν ζωή του, προσευχόμενος στὸν Θεὸ καὶ ἐξομολογούμενος ρώτησε· «*Τίς εἰμι ἐγώ, Κύριε μου Κύριε, καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτων;*»[1]. Τὴν ἴδια ἐρώτηση ὀφείλουμε νὰ κάνουμε κι ἐμεῖς γιὰ νὰ φθάσουμε στὴν αὐτογνωσία.

Στὴν αὐτογνωσία μας συντελοῦν τὰ ἑξῆς:

✯ Ὅτι εἴμαστε λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου.

✯ Ὅτι τὸ λειτούργημά μας διέπεται ἀπὸ κανόνες τοὺς ὁποίους διετύπωσαν:

α΄. Ὁ Ἴδιος ὁ Κύριός μας, ὅπως στὴν διδασκαλία Του περὶ τοῦ καλοῦ Ποιμένος (Ἰωάννου ι΄ 1-21) καὶ στὴν τελευταία ὁμιλία Του στοὺς Ἀποστόλους στὸ ὑπερῶο τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου (Ἰωάννου ιγ΄ 1-20).

β΄. Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι στὰ κείμενά τους συμπεριέλαβαν καὶ σχετικὲς μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ ποιμένες διατάξεις, ὅπως εἶναι οἱ Ποιμαντικὲς Ἐπιστολὲς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, οἱ δύο πρὸς Τιμόθεον καὶ ἡ πρὸς Τίτον καὶ οἱ προτροπὲς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου (Α΄ Πέτρου ε΄ 1-9).

γ΄. Οἱ ἅγιοι πατέρες μας μὲ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὶς τυπικὲς διατάξεις.

✯ Ὅτι ἡ ἱερωσύνη δὲν δίνεται καὶ δὲν ἀσκεῖται χωρὶς προϋποθέσεις.

1. Β΄ Βασιλειῶν ζ΄ 18.

✯ Ὅτι κέντρο τῆς λατρείας ποὺ ἐπιτελοῦμε εἶναι ὁ Κύριος τῆς δόξης. Σ' Αὐτὸν ἀναφέρονται τὰ πάντα, ὅπως ἀναφέρεται στὴν εὐχὴ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς τῆς θείας Λειτουργίας καὶ στὶς λοιπὲς εὐχὲς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

✯ Ὅτι σ' αὐτὴ τὴν διακονία δὲν καταστα θήκαμε ἕνεκα τῶν προσόντων ἢ τῆς ἁγιότητάς μας, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μᾶς κάλεσε.

Ὁ Κύριος δήλωσε στοὺς μαθητὲς καὶ ἀποστόλους Του *«οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε»*[2]. Δηλαδή, δὲν μὲ διαλέξατε ἐσεῖς, ἀλλὰ ἐγὼ σᾶς διάλεξα καὶ σᾶς ὅρισα νὰ πᾶτε καὶ νὰ καρποφορήσετε.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διευκρινίζει:

«Οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ»[3], *δηλαδή*, κανένας δὲν παίρνει μόνος του αὐτὴ τὴν τιμή, ἀλλὰ ὅταν τὸν καλέσει ὁ Θεός, καί *«οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ»*[4], τὸ δῶρον, δηλαδή, τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ δὲν ἐξαρτᾶται τελείως καὶ ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸν θέλοντα οὔτε ἀπὸ τὸν ἐπιδιώκοντα αὐτὸ ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἐλεοῦντα Θεό.

✯ Ὅτι προσφέρουμε τὴν θεία λατρεία γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ ἀνάξιοι ὄντες, ὅπως ἀναφέρουν οἱ εὐχὲς τῆς θείας Λειτουργίας, ἡ α΄ τῶν πιστῶν, *«Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων»*, *τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου, «Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς»*, ἡ εὐχὴ μετὰ τὴν ἀπόθεση τῶν τιμίων δώρων στὴν

2. Ἰωάννου ιε΄ 16
3. Ἑβραίους ε΄ 4.
4. Ρωμαίους θ΄ 16.

ἁγία Τράπεζα *«Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ»* καὶ ἡ προπαρασκευαστικὴ γιὰ τὸν ἱερέα τοῦ Μυστηρίου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος *«Ὁ εὔσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων Κύριος»*.

2. Μὲ τὴν τέλεση Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν

Ὁ λειτουργός, ὅπως τὸ δηλώνει τὸ ὄνομά του, εἶναι αὐτὸς ποὺ προσφέρει στὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα τὴν θεία Λειτουργία. Τελεῖ τὰ Ἱερὰ Μυστήρια καὶ ὅλες τὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες τοῦ Τυπικοῦ τῆς θείας λατρείας τῆς Ἐκκλησίας μας. Γι' αὐτὴ τὴν διακονία χειροτονήθηκε καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν παραβλέψει ἢ νὰ τὴν ἐγκαταλείψει.

Ἐξ ἄλλου γιὰ νὰ ἐπιτελοῦν ἀνεμπόδιστα οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἐξέλεξαν τοὺς ἑπτὰ Διακόνους κατὰ τὸν λόγον τῶν Πράξεων *«οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ... ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν»*[5]. Δηλαδή: Δὲν εἶναι σωστὸ ἐμεῖς νὰ ἀφήσουμε τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀσχολούμαστε μὲ διανομὲς τροφίμων... ἐμεῖς θὰ ἀφιερωθοῦμε ἀποκλειστικὰ στὴν προσευχὴ καὶ στὸ ἔργο τοῦ κηρύγματος.

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς τέλεσε στὴν ζωή Του ὅλα ὅσα προέβλεπε ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν λατρεία (Ματθαίου γ΄ 15 καὶ ε΄ 13-18).

Περιετμήθηκε (Λουκᾶ β΄ 21-24). Προσήχθη στὸν ναὸ βρέφος τεσσαρακονθήμερο (Λουκᾶ β΄ 25-40). Προ-

5. Πράξεων ς΄ 2, 4.

σέφερε τὴν ὡρισμένη θυσία (Λουκᾶ β΄ 24). Βαπτίστηκε στὸν Ἰορδάνη ποταμὸ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο (Μάρκου α΄ 9-11). Ἀνέβηκε στὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα (Λουκᾶ β΄ 41-52). Κάθε Σάββατο πήγαινε στὴν Ἰουδαϊκὴ Συναγωγή (Ματθαίου δ΄ 23· ιβ΄ 9· ιγ΄ 54· Λουκᾶ ιγ΄10-11). Ἐπλήρωσε στὴν Καπερναοὺμ τοὺς φόρους (τὰ δίδραχμα) γιὰ τὸν Ναό (Ματθαίου ιζ΄ 24-27). Συμμετεῖχε στὶς Ἰουδαϊκὲς ἑορτές. Συνεβούλευσε τοὺς δέκα λεπροὺς νὰ τηρήσουν ὅσα προέβλεπε ὁ Μωσαϊκὸς νόμος γιὰ τὴν θεραπεία τους (Λουκᾶ ιζ΄ 14). Δίδαξε πῶς νὰ προσεύχονται οἱ μαθητές Του. (Ματθαίου στ΄ 5-13) καὶ πῶς νὰ προσφέρουν τὸ δῶρο τους γιὰ θυσία στὸν ναό (Ματθαίου ε΄ 23-24).

Τὴν ἀλλοίωση τῆς ἁγνῆς καὶ ἀληθινῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ στηλίτευσε ὁ Κύριος μὲ τοὺς λόγους Του (Ματθαίου κγ΄ 16-22), ἐλέγξας τὴν πνευματικὴ ἡγεσία ἐπειδὴ δίδασκε, ὅτι ἂν κάποιος ὁρκιστεῖ στὸν ναὸ δὲν εἶναι τίποτε αὐτό. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ θὰ ὁρκιστεῖ στὸν χρυσὸ τοῦ ναοῦ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τηρήσει τὸν ὅρκο του.

Ἔγινε ἔτσι ὁ Κύριος καὶ σ᾽ αὐτὸ πρότυπο καὶ παράδειγμα τόσο γιὰ τοὺς πιστοὺς ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς.

Ὁ Ἱερέας εἶναι ὁ προεξάρχων τῆς προσευχῆς τῆς κοινότητας. Ἡ τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν εἶναι ἡ κύρια διακονία του, δὲν εἶναι πάρεργο. Δὲν πρέπει νὰ γίνεται μὲ βιασύνη, ἔστω κι ἂν στὸν ναὸ δὲν εὑρίσκονται πιστοί. Ἡ θεία λατρεία πρέπει νὰ γίνεται μὲ εὐλάβεια.

Στὴν θεία λατρεία ἀπευθυνόμαστε στὸν Θεό. Πρὸς τὸν Θεὸ εἶναι στραμμένα ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά μας. Αὐτὸ ἐπιβάλλει εὐλάβεια καὶ συστολή.

Προσευχόμαστε καὶ ὑπὲρ καὶ ἀντὶ τοῦ λαοῦ.

3. Μὲ τὴν μελέτη τῶν κειμένων τῆς θείας λατρείας καὶ τῶν ασκητικῶν τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἑρμηνεύουν καὶ ακολιάζουν τὰ λειτουργικὰ κείμενα

Ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι λογικὴ καὶ γιὰ νὰ εἶναι εὐάρεστη στὸν Θεό, δὲν πρέπει νὰ εἶναι βαττολογία, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου (Ματθαίου στ΄ 7). Οἱ ἅγιοι πατέρες μας Βασίλειος καὶ Χρυσόστομος ἔγραψαν τὶς εὐχὲς τῆς θείας Λειτουργίας καὶ ἄλλοι ἅγιοι πατέρες τὶς εὐχὲς τῶν ἁγίων Μυστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Μὲ αὐτὲς διαμόρφωσαν τὴν συνείδηση τοῦ λειτουργοῦ ἱερέως.

Οἱ εὐχὲς ἔχουν νόημα, σύνταξη. Εἶναι λόγος καὶ ὡς λόγος εἶναι κατανοητὸς καὶ ἀνεπανάληπτος. Γι᾽ αὐτὸ πρέπει νὰ διαβάζουμε σωστὰ μὲ εὐκρίνεια ἀποδίδοντας τὸ νόημα τῶν εὐχῶν, τῶν ὕμνων καὶ τῶν ἀναγνωσμάτων.

Ἂν ἐμεῖς δὲν τὸν κατανοοῦμε ἐμποδίζουμε καὶ τοὺς πιστοὺς νὰ τὸν κατανοήσουν μὲ τὴν διαστρεβλωτικὴ τῶν νοημάτων ἀπὸ ἄγνοια ἀνάγνωση τῶν ἱερῶν κειμένων.

Γιὰ νὰ τὸν κατανοήσουμε ὀφείλουμε νὰ τὸν σπουδάσουμε.

Ὅταν ἐμεῖς μυηθοῦμε, τότε καὶ τοὺς πιστοὺς θὰ μυήσουμε.

Θὰ ἀναφέρουμε σημαντικὰ κείμενα ἁγίων πατέρων, τὰ ὁποῖα βοηθοῦν τόσο τοὺς λειτουργοὺς ὅσο καὶ τοὺς πιστοὺς νὰ ἐμβαθύνουν στὰ τελούμενα τῆς θείας λατρείας.

❄ Τὰ Ἀρεοπαγιτικὰ συγγράμματα *«Περὶ τῆς οὐρα-*

νίας Ἱεραρχίας», «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας», «Περὶ θείων Ὀνομάτων», «Περὶ Μυστικῆς Θεολογίας»[6].

❄ Τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, 7ος αἰώνας (περὶ τὸ 662 μ. Χ.) «*Μυσταγωγία περὶ τοῦ τίνων σύμβολα τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς Συνάξεως τελούμενα καθέστηκε*»[7].

❄ Τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ Α΄ Κωνσταντινουπόλεως (+ 773) «*Ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία*»[8]. Ἀπευθύνεται σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σχόλια στὴν θεία λειτουργία, εἰδικὰ ἀναφέρεται τόσο στὸν ναὸ ὅσο καὶ στὰ ἄμφια.

❄ Τοῦ Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἀνδίδων (11ος αἰώνας) «*Προθεωρία κεφαλαιώδης περὶ τῶν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ γινομένων συμβόλων καὶ μυστηρίων*»[9]. Ἀπευθύνεται στοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς βοηθᾶ νὰ τελοῦν τὴν θεία λειτουργία σωστότερα.

❄ Τοῦ ἁγίου Σωφρονίου Ἱεροσολύμων (12ος αἰώνας) «*Λόγος περιέχων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ λεπτομερῆ ἀφήγησιν πάντων τῶν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ τελουμένων*»[10].

❄ Τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα 14ος αἰώνας (περὶ τὸ 1350 μ. Χ.).

α΄. «Ἑρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας ἐν κεφαλαίοις πεντήκοντα καὶ τρισί».

β΄. «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς». Λόγοι ἑπτά "*ἤτοι περὶ μυστηρίων*"[11].

6. P.G. τ. 3, 120-1065.
7. P.G. 91 657-717.
8. P.G. 98, 384-453.
9. P.G. 140, 417-468.
10. P.G. 87Γ΄, 3981-4001.
11. P.G. 150 368-728.

❄ Ἁγίου Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ιε΄ αἰώνας (περὶ τὸ 1450 μ. Χ.).

Τὰ εὑρισκόμενα ἅπαντα. Ἐν οἷς:

Περὶ τῶν ἱερῶν τελετῶν.

Περὶ τῆς ἱερᾶς τελετῆς τοῦ ἁγίου Μύρου.

Περὶ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας.

Περὶ τοῦ ἁγίου ναοῦ καὶ τῆς τούτου καθιερώσεως.

Περὶ τῶν ἱερῶν χειροτονιῶν.

Περὶ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς.

Περὶ τῆς ἱερᾶς τελετῆς τοῦ ἁγίου ἐλαίου ἤτοι τοῦ εὐχελαίου.

Περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν καὶ τῆς ἱερᾶς τάξεως τῆς κηδείας καὶ τῶν κατ᾽ ἔθος ὑπὲρ μνήμης γινομένων.

Ἑρμηνεία περί τε τοῦ θείου ναοῦ, τῶν ἱερῶν ἀμφίων καὶ περὶ τῆς θείας μυσταγωγίας[12].

4. Μὲ τὰ πρότυπα λειτουργῶν

Τὸ λειτουργικὸ ἦθος μας διαμορφώνεται, ὅταν μελετᾶμε, σπουδάζουμε καὶ ἔχουμε πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας λειτουργικὰ πρότυπα, ὅπως ἀναφέρονται στὴν ἁγία Γραφὴ καὶ στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Πρότυπα ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή

Ὑπάρχουν σαφεῖς ἀναφορὲς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη γιὰ καλοὺς καὶ κακοὺς ἱερεῖς.

12. P.G. 155.

Παραδείγματα καλῶν ἱερέων ἐνδεικτικῶς:

✻ Ὁ Ἀαρὼν

Ὁ Ἀαρὼν κλήθηκε στὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Χρίσθηκε δὲ καὶ ὁ πρῶτος ἀρχιερέας. Διάδοχοί του ἦταν οἱ γιοί του. (Ἐξόδου κθ΄ 29).

Τὸ ἀξίωμά του ἐπικυρώθηκε μὲ τὰ ἑξῆς τρία θαύματα. Ἤτοι·

Πρῶτον μὲ τὴν καταστροφὴ τοῦ Κορὲ καὶ τῶν ὀπαδῶν του ποὺ ἐπιβουλεύτηκαν τὸν Ἀαρὼν καὶ τιμωρήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεό. (Ἀριθμῶν ιστ΄ 31-32).

Δεύτερον μὲ τὴν κατάπαυση τῆς πληγῆς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποὺ ἐπετέθηκαν στὸν Μωυσῆ καὶ στὸν Ἀαρών. (Ἀριθμῶν ιζ΄ 7-15).

Τρίτον μὲ τὴν ἀναβλάστηση τῆς ράβδου του (Ἀριθμῶν ιζ΄ 16-28).

Ὁ Ἀαρὼν ἦταν ἄνθρωπος εὐσεβὴς καὶ πλήρης αὐταπαρνήσεως. Γι᾽ αὐτὸ ὅταν ὁ Θεὸς κατέκαυσε τοὺς γιούς του Ναδὰβ καὶ Ἀβιούδ, ἐπειδὴ παρανόμησαν, λυπήθηκε μέν, ἀλλὰ σιώπησε. Οἱ γιοί του ἦταν ἱερεῖς. Τόλμησαν νὰ προσφέρουν στὸν Θεὸ θυσία θυμιάματος ἀνάβοντας τὸ θυμιατό (πυρεῖο) μὲ κοινὴ φωτιὰ ἀντὶ τῆς ὡρισμένης ἱερῆς φωτιᾶς ποὺ ἔκαιγε στὸ θυσιαστήριο. Καὶ ὁ Θεὸς τοὺς τιμώρησε γιὰ τὴν ἀσέβειά τους.

✻ Ἐλεάζαρ καὶ Φινεὲς οἱ δίκαιοι

Ὁ Ἐλεάζαρ ἦταν ἱερέας, γιὸς τοῦ Ἀαρών. Ὁ δὲ Φινεὲς γιὸς τοῦ Ἐλεάζαρ, ἐγγονὸς τοῦ Ἀαρών.

Γι᾽ αὐτοὺς διαβάζουμε στὸ βιβλίο τῶν Ἀριθμῶν, ὅτι ὁ μὲν Ἐλεάζαρ φρόντιζε ἐπιμελῶς τὰ τῆς Σκηνῆς τοῦ

Μαρτυρίου *«Ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ υἱὸς Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως· τὸ ἔλαιον τοῦ φωτὸς καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἡμέραν καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλης τῆς σκηνῆς»*[13]. Δηλαδή: Ἐπόπτης θὰ εἶναι ὁ Ἐλεάζαρ, ὁ γιὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἀαρών. Αὐτὸς θὰ φροντίζει γιὰ τὸ φωτιστικὸ ἔλαιο, γιὰ τὴν σύνθεση θυμιάματος, γιὰ τὴν καθημερινὴ θυσία, γιὰ τὸ ἔλαιο τῆς χρίσεως καὶ γενικὰ γιὰ τὴν σκηνή.

Ὁ δὲ γιὸς τοῦ Ἐλεάζαρ Φινεές, ἐπειδὴ ἦταν ζηλωτὴς λίαν τοῦ θείου νόμου, ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸ διαθήκη αἰώνιας ἀρχιερωσύνης.

«Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσε τὸν θυμόν μου ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλῶσαι μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐξηνάλωσα τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζήλῳ μου. Οὕτως εἶπον· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ διαθήκην εἰρήνης, καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν διαθήκη ἱερατείας αἰωνία, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε τῷ Θεῷ αὐτοῦ καὶ ἐξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ»[14].

Δηλαδή: Ὁ Κύριος μίλησε πρὸς τὸν Μωϋσῆ καὶ εἶπε· ὁ Φινεές, ὁ υἱὸς τοῦ Ἐλεάζαρ υἱοῦ τοῦ Ἀρχιερέως Ἀαρών, ἔπαυσε τὸν θυμό του κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν διότι αὐτὸς ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες ἀγανάκτησε μὲ ἱερὴ ἀγανάκτηση, γιὰ τὴν ἁμαρτία τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἐφόνευσε τοὺς πρωταίτιους ποὺ ἦταν ἔνοχοι κι ἔτσι δὲν κατέστρεψα στὴν ἱερά μου ἀγανάκτηση ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες. Γιὰ τὴν διαγωγή του αὐτὴ δηλώνω. Νά! συνάπτω μὲ αὐτὸν ἐγὼ ὁ Θεὸς συμβό-

13. Ἀριθμῶν δ΄ 16.

14. Ἀριθμῶν κε΄ 10-13.

λαιο, ἰδιαίτερες εἰρηνικὲς σχέσεις. Ὑπόσχομαι νὰ δώσω σ᾽ αὐτὸν καὶ στοὺς ἀπογόνους του ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἱερωσύνη, ἐπειδὴ ἔδειξε ζῆλο γιὰ μένα τὸν Θεό του καὶ ἐξιλέωσε τὸν θυμό μου κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν.

✻ Ὁ Ἀβιμέλεχ

Ἦταν εὐσεβὴς καὶ δίκαιος ἀρχιερέας. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀρχιερωσύνης του ἐπὶ βασιλείας Σαοὺλ πρόσφερε στὸν Δαβὶδ καὶ στοὺς συντρόφους του νὰ φᾶνε τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως. Ὁ Σαοὺλ θεώρησε τὴν ἐνέργειά του αὐτὴ προδοσία καὶ κατέσφαξε τὸν ἀρχιερέα καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἄλλους ὀγδόντα πέντε ἱερεῖς.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ Σαοὺλ ἔχασε τὴν εὔνοια τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν θρόνο του. (Α΄ Βασιλειῶν κβ΄).

✻ Ὁ προφήτης Ἱερεμίας

Ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους προφῆτες τοῦ Ἰσραήλ. Προφήτεψε ἐπὶ τῶν βασιλέων Ἰωσία, Ἰωάχαζ, Ἰωακείμ, Ἰωαχεὶν καὶ Σεδεκία καὶ μετὰ τὴν αἰχμαλωσία, 605 π. Χ., τῶν Ἰουδαίων στοὺς Βαβυλώνιους.

Γεννήθηκε στὴν πόλι Ἀναθὼθ ἀπὸ τὴν γενεὰ τῶν ἱερέων. Προωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ γίνει προφήτης. Καθιερώθηκε καὶ ἁγιάσθηκε πρὶν γεννηθεῖ. Τὴν προφητική του δράση ἄρχισε τὸ 628 π. Χ. Βοηθούμενος ἀπὸ τὸν ἀγαθὸ καὶ εὐσεβῆ βασιλέα Ἰωσία ἐργάστηκε γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τὴν πνευματικὴ ἀνόρθωση τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Ὁ Ἱερεμίας 42 ὁλόκληρα ἔτη ὑποστήριξε ἐνώπιον τοῦ στασιαστικοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ τὴν θεία ἀλήθεια μὲ καρτερία, ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ ἀπαράμιλλο. Ὑπηρέτησε

τὸν Θεὸ μὲ κίνδυνο πολλάκις τῆς ζωῆς του. Οὔτε ἀπειλὲς ὅμως ἴσχυσαν νὰ τοῦ ἐπιβάλλουν σιωπή, οὔτε παθήματα καὶ διωγμοὶ ἀποθάρρυναν τὸν ἔνθερμο καὶ διακαῆ ζῆλο του. Τρυφερὸς καὶ ἥρεμος, εὐαίσθητος καὶ ἀμνησίκακος συμμεριζόταν τὶς συμφορὲς καὶ τὰ δεινὰ τῶν Ἰουδαίων, ἂν καὶ ἀδυνατοῦσε νὰ τοὺς πείσει νὰ ἔλθουν σὲ μετάνοια γιὰ νὰ ἀποτινάξουν ἀπὸ τὶς κεφαλές τους τὶς συμφορὲς ποὺ τοὺς ἀπειλοῦσαν.

✻ Ὁ Δαβὶδ ἀναφέρεται στοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ ποὺ εἶναι *«πυρὸς φλόγα»*[15].

✻ Ὁ Ζαχαρίας

Ἦταν γιὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδαέ. Λιθοβολήθηκε στὴν αὐλὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ναοῦ (στὰ Ἱεροσόλυμα), ἐπειδὴ ἔλεγξε τὸν λαὸ ποὺ λάτρευε τὰ εἴδωλα (Β΄ Παραλειπομένων κδ΄ 20-22).

Γι᾽ αὐτὸν μίλησε ὁ Κύριος (Ματθαίου κγ΄ 35), ὅτι εἶναι ὁ τελευτεῖος μάρτυρας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Κύριος τὸν ἀναφέρει ὡς υἱὸ Βαραχίου, ἐνῶ ὁ πατέρας του ἦταν ὁ Ἰωδαέ. Ἡ ἀντίφαση αὐτὴ λύεται, ἐὰν λάβουμε ὑπ᾽ ὄψη ὅτι ἡ λέξη υἱὸς ἔχει τὴν ἔννοια καὶ τοῦ ἀπογόνου. Ὁ Βαραχίας ἦταν πρόγονος τοῦ Ζαχαρία καὶ ὄχι πατέρας του.

✻ Ὁ Ζαχαρίας ὁ πατέρας τοῦ προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Ἦταν ἱερέας ἀπὸ τὸν οἶκο Ἀβιά. Ὁ οἶκος - ἡ φυλὴ αὐτὴ ἦταν ἡ ὄγδοη ἀπὸ τὶς εἰκοσιτέσσερες οἴκους - φυ-

15. Ψαλμὸς ργ΄ (ρδ΄) 103, 4.

λὲς τῶν ἱερέων. (Α΄ Παραλειπομένων κδ΄ 10). Ἡ διαίρεση τῶν ἱερέων τῶν Ἰουδαίων σὲ εἴκοσι τέσσερες οἴκους - φυλὲς ἔγινε ἀπὸ τὸν Δαβὶδ ὡς ἐξῆς:

Ὁ Ἀαρών, ποὺ καταστάθηκε Ἀρχιερέας ἀπὸ τὸν Θεό, εἶχε 4 γιούς, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ ἦταν ἀρχιερεῖς καὶ διάδοχοί του. Ἀπὸ τοὺς τέσσερες οἱ δύο Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ κατακάηκαν ὡς ἀσεβεῖς ἀπὸ τὸν Κύριο. Ἔμειναν οἱ δύο ἄλλοι Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθάμαρ.

Ὅλοι ὅσοι κατάγονταν ἀπὸ αὐτὲς τὶς δυὸ οἰκογένειες τῶν γιῶν Ἀαρὼν Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθάμαρ ἦσαν ἱερεῖς, ὁ πρωτότοκος γιὸς ἦταν Ἀρχιερέας. Κάθε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς λειτουργοῦσε μιὰ ἑβδομάδα.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Δαβὶδ πληθύνθηκαν πολύ. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὀργάνωσε τοὺς ἱερεῖς σὲ εἴκοσι τέσσερες φυλές - οἴκους. Ἡ σειρά τους καθορίστηκε μὲ κλῆρο. Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Ἐλεάζαρ δημιουργήθηκαν δέκα ἕξη οἴκοι - φυλὲς καὶ ἀπὸ αὐτὴ τοῦ Ἰθάμαρ ὀκτώ.

Ἡ ἁγία Γραφὴ ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Ζαχαρίας καὶ ἡ Ἐλισάβετ ἡ σύζυγός του *«ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι»*[16].

✻ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς ἱερεῖς νὰ λατρεύουν τὸν Θεό *«μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας»*[17].

✻ Στὰ ὁράματα τῆς ἀποκαλύψεως στὸ οὐράνιο θυσιαστήριο οἱ 24 πρεσβύτεροι παρίστανται ἐνώπιον τοῦ οὐρανίου θυσιαστηρίου καὶ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ φο-

16. Λουκᾶ α΄ 6.

17. Ἑβραίους ιβ΄ 28.

ροῦντες λευκὲς στολές (Ἀποκαλύψεως δ΄ 4), ποὺ συμβολίζουν τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς τους.

Παραδείγματα κακῶν ἱερέων ἐνδεικτικῶς:

✻ Οἱ γιοὶ τοῦ Ἀαρών Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ ποὺ κατακάησαν ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς ἀσεβεῖς. (Λευιτικοῦ ι΄ 1-3, ιστ΄ 1, 12, ἀριθμῶν ιζ΄ 11).

✻ Οἱ Κορέ, Δαθάν, Ἀβειρὼν καὶ διακόσιοι πενήντα Λευίτες

Ὁ Κορὲ ἦταν Λευίτης ποὺ ἀντιστάθηκε κατὰ τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἀαρών (Ἔξοδος στ΄ 16-21).

Ἦταν ἐξάδελφος τοῦ Μωυσέως, ἐπειδὴ οἱ πατέρες τους Ἰσαὰρ τοῦ Κορὲ καὶ Ἀμρὰμ τῶν ἀδελφῶν Μωυσέως καὶ Ἀαρὼν ἦταν ἀδελφοί. Φθόνησε τοὺς ἐξαδέλφους του ποὺ τιμήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ μὲν μὲ ἀρχοντία, ὁ δὲ μὲ ἀρχιερωσύνη, ἐνῶ αὐτὸς ἔμεινε ἁπλῶς λευίτης.

Στασίασε ἐναντίον τους ποθώντας καὶ αὐτὸς ἀρχοντία μαζὶ μὲ τοὺς Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν καὶ διακόσους πενήντα λευίτες. Ὅλοι κατακάησαν ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ φωτιὰ ἀπὸ τὸν οὐρανό. Τοὺς δὲ συστασιαστὲς καὶ συναρχηγοὺς τῆς στάσεως Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν τοὺς κατέπιε ἡ γῆ (Ἀριθμῶν ιστ΄ 11).

✻ Ὁ Ἠλὶ

Ἦταν ἀπόγονος τοῦ Ἰθάμαρ, τέταρτου γιοῦ τοῦ Ἀαρών. Ἀρχιερέας καὶ κριτὴς τοῦ Ἰσραήλ (Α΄ Βασιλειῶν β΄ 11). Ἐπειδὴ ἐχαρίζετο στοὺς γιούς του Ὀφνεὶ καὶ Φινεές, ποὺ ἦταν ἄπληστοι, βέβηλοι καὶ δὲν ἐσέβοντο τὸν Θεό, τι-

μωρήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ δυὸ συμφορές, μὲ τὸν θάνατο τῶν γιῶν του ποὺ σκοτώθηκαν σὲ μάχη μὲ τοὺς Φιλισταίους, καὶ μὲ τὴν ἀπαγωγὴ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους.

Ὅταν πληροφορήθηκε τὶς δύο αὐτὲς συμφορές ἔπεσε, προφανῶς λιπόθυμος ἀπὸ τὴν λύπη του, ἔσπασε τὸν αὐχένα του καὶ πέθανε 98 ἐτῶν.

Ἡ προειδοποίηση τοῦ Θεοῦ ποὺ διαμαρτύρεται γιὰ τὴν συμπεριφορά του ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Καὶ ἦλθεν ὁ ἄνθρωπος Θεοῦ πρὸς Ἠλὶ καὶ εἶπε· τάδε λέγει Κύριος· ἀποκαλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην πρὸς οἶκον τοῦ πατρός σου ὄντων αὐτῶν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ δούλων τῷ οἴκῳ Φαραὼ καὶ ἐξελεξάμην τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐκ πάντων τῶν σκήπτρων Ἰσραὴλ ἐμοὶ ἱερατεύειν καὶ ἀναβαίνειν ἐπὶ θυσιαστήριόν μου καὶ θυμιᾶν θυμίαμα καὶ αἴρειν ἐφοὺδ καὶ ἔδωκα τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου τὰ πάντα τοῦ πυρὸς υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς βρῶσιν· ἱνατί ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸ θυμίαμά μου καὶ εἰς τὴν θυσίαν μου ἀναιδεῖ ὀφθαλμῷ καὶ ἐδόξασας τοὺς υἱούς σου ὑπὲρ ἐμὲ ἐνευλογεῖσθαι ἀπαρχῆς πάσης θυσίας τοῦ Ἰσραὴλ ἔμπροσθέν μου; διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ· εἶπα· ὁ οἶκός σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου διελεύσεται ἐνώπιόν μου ἕως αἰῶνος· καὶ νῦν φησὶ Κύριος· μηδαμῶς ἐμοί, ὅτι ἀλλ᾽ ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμασθήσεται. ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι καὶ ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου καὶ τὸ σπέρμα οἴκου πατρός σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι πρεσβύτης ἐν οἴκῳ μου πάσας τὰς ἡμέρας· καὶ ἄνδρα οὐκ ἐξολοθρεύσω σοι ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου ἐκλείπειν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ καταρρεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ πᾶς περισσεύων οἴκου σου

πεσοῦνται ἐν ρομφαίᾳ ἀνδρῶν. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὃ ἥξει ἐπὶ τοὺς δύο υἱούς σου, Ὀφνὶ καὶ Φινεές· ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀποθανοῦνται ἀμφότεροι. καὶ ἀναστήσω ἐμαυτῷ ἱερέα πιστόν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει· καὶ οἰκοδομήσω αὐτῷ οἶκον πιστόν, καὶ διελεύσεται ἐνώπιον χριστοῦ μου πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ὁ περισσεύων ἐν οἴκῳ σου ἥξει προσκυνεῖν αὐτῷ ὀβολοῦ ἀργυρίου λέγων· παράρριψόν με ἐπὶ μίαν τῶν ἱερατειῶν σου φαγεῖν ἄρτον»[18].

Δηλαδή: Τότε ἕνας προφήτης ἦρθε στὸν Ἡλεὶ καὶ τοῦ εἶπε· Ἄκου τί λέει ὁ Κύριος· ξέρεις καλὰ πὼς ὅταν ὁ προπάτοράς σου Ἀαρὼν ἦταν στὴν Αἴγυπτο, τοῦ φανέρωσα ἐκεῖ τὸν ἑαυτό μου, τὸν καιρὸ ποὺ ὅλη ἡ οἰκογένειά του ἦταν δοῦλοι στὴν δυναστεία τοῦ Φαραώ. Ἀπ' ὅλες τὶς φυλὲς τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ διάλεξα αὐτὸν νὰ γίνει ἱερέας μου, ν' ἀνεβαίνει στὸ θυσιαστήριό μου, νὰ καίει τὸ θυμίαμα καὶ νὰ φοράει τὸ ἐφὼδ ἐνώπιόν μου. Ἐπίσης ὅρισα τὸ μερίδιο ποὺ θὰ παίρνει ἡ οἰκογένεια τοῦ προγόνου σου ἀπ' ὅλες τὶς θυσίες τῶν ἰσραηλιτῶν ποὺ προσφέρονται μὲ φωτιά. Γιατί τώρα ἐσεῖς δὲν ἔχετε κανένα σεβασμὸ γιὰ τὶς θυσίες καὶ τὶς ἀναίμακτες προσφορὲς ποὺ διέταξα νὰ μοῦ φέρνουν στὸ θυσιαστήριό μου οἱ Ἰσραηλίτες; Γιατί ἐκτιμᾶς τοὺς γιούς σου περισσότερο ἀπὸ μένα καὶ παχαίνετε ἀπὸ τὰ καλύτερα μέρη τῶν προσφορῶν τοῦ λαοῦ μου τοῦ Ἰσραήλ; Γι' αὐτό, νὰ τί λέει ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ· πραγματικά, εἶχα ὑποσχεθεῖ ὅτι ἡ οἰκογένειά σου, ἡ συγγένεια τοῦ

18. Βασιλειῶν Α΄ β΄ 27-36.

πατέρα σου θὰ ἦταν ἱερεῖς μου γιὰ πάντα. Τώρα ὅμως, ἐγὼ ὁ Κύριος λέω· Μακριὰ ἀπὸ μένα κάτι τέτοιο! Ἐγὼ θὰ τιμήσω αὐτοὺς ποὺ μὲ τιμοῦν· κι αὐτοὶ ποὺ μὲ καταφρονοῦν θὰ ντροπιαστοῦν. Κοίτα, ἔρχεται ὁ καιρὸς ποὺ θὰ συντρίψω ὅλους τοὺς νέους στὴν οἰκογένειά σου καὶ στὴν συγγένειά σου, ἔτσι ποὺ κανείς τους δὲν θὰ προλάβει νὰ γεράσει. Θὰ βλέπεις ἕναν ἀντίπαλο νὰ ὑπηρετεῖ στὸ θυσιαστήριο, καὶ θὰ φθονεῖς κάθε εὐτυχία ποὺ θὰ δίνω στοὺς Ἰσραηλίτες. Ἀλλὰ στὴν οἰκογένειά σου ποτὲ πιὰ δὲν θὰ ὑπάρξουν μακροήμεροι. Θ' ἀφήσω ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου ζωντανὸ νὰ ὑπηρετεῖ στὸ θυσιαστήριό μου, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μαραζώνει ἀπὸ τὴν ζήλεια καὶ τὴν ἀπογοήτευση. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπόγονοι τῆς οἰκογένειάς σου θὰ πεθαίνουν πάνω στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας τους. Σημάδι γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ σοῦ προλέγω, θὰ εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ συμβεῖ στοὺς δυό σου γιούς, στὸν Ὀφνὶ καὶ στὸν Φινεές. Θὰ πεθάνουν κι οἱ δυὸ μαζὶ τὴν ἴδια μέρα. Καὶ θ' ἀναδείξω ἕναν ἱερέα ποὺ θὰ μοῦ εἶναι πιστός, καὶ θὰ πράττει ὅ,τι ἐγὼ σκέπτομαι καὶ θέλω· θὰ τοῦ δώσω ἀπογόνους ποὺ θὰ μὲ ὑπηρετοῦν παντοτινά, πλάϊ στὸν βασιλιᾶ ποὺ θὰ ἔχω ἐκλέξει. Καὶ ὅποιος ἀπομείνει ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου, θὰ ἔρχεται νὰ τὸν προσκυνάει γιὰ λίγα χρήματα ἢ γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί, καὶ θὰ τοῦ λέει· Βάλε με σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἱερατικὲς ὑπηρεσίες γιὰ νὰ τρώω ἕνα πιάτο φαΐ.

✻ Αὐτοὺς ποὺ καταδικάζει ὁ προφητικὸς λόγος.

Ὁ Θεὸς ἀπείλησε τοὺς ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων μὲ τὸν προφήτη Ὡσηέ, ἐπειδὴ ἔγιναν παγίδα καὶ δίχτυ ποὺ αἰχμαλωτίζει τὸν λαὸ στὴν εἰδωλολατρία (Ὡσηὲ ε΄ 1-2).

Τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐξαγγέλλει ὁ προφήτης Μιχαίας ἐναντίον τῶν ψευδοπροφητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐδωροδοκοῦντο ἀπὸ τὸν λαὸ καὶ ἀπαιτοῦσαν χρήματα. Προφήτευαν μόνο ἐπὶ πληρωμῇ.

Ὁ προφήτης Ἰωὴλ προτρέπει ὅσους λειτουργοῦν στὸ θυσιαστήριο *«λιμοῦ πιέζοντος» «διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν»*[19]. Ὅταν κτυποῦν οἱ συμφορὲς τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ νηστεύουν, νὰ κλαῖνε, νὰ θρηνοῦν, ταπεινωμένοι καὶ πενθηφοροῦντες. Νὰ μὴν ὑποκρίνονται.

Πῶς μποροῦμε νὰ παραβλέψουμε ὅσα ὁ Θεὸς λέγει καὶ μὲ τὸν προφήτη Μαλαχία γιὰ τὶς ἀπαράδεκτες θυσίες ποὺ πρόσφεραν οἱ ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων καὶ Τὸν προσέβαλαν.

«Υἱὸς δοξάζει πατέρα καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ εἰ πατήρ εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ Κύριός εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν ὁ φόβος μου; λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου· καὶ εἴπατε· ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου; προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἠλισγημένους, καὶ εἴπατε· ἐν τίνι ἠλισγήσαμεν αὐτούς; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς· τράπεζα Κυρίου ἠλισγημένη ἐστὶ καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδενώσατε. διότι ἐὰν προσαγάγητε τυφλὸν εἰς θυσίας, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄρρωστον, οὐ κακόν; προσάγαγε δὴ αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεται αὐτό, εἰ λήψεται πρόσωπόν σου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ

19. Ἰωὴλ β΄ 13.

ὑμῶν καὶ δεήθητε αὐτοῦ· ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦτα· εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν; λέγει Κύριος παντοκράτωρ. διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάψεται τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν· οὐκ ἔστι μου θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν»[20].

Δηλαδή: Ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος λέει στοὺς ἱερεῖς Ὁ γιὸς τιμάει τὸν πατέρα του καὶ ὁ δοῦλος τὸν κύριό του. Ἂν ἐγὼ εἶμαι ὁ πατέρας σας, ποῦ εἶναι ἡ τιμὴ ποὺ μοῦ ἀποδίδεται; Κι ἂν ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριός σας πού εἶναι ὁ σεβασμὸς ποὺ μοῦ ἔχετε; Μὲ περιφρονεῖτε καὶ ρωτᾶτε πὼς σὲ περιφρονοῦμε; Μὲ τὸ νὰ προσφέρετε στὸ θυσιαστήριό μου μιαρὲς προσφορές. Καὶ ρωτᾶτε πῶς μολύνατε τὸ θυσιαστήριο; Μὲ τὸ νὰ μὴ δίνετε πολλὴ σημασία στὴν τράπεζά μου. Ὅταν μοῦ προσφέρετε θυσία τυφλὸ ζῶο, νομίζετε πὼς αὐτὸ εἶναι σωστό; Ὅταν μοῦ προσφέρετε κουτσὸ ἢ ἄρρωστο ζῶο, νομίζετε πῶς αὐτὸ εἶναι σωστό; Προσφέρτέ τα στὸν Κυβερνήτη σας, θὰ εὐχαριστηθεῖ; Θὰ σᾶς δεχτεῖ εὐνοϊκά; Νομίζετε λοιπὸν ὅτι θὰ ἐξευμενίσετε μ᾽ ἕνα τέτοιο δῶρο ἕνα Θεὸ γιὰ νὰ σᾶς σπλαγχνιστεῖ καὶ νὰ σᾶς δεχτεῖ εὐνοϊκά; Γιατὶ στὴν πραγματικότητα αὐτὸ κάνετε. Μακάρι κάποιος ἀπὸ σᾶς νὰ ἔκλεινε τὶς πόρτες τοῦ ναοῦ γιὰ νὰ μὴν ἀνάβετε ἄσκοπα φωτιὰ στὸ θυσιαστήριό μου. Δὲν εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ σᾶς καὶ δὲν θὰ δεχτῶ καμιὰ θυσία ἀπὸ τὰ χέρια σας. Ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος τὰ λέγει.

Φαίνεται ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τὴν λατρεία

20. Μαλαχίου α΄ 6-10.

τους καὶ δὲν δέχεται τὶς θυσίες τους ἐξαιτίας τῆς κακίας τους καὶ τῶν ἁμαρτιῶν τους.

Φοβερὲς καὶ οἱ ἀπειλὲς τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς κακοὺς ποιμένες, ὅπως τὶς ἐξεφώνησε ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ.

«Καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἠθέτησαν νόμον μου καὶ ἐβεβήλουν τὰ ἅγιά μου· ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστελλον καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ τοῦ καθαροῦ οὐ διέστελλον καὶ ἀπὸ τῶν σαββάτων μου παρεκάλυπτον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐβεβηλούμην ἐν μέσῳ αὐτῶν»[21].

Δηλαδή: Οἱ ἱερεῖς παραβιάζουν τὸν νόμο μου, μολύνουν τοὺς τόπους λατρείας μου. Δὲν κάνουν διάκριση ἀνάμεσα στὸ ἅγιο καὶ στὸ κοσμικό· δὲν διδάσκουν τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ ἀκάθαρτο καὶ στὸ καθαρὸ καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ Σάββατά μου. Κανένας σεβασμὸς γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσά τους.

Μέσω τοῦ προφήτη Ἰεζεκιὴλ ὁ Θεὸς ἐλέγχει τοὺς κακοὺς ποιμένες τοῦ Ἰσραὴλ καὶ προφητεύει γιὰ τὸν καλὸ Ποιμένα (κεφάλαιον λδ΄).

Θρηνεῖ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας μὲ μεγάλη ἔνταση γιὰ τοὺς κακοὺς ἱερεῖς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ εὔχεται:

«Τίς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσομαι τὸν λαόν μου τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός;»[22]. Δηλαδή: Ποιός θὰ δώσει στὸ κεφάλι μου νερό· ποιός θὰ κάνει τὰ μάτια μου πηγὴ δακρύων, ὥστε νὰ κλάψω τὸν λαό μου αὐτὸν ἡμέρα καὶ νύκτα;

---

21. Ἰεζεκιὴλ κβ΄ 26.

22. Ἱερεμίου θ΄ 1.

Γιατί θρηνεῖ;

Ἐπειδὴ ἀκούει τὸ παράπονο τοῦ Θεοῦ:

«Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν· ποῦ ἐστι Κύριος; καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς ἐμέ»[23].

Δηλαδή: Οἱ ἱερεῖς σας δὲν ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ μένα, αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς ποὺ ἐξηγοῦν τὸν νόμο μου, δὲν μὲ γνώρισαν καὶ οἱ ποιμένες ἀσεβοῦν σ᾽ ἐμένα. *«Ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο καὶ τὸν Κύριον οὐ ἐξεζήτησαν· διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα νομὴ καὶ διεσκορπίσθησαν»*[24]. Δηλαδή: ἀνόητοι ἀναδείχθηκαν οἱ ποιμένες καὶ δὲν ἀνεζήτησαν τὸν Κύριο καὶ γι᾽ αὐτὸ δὲν τὸν βρῆκε ὁλόκληρο τὸ ποίμνιο καὶ διασκορπίστηκε.

«Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν τὴν μερίδα τὴν ἐπιθυμητή μου εἰς ἔρημον ἄβατον»[25]. Δηλαδή: Ποιμένες πολλοὶ κατέστρεψαν τὸ ἀμπέλι μου, μόλυναν τὴν μερίδα μου, ἡ ὁποία ἦταν ἀξιοζήλευτη καὶ τὴν μετέτρεψαν σὲ ἔρημο στὴν ὁποία δὲν βαδίζει κανείς.

«Ὦ οἱ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύοντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ τοὺς ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου· ὑμεῖς διεσκορπίσατε τὰ πρόβατά μου καὶ ἐξώσατε αὐτὰ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε αὐτά, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν»[26].

Δηλαδή: Ὦ ἐσεῖς οἱ ποιμένες, οἱ ὁποῖοι καταστρέφετε καὶ διασκορπίζετε τὰ πρόβατα τοῦ κοπαδιοῦ μου.

23. Ἱερεμίου β΄ 8.
24. Ἱερεμίου ι΄ 21.
25. Ἱερεμίου ιβ΄ 10.
26. Ἱερεμίου κγ΄ 1-2.

Γιὰ τοῦτο λέει ὁ Κύριος τὰ ἑξῆς σὲ κείνους ποὺ ποιμαίνουν τὸν λαό του. Ἐσεῖς διασκορπίσατε τὰ πρόβατά μου καὶ τὰ ἔχετε διώξει μακρυὰ καὶ δὲν ἔχετε ἐνδιαφερθεῖ γι᾽ αὐτά. Γι᾽ αὐτὸ κι ἐγὼ θὰ σᾶς τιμωρήσω ἀναλόγως μὲ τὶς πονηρὲς πράξεις σας.

Ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφὴ ἀναφέρονται μερικοὶ ἱερεῖς ὅτι ἦταν:

❀ *Ἄπληστοι*, ὅπως οἱ γιοὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἠλί. (Α΄ Βασιλειῶν β΄ 12-17).

❀ *Μέθυσοι*, ὅπως αὐτοὶ τοὺς ὁποίους ἀπειλεῖ ὁ Θεὸς μέσω τοῦ προφήτη Ἡσαΐα (κη΄ 7).

Βέβηλοι καὶ ἀσεβεῖς, ὅπως οἱ γιοὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἠλί. (Α΄ Βασιλειῶν β΄ 22-24).

❀ *Ἄδικοι*, ὅπως αὐτοὺς τοὺς ὁποίους ἐλέγχει ὁ θυμωμένος Κύριος μὲ τὸν προφήτη Ἱερεμία, ἐπειδὴ προσπαθοῦσαν νὰ πλουτήσουν παράνομα, ἐξαπατώντας τὸν λαὸ καὶ ἔμεναν ἀσυγκίνητοι μπροστὰ στὶς συμφορὲς τοῦ λαοῦ, τὶς ὁποῖες θεωροῦσαν ἀσήμαντες ἀμυχές (Ἱερεμίου ς΄ 13-14).

❀ *Παραβάτες τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ*, ὅπως αὐτοὺς ποὺ ἐλέγχει ὁ Θεὸς μέσω τοῦ προφήτη Μαλαχίου (β΄ 8).

❀ *Συμμέτοχοι τῆς τιμωρίας τοῦ Θεοῦ*· ὅπως αὐτοὶ γιὰ τοὺς ὁποίους θρηνεῖ ὁ προφήτης Ἱερεμίας ποὺ τοὺς θανάτωσαν μέσα στὸ ἁγιαστήριο. (Θρῆνοι Ἱερεμίου β΄ 20, ιδ΄ 18).

❀ *Οἱ χειρότεροι τοῦ λαοῦ*, ὅπως αὐτοὺς τοὺς ὁποίους ἀνύψωσε ὁ Ἱεροβοάμ, ὁ ἀσεβὴς βασιλιάς, ποὺ πολέμησε τὴν πίστη στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ διέδωσε τὴν εἰδωλολατρία στοὺς Ἰσραηλίτες. (Γ΄ Βασιλειῶν ιβ΄ 31. Δ΄ Βασιλειῶν ιζ΄ 32).

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ κείμενα συνάγεται ὅτι ὁ Θεὸς στηλιτεύει καὶ ἐπιτιμᾶ τοὺς ἱερεῖς ὅταν:

α΄. Βεβηλώνουν τὴν λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀναμιγνύοντάς την μὲ εἰδωλολατρικὲς πρακτικές.

β΄. Δὲν διορθώνουν τὸν λαὸ καὶ γενικῶς δὲν τὸν καθοδηγοῦν στὴν ἀλήθεια καὶ στὴν δικαιοσύνη.

γ΄. Οἱ ἴδιοι εἶναι ἀσεβεῖς καὶ ἐπιτελοῦν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς.

δ΄. Οἱ θυσίες καὶ οἱ ἑορτὲς δὲν συνοδεύονται ἀπὸ ζωὴ συνετὴ πρὸς τὶς ἐντολὲς τοῦ Κυρίου.

ε΄. Ἐκμεταλλεύονται γιὰ πλουτισμὸ ἢ πολυτελῆ διαβίωση τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τοῦ λαοῦ.

στ΄. Δὲν ἀγωνίζονται γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ.

Τοὺς κακοὺς ἀρχιερεῖς ταλάνησε καὶ ὁ Κύριος μὲ τὰ στηλιτευτικά *«οὐαί»*[27], ὅπως καὶ μὲ τὴν παραβολὴ τῶν κακῶν γεωργῶν (Ματθαίου κα΄ 33-41).

Πρότυπα ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παραδείγματα τῆς ἁγίας Γραφῆς ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει πλειάδα Ἀρχιερέων, Ἱερέων καὶ Διακόνων ποὺ εὐαρέστησαν στὸν Θεὸ μὲ τὴν ἁγία βιοτή τους καὶ τὴν ἁγία διακονία τους.

Οἱ ἕξη λόγοι *«περὶ ἱερωσύνης»*[28] τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (344-407 μ. Χ) καὶ ὁ Ἀπολογητικὸς λόγος *«περὶ τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς»*[29] τοῦ Ἁγίου

27. Ματθαίου κγ΄ 1-36.
28. P.G. 48, 623-692.
29 P.G. 35, 408-517.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, περιγράφουν τοὺς κατὰ Θεὸν λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου καὶ τοὺς διακόνους τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἱερουργοὺς τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ.

Δὲν θὰ παραλείψω νὰ φέρω στὸ μέσον τῆς συνάξεως τὸν ἅγιο Πατέρα μας Σπυρίδωνα τὸν θαυματουργό, τὸν προστάτη καὶ ἔφορο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ὅταν λειτουργοῦσε εἶχε Ἀγγέλους.

Θεωρῶ χρήσιμο νὰ ἀναφέρω γιὰ τὴν παροῦσα περίσταση μερικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴν ζωὴ τῶν ἁγίων πατέρων μας.

☆ Τὸ πρῶτο εἶναι περιστατικὸ ποὺ περιγράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (329-389 μ. Χ.) καὶ συνέβη, ὅταν ὁ ἀρειανόφρονας αὐτοκράτορας Οὐάλης ἐπισκέφτηκε τὴν Καισάρεια γιὰ νὰ ἐλέγξει τὸν ἅγιο πατέρα Μέγα Βασίλειο (329-379 μ. Χ.), ἐπειδὴ ὑποστήριζε τὴν ὀρθόδοξη πίστη. Ἦταν ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων τοῦ ἔτους 375 μ. Χ. Λειτουργοῦσε ὁ Μέγας Βασίλειος. Ἡ σκηνὴ εἶναι ἐξόχως ἐπιβλητική.

«Εἰς γὰρ τὸ ἱερὸν εἰσελθὼν μετὰ πάσης τῆς περὶ αὐτὸν δορυφορίας (ἦν δὲ ἡμέρα τῶν Ἐπιφανίων, καὶ ἀθροίσιμος), καὶ τοῦ λαοῦ μέρος γενόμενος, οὕτως ἀφοσιοῦται τὴν ἕνωσιν. Ἄξιον δὲ μηδὲ τοῦτο παραδραμεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔνδον ἐγένετο, καὶ τὴν ἀκοὴν προσβαλούσῃ τῇ ψαλμωδίᾳ κατεβροντήθη, τοῦ τε λαοῦ τὸ πέλαγος εἶδε, καὶ πᾶσαν τὴν εὐκοσμίαν, ὅση τε περὶ τὸ βῆμα, καὶ ὅση πλησίον, ἀγγελικὴν μᾶλλον ἢ ἀνθρωπίνην τὸν μὲν τοῦ λαοῦ προτεταγμένον ὄρθιον, οἷον τὸν Σαμουὴλ ὁ λόγος γράφει, ἀκλινῆ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὴν διάνοιαν,

ὥσπερ οὐδενὸς καινοῦ γεγονότος, ἀλλ' ἐστηλωμένον, ἵν' οὕτως εἴπω, Θεῷ καὶ τῷ βήματι· τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ἑστηκότας ἐν φόβῳ τινὶ καὶ σεβάσματι· ἐπειδὴ ταῦτα εἶδε, καὶ πρὸς οὐδὲν παράδειγμα ἠδύνατο θεωρεῖν τὰ ὁρώμενα, ἔπαθέ τι ἀνθρώπινον, σκότου καὶ δίνης πληροῦται τὴν ὄψιν καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ θάμβους. Καὶ τοῦτο ἦν τοῖς πολλοῖς ἄδηλον ἔτι. Ἐπεὶ δὲ τὰ δῶρα τῇ θείᾳ τραπέζῃ, προσενεγκεῖν ἔδει, ὧν αὐτουργὸς ἦν, συνεπελάβετο δ' οὐδείς, ὥσπερ ἦν ἔθος, ἄδηλον ὄν, εἰ προσήσεται, τηνικαῦτα τὸ πάθος γνωρίζεται. Περιτρέπει γάρ, καὶ εἰ μή τι τῶν ἐκ τοῦ βήματος ὑποσχὼν τὴν χεῖρα, τὴν περιτροπὴν ἔστησεν. κἂν κατηνέχθη πτῶμα δακρύων ἄξιον. Εἶεν»[30].

Δηλαδή· Ἀφοῦ εἰσῆλθε στὴν Ἐκκλησία μὲ ὅλην τὴν ἀκολουθία του (ἦταν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων μὲ κοσμοσυρροή) καὶ ἀφοῦ ἔγινε καὶ αὐτὸς τμῆμα τοῦ λαοῦ, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τελεῖ ἐπισήμως τὴν ἕνωσιν. Ἀξίζει νὰ μὴ παραλείψωμε καὶ τοῦτο. Ὅταν εἰσῆλθε μέσα στὸ ναὸ καὶ βρόντησε ἡ ἀκοή του ἀπὸ τὴν ψαλμωδία ποὺ τὸν ἐκτύπησε καὶ εἶδε τὴν θάλασσα τοῦ λαοῦ καὶ ὅλη τὴν ἱεροπρέπεια κοντὰ στὸ Βῆμα καὶ ἐκεῖ γύρω, ἀγγελικὴ μᾶλλον παρὰ ἀνθρώπινη· καὶ ὅταν εἶδε ἐκεῖνον ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν λαὸ ὄρθιο, ὅπως ὁ λόγος περιγράφει τὸν Σαμουήλ, ἀκλινῆ καὶ στὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ καὶ τὸν νοῦ, σὰν νὰ μὴν εἶχε μεσολαβήσει τίποτε νέον, ἀλλὰ στηλωμένον, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, στὸν Θεὸ καὶ στὸ Βῆμα, καὶ εἶδε καὶ τοὺς γύρω του νὰ στέκονται μὲ κάποιο φόβο καὶ σε-

30. Γρηγορίου Θεολόγου· Λόγος ΜΓ΄ *«Ἐπιτάφιος εἰς Μέγαν Βασίλειον Ἐπίσκοπον Καισαρείας Καππαδοκίας·»* Ε.Π.Ε, τ. 6, σελ. 214-215. Ἐκδ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Θεσσαλονίκη 1980.

βασμό, ὅταν τὰ εἶδε ὅλα αὐτά καὶ δὲν μποροῦσε νὰ συγκρίνει μὲ κανένα ἄλλο παράδειγμα ὅσα ἔβλεπε, ἔπαθε ὅ,τι παθαίνουν οἱ ἄνθρωποι, γέμισε ἡ ὄψις καὶ ἡ ψυχή του ἀπὸ τὸ θάμβος μὲ σκοτισμὸν καὶ ζάλην, πράγμα ποὺ δὲν ἔνοιωσαν οἱ πολλοί. Ὅταν ὅμως ἔπρεπε νὰ προσφέρει τὰ δῶρα στὴ θεία τράπεζα, ποὺ ὁ ἴδιος τὰ εἶχε κατασκευάσει, δὲν τὸν βοήθησε κανείς, ὅπως ἦταν συνήθεια, ἐπειδὴ ἦταν ἄγνωστο ἐὰν θὰ τὰ πρόσφερε, τότε ἔγινε γνωστὸ τί εἶχε πάθει. Κλονίζεται καὶ ἐὰν κάποιος ἀπὸ τὸ Βῆμα δὲν σταματοῦσε τὸν κλονισμό του ἁπλώνοντας τὸ χέρι, θὰ στρωνόταν στὸ ἔδαφος καὶ θὰ ἦταν ἄξιος γιὰ κλάματα. Ἂς εἶναι.

☆ Τὸ δεύτερο εἶναι τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου (344-407 μ. Χ.) ἀπὸ τὴν πραγματεία του *«Λόγοι περὶ Ἱερωσύνης Γ΄»*:

«Ἡ γὰρ Ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχει πραγμάτων. Καὶ μάλα γε εἰκότως· οὐ γὰρ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις κτιστὴ δύναμις, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν, καὶ ἔτι μένοντας ἐν σαρκὶ τὴν ἀγγέλων ἔπεισε φαντάζεσθαι διακονίαν. Διὸ χρὴ τὸν ἱερωμένον ὥσπερ ἐν αὐτοῖς ἑστῶτα τοῖς οὐρανοῖς, μεταξὺ τῶν δυνάμεων ἐκείνων οὕτως εἶναι καθαρόν. Φοβερὰ μὲν γὰρ καὶ φρικωδέστατα καὶ τὰ πρὸ τῆς χάριτος, οἷον οἱ κώδωνες, οἱ ροῖσκοι, οἱ λίθοι οἱ τοῦ στήθους, οἱ τῆς ἐπωμίδος, ἡ μίτρα, ἡ κίδαρις, ὁ ποδήρης, τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἡ πολλὴ τῶν ἔνδον ἠρεμία· ἀλλ᾽ εἴ τις τὰ τῆς χάριτος ἐξετάσειε, μικρὰ ὄντα εὑρήσει τὰ φοβερὰ καὶ φρικωδέστατα ἐκεῖνα, καὶ τὸ περὶ τοῦ νό-

μου λεχθὲν κἀνταῦθα ἀληθὲς ὄν, ὅτι οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. ὅταν γὰρ ἴδῃς τὸν Κύριον τεθυμένον καὶ κείμενον, καὶ τὸν ἱερέα ἐφεστῶτα τῷ θύματι καὶ ἐπευχόμενον, καὶ πάντας ἐκείνῳ τῷ τιμίῳ φοινισσομένους αἵματι, ἆρα ἔτι μετὰ ἀνθρώπων εἶναι νομίζεις καὶ ἐπὶ γῆς ἑστάναι, ἀλλ᾽ οὐκ εὐθέως ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς μετανίστασαι, καὶ πᾶσαν σαρκικὴν διάνοιαν τῆς ψυχῆς ἐκβαλὼν γυμνῇ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ νῷ καθαρῷ περιβλέπεις τὰ ἐν οὐρανοῖς;»[31].

Δηλαδή· Διότι τῆς Ἱερωσύνης τὸ ἔργον ἐκτελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς , ἀλλὰ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν ἐπουρανίων πραγμάτων, καὶ εἶναι αὐτὸ πολὺ φυσικό, ἐπειδὴ τὴν ὑπηρεσία αὐτὴ σύστησε ὄχι ἀνθρωπος, ὄχι ἀρχάγγελος, οὔτε ἄλλη κτιστὴ δύναμις, ἀλλὰ τὸ ἴδιο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ μᾶς κατέπεισε, ἐνῶ ἀκόμη εἴμαστε ἄνθρωποι σαρκικοί, νὰ παριστάνουμε ὑπηρεσία ἀγγέλων. Διὰ τοῦτο ὁ ἱερωμένος πρέπει νὰ εἶναι τόσο καθαρός, ὡσὰν νὰ παρευρίσκεται στὸν οὐρανό, ἀνάμεσα στὶς δυνάμεις ἐκεῖνες. Ἦταν βέβαια φοβερὰ καὶ πολὺ τρομερὰ καὶ ὅσα εἶχαν οἱ ἱερεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ κωδωνίσκοι π. χ. καὶ οἱ ροΐσκοι, οἱ πολύτιμοι λίθοι τοῦ στήθους καὶ τῆς ἐπωμίδας, ἡ μίτρα, ἡ κίδαρις, ὁ ποδήρης χιτών, τὸ χρυσοῦν πέταλον, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἡ μεγάλη ἡσυχία στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ. Ἐὰν ὅμως κανεὶς ἐξετάσει τὰ χριστιανικά, θὰ εὕρη μικρὰ ἐκεῖνα τὰ πολὺ φοβερὰ καὶ τρομερά, καὶ ὅ,τι εἶπαν περὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου θὰ βρεῖ

31. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· *«Λόγοι περὶ Ἱερωσύνης Γ΄»* Ε.Π.Ε. 28, σελ.120.

ὅτι ἐφαρμόζεται καὶ ἐδῶ, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔχει δοξαστεῖ τὸ ἔνδοξο σ᾽ αὐτὸ τὸ μέρος ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς τιμῆς. Διότι ὅταν δεῖς τὸν Κύριο θυσιασμένο καὶ κατακείμενο, καὶ τὸν ἱερέα νὰ ἵσταται πάνω ἀπὸ τὸ θῦμα καὶ νὰ εὔχεται, καὶ ὅλους νὰ κοκκινίζουν ἀπὸ τὸ πολύτιμο ἐκεῖνο αἷμα, νομίζεις ἆράγε ὅτι βρίσκεσαι ἀκόμη μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ πατᾶς στὴν γῆ καὶ ὄχι ὅτι ἀμέσως μεταφέρεσαι στοὺς οὐρανοὺς χωρὶς καμιὰ σαρκικὴ σκέψι καὶ μὲ γυμνὴ τὴν ψυχὴ καὶ καθαρὸ τὸν νοῦ περιεργάζεσαι τὰ οὐράνια πράγματα;

«Ἔστηκε γὰρ ὁ ἱερεύς, οὐ πῦρ καταφέρων, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ τὴν ἱκετηρίαν ἐπὶ πολὺ ποιεῖται, οὐχ ἵνα τις λαμπὰς ἄνωθεν ἀφθεῖσα καταναλώσῃ τὰ προκείμενα, ἀλλ᾽ ἵνα ἡ χάρις ἐπιπεσοῦσα τῇ θυσίᾳ, δι᾽ ἐκείνης τὰς ἁπάντων ἀνάψῃ ψυχὰς καὶ ἀργυρίου λαμπροτέρας ἀποδείξῃ πεπυρωμένου. Ταύτης οὖν τῆς φρικωδεστάτης τελετῆς τίς μὴ σφόδρα μαινόμενος μηδὲ ἐξεστηκώς, ὑπερφρονῆσαι δυνήσεται; Ἢ ἀγνοεῖς, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ἀνθρωπίνη ψυχὴ τὸ πῦρ ἐκεῖνο τῆς θυσίας ἐβάστασεν, ἀλλ᾽ ἄρδην ἂν ἅπαντες ἠφανίσθησαν, εἰ μὴ πολλὴ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἦν ἡ βοήθεια;»[32].

Δηλαδή· Ἵσταται δηλαδὴ ὁ ἱερέας καὶ καταβιβάζει ὄχι πῦρ ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, καὶ πολλὴ ὥρα προσεύχεται ὄχι ὅπως καμιὰ λαμπάδα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀναφτεῖ καὶ κατακαύσει τὰ θύματα, ἀλλὰ ὅπως ἡ χάρις πέσει πάνω στὴν θυσία καὶ μὲ αὐτὴ ὅλων ἀνάψει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς κάμει λαμπροτέρας ἀπὸ ἄργυρο δοκιμασμένο

32. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· *«Λόγοι περὶ Ἱερωσύνης Γ΄»* Ε.Π.Ε. 28, σελ. 122.

στὸ πῦρ. Ποιός λοιπόν, ἂν δὲν εἶναι πολὺ παράφρονας καὶ ἀνισόρροπος, θὰ δυνηθεῖ νὰ περιφρονήσει τὴν φρικωδεστάτη αὐτὴ ἱεροτελεστία; ἢ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἀνθρώπου ψυχὴ ποτὲ δὲν θὰ βάσταζε τὸ πῦρ ἐκείνης τῆς θυσίας, ἀλλὰ ὅλοι ἐντελῶς θὰ ἐξηφανίζοντο, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ μεγάλη βοήθεια τοῦ Θεοῦ;

☆ Τὸ τρίτο εἶναι τὸ παράγγελμα τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς Ἱερέα.

«Πρόσεχε σεαυτόν, ὦ Ἱερεῦ, καὶ βλέπε τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβες, ἵνα ἀναπληρώσῃς αὐτήν μετὰ φόβου Θεοῦ. Βλέπε λοιπόν· οὐ γὰρ ἐπίγειον διακονίαν ἐνεχειρίσθης ἀλλὰ οὐράνιον, οὐκ ἀνθρωπίνην ἀλλ᾽ ἀγγελικήν· σπούδασον σεαυτὸν παραστῆσαι ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας·

Πρόσεχε, μὴ στῇς εἰς σύναξιν ἔχων ἔχθραν μετά τινος, ἵνα μὴ φυγαδεύσῃς τὸν Παράκλητον.

Ἡμέρᾳ συνάξεως μὴ δικάζου, μηδὲ φιλονείκει τὸ καθόλου· ἀλλὰ κρυπτόμενος εὔχου, ἀναγινώσκων μέχρι ταύτης τῆς ὥρας· καὶ οὕτω παράστα ἐν κατανύξει τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ· μηδὲ περιβλεπόμενος ὧδε κἀκεῖσε· μὴ ἐν σπουδῇ τὰς εὐχὰς συντέμνοις· ἀλλὰ παρακαλῶν, μὴ λάμβανε πρόσωπόν τινος, ἀλλ᾽ ὅρα τὸν προκείμενον Βασιλέα, καὶ τὰς παρεστώσας Δυνάμεις κύκλωθεν· καὶ μὴ ὑποκρίνου, μηδὲ μεταδίδῳς τὸ θεῖον σῶμα ὅπου οὐ χρή.

Σεαυτὸν ἄξιον ποίησον τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ συλλειτούργει ὡς οἱ κανόνες ἀπόθενται.

Ὅρα οὖν πῶς παρίστασαι τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, καὶ πῶς ἱερουργεῖς, καὶ τίνος μεταδίδως, καὶ πῶς καταστέλλεις· ὅρα οὖν, μὴ ἐπιλάθῃ τὰς Δεσποτικὰς ἐντολὰς καὶ

τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν τὰς παραδόσεις· φησὶ γάρ· «Μὴ δότε τὰ ἅγια τοῖς κυσί, μηδὲ ρίπτετε τοὺς μαργαρίτας μου ἔμπροσθεν τῶν χοίρων.»

Ὅρα οὖν καὶ σύ, μὴ φόβῳ ὑπαχθῇς ἀνθρωπίνῳ, καὶ παραδώσῃς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἰς χεῖρας ἀναξίων· ἀλλὰ μὴ ἐντραπῇς τινα τῶν ἐνδόξων τῆς γῆς, ἀλλὰ μηδὲ αὐτῶν τῶν τὸ διάδημα φορούντων πτοηθῇς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ὅτε ἱερουργήσαις. Βλέπε τοὺς βουλομένους τὰ δῶρα μεταλαμβάνειν ἐν τοῖς οἴκοις· σὺ ὄψει, ὅτι καὶ ὑπὸ γυναικῶν χαρίζονται, ἀλλὰ καὶ ἀναξίων. Ὅρα οὖν, ὡς οἱ θεῖοι Κανόνες καὶ αἱ σύνοδοι τῶν ἁγίων Πατέρων ἐπεκύρωσαν· οὕτω πράττε, καὶ μὴ μεταδίδως ἀναξίοις ἢ λαϊκοῖς, παρὰ ἐπιστρέψαι αὐτοὺς τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει. Οὐαὶ δὲ τοῖς μεταδιδοῦσιν αὐτοῖς! Ὅρα οὖν μὴ μυῖαι ἐμπέσωσι εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον, ἢ ἐξ ἀμελείας σου νοτισθῇ, ἢ μοχλιάσῃ, ἢ κονοπισθῇ, ἢ ἐγχειρισθῇ ὑπὸ αἱρετικῶν· ἀλλὰ βλέπε πῶς καταστέλλεις μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς θείας λειτιυργίας, μὴ σπεύδων μαργαρίτης ἀποπέσῃ, ἢ ἀπομείνῃ ἐν τῷ ποτηρίῳ· ἢ ἔχον νάμα τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ κονοπισθῇ· ἀλλὰ ἀμφότερα καταστείλας, πορεύου ἐν εἰρήνῃ. Ταύτην τὴν παράδοσιν ἐὰν φυλάξῃς, ὦ ἱερεῦ, σώσεις σεαυτόν, καὶ οὓς μέλλεις διδάσκειν· εὐχόμενος καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ τάλανος πρὸς Κύριον, ᾧ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν»[33].

33. P.G. τ. 31, σ. 1685,1688.

Ἀπὸ τὴν γραμματεία τῶν νηπτικῶν πατέρων

Ἀπὸ τὴν γραμματεία τῶν νηπτικῶν ὁσίων πατέρων ἀναφέρω:

☆ Τὰ 75 κεφάλαια τοῦ Ὁσίου Θεογνώστου *«Περὶ πράξεως καὶ θεωρίας καὶ περὶ ἱερωσύνης»*[34].

Ὁ ἴδιος ἱερωμένος στὰ κεφάλαια αὐτὰ δείχνει τὶς διαστάσεις τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος ποὺ ὁδηγοῦν σὲ προβληματισμὸ ἐκείνους ποὺ ἐπιθυμοῦν τὴν ἱερωσύνη καὶ τοὺς ἤδη ἱερωμένους, ἀναφέροντας καὶ σχετικὰ παραδείγματα.

☆ Τὸν λόγο σὲ 100 κεφάλαια «ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΙΜΕΝΑ»[35] τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου (580-640 μ. Χ.), συγγραφέως τῆς Κλίμακος.

☆ Τὴν γ΄ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Νικαίας Θεοφάνους (1348 μ. Χ.) *«Διδασκαλικὴ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς τῆς κατ᾽ αὐτὸν Ἐκκλησίας, δεικνύουσα τί ἐστὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης χρῆμα καὶ ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν ταύτης ἠξιωμένον»*[36].

Στοὺς λόγους αὐτοὺς τονίζεται ἡ ψυχικὴ καθαρότητα τοῦ λειτουργοῦ, ὅταν ἐπιτελεῖ τὴν ἀναίμακτη ἱερουργία καὶ εὑρίσκεται πρὸ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου.

☆ Τοῦ Γερμανοῦ Β΄ Πατριάρχου Κωνσταντινουπό-

34. Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν τ. β΄ σελ. 324-344, Ἐκδόσεις «τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας».

35. Ἔκδοση ὠγδόη *«Ἱερὰ Μονὴ Παρακλήτου»*, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς 1999 σελ. 381-408.

36. P.G. 150, 320-352.

λεως ἐν Νικαίᾳ (1222-1240 μ. Χ.) *«Ὁμιλία κατά τινων Κληρικῶν ἀτακτησάντων ἐντὸς τοῦ θείου Βήματος διὰ φιλοκέρδειαν ἐν τῇ τῶν Γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ ἑορτῇ καὶ παραίνεσις πρὸς τοὺς Πατέρας ἵνα καλῶς ἀνάγωσι τοὺς οἰκείους παῖδας»*[37].

✰ Στοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου (450 μ. Χ.) τὶς 2012 ἐπιστολές· πλεῖστες ὅσες ἀναφέρονται στοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, στὴν ἱερωτάτην ἱερωσύνην καὶ τὸ ἱερατικὸν ἦθος[38].

✰ Σὲ θέματα ἱερωσύνης καὶ στοὺς παντὸς βαθμοῦ κληρικοὺς ἀναφέρονται πολλὲς ἐπιστολὲς τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας[39].

Κλείνουμε τὸ πρῶτο μέρος τῆς Εἰσηγήσεώς μας μὲ τὴν γνώμη τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου γιὰ τὸ ποιός εἶναι ἄξιος ἱερεύς.

«Μὴ μόνον μέμψεως κρείττονα οἷου δεῖν εἶναι σαυτόν, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνων ἔμπλεων. Τὸ μὲν γὰρ καὶ τῶν τυχόντων ἐστί, τὸ δὲ τῶν ἄκρων εἰς ἀρετήν»[40].

Δηλαδή· Νὰ μὴ νομίζεις ὅτι πρέπει νὰ εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ κάθε κατηγορία, ἀλλὰ καὶ γεμάτος ἐπαίνους.

37. Σπ. Λαγοπάτα, Τρίπολις 1913.

38. P.G. Migne 78.

39. Βασιλείου Δεντάκη· *«Συναγωγὴ Πατέρων ἤτοι Συστηματικοὶ πίνακες τῆς ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ J. P. Migne 78»*. Ἀθῆναι 1968, τόμος 1ος, στὸ λῆμμα Ἀρχιερεύς, σελ. 190· στὸ λῆμμα Ἱερεύς, σελ. 1834· στὸ λῆμμα Ἱερωσύνη, σελ. 1844.

40. Ἰσιδώρου ὁ Πηλουσιώτη· Ἐπιστολὴ λθ΄ τοῦ 2ου Βιβλίου. Ἀραβιανῷ Ἐπισκόπῳ. *"Περὶ τοῦ ὁποῖος ἂν ᾖ ἄριστος ἱερεύς"* P.G. Migne 78, στ. 481.

Γιατὶ τὸ πρῶτο τὸ ἔχουν καὶ οἱ τυχόντες, ἐνῶ τὸ δεύτερο οἱ κορυφαῖοι στὴν ἀρετή.

Στὸ δεύτερο μέρος θὰ ἀναπτύξουμε, τὸ πῶς θὰ καλλιεργήσουμε τοὺς πιστούς· τὴν ποιμαντική μας λειτουργικὴ ἀγωγὴ τῶν πιστῶν.

Σκοπὸς αὐτῆς τῆς διακονίας εἶναι οἱ πιστοὶ νὰ μετέχουν συνειδητὰ στὴν θεία λειτουργία, στὰ Ἱερὰ Μυστήρια, στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες.

Αὐτονόητα δὲν ὑπάρχουν. Πολὺ περισσότερο ὅταν γνωρίζουμε ὅτι οἱ τρεῖς *«γίγαντες τῆς κακίας»* πολεμοῦν τὸν ἄνθρωπο· ἡ ἄγνοια, ἡ λήθη, ἡ ραθυμία. Ὅλα πρέπει νὰ τὰ διδαχτοῦμε καὶ νὰ τὰ διδάξουμε.

❁

1. Μὲ τὴν εὐτακτη τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν

Ὁ ἱερέας πρῶτα ἀπὸ ὅλα τελεῖ ἀνελλιπῶς τὴν θεία Λειτουργία, τὰ ἱερὰ καὶ ἅγια Μυστήρια καὶ ὅλες τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες πρὸς ἁγιασμὸ τῶν πιστῶν.

α΄. Ἡ θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία, εἶναι τὸ κέντρο τῆς θείας λατρείας καὶ ἡ βάση τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν.

Ὁ Κύριός μας ὅταν τέλεσε τὴν πρώτη θεία Λειτουργία τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Πέμπτης στὸ ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ μετέδωσε μὲ τὰ ἄχραντα χέρια Του στοὺς ἁγίους Μαθητὲς καὶ Ἀποστόλους τὸ ἅγιο Σῶμα Του καὶ τὸ τίμιο Αἷμα Του, τοὺς ἔδωσε ἐντολή *«τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν»*[41].

41. Λουκᾶ κβ΄ 19.

Κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου κάθε ἱερέας ὀφείλει νὰ λειτουργεῖ καὶ νὰ τελεῖ τὴν ἀναίμακτη ἱερουργία γιὰ τὸν ἐξιλασμὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πιστῶν.

Ὅταν λειτουργοῦμε ὁ Χριστὸς θυσιάζεται ἀπὸ τὰ χοϊκὰ καὶ ἀνάξια χέρια τοῦ ἱερέα γιὰ τοὺς συγκεκριμένους πιστοὺς ποὺ συμμετέχουν στὴν θεία Λειτουργία καὶ μεταλαμβάνουν τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ *«εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον»*.

Ὅταν μεταλαμβάνουμε κι ἐμεῖς καὶ οἱ πιστοὶ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ὁ Χριστὸς μεταδίδει σὲ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴν ἁγιότητά Του κατὰ τό *«εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»* καὶ τὴν ἄφθαρτη αἰώνια ζωὴ κατὰ τό *«εἰς ζωὴν αἰώνιον»*. Μὲ τὴν θεία Κοινωνία ὑπερβαίνουμε τὰ ἔσχατα ὅρια τῆς κτιστῆς καὶ φθαρτῆς ὕπαρξής μας, ποὺ εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ θάνατος.

Πρέπει νὰ θυμώμαστε, ὅτι λειτουργοῦμε γιὰ ζῶντες καὶ κεκοιμημένους. Στὴν εὐχὴ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς λέμε: *«Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν, ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων Προπατόρων, Πατέρων, Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων, Κηρύκων, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, Ὁμολογητῶν, Ἐγκρατευτῶν καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου, ἐξαιρέτως τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν, Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου προφήτου, Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ ...»*[42].

β΄. Διαβάζουμε στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων γιὰ

42. Ἱερατικόν· Ἔκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1981, σελ. 96.

τὴν ζωὴ τῆς κοινότητας τῶν Μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλημα *«οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει»*[43], δηλαδή, ὅλοι αὐτοί, μὲ μιὰ ψυχὴ ἦταν ἀφοσιωμένοι στὴν προσευχὴ καὶ τὴν δέηση πρὸς τὸν Θεό. Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἀνέμεναν τὴν δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προσευχόμενοι ὅλοι μαζί. Αὐτὴ ἡ πράξη τῆς κοινῆς προσευχῆς σηματοδότησε τὴν λατρεία τοῦ Ζωντανοῦ καὶ Ἀληθινοῦ Θεοῦ μέχρι σήμερα.

Μετὰ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ συναθροίζονταν στὰ Ἱεροσόλυμα *«καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν»*[44]. Δηλαδή: Κάθε ἡμέρα συγκενρώνονταν μὲ ὁμοψυχία στὸν ναό, τελοῦσαν τὴν θεία Εὐχαριστία σὲ σπίτια, τρώγοντας τὴν τροφή τους γεμᾶτοι χαρὰ καὶ μὲ ἁπλότητα στὴν καρδιά. Δοξολογοῦσαν τὸν Θεό, καὶ ὅλος ὁ λαὸς τοὺς ἐκτιμοῦσε.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εὔχεται στοὺς Ρωμαίους χριστιανοὺς νὰ ἔχουν ὁμόνοια μεταξύ τους καὶ κοινὸ φρόνημα, δηλαδὴ κοινὴ πίστη, γιὰ νὰ μποροῦν *«ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζωσι τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»*[45].

γ΄. Μὲ τὰ ἱερὰ Μυστήρια ἁγιάζονται οἱ πιστοί, ἁγιάζεται ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν. Ὁ πιστὸς γεννιέται πνευματικὰ μὲ τὸ μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος (Ἰωάννου

43. Πράξεων α΄14.
44. Πράξεων β΄ 46-47.
45. Ρωμαίους ιε΄ 6.

γ΄ 5), τρέφεται ἀπὸ τὴν Τράπεζα τοῦ Κυρίου ποὺ εἶναι ἡ μετάληψη τοῦ Σώματος καὶ Αἵματός Του (Ἰωάννου στ΄ 33-35, 48-59) καὶ λαμβάνει τὴν δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πράξεων α΄ 8) γιὰ νὰ ἀγωνιστεῖ καὶ αὐξηθεῖ ἑνωμένος μυστικὰ καὶ μυστηριακὰ μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἑπομένως ὁ λειτουργὸς ὀφείλει νὰ λαμβάνει ἰδιαίτερη μέριμνα γιὰ νὰ διευκολύνει τοὺς πιστοὺς νὰ συμμετέχουν στὴν θεία λατρεία.

Ἡ θεία λατρεία ἔχει κανόνες, τὸ λεγόμενο Τυπικό. Αὐτοὶ οἱ κανόνες θεσπίστηκαν καὶ ἔχουν θεολογική, ἐκκλησιολογική, κανονική, καὶ σωτηριολογικὴ βάση καὶ σκοπό. Δὲν πρέπει νὰ καταργοῦνται ἄκριτα, διότι προκαλεῖται ζημία πνευματική.

Ὁ ἱερέας στὰ πλαίσια τῆς διακονίας του ὀφείλει νὰ φροντίζει γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει καὶ νὰ ἐκπαιδεύσει τὸν ψάλτη, τὸν ἀναγνώστη, τὸν νεωκόρο, τοὺς ἐπιτρόπους, γιὰ νὰ τελεῖται ἡ θεία λατρεία εὐτάκτως. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι συντελεστὲς τῆς θείας λατρείας, θὰ λέγαμε ὅτι συνιερουργοῦν καὶ πρέπει νὰ ἐκπαιδευτοῦν γιὰ τὰ καθήκοντά τους.

2. Μὲ τὴν συνειδητὴ συμμετοχή μας στὴν θεία λατρεία μὲ γνώση καὶ εὐλάβεια

Ὁ ἱερέας δὲν τελεῖ μαγικά, μηχανιστικὰ τὴν θεία λειτουργία καὶ τὴν θεία λατρεία. Ἀγωνίζεται ὁ νοῦς του νὰ εἶναι προσηλωμένος στὰ νοήματα τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ὕμνων, νὰ μὴ διαχέεται σὲ πρόσωπα καὶ ὑποθέσεις βιοτικές, ὅπως ψάλλουμε στὸν χειρουβικὸ ὕμνο:

«Οἱ τὰ Χερουβεὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες, καὶ τῇ

ζωοποιῷ Τριάδι τὸν Τρισάγιον Ὕμνον προσᾴδοντες πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν. Ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι· ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν. Ἀλληλούϊα».

Τὴν ὥρα τῆς θείας λατρείας δὲν ἀσχολούμεθα μὲ ἄλλα ἔργα. Ὅλα παραμερίζονται.

❁

3. Μὲ τὴν ἐμβάθυνση στὰ ἱερὰ κείμενα. Ἑρμηνευτικὰ καὶ ἐξηγητικά-μυσταγωγικὰ ποὺ ἔγραψαν οἱ Πατέρες

Γιὰ νὰ βοηθήσουμε τοὺς πιστοὺς μποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσουμε εἴτε τὰ πατερικὰ κείμενα ποὺ σχολιάζουν τὴν θεία Λειτουργία, τὰ ἅγια Μυστήρια καὶ τὶς λοιπὲς τελούμενες ἱερὲς τελετές, εἴτε τὰ νεώτερα.

Μὲ ἑσπερινὰ κηρύγματα, κύκλους ἁγίας Γραφῆς καὶ μὲ ἄλλες πρωτοβουλίες ὁ λειτουργὸς μυεῖ τοὺς πιστοὺς καὶ κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἀναστάντος Κυρίου (Ματθαίου κή΄ 7), τοὺς ὁδηγεῖ στὴν Γαλιλαία γιὰ νὰ Τὸν δοῦν, *«κἀκεῖ με ὄψονται»*[46].

Ὁ λειτουργὸς ὁδηγεῖ τοὺς πιστοὺς στὴν θεωρία τοῦ ἀναστάντος Κυρίου. Γι' αὐτὸ στὴν θεία λειτουργία πανηγυρικὰ καὶ μὲ ἐνθουσιασμὸ ψάλλουμε: *«Εἴδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον. Εὕρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες. Αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν»* ὅπως καὶ τὴν περίοδο τοῦ Πάσχα *«Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι»*.

46. Ματθαίου κή΄ 10.

4. Μὲ τὴν κατάρτιση τῶν πιστῶν ὥστε νὰ συμμετέχουν συνειδητὰ στὴν θεία λατρεία

Οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ ἐκπαιδευτοῦν γιὰ νὰ μάθουν:

☆ Τί εἶναι ἡ θεία Λειτουργία.

☆ Γιατί κοινωνοῦμε καὶ πῶς κοινωνοῦμε τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

☆ Μὲ ποιὲς προϋποθέσεις τελεῖται ὁ Γάμος, ἡ ποιμαντικὴ προετοιμασία τῶν μελλονύμφων.

☆ Ποιὰ σημασία ἔχουν οἱ εὐχὲς γιὰ τὴν ἀπόκτηση τέκνων.

☆ Πῶς κηδεύουμε τοὺς νεκρούς, ὅπως συμφέρει αὐτοὺς καὶ ἐμᾶς κατὰ τὴν χρυσοστομικὴ προτροπὴ *«Κηδεύσωμεν τοὺς ἀπελθόντας ὡς καὶ ἡμῖν καὶ ἐκείνοις συμφέρει πρὸς δόξαν Θεοῦ»*[47].

☆ Τὸ νόημα τῶν ἑορτῶν τῶν Δεσποτικῶν, τῆς Κυριακῆς, τῶν Θεομητορικῶν, τῶν Ἁγίων.

☆ Τὸ νόημα τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ πολλὰ ἄλλα.

Αὐτὸ ἔπρατταν καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες μας μὲ τὰ ἱερὰ κείμενα ποὺ μᾶς ἄφησαν.

5. Μὲ τὴν ἐκτύπωση φυλλαδίων καὶ ὁδηγιῶν

Ὅλη αὐτὴ ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ γίνεται μὲ τὴν ἔκδοση φυλλαδίων καὶ ἐντύπων γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα.

47. Ε.Π.Ε. 24 692-694, P.G. 59, 467).

6. Μὲ τὴν δημιουργία καὶ τὴν ἐκπαίδευση τῶν συνεργατῶν μας

Γιὰ νὰ τελεστεῖ ἡ θεία λατρεία ἐκτὸς ἀπὸ τὸν λειτουργό-ἱερέα εἶναι ἀπαραίτητοι καὶ οἱ λοιποὶ παράγοντες ὅπως ὁ ἱεροψάλτης, ὁ ἀναγνώστης, ὁ νεωκόρος καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι.

Ὁ ἱερέας λειτουργὸς ὀφείλει νὰ δημιουργήσει, νὰ ἐξεύρει αὐτοὺς τοὺς συνεργάτες κι ἔπειτα νὰ τοὺς ἐκπαιδεύσει σύμφωνα μὲ τὸ ἦθος τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅλοι πρέπει νὰ συνεργάζονται μὲ ἀμοιβαῖο σεβασμὸ καὶ μὲ τὸ πνεῦμα ὅτι ὅλοι μαζὶ ὑπηρετοῦν τὸν Θεὸ γνωρίζοντας ὁ καθένας τὰ ὅρια τῆς ἁρμοδιότητας καὶ ὑπευθυνότητάς του.

❁

Θὰ κλείσω τὴν εἰσήγησή μου μὲ ὅσα ὁ Κύριος καὶ Θεὸς διεμήνυσε μὲ τὸν προφήτη Μαλαχία στοὺς ἀσεβεῖς ἱερεῖς κάθε ἐποχῆς.

«Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς, οἱ ἱερεῖς· ἐὰν μὴ ἀκούσητε, καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐξαποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν καὶ καταράσομαι αὐτήν· καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι

ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό· καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ ἐξαπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου πρὸς τοὺς Λευίτας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ἡ διαθήκη μου ἦν μετ' αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτῷ ἐν φόβῳ φοβεῖσθαί με καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν. νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ εὑρέθη ἐν χείλεσιν αὐτοῦ· ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας. ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορός ἐστιν. ὑμεῖς δὲ ἐξεκλίνατε ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ ἠσθενήσατε πολλοὺς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν διαθήκην τοῦ Λευί, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. κἀγὼ δέδωκα ὑμᾶς ἐξουδενωμένους καὶ ἀπερριμμένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς ὁδούς μου, ἀλλὰ ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ»[48].

Δηλαδή: Ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος δίνει σὲ σᾶς τοὺς ἱερεῖς τὴν ἀκόλουθη προειδοποίηση· Ἂν δὲν ὑπακούσετε καὶ δὲν ἀποφασίσετε νὰ μὲ τιμήσετε, θὰ στείλω ἐναντίον σας συμφορά, καὶ θὰ ἀνακαλέσω τὰ προνόμιά σας. Καὶ πράγματι, τὸ ἔκανα, ἀλλὰ σεῖς δὲν συμμορφωθήκατε. Τὸ ἴδιο εἶμαι ἕτοιμος νὰ κάνω καὶ στοὺς ἀπογόνους σας. Καὶ ὅσο γιὰ σᾶς, θὰ πετάξω στὸ πρόσωπό σας τὴν κοπριὰ τῶν ζώων ποὺ θυσιάζετε στὶς γιορτές σας· καὶ θὰ σᾶς ρίξουν καὶ σᾶς στὸν κοπρώνα. Ἔτσι θὰ καταλάβετε ὅτι ἐγώ, ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος, σᾶς εἶχα

48. Μαλαχίου β΄ 1-9.

προειδοποιήσει, γιὰ νὰ διατηρήσω τὴν διαθήκη μου μὲ τὸν Λευὶ καὶ τοὺς ἀπογόνους του. Μὲ ἐκείνη τὴν διαθήκη μου ὑποσχόμουν νὰ τοὺς δώσω ζωὴ καὶ εὐτυχία, καὶ τοὺς τὰ ἔδωσα· κι ἐκεῖνοι εἶχαν ὑποσχεθεῖ νὰ μὲ σέβονται καὶ νὰ ταπεινώνονται ἐνώπιόν μου, καὶ μέχρι τώρα τὸ ἔκαναν. Διαβίβαζαν στοὺς ἀνθρώπους τὶς ἐντολές μου ἀνόθευτες καὶ δὲν τοὺς παραπλανοῦσαν. Μὲ ὑπηρετοῦσαν μὲ πιστότητα καὶ εἰλικρίνεια κι ἔτσι ἐμπόδιζαν πολλοὺς νὰ κάνουν τὸ κακό. Πράγματι, τὸ καθῆκον τῶν Ἱερέων εἶναι νὰ διακηρύττουν τὸν νόμο καὶ νὰ δίνουν συμβουλὲς σὲ ὅσους τὶς ζητοῦν. Γιατὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀγγελιοφόροι τοῦ Κυρίου τοῦ σύμπαντος. Ἐσεῖς ὅμως προδώσατε τὴν ἀποστολή σας. Μὲ τὴν συμβουλή σας ὁδηγήσατε πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ κάνουν τὸ κακό. Ἔτσι παραβιάσατε τὴν διαθήκη μου μὲ τὸν Λευί. Γι᾽ αὐτὸ ἐγὼ ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος λέω· ἐπειδὴ δὲν μὲ ὑπακούσατε καὶ συμπεριφερθήκατε μὲ προσωποληψία ὅταν δίνατε τὶς συμβουλές σας, ἐγὼ τώρα θὰ κάνω νὰ σᾶς περιφρονήσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Ἡ προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου γιὰ νὰ ἑορτάζουμε μὲ καθαρὴ συνείδηση τὸ Πάσχα Κυρίου ἰσχύει καὶ ἀφορᾶ πρωτίστως τοὺς ἱερεῖς.

«Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι, καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός»[49].

Δηλαδή: Βγάλτε, λοιπόν, ἀπὸ ἀνάμεσά σας τὸ παλιὸ προζύμι γιὰ νὰ γίνεται καινούριο ζυμάρι ἀφοῦ πραγ-

49. Κορινθίους Α΄ ε΄ 7.

ματικὰ εἶστε χωρὶς τὸ προζύμι τῆς ἁμαρτίας. Γιατὶ ἡ δική μας γιορτὴ τοῦ Πάσχα συνίσταται στὸ γεγονὸς ὅτι θυσιάστηκε γιὰ χάρη μας ὁ Χριστός.

«Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων,
ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν».

(Πρός Τιμόθεον Α΄ α΄ 17).



Γ΄

Θεολογικὴ προσέγγιση «τῶν ἀναγεννητικῶν» θρησκευτικῶν κινημάτων ἢ ἡ περὶ ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου βιβλικὴ διδαχή*

«Εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα».
Β΄ Κορινθίους ε΄ 17.

Α΄. Τὰ «ἀναγεννητικὰ» θρησκευτικὰ κινήματα

Ὑπάρχει μιὰ ὁμάδα θρησκευτικῶν κινήσεων μὲ ἰδιαίτερο γνώρισμα καὶ χαρακτηριστικὸ τὴν ἐμπειρία τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ ὁμάδα αὐτὴ ἐντάσσεται στὸ ρεῦμα τῶν Πεντηκοστιανῶν, μερικὲς δὲ ἀπὸ τὶς κινήσεις τους παρουσιάζει ὁ μακαριστὸς Πρωτοπρεσβύτερος Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος στὸ ἔργο του: «*Ἐγχειρίδιο*

* Ἡ εἰσήγηση ἔγινε στὴν ΙΓ΄ Πανορθόδοξο Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων γιὰ θέματα αἱρέσεως καὶ παραθρησκείας τὴν 29/10-2/11/2001.

αἱρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ὁμάδων» στὸ ὁποῖο ὁριοθετεῖ τὴν ὀρθόδοξη πίστη ἔναντι αὐτῶν, ὅπως ἐπίσης παραθέτει καὶ ἐνδεικτικὴ σχετικὴ βιβλιογραφία.

Ὅσοι πεπλανημένοι *«ἀπέκτησαν»* αὐτὴ τὴν *«ἐμπειρία»*, περιγράφουν αὐτὴ στὶς προσωπικὲς ἐπιστολές τους, οἱ ὁποῖες δημοσιεύονται στὰ ἔντυπα τῶν ὁμάδων τους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ ὁμάδες προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν παράδοση, ἀλλὰ καὶ νὰ κατοχυρώσουν τὴν αὐθεντία τους.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο προβάλλεται ἔντονα στὶς ὁμάδες αὐτὲς εἶναι ἡ μεταστροφή, ἡ μετάνοια, ἡ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς ζωῆς ἐν Χριστῷ. Αὐτὴ εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀναγέννηση. Παραθέτουμε στὴν συνέχεια δύο ἐνδεικτικὰ περιστατικά:

α΄. «Ἔτσι λοιπὸν ἔβαλα αὐτὲς τὶς ρητὲς ἐντολὲς στὴν καρδιά μου καὶ εἶπα πὼς τελείωσε ἡ ἁμαρτία γιὰ μένα, γιατὶ ἔχω ἕνα Θεὸ δυνατὸ ποὺ θέλει τὸ καλό μου. Ἔχω ἕνα Θεὸ ποὺ μὲ ἀγαπάει πολὺ καὶ γιὰ μένα ἔδωσε τὸν Υἱό Του τὸν μονογενῆ καὶ σταυρώθηκε καὶ ἔχυσε τὸ αἷμα Του τὸ ἀθῶο γιὰ τὶς δικές μου ἁμαρτίες, τὶς δικές σου, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου. Πῆγα ἐνώπιόν Του γονατιστὴ καὶ παραδέχτηκα τὴν ἁμαρτωλότητά μου, παραδέχτηκα πὼς ἐγὼ δὲν εἶμαι τίποτα ἐνώπιόν Του, παραδέχτηκα τὴν θυσία ποὺ ἔκανε γιὰ μένα, Τοῦ ζήτησα νὰ μὲ ἐλευθερώσει καὶ νὰ μὲ συγχωρέσει.

Ἤρθε μὲ τὴν ἀγάπη Του, μὲ ἀναγέννησε, βαπτίστηκα «ἐν ὕδατι» στὶς 7/11/2000 στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ στὶς 7/12/2000 μὲ βάπτισε μὲ Πνεῦμα Ἅγιο. Ὁμολόγησα στὸν ἄνθρωπο ποὺ ἤμουνα μαζί του πὼς ἀποφάσισα νὰ ζήσω στὸ φῶς καὶ

ὄχι στὸ σκοτάδι, ὁμολόγησα πὼς μπορῶ νὰ ζήσω πιὰ χωρὶς τὴν ἁμαρτία, γιατὶ δὲν τὴν ἔχω ἀνάγκη.

Ἀνάγκη ἔχω τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἀγάπη, τὴν αἰώνια ζωὴ ποὺ ὅλα αὐτὰ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἐλευθερωτής μου. Ἀλληλούϊα»[1].

β΄. «Πήγαμε στὴν ἐκκλησία, καὶ ἐνῶ ψέλναμε ἕναν ὕμνο, «Στὸ σκοτάδι δίχως φῶς», ἄρχισα νὰ κλαίω ἀσταμάτητα. Ὁ Κύριος μὲ ἄγγιξε. Ἀπὸ τότε ἀκολουθῶ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, μοῦ ἄλλαξε τὴν ζωὴ μὲ ἀναγέννησε, στὶς 29 Μαΐου 2000 μὲ ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὸ τσιγάρο, στὶς 11 Μαΐου βαπτίστηκα «ἐν ὕδατι», τοῦ χάρισα τὴν ζωή μου καὶ αὐτὸς τὰ πάντα, τὴν ἀγάπη, ἕνιωσα καὶ κατάλαβα τί εἶναι ἀγάπη, χαρά, εὐτυχία καὶ τὴν αἰώνια ζωὴ μαζί Του.

Στὶς 16/12/2000 μοῦ χάρισε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Τώρα πραγματικὰ ζῶ καὶ γεύομαι τὴν ἀγάπη, τὴν εὐτυχία, τὸν οὐρανό. Μὲ γέμισε, μὲ ὁλοκλήρωσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, Τὸν ἀγαπῶ καὶ Τὸν εὐχαριστῶ γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ μοῦ ἔχει χαρίσει, νὰ κάνει ἔλεος καὶ νὰ σώσει ὅλη τὴν οἰκογένειά μου. Τὸν δοξάζω!»[2].

Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας μποροῦν νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς:

☆ Εἶναι Ὑποκειμενικὴ - Προσωπική. Δὲν συμβαίνει στὴν Ἐκκλησία μὲ τὴν ἱερωσύνη καὶ μὲ τὰ Μυστήρια.

☆ Εἶναι ἕνας ἔντονος ἐνθουσιασμός, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι βέβαιο, ὅτι συντηρεῖται στὴν καρδία τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ἐκπίπτει μεταβάλλοντας ἔτσι τὴν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ σὲ παροδικὴ καὶ πρόσκαιρη.

1. Χριστιανισμός, Ἀριθμ. φύλ. 208, Μάρτιος 2001.
2. Χριστιανισμός, Ἀριθμ. φύλ. 208, Μάρτιος 2001.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίσουμε, ὅτι τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμεταμέλητα. Ὁ Κύριος ὅ,τι δίνει δὲν τὸ ἀφαιρεῖ.

☆ Εἶναι ἀντιβιβλικά. Ἡ μετάνοια καὶ ἐξομολόγηση συνοδεύονται μὲ ταπείνωση καὶ συντριβή.

Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσουμε τὶς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖες στηρίζονται στὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ ἔχουν διαμορφωθεῖ μὲ βάση τὴν ὀρθόδοξη διδαχὴ καὶ ἐμπειρία γιὰ τὴν σωτηρία καὶ τὸν καινούριο, τὸν ἐν Χριστῷ, κτισθέντα ἄνθρωπο.

❁

Β΄. Ἡ ἀναγέννηση κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας

1. Ὁ χαρακτήρας τῆς ἀναγεννήσεως

Ὁ Κύριός μας μιλάει γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου στὸ κατά Ἰωάννη Εὐαγγέλιο, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς συνομιλίας Του μὲ τὸν Νικόδημο, τὸν νυκτερινὸ μαθητή Του.

«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Λέγει πρὸς Αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι καὶ τὸ

γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμά ἐστι. Μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν»[3].

Δηλαδή: Σὲ βεβαιώνω, πὼς ἂν δὲν γεννηθεῖ κανεὶς ξανά, δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τὸν ρώτησε ὁ Νικόδημος: Πῶς εἶναι δυνατὸ ἕνας ἄνθρωπος ἡλικιωμένος πιὰ νὰ γεννηθεῖ ξανά; Μήπως μπορεῖ νὰ μπεῖ στὴν κοιλιὰ τῆς μάνας του καὶ νὰ γεννηθεῖ ἄλλη μιὰ φορά; Ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀπάντησε: Σὲ βεβαιώνω πὼς ἂν κανεὶς δὲν γεννηθεῖ ἀπὸ τὸ νερό καὶ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, δὲν μπορεῖ νὰ μπεῖ στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι γεννιέται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ἀνθρώπινο, ἐνῶ ὅ,τι γεννιέται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι πνευματικό. Μὴν ἀπορεῖς ποὺ σοῦ εἶπα, πρέπει νὰ γεννηθεῖτε ξανά.

Στοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Κυρίου μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι κατ' ἀρχήν ἡ ἀναγέννηση ἀποτελεῖ ἀπαραίτητη προϋπόθεση, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ δεῖ τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, νὰ εἰσέλθει σ' αὐτή. Ἄρα ἡ ἀναγέννηση τελεῖται-συμβαίνει ἐν χρόνῳ, ἀλλὰ ἀφορᾷ στὰ ἐπέκεινα τοῦ χρόνου, στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁ Νικόδημος δὲν κατανόησε πλήρως τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Κυρίου, ὁ Κύριος ἐπανέρχεται, διευκρινίζει καὶ τονίζει ἐμφαντικά, ὅτι γιὰ νὰ εἰσέλθει ὁ ἄνθρωπος στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ γεννηθεῖ *«ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος»*. Συμπερασματικὰ ἐπισημαίνει καὶ τὸν λόγο αὐτῆς τῆς ἀναγκαιότητας. *«Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμά ἐστι»*.

3. Ἰωάννου γ΄ 3-7.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό, στὸ ἐνδοξώτερο κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ιε΄ τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς. Φαίνεται σὰν νὰ ὑπομνηματίζει ἢ νὰ σχολιάζει τὸν ἀνωτέρω λόγο τοῦ Κυρίου μας πρὸς τὸν Νικόδημο. *«Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμά ἐστι». Γράφει: «Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. Οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ»*[4].

Δηλαδή: Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος προέρχεται ἀπὸ τὴν γῆ καὶ εἶναι χωματένιος· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος, προέρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὅπως εἶναι ὁ Ἀδάμ, ποὺ εἶναι χωματένιος, ἔτσι εἶναι καὶ ὅσοι κατάγονται ἀπὸ αὐτὸν χωματένιοι· κι ὅ,τι λογῆς εἶναι ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ Χριστός, τέτοιας λογῆς εἶναι ὅσοι κατάγονται ἀπὸ τὸν Οὐράνιο. Κι ὅπως τώρα εἴμαστε ὅμοιοι μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ πλάστηκε ἀπὸ γῆ, ἀργότερα θὰ μοιάσουμε μ᾽ ἐκεῖνον ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὸν οὐρανό. Νὰ τί θέλω νὰ πῶ, ἀδελφοί μου: Ἄνθρωποι ἀπὸ σάρκα καὶ αἷμα δὲν μποροῦν νὰ πάρουν μέρος στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, οὔτε αὐτὸ ποὺ εἶναι φθαρτὸ μπορεῖ νὰ κληρονομήσει τὴν ἀφθαρσία.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο πολύ εὔκολα καὶ ἀβίαστα ἀντιλαμβάνεται, ὅποιος διαβάζει τοὺς θείους αὐτοὺς λόγους τῆς

4. Κορινθίους Α΄ ιε΄ 47-50.

Γραφῆς εἶναι αὐτό: Ἡ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι μιὰ προσωπικὴ ἐμπειρία, συναισθηματική, ἀκόμη καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος μεταστράφηκε ἀπὸ τὴν ζωὴ τῆς ἁμαρτίας στὴν ζωὴ τῆς πίστεως καὶ ζεῖ τηρώντας τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο, μποροῦμε νὰ ἀναφερθοῦμε στοὺς δίκαιους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ ὁποῖοι ἐνῶ ζοῦσαν ἐν πίστει πρὸ Χριστοῦ δὲν εἶχαν καὶ τὴν προοπτικὴ τῆς ἀναγεννήσεως ἕως τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

2. Ἡ βάση τῆς δικαιώσεως

«Δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ»[5].

Δηλαδή: Ὁ Θεὸς ὅμως τοὺς δικαιώνει χωρὶς ἀντάλλαγμα, μὲ τὴν χάρη του. Γι' αὐτὸ ἔστειλε τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ὁ Θεὸς τὸν ὅρισε νὰ γίνει, μὲ τὸν σταυρικό του θάνατο, ὁ ἐξιλασμὸς τῶν ἁμαρτιῶν διὰ τῆς πίστεως δείχνοντας τὴν ἀγάπη του καὶ συγχωρώντας τὶς ἁμαρτίες ποὺ ἔγιναν στὸ παρελθὸν ἐξαιτίας τῆς ἀνεκτικότητάς του. Ἔτσι ὁ Θεὸς φανερώνει τὴν ἀγάπη του τὸν ἔσχατο αὐτὸ καιρό, καὶ δείχνει καθαρὰ ὅτι εἶναι καὶ δίκαιος καὶ δικαιώνει ὅσους πιστεύουν στὸν Ἰησοῦ.

5. Ρωμαίους γ΄ 24-26.

Ἡ ἀναγέννηση ἀναφέρεται στὴν ἴδια τὴν ὕπαρξη τοῦ ἀνθρώπου. Ἔχει ὀντολογικό-ὑπαρξιακὸ χαρακτήρα. Δὲν περιορίζεται σὲ μιὰ ἐνθουσιαστικὴ κατάσταση, σὲ μιὰ ἐμπειρία χαρᾶς ἀπὸ τὴν θεία Ἐπίσκεψη.

3. Ἡ διαδικασία

Ἡ σκέψη τῶν Ἀποστόλων καὶ κατ᾽ ἐξοχὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐξηγεῖ ὁλόκληρη τὴν πνευματικὴ διαδικασία τῆς ἀναγεννήσεως στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή.

Ἡ διαδικασία αὐτὴ διέρχεται ἀπὸ τὰ ἑξῆς στάδια:

α΄. Μετάνοια

«Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεός, τανῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν»[6].

Δηλαδή: Ὁ Θεὸς παρέβλεψε τὰ χρόνια τῆς ἀγνοίας· τώρα ὅμως ἀπαιτεῖ ἀπ᾽ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους σὲ κάθε τόπο νὰ μετανοήσουν.

β΄. Πίστη στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ τὸν Κύριο Ἰησοῦν Χριστὸ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ Πατέρα γιὰ ἐμᾶς

Ὁμολογία τῆς πίστεως

Ἡ Γραφὴ λέει:

«Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν, ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον

6. Πράξεων ιζ΄ 30.

Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν»[7].

Δηλαδή: Κοντά σου εἶναι ὁ λόγος, στὸ στόμα σου καὶ στὴν καρδιά σου, καὶ ἐννοεῖ τὸν λόγο τῆς πίστεως ποὺ κηρύττουμε. Ἂν ὁμολογήσεις μὲ τὸ στόμα σου πὼς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος καὶ πιστέψεις μὲ τὴν καρδιά σου πὼς ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησε ἀπὸ τοὺς νεκρούς, θὰ βρεῖς τὴν σωτηρία. Πραγματικά, ὅποιος πιστεύει μὲ τὴν καρδιά του ὁδηγεῖται στὴν δικαίωση, καὶ ὅποιος ὁμολογεῖ μὲ τὸ στόμα ὁδηγεῖται στὴν σωτηρία.

γ. Βάπτισμα – Χρῖσμα

«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν»[8].

Δηλαδή: Πηγαίνετε λοιπὸν καὶ κάνετε μαθητές μου ὅλα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντας αὐτοὺς στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διδάξτε αὐτοὺς νὰ τηροῦν ὅλες τὶς ἐντολὲς ποὺ σᾶς ἔδωσα.

«Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται»[9], δηλαδή, ὅποιος πιστέψει καὶ βαπτιστεῖ θὰ σωθεῖ· ὅποιος δὲν πιστέψει θὰ καταδικαστεῖ.

«Καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ Ἁγίου καὶ οἴδατε πάντα»[10], δηλαδή, ἐσεῖς ὅμως ἔχετε λάβει ἀπὸ τὸν Χρι-

7. Ρωμαίους ι΄ 8-10.
8. Ματθαίου κη΄ 19-20.
9. Μάρκου ις΄ 16.
10. Α΄ Ἰωάννου β΄ 20.

στὸ τὸ χρῖσμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ γνωρίζετε ὅλα τὰ σωτηριώδη.

«Καὶ ὑμεῖς, τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὡς τὸ αὐτὸ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι καὶ οὐκ ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μενεῖτε ἐν αὐτῷ»[11]. Δηλαδή: Βέβαια μέσα στὶς δικές σας καρδιὲς μένει τὸ χρῖσμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ποὺ λάβατε ἀπὸ τὸν Χριστό, καὶ δὲν ἔχετε ἀνάγκη κάποιος νὰ σᾶς διδάσκει. Καθώς, λοιπόν, τὸ χρῖσμα τὸ δικό σας σᾶς τὰ μαθαίνει ὅλα, καὶ ὅ,τι διδάσκει εἶναι ἀλήθεια, καὶ δὲν εἶναι ψέμα, παραμείνατε ἑνωμένοι μαζί του, ὅπως τὸ Πνεῦμα σᾶς δίδαξε.

«Καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτευον»[12]. Δηλαδή: Ὁ Παῦλος ἔθεσε τὰ χέρια του ἐπάνω τους, καὶ ἦρθε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σ᾽ αὐτούς· ἄρχισαν τότε νὰ μιλοῦν γλῶσσες καὶ νὰ προφητεύουν.

δ΄. Θεία Μετάληψη

84

«Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»[13]. Δηλαδή: Αὐτὸς ποὺ τρώει τὴν σάρκα μου καὶ πίνει τὸ αἷμα μου ἔχει ζωὴ αἰώνιο, κι ἐγὼ θὰ τὸν ἀναστήσω τὴν ἔσχατη ἡμέρα

«Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ»[14]. Δηλαδή: Αὐτὸς ποὺ τρώει

11. Α΄ Ἰωάννου β΄ 27.
12. Πράξεων ιθ΄ 6. 4.
13. Ἰωάννου ς΄ 54.
14. Ἰωάννου ς΄ 56.

τὴν σάρκα μου καὶ πίνει τὸ αἷμα μου εἶναι ἑνωμένος μαζί μου, κι ἐγὼ μὲ αὐτόν.

ε΄. Ἀγώνας γιὰ τὴν διατήρηση στὴν κατάσταση τῆς χάριτος μετὰ τὸ Βάπτισμα

Ἡ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου συντελεῖται διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος.

«Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. Ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. Οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»[15].

Δηλαδή: Τὸ βάπτισμα στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ σημαίνει συμμετοχὴ στὸν θάνατό του. Πραγματικά, τὸ βάπτισμά μας σημαίνει πὼς συμμετέχουμε στὸν θάνατο καὶ στὴν ταφὴ τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅπως ὁ Πατέρας Θεὸς μὲ τὴν

15. Ρωμαίους ς΄ 3-11.

δύναμή του ἀνέστησε τὸν Χριστὸ ἀπὸ τοὺς νεκρούς, τὸ ἴδιο κι ἐμεῖς μποροῦμε νὰ ζήσουμε μιὰ νέα ζωή. Ὅπως δηλαδὴ ἐνταχθήκαμε ὀργανικὰ στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μὲ μιὰ πράξη ποὺ συμβολίζει συμμετοχὴ στὸν θάνατό του, ἔτσι θὰ συμμετάσχουμε πραγματικὰ καὶ στὴν ἀνάστασή του. Ξέρουμε ἄλλωστε μὲ βεβαιότητα τοῦτο: Ὁ παλιὸς ἁμαρτωλὸς ἑαυτός μας πέθανε στὸν σταυρὸ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Ἔτσι, ἔπαψε νὰ ζεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν εἴμαστε πιὰ ὑπόδουλοι στὸν ζυγὸ τῆς ἁμαρτίας. Γιατὶ σ' ἕναν ποὺ πέθανε, ἡ ἁμαρτία δὲν ἔχει πιὰ καμιὰ ἐξουσία. Ἂν, λοιπόν, πεθάναμε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, εἴμαστε βέβαιοι πὼς θὰ ζήσουμε μαζί του. Ξέρουμε ἄλλωστε καλὰ πὼς ὁ ἀναστημένος Χριστὸς δὲν εἶναι πιὰ ὑπόδουλος στὸν θάνατο, γιατὶ ὁ θάνατος δὲν τὸν ἐξουσιάζει πιά. Πέθανε γιὰ νὰ νεκρώσει μιὰ γιὰ πάντα τὴν ἁμαρτία μὲ τὸν σταυρικό του θάνατο, καὶ ἡ τωρινή του ζωὴ εἶναι ζωὴ κοντὰ στὸν Θεό. Ἔτσι νὰ σκέφτεστε κι ἐσεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό σας. Ἔχετε πεθάνει γιὰ τὴν ἁμαρτία, καὶ ἡ ζωή σας εἶναι πιὰ κοντὰ στὸν Θεὸ χάρη στὴν ἕνωσή σας μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Κύριό μας.

Ἡ θεολογία αὕτη περιέχεται στὸ Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μας. Παραθέτουμε στὴν συνέχεια ὡρισμένες φράσεις ποὺ ἀπηχοῦν τὴν σωτήριο αὐτὴ διδασκαλία:

❄ *«Σὺ γὰρ εἶπας, Κύριε· Λούσασθε, καὶ καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Σὺ ἐχαρίσω ἡμῖν τὴν ἄνωθεν ἀναγέννησιν, δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος»*[16].

16. Εὐχὴ Ἁγιασμοῦ τοῦ ὕδατος.

❄ *«Ἐπιφάνηθι, Κύριε, τούτῳ· καὶ δὸς μεταποιηθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ (δηλ. τῷ ὕδατι) βαπτιζόμενον, εἰς τὸ ἀποθέσθαι μὲν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἐνδύσασθαι δὲ τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον κατ᾽ εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος αὐτόν· ἵνα, γενόμενος σύμφυτος τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου σου διὰ τοῦ Βαπτίσματος, κοινωνὸς καὶ τῆς ἀναστάσεώς σου γένηται· καὶ φυλάξας τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος καὶ αὐξήσας τὴν παρακαταθήκην τῆς χάριτος, δέξηται τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, καὶ συγκαταριθμηθῇ τοῖς πρωτοτόκοις, τοῖς ἀπογεγραμμένοις ἐν οὐρανῷ, ἐν σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ»*[17].

❄ *«Ὁ λύτρωσιν ἁμαρτιῶν, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, τῷ δούλῳ σου δωρησάμενος, καὶ ζωὴν ἀναγεννήσεως ἐν αὐτῷ χαρισάμενος»*[18].

❄ *«Δέσποτα, Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τῆς κολυμβήθρας τὴν οὐράνιον ἔλλαμψιν τοῖς βαπτιζομένοις παρέχων· ὁ ἀναγεννήσας τὸν δοῦλόν σου τὸν νεοφώτιστον δι᾽ ὕδατος καὶ Πνεύματος, καὶ τὴν τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων ἄφεσιν αὐτῷ δωρησάμενος»*[19].

❄ *«Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ λάμψας τοῖς ἐν σκότει φῶς σωτηρίας, διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καὶ χαρισάμενος ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις τὴν μακαρίαν κάθαρσιν ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι, καὶ τὸν θεῖον ἁγιασμὸν ἐν τῷ ζωοποιῷ Χρίσματι· ὁ καὶ νῦν εὐδοκήσας ἀναγεννῆσαι τὸν δοῦλόν σου τὸν*

17. Ἔνθ᾽ ἀνωτέρω.
18. Εὐχὴ ἀπολούσεως α΄.
19. Εὐχὴ ἀπολούσεως β΄.

νεοφώτιστον δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος, καὶ τὴν τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων ἄφεσιν αὐτῷ δωρησάμενος»[20].

Ἀπ' ὅσα ἔχουν προαναφερθεῖ συνάγεται, ὅτι κατὰ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία ἡ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργεῖται διὰ τῶν ἁγίων Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τοῦ Ἁγίου Χρίσματος, ἐκεῖνος δέ ποὺ βαπτίστηκε δὲν ἔχει ἀνάγκη ἄλλου Βαπτίσματος, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ Πεντηκοστιανοί.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο πλέον μετὰ τὸ Βάπτισμα χρειάζεται εἶναι ὁ προσωπικὸς ἀγώνας τοῦ ἀνθρώπου νὰ φυλάξει καὶ νὰ αὐξήσει τὴν παρακαταθήκη τῆς χάριτος διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Σύμφωνα μὲ τὸν ἅγιο Ἰάκωβο τὸν Ἀδελφόθεο ὁ Θεὸς Πατέρας *«βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων»*[21], δηλαδὴ ἐπειδὴ Ἐκεῖνος τὸ θέλησε, μᾶς ἔφερε στὴν καινούρια ζωὴ μὲ τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας, ὥστε νὰ κατέχουμε τὴν πρώτη θέση ἀνάμεσα στὰ δημιουργήματά του καὶ προτρέπει τοὺς πιστοὺς *«διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ρυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας ἐν πραΰτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν»*[22]. Δηλαδή: Γι' αὐτό, διῶξτε ἀπὸ πάνω σας ὅλη τὴν βρωμιὰ καὶ τὴν πληθώρα τῆς κακίας καὶ δεχτεῖτε μὲ ταπεινοφροσύνη τὸν λόγο ποὺ φύτεψε μέσα σας ὁ Θεὸς καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ σώσει τὶς ψυχές σας.

20. Εὐχὴ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Ἁγίου Χρίσματος - Μύρου.
21. Ἰακώβου α΄ 18.
22. Ἰακώβου α΄ 21.

Γι' αὐτὸ τονίζει ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος στὴν Α΄ Ἐπιστολή του:

«Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ Πνεύματος εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα»[23].

Δηλαδή: Τώρα ποὺ ὑπακούοντας στὸν ἀληθινὸ Θεὸ ἔχετε καθαρίσει τὶς καρδιές σας μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἀγαπῆστε εἰλικρινὰ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο· ἡ ἀγάπη σας νὰ εἶναι ὁλόψυχη καὶ νὰ βγαίνει ἀπὸ καθαρὴ καρδιά. Μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἔχετε ξαναγεννηθεῖ ἀπὸ Πατέρα, ποὺ δὲν εἶναι θνητός, ἀλλὰ ἀθάνατος, μὲ τὸν λόγο του, ποὺ εἶναι ζωντανὸς καὶ αἰώνιος.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης διδάσκει, ὅτι ἀπόδειξη τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως εἶναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἁμαρτάνει.

«Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται. Ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. Πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ»[24].

Δηλαδή: Ὅποιος ἔχει γεννηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ εἶναι παιδί του παύει ν' ἁμαρτάνει, γιατὶ ἡ δύναμη τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, ποὺ τὸν γέννησε, μένει μέσα του. Ἀφοῦ ὁ Θεὸς τὸν γέννησε, δὲν μπορεῖ νὰ συνεχίσει νὰ ἁμαρτάνει. Ἔτσι διακρίνονται τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ

23. Πέτρου Α΄ α΄ 22-23.

24. Ἰωάννου Α΄ γ΄ 9-10.

παιδιὰ τοῦ διαβόλου: Ὅποιος δὲν κάνει τὸ σωστὸ δὲν εἶναι παιδὶ τοῦ Θεοῦ.

«Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ᾽ ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ»[25].

Δηλαδή: Ξέρουμε πὼς ὅποιος ἔχει ἀναγεννηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ δὲν κυριεύεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ποὺ ἀναγεννήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, φυλάττει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία κι ὁ διάβολος δὲν μπορεῖ νὰ τὸν βλάψει.

4. Σύμφυτοι

Ἡ πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι κάποια προσωπικὴ συναισθηματικὴ κατάσταση ποὺ ἐπιδιώκεται καὶ ἐπιτυγχάνεται ἀπὸ μόνο τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ δωρεὰ τοῦ Ἐπουράνιου Θεοῦ καὶ Πατέρα ποὺ προσφέρεται *«τῇ Αὐτοῦ θείᾳ Χάριτι καὶ Φιλανθρωπίᾳ»* διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Οἰκονομίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Τὶς ἀλήθειες αὐτὲς κηρύττει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν γράφει: *«δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*[26], δηλαδή, ὁ Θεὸς τοὺς δικαιώνει δωρεάν, μὲ τὴν χάρη του. Γι᾽ αὐτὸ ἔστειλε τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία· *καὶ* πάλιν: *«χάριτί ἐστε σεσωσμένοι»*[27], *μὲ* τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ ἔχετε σωθεῖ, *«τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως»*[28].

25. Ἰωάννου Α΄ ε΄ 18.
26. Ρωμαίους γ΄ 24.
27. Ἐφεσίους β΄ 5.
28. Ἐφεσίους β΄ 8.

Ἡ οἰκείωση τῆς δωρεᾶς γίνεται μὲ τὴν ἔνταξη τοῦ ἀνθρώπου στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἄνευ τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατος ἡ πνευματικὴ ἀναγέννηση. Ἡ δὲ ἔνταξη τοῦ ἀνθρώπου στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ ἅγια Μυστήρια.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος θεολογώντας ἐν προκειμένῳ κηρύσσει τὴν ἀλήθεια, ὅτι ἔχουμε βεβαία τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεώς μας ἐπειδὴ *«σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ»*[29], δηλαδὴ ἐνταχθήκαμε ὀργανικὰ στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μὲ μιὰ πράξη ποὺ συμβολίζει συμμετοχὴ στὸν θάνατό του.

Τὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας μας, τῆς δικαιώσεώς μας, τῆς υἱοθεσίας μας ἀπὸ τὸν Οὐράνιο Πατέρα, τῆς κληρονομίας τῆς αἰώνιας ζωῆς καὶ τῆς ἀναγεννήσεώς μας στηρίζεται στὸ ὅτι *«γεγόναμεν σύμφυτοι»*.

«Σύμφυτος» ὀνομάζεται αὐτὸς ποὺ φύεται (φυτρώνει) μαζὶ ἢ καὶ αὐξάνεται μαζί. *«Ὁμοίωμα τοῦ θανάτου»* τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀνομάζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὸ Βάπτισμα. Κατὰ τὸν λόγο αὐτοῦ *«συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον»*[30], δηλαδή, πραγματικά, τὸ βάπτισμά μας σημαίνει τὴν συμμετοχή μας στὸν θάνατο καὶ στὴν ταφὴ τοῦ Χριστοῦ. καὶ *«συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι»*[31] δηλαδή, ὅταν βαπτισθήκατε, θαφτήκατε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό.

Ὅθεν ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἶναι ὅτι διὰ τοῦ Βαπτίσματος ὁ ἄνθρωπος φύεται (γεννᾶται) μετὰ τοῦ Χριστοῦ.

29. Ρωμαίους ς΄ 5.
30. Ρωμαίους ς΄ 4.
31. Κολασσαεῖς β΄ 12.

Ὁ Μέγας Βασίλειος στὸν λόγο του *«περὶ Βαπτίσματος»* (ἢ πῶς βαπτίζεταί τις ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ) λέει:

«Συμφυτευθέντες ἐν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου, πάντες συνεγειρόμεθα τῷ Χριστῷ· τῆς γὰρ φυτείας τὸ ἀκολούθως σημαινόμενον τοιοῦτο· νῦν μὲν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐνανθρωπήσεως συμμορφούμενοι τὸν ἔσω ἄνθρωπον ἐν τῇ καινότητι τῆς ζωῆς καὶ τῇ μέχρι θανάτου ὑπακοῇ ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας τῶν ρημάτων αὐτοῦ, ἵνα ἄξιοι γενώμεθα μετὰ ἀληθείας εἰπεῖν· 'ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός', εἰς δὲ τὸ μέλλον· καθὼς διεβεβαιώσατο ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος εἰπών, 'εἰ γὰρ συναπεθάνομεν καὶ συζήσομεν'»[32]. Δηλαδή: Ἐπειδὴ ἔχουμε ἐνταχθεῖ ὀργανικὰ στὸ σῶμα τοῦ Χριτοῦ μὲ τὸ Βάπτισμα, μὲ μιὰ πράξη ποὺ συμβολίζει τὴν συμμετοχή μας στὸ θάνατό Του, γι' αὐτὸ καὶ θὰ συμμετάσχουμε πραγματικὰ καὶ στὴν Ἀνάστασή Του. Τὸ ὅτι ἔχουμε ἐνταχθεῖ ὀργανικὰ στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔχει τὴν ἑξῆς σημασία: Ἂν συμμορφώσουμε τὸν ἐσωτερικό μας ἄνθρωπο κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἦταν τέλειος ἄνθρωπος, μὲ μιὰ ζωὴ καινούργια καὶ τὴν μέχρι θανάτου ὑπακοή μας, ἐπειδὴ πιστεύουμε στὴν ἀλήθεια τῶν λόγων Του, ἔτσι θὰ γίνουμε ἄξιοι νὰ ποῦμε ἀληθινὰ καὶ ἐμεῖς «δὲν ζῶ πιὰ ἐγώ, διότι ζεῖ μέσα μου ὁ Χριστός». Καὶ στὸν μέλλοντα αἰώνα θὰ ζήσουμε μαζί Του, ὅπως μᾶς διαβεβαίωσε ὁ ἴδιος Ἀπόστολος λέγοντας: «Ἂν πεθάνουμε μαζὶ μὲ Αὐτὸν θὰ ζήσουμε καὶ μαζί Του».

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ στηρίζεται στὸν λόγο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ:

---

32. Μεγάλου Βασιλείου· P.G. τ. 31, σελ. 1552C.

«Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι . . . μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. Καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη καὶ συνάγουσι αὐτὰ καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι καὶ καίεται»[33]. Δηλαδή: Ἐγὼ εἶμαι τὸ ἀληθινὸ κλῆμα, καὶ ὁ Πατέρας μου εἶναι ὁ ἀμπελουργός... Μείνετε ἑνωμένοι μαζί μου· τότε θὰ εἶμαι κι ἐγὼ ἑνωμένος μαζί σας, ὅπως ἡ κληματόβεργα δὲν μπορεῖ νὰ καρποφορήσει ἀπὸ μόνη της, ἂν δὲν εἶναι ἑνωμένη μὲ τὸ κλῆμα, τὸ ἴδιο καὶ σεῖς ἂν δὲν μείνετε ἑνωμένοι μαζί μου. Ἐγὼ εἶμαι τὸ κλῆμα, ἐσεῖς οἱ κληματόβεργες. Ἐκεῖνος ποὺ μένει ἑνωμένος μαζί μου κι ἐγὼ μαζί του, αὐτὸς δίνει ἄφθονο καρπό, γιατὶ χωρὶς ἐμένα δὲν μπορεῖτε νὰ κάνετε τίποτα. Ἂν κάποιος δὲν μένει ἑνωμένος μαζί μου, θὰ τὸν πετάξουν ἔξω σὰν τὴν κληματόβεργα, καὶ θὰ ξεραθεῖ. Τὶς βέργες αὐτὲς τὶς μαζεύουν, τὶς ρίχνουν στὴν φωτιά, καὶ καίγονται.

«Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ»[34]. Δηλαδή, ἐκεῖνος ποὺ τρώει τὴν σάρκα μου καὶ πίνει τὸ αἷμα μου εἶναι ἑνωμένος μαζί μου, κι ἐγὼ μ' αὐτόν.

33. Ἰωάννου ιε΄ 1, 4-6.

34. Ἰωάννου ς΄ 56.

5. Ἡ νέα ζωὴ

Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ ἀναγέννηση δὲν εἶναι μιὰ μεταφορικὴ ἔκφραση, ἀλλὰ βαθειὰ πραγματικότητα τὴν ὁποία φανερώνει ὁ πιστὸς στὰ καθημερινὰ ἔργα του.

Ὁ ἄνθρωπος ἀναγεννημένος διὰ τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πνεύματος εἶναι πλέον μιὰ νέα ὕπαρξη μὲ ριζικὴ ἀλλαγὴ στὴν ἠθικὴ συμπεριφορά του κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν Τίτο: *«Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου Χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου»*[35].

Δηλαδή: Ὅταν ὅμως ὁ σωτήρας μας ὁ Θεὸς φανέρωσε τὴν καλωσύνη του καὶ τὴν ἀγάπη του στοὺς ἀνθρώπους, μᾶς ἔσωσε, ὄχι γιὰ τὰ καλὰ ἔργα ποὺ τυχὸν κάναμε ἐμεῖς, ἀλλὰ γιατὶ μᾶς σπλαγχνίστηκε. Μᾶς ἔσωσε μὲ τὸ βάπτισμα τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς ἀνανεώσεως ποὺ χαρίζει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποὺ τὸ σκόρπισε πλούσιο πάνω μας διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτήρα μας, γιὰ νὰ δικαιωθοῦμε μὲ τὴν δική του χάρη καὶ νὰ κληρονομήσουμε τὴν αἰώνια ζωή, ποὺ προσδοκοῦμε.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος προτρέπει τοὺς βαπτισμένους, ὅπως δείξουν αὐτὴ τὴν νέα ὕπαρξη καὶ ζωή τους ὡς ἑξῆς:

35. Τίτου γ΄ 4-7.

«Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, εἴ περ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος»[36].

Δηλαδή: Πετάξτε, λοιπόν, ἀπὸ πάνω σας κάθε εἴδους κακία, κάθε δολιότητα, ὑποκρισία, φθόνο καὶ κάθε εἴδους κακογλωσσιά. Σὰν τὰ νεογέννητα βρέφη, νὰ λαχταρᾶτε τὸ πνευματικὸ καὶ ἄδολο γάλα, γιὰ νὰ αὐξηθεῖτε καὶ νὰ φτάσετε τὴν σωτηρία, μιὰ καὶ γευτήκατε τὴν καλοσύνη τοῦ Κυρίου.

Κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στὴν νέα ζωή, στὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους, *«ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ»*[37]. Δηλαδή: Πραγματικά, ὅσοι καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ εἶναι παιδιὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀναγεννημένος ζεῖ ἐξαρτημένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐνσωματωμένος στὴν ἰδία τὴν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. *«Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα»*[38]. Δηλαδή: Ὅπως δηλαδὴ ἐνταχθήκαμε ὀργανικὰ στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μὲ μιὰ πράξη ποὺ συμβολίζει συμμετοχὴ στὸν θάνατό του, ἔτσι θὰ συμμετάσχουμε πραγματικὰ καὶ στὴν ἀνάστασή Του.

Τὸν ἀνακαινισμένο ἄνθρωπο περιγράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολή του μὲ βαθεῖς συλλογισμοὺς καὶ πρακτικὲς συμβουλές.

«Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε,

36. Πέτρου Α΄ β΄ 1-3.
37. Ρωμαίους η΄ 14.
38. Ρωμαίους ς΄ 5.

οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος, τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, ... νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»[39].

Δηλαδή: Ἀφοῦ, λοιπόν, ἀναστηθήκατε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, νὰ ἐπιδιώκετε τὰ ἀγαθὰ ποὺ βρίσκονται στὸν οὐρανό, ἐκεῖ ποὺ κάθεται ὁ Χριστὸς στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ· οἱ σκέψεις σας νὰ εἶναι στραμμένες πρὸς αὐτὰ καὶ ὄχι πρὸς τὰ γήινα πράγματα. Γιατὶ πεθάνατε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ καὶ ἡ ζωή σας εἶναι κρυμμένη μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ στὸν Θεό. Ὅταν ὁ Χριστός, ποὺ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωή μας, φανερωθεῖ, τότε κι ἐσεῖς, στὴν παρουσία του, θὰ φανερωθεῖτε μαζί του δοξασμένοι. Ἀπονεκρῶστε, λοιπόν, ὅ,τι σᾶς συνδέει μὲ τὸ ἁμαρτωλὸ παρελθόν: Τὴν πορνεία, τὴν ἠθικὴ ἀκαθαρσία, τὸ πάθος, τὴν κακὴ ἐπιθυμία, καὶ τὴν πλεονεξία, ποὺ εἶναι εἰδωλολατρία... Τώρα ὅμως πετάξτε τα ὅλα αὐτὰ ἀπὸ ἐπάνω σας: Τὴν ὀργή, τὸν θυμό, τὴν πονηρία, τὴν κακολογία καὶ τὴν αἰσχρολογία. Ἀφοῦ βγά-

39. Κολασσαεῖς γ΄ 1-5, 8-10.

λατε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἁμαρτωλὸ ἑαυτό σας μὲ τὶς συνήθειές του, καὶ ντυθήκατε τὸν καινούριο ἄνθρωπο, ποὺ ἀνανεώνεται συνεχῶς σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ του, ὥστε μὲ τὴν νέα ζωή του νὰ φτάσει στὴν τέλεια γνώση τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Πατέρες μᾶς δίδαξαν περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς μὲ ἔργο καὶ μὲ λόγο, ὅτι αὕτη κυοφορεῖται μὲν στὴν παροῦσα ζωή, φανερώνεται δὲ στὴν μέλλουσα ζωή. Χαρακτηριστικὰ εἶναι ἐν προκειμένῳ, ὅσα ὁ ὅσιος Πατέρας μας Νικόλαος ὁ Καβάσιλας ἔγραψε στοὺς λόγους του γι' αὐτή.

Οἱ ἀπαρχὲς τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς

«Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ φύεται μὲν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καὶ τὰς ἀρχὰς ἐντεῦθεν λαμβάνει, τελειοῦται δὲ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἐπειδὰν εἰς ἐκείνην ἀφικόμεθα τὴν ἡμέραν· καὶ οὔτε ὁ βίος οὗτος τελείως δύναται ταύτην ἐνθεῖναι ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς οὔτε ὁ μέλλων μὴ τὰς ἀρχὰς ἐντεῦθεν λαβών»[40].

Δηλαδή: Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ βλαστάνει μὲν καὶ ἀρχίζει ἀπὸ αὐτὸν τὸν βίο, ὁλοκληρώνεται δέ, ὅταν φθάσουμε στὸν μέλλοντα. Ὅμως οὔτε στὸν ἐδῶ βίο μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ζήσῃ πλήρως, οὔτε καὶ στὸν μέλλοντα, ἐὰν δὲν ἔχει τὴν ἀρχή της ἀπὸ ἐδῶ.

«Ὅλως δὲ τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον, τὸν καινόν, τὸν κα-

40. Νικολάου Καβάσιλα· *«Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς»* Λόγος Α΄ παρ. 1, σελ. 265, Ε.Π.Ε. «ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ», Θεσσαλονίκη 1979.

τὰ Θεὸν κτιζόμενον, ὁ κόσμος οὗτος ὠδίνει, καὶ πλασθεὶς ἐνταῦθα καὶ μορφωθείς, οὕτω τέλειος εἰς τὸν τέλειον ἐκεῖνον καὶ ἀγήρω τίκτεται κόσμον. Καθάπερ γὰρ τὸ ἔμβρυον, ἕως ἐστὶν ἐν τῷ σκοτεινῷ καὶ κτιστῷ βίῳ πρὸς τὴν ἐν φωτὶ ζωὴν ἡ φύσις παρασκευάζει καὶ πλάττεται καθάπερ εἰς κανόνα τὸν ὑποδεξόμενον βίον τὸν ἴσον τρόπον καὶ τοῖς ἁγίοις συμβαίνει»[41].

Δηλαδή: Τὸν ἀνακαινισμένο ἄνθρωπο, αὐτὸν ποὺ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ οἰκοδομεῖται, ὁ κόσμος αὐτὸς τὸν γεννᾶ ἐπώδυνα καὶ ἀφοῦ διαμορφωθεῖ καὶ ἀνακαινιστεῖ στὴν ἀρετή, ἔτσι ὁλοκληρωμένος εἰσέρχεται στὸν τέλειο καὶ αἰώνιο κόσμο. Διότι καθὼς τὸ ἔμβρυο, ὅσο εὑρίσκεται στὴν σκοτεινὴ καὶ ὑγρὰ μήτρα, ἡ φύση τὸ προετοιμάζει γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ φωτός καὶ τὸ διαμορφώνει ἀκριβῶς γιὰ τὸν κόσμο ποὺ πρόκειται νὰ τὸ ὑποδεχθεῖ, τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἀγωνιζόμενους χριστιανούς.

«Ὁ μέλλων ἐκεῖνος τῷ παρόντι τούτῳ καθάπερ ἐνεχέθη καὶ ἀνεμίγη καὶ ὁ ἥλιος ἐκεῖνος καὶ ἡμῖν ἀνέτειλε φιλανθρώπως καὶ τὸ ὑπερουράνιον μύρον ἐν τοῖς δυσώδεσι χωρίοις ἐξεκενώθη καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων ἄρτος τοῖς ἀνθρώποις ἐδόθη»[42].

Δηλαδή: Ὅπως ὁ μέλλων ἐκεῖνος βίος κατὰ κάποιο τρόπο χύθηκε καὶ ἀναμίχθηκε μὲ τὸν παρόντα, ἔτσι καὶ ὁ Ἥλιος Ἐκεῖνος ἀνέτειλε καὶ σὲ μᾶς φιλανθρώπως καὶ τὸ οὐράνιο μῦρο ἐκκενώθηκε στὴν βρωμερὴ γῆ μας καὶ ὁ ἄρτος τῶν ἀγγέλων δόθηκε στοὺς ἀνθρώπους.

41. Ἔνθ' ἀνωτέρω· παρ. 3, σελ. 266.
42. Ἔνθ' ἀνωτέρω·

Ἡ ἐνέργεια τῶν Ἁγίων Μυστηρίων

«Ἐπὶ γὰρ τῶν μυστηρίων τῶν ἱερῶν τὴν ταφὴν αὐτοῦ γράφοντες καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ καταγγέλοντες, δι' αὐτῶν γεννώμεθα καὶ πλαττόμεθα καὶ ὑπερφυῶς συναπτόμεθα τῷ Σωτῆρι· ταῦτα γάρ ἐστι, δι' ὧν ἐν αὐτῷ ζῶμεν, ᾗ φησιν Παῦλος, καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· ἐπεὶ τὸ μὲν βάπτισμα τὸ εἶναι δίδωσι καὶ ὅλως ὑποστῆναι κατὰ Χριστόν, τοῦτο γὰρ νεκροὺς καὶ διεφθαρμένους παραλαβὸν εἰς τὴν ζωὴν πρῶτον εἰσάγει, ἡ δὲ τοῦ μύρου χρῖσις τελειοῖ τὸν γεγεννημένον τῇ τοιᾷδε ζωῇ προσήκουσαν ἐνέργειαν ἐντιθεῖσα, ἡ δὲ θεία εὐχαριστία τὴν ζωὴν ταύτην καὶ τὴν ὑγείαν συντηρεῖ καὶ συνέχει, τὸ γὰρ σῶσαι τὰ κτηθέντα καὶ διατελέσαι ζῶντας ὁ τῆς ζωῆς δίδωσιν ἄρτος, διὰ ταῦτα τούτῳ μὲν τῷ ἄρτῳ ζῶμεν, κινούμεθα δὲ τῷ μύρῳ ἀπὸ τοῦ λουτροῦ τὸ εἶναι λαβόντες»[43].

Δηλαδή: Γιατὶ στὰ Ἱερὰ Μυστήρια εἰκονίζουμε τὴν ταφή Του καὶ ὁμολογοῦμε τὸν θάνατό Του, καὶ ἔτσι ἀναγεννώμαστε καὶ μεταμορφωνόμαστε καὶ ἑνωνόμαστε κατὰ ὑπερφυσικό τρόπο μὲ τὸν Σωτήρα. Μὲ αὐτά (δηλαδὴ τὰ Μυστήρια) ζοῦμε μέσα σ' Αὐτόν, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ κινούμαστε καὶ ὑπάρχουμε. Ἔτσι τὸ μὲν Βάπτισμα δίνει τὴν ὕπαρξη καὶ γενικὰ τὴν ἐν Χριστῷ ὑπόσταση, διότι ἀφοῦ μᾶς παραλάβει νεκροὺς καὶ διεφθαρμένους μᾶς εἰσάγει γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ζωή. Τὸ δὲ Μυστήριο τοῦ Χρίσματος, δηλαδὴ ἡ χρίση μὲ τὸ μῦρο, τελειοποιεῖ τὸν ἀναγεννημένο σ' αὐτὴ τὴν ζωὴ καὶ τοῦ μεταδίδει τὴν ἁρμόζουσα ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου

43. Ἔνθ' ἀνωτέρω· παρ. 12, σελ. 278.

Πνεύματος. Παράλληλα δὲ ἡ Θεία Εὐχαριστία συντηρεῖ καὶ συγκρατεῖ αὐτὴ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ὑγεία, διότι τὸ νὰ διατηρήσουμε, ὅσα ἀποκτήσαμε καὶ νὰ παραμείνουμε πνευματικὰ ζωντανοί, αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ Ἄρτου τῆς Ζωῆς. Ἀφοῦ πήραμε τὴν ὕπαρξη ἀπὸ τὸ λουτρὸ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος συντηρούμεθα μὲ τὴν Θεία Εὐχαριστία καὶ ἐνεργοῦμε διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου.

«Τοιοῦτον δὲ τὸ τῆς οἰκονομίας ἔργον, ἣ περὶ τῶν ἀνθρώπων ᾠκονομήθη. Ἐνταῦθα γὰρ οὐ μετέδωκεν ἁπλῶς ὁτουοῦν ἀγαθοῦ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ὁ Θεὸς παρ' ἑαυτῷ τὰ πλείω τηρήσας, ἀλλ' αὐτὸ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος, ὅλον αὐτὸν τὸν φυσικὸν ἐνέθηκε πλοῦτον. Διὰ τοῦτο καὶ δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διαφερόντως ἀποκαλύπτεσθαι Παῦλος εἶπε, 'δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται' εἰ γὰρ ἐστί τις ἀρετὴ Θεοῦ καὶ δικαιοσύνη, τοῦτο ἂν εἴη τὸ πᾶσιν ἀφθόνως τῶν ἀγαθῶν τῶν ἑαυτοῦ μεταδοῦναι καὶ ἡ τῆς μακαριότητος κοινωνία. Τούτου χάριν τὰ ἱερώτατα μυστήρια πύλαι ἂν εἰκότως καλοῖντο δικαιοσύνης, ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ περὶ τὸ γένος ἐσχάτη φιλανθρωπία καὶ ἀγαθότης, ἥτις ἐστὶν ἡ θεία ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη, ταύτας ἡμῖν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐποίησε τὰς εἰσόδους»[44].

Δηλαδή: Τέτοιο εἶναι τὸ ἔργο τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ, ποὺ πραγματοποιήθηκε χάρη τῶν ἀνθρώπων. Διότι δὲν μετέδωσε (ὁ Θεός) ἁπλῶς κάποιο ἀγαθὸ στὸν ἄνθρωπο κρατώντας τὰ περισσότερα γιὰ τὸν ἑαυτό Του, ἀλλὰ ἐναπόθεσε σ' αὐτὸν ὅλο τὸ πλήρωμα τῆς θεότητας,

44. Ἔνθ' ἀνωτέρω· παρ. 17, σελ. 284.

ὅλο τὸν φυσικό Του πλοῦτο. Ἐπειδὴ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται κατὰ ἐξαιρετικό τρόπο μέσα στὸ Εὐαγγέλιο, ὁ Παῦλος εἶπε: «Ἀλήθεια ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ σ᾽ αὐτό (τὸ Εὐαγγέλιο) ἀποκαλύπτεται». Διότι, ἐὰν ὑπάρχει κάποια ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη Θεοῦ, αὐτὴ θὰ εἶναι τὸ νὰ μεταδίδωνται σὲ ὅλους ἄφθονα τὰ δικά Του ἀγαθὰ καὶ νὰ κοινωνεῖται ἡ δική Του μακαριότητα. Γι᾽ αὐτὸ τὰ ἱερώτατα μυστήρια θὰ μποροῦσαν εὔλογα νὰ ὀνομασθοῦν πύλες δικαιοσύνης, ἐπειδὴ ἡ ἄπειρη φιλανθρωπία καὶ ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι ἡ θεία ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη, αὐτά (τὰ μυστήρια) ἔκανε γιὰ μᾶς εἰσόδους πρὸς τὸν οὐρανό.

«Ἀνθ᾽ ὧν μὲν οὖν ἡ ἀληθινὴ ζωὴ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος εἰς ἡμᾶς διαβαίνει, ταῦτά ἐστιν. Ὁ δὲ τρόπος, ὅπως ταύτην ἕλκομεν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς, τοῦτό ἐστι τὸ τελεσθῆναι τὰ μυστήρια, τὸ λούσασθαι, τὸ χρισθῆναι, τὸ τραπέζης ἀπολαῦσαι τῆς ἱερᾶς. Ταῦτα γὰρ ποιοῦσιν ὁ Χριστὸς ἐπιδημεῖ καὶ ἐνοικεῖ καὶ συνάπτεται καὶ προσφύεται, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐν ἡμῖν ἀποπνίγει καὶ τὴν ζωὴν ἐνίησι τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀριστείαν, καὶ κοινωνοὺς ποιεῖται τῆς νίκης (ὢ τῆς ἀγαθότητος!), λουομένους ἀναδεῖ καὶ δειπνοῦντας ἀνακηρύττει»[45].

Δηλαδή: Αὐτὰ (δηλαδὴ τὰ θεῖα Μυστήρια) εἶναι ἐκεῖνα μέσῳ τῶν ὁποίων, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Σωτήρα περνᾶ σὲ μᾶς ἡ ἀληθινὴ ζωή. Ὁ δὲ τρόπος γιὰ νὰ ἑλκύσουμε αὐτὴ στὶς ψυχές μας, εἶναι αὐτὸς δηλαδὴ νὰ τελοῦμε τὰ Μυστήρια, νὰ βαπτιζώμαστε, νὰ χριώμαστε,

45. Ἔνθ᾽ ἀνωτέρω· παρ. 27, σελ. 300.

νὰ προσερχώμαστε στὴν Ἱερὰ Τράπεζα (δηλαδὴ στὸ μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας). Διότι ὅταν τὰ κάνουμε αὐτὰ ὁ Χριστὸς ἔρχεται μέσα μας καὶ ἐγκατοικεῖ καὶ συνενώνεται καὶ προσκολλᾶται καὶ τὴν ἁμαρτία ποὺ ὑπάρχει μέσα μας τὴν θανατώνει καὶ τὴν δική Του ζωὴ καὶ τὴν ἀνδρεία μᾶς ἐνσταλλάζει καὶ μᾶς καθιστᾶ μέτοχους τῆς νίκης (ὦ, πόση ἀγαθότης!)· ὅταν λουζόμαστε, μᾶς ἀναδέχεται καὶ ὅταν δειπνοῦμε μᾶς ἀναγνωρίζει ὡς νικητές.

«Ἔστι δὴ Χριστῷ συναφθῆναι διὰ πάντων ἐλθοῦσι, δι' ὧν ὁ Σωτὴρ ἦλθε, καὶ πάντα καὶ παθοῦσι καὶ γενομένοις ὅσα ἐκεῖνος. Ἐκεῖνος τοίνυν ἡνώθη μὲν αἵματι καὶ σαρκὶ πάσης καθαρὸς ἁμαρτίας· φύσει δὲ ὢν Θεὸς αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς καὶ τοῦτο τεθέωκεν, ὃ γέγονεν ὕστερον, τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, τελευτῶν δὲ καὶ ἀπέθανε τῆς σαρκὸς ἕνεκα καὶ ἀνέστη. Δεῖ τοίνυν καὶ τῆς σαρκὸς αὐτῷ μεταλαβεῖν καὶ τῆς θεώσεως μετασχεῖν καὶ τοῦ τάφου καὶ τῆς ἀναστάσεως κοινωνῆσαι τὸν συναφθέντα ζητοῦντα· καὶ δὴ βαπτιζόμεθα μέν, ἵνα τὸν θάνατον ἀποθάνωμεν ἐκεῖνον καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀναστῶμεν, χριόμεθα δὲ ἵνα διὰ τοῦ χρίσματος τοῦ βασιλικοῦ τῆς θεώσεως αὐτῷ γενώμεθα κοινωνοί, σιτούμενοι δὲ τὸν ἱερώτατον ἄρτον καὶ τοῦ θειοτάτου πίνοντες ποτηρίου αὐτῆς μετέχομεν τῆς σαρκός, αὐτοῦ τοῦ αἵματος, τῶν τῷ Σωτῆρι προσειλημμένων· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον συναπτόμεθα τῷ ὑπὲρ ἡμῶν σαρκωθέντι καὶ θεωθέντι καὶ ἀποθανόντι καὶ ἀναστάντι»[46].

46. Ἔνθ' ἀνωτέρω· Λόγος Β΄ παρ. 2, σελ. 310.

Δηλαδή: Εἶναι βέβαια δυνατὸν νὰ ἑνωθοῦμε μὲ τὸν Χριστό, ἀφοῦ περάσουμε μέσῳ ὅλων ἐκείνων ἀπὸ τὰ ὁποῖα πέρασε Αὐτὸς καὶ ἀφοῦ πάθουμε καὶ συμβοῦν σὲ μᾶς, ὅσα συνέβησαν καὶ σ᾽ Αὐτόν. Αὐτὸς λοιπὸν ἔλαβε τὴν ἀνθρωπίνη φύση καθαρὴ ἀπὸ κάθε ἁμαρτία. Φύσει δὲ Θεὸς ὑπάρχων προαιώνια τὴν θέωσε, «*τελευτῶν δὲ καὶ ἀπέθανε τῆς σαρκὸς ἕνεκα καὶ ἀνέστη*». Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ ἐπιζητεῖ νὰ ἑνωθεῖ μὲ τὸν Θεὸ πρέπει καὶ νὰ μεταλάβει τὴν σάρκα Του καὶ νὰ μετάσχει τῆς θεώσεως καὶ νὰ γίνει κοινωνὸς τοῦ τάφου καὶ τῆς ἀναστάσεώς Του. Βαπτιζόμαστε λοιπὸν γιὰ νὰ ἀποθάνουμε στὸν θάνατο καὶ νὰ ἀναστηθοῦμε στὴν ἀνάσταση Ἐκείνου, χριόμαστε δέ, ὥστε διὰ τοῦ Χρίσματος τοῦ βασιλικοῦ νὰ γίνουμε κοινωνοὶ τῆς θεώσεως Αὐτοῦ, τρώγοντες δὲ τὸν ἱερώτατο ἄρτο καὶ πίνοντες ἀπὸ τὸ θειότατο ποτήριο, μετέχουμε στὴν ἴδια τὴν σάρκα καὶ στὸ ἴδιο αἷμα, ποὺ προσέλαβε ὁ Σωτήρας. Καὶ κατ᾽ αὐτὸ τὸν τρόπο συνδεόμαστε στενὰ μὲ Αὐτόν, ποὺ γιὰ μᾶς καὶ σαρκώθηκε καὶ ἐθεώθη καὶ ἀπέθανε καὶ ἀναστήθηκε.

Ὁ προσωπικὸς ἀγώνας

«Ἔστι τοίνυν ἐκεῖνο περὶ τούτων εἰπεῖν. Ἡ ἀνάστασις φύσεώς ἐστιν ἐπανόρθωσις· τὰ δὲ τοιαῦτα προῖκα δίδωσιν ὁ Θεός. Ὥσπερ γὰρ πλάττει μηδὲ βουλομένους, οὕτως ἀναπλάττει μηδὲν προεισενεγκόντας. Ἡ δὲ βασιλεία ἐκείνη καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ θεωρία καὶ τὸ συνεῖναι Χριστῷ τρυφή ἐστι τῆς θελήσεως· διὰ τοῦτο τοῖς θελήσασι καὶ ἠγαπηκόσι καὶ ποθήσασιν ἔξεστι μόνοις· τούτους μὲν γὰρ καὶ τρυφᾶν ἀκόλουθόν ἐστι τῶν πο-

θουμένων παρόντων, τὸν δὲ μὴ βουληθέντα ἀμήχανον. Πῶς γὰρ ἂν καὶ τρυφᾶν δύναιτο καὶ χαίρειν παρόντων, ὧν οὐκ ἔλαβε πόθον ἀπόντων; ἐπεὶ μηδὲ ἐπιθυμῆσαι τηνικαῦτα δύναιτ' ἂν καὶ ζητῆσαι τυχεῖν, ὅτι οὐχ ὁρᾷ τὸ κάλλος ἐκεῖνο, καὶ ὃ φησιν ὁ Κύριος, «οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό», τυφλὸς ἐντεῦθεν εἰς τὸν βίον ἐκπεσὼν ἐκεῖνον καὶ πάσης αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως ἀπεστερημένος, δι' ὧν ἔξεστι καὶ γνῶναι τὸν Σωτῆρα καὶ φιλῆσαι καὶ θελῆσαι συνεῖναι καὶ δυνηθῆναι. Διὰ τοῦτο οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ ζήσονται μὲν ἀθάνατα πάντες, οὐ πάντες δὲ μακαρίως· ὅτι τῆς μὲν περὶ τὴν φύσιν ἁπλῶς τοῦ Θεοῦ προνοίας ἀπολαύουσι πάντες ὁμοίως, τῶν δὲ τὴν θέλησιν κοσμούντων δώρων μόνοι τῶν ἄλλων οἱ περὶ Θεὸν εὐσεβεῖς»[47].

Δηλαδή: Γι' αὐτὰ λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ ποῦμε τοῦτο. Ἡ ἀνάσταση εἶναι ἐπανόρθωση τῆς φύσεως· καὶ αὐτὸ μᾶς τὸ δίνει ὁ Θεὸς δωρεάν. Ὅπως δηλαδὴ δημιουργεῖ ἀνθρώπους χωρὶς νὰ τὸ θέλουν αὐτοί, ἔτσι τοὺς ἀναπλάσσει χωρὶς νὰ εἰσφέρουν αὐτοὶ τίποτε. Ἡ βασιλεία ὅμως ἐκείνη καὶ ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ συνύπαρξη μὲ τὸν Χριστὸ εἶναι τρυφὴ ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησή μας· γι' αὐτὸ εἶναι προσιτὰ μόνο σὲ ὅσους τὰ θέλησαν, τὰ ἀγάπησαν καὶ τὰ πόθησαν· διότι αὐτοὶ εἶναι φυσικὸ νὰ ἐντρυφοῦν στὰ ποθούμενα ὅταν εἶναι παρόντα, ἐνῶ αὐτὸς ποὺ δὲν τὰ θέλει, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐντρυφήσει. Πραγματικὰ πῶς θὰ μποροῦσε νὰ ἐντρυφᾶ καὶ νὰ χαίρεται μὲ τὴν παρουσία πραγμάτων, ποὺ δὲν

47. Ἔνθ' ἀνωτέρω· Λόγος Β΄ παρ. 34, σελ. 344.

πόθησε ὅταν ἦσαν ἀπόντα; Ἄλλωστε δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὰ ἐπιθυμήσει καὶ νὰ ζητήσει τὴν ἀπόκτησή τους, διότι δὲν βλέπει τὸ κάλλος ἐκεῖνο καί, ὅπως λέει ὁ Κύριος, «δὲν μπορεῖ νὰ τὸ λάβει, διότι δὲν τὸ βλέπει οὔτε καὶ τὸ γνωρίζει», ἀφοῦ ἔπεσε στὸν βίο ἐκεῖνον τυφλὸς καὶ στερημένος ἀπὸ κάθε αἴσθηση καὶ δύναμη, μὲ τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ γνωρίσει τὸν Σωτήρα καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσει καὶ νὰ θελήσει νὰ συνυπάρξει μὲ αὐτόν, καὶ νὰ τὸ κατορθώσει. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει ν' ἀποροῦμε, ἂν ζήσουν μὲν ἀθάνατα ὅλοι, ὄχι ὅμως ὅλοι μακαρίως· διότι τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ σύνολο τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ἀπολαμβάνουν ὅλοι στὸν ἴδιο βαθμό, τὰ δῶρα ὅμως ποὺ ἐπιβραβεύουν τὴν θέληση ἀπολαμβάνουν μόνοι ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι εὐσεβεῖς πρὸς τὸν Θεό.

«Ὁ δὲ λόγος, ὅτι πᾶσι μὲν ὁ Θεὸς ἅπαντα βούλεται τἀγαθά, καὶ πάντων ὁμοίως μεταδίδωσι τῶν αὐτοῦ, καὶ ὅσα τὴν θέλησιν εὖ ποιεῖ καὶ ἃ τὴν φύσιν ἐπανορθοῖ, ἡμεῖς δὲ τῶν μὲν εἰς τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ χαρίτων, ἐπεὶ μὴ δυνώμεθα φεύγειν, καὶ μὴ βουλόμενοι τυγχάνομεν πάντες. Καὶ γὰρ καὶ ἄκοντας εὖ ποιεῖ καὶ βιάζεται φιλανθρώπως, ὁπόταν ἀποσείσασθαι τὴν εὐεργεσίαν βουλώμεθα μέν, οὐ δυνώμεθα δέ. Τοιοῦτον δὲ τὸ τῆς ἀναστάσεως δῶρον. Οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν οὔτε τὸ γεννηθῆναι τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸ ἀποθανόντας ἀναβιώσκεσθαι πάλιν ἢ τοὐναντίον»[48].

Δηλαδή: Τὸ θέμα εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς θέλει γιὰ ὅλους ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ μεταδίδει σὲ ὅλους ὅμοια, τόσο ἐ-

48. Ἔνθ' ἀνωτέρω· παρ. 35.

κεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα ἐνδυναμώνει τὴν θέληση ὅσο καὶ ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα ἀποκαθιστᾶ τὴν φύση. Ἐμεῖς ὅμως αὐτὲς τὶς δωρεὲς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἐπειδὴ δὲν μποροῦμε νὰ τὶς ἀποφύγουμε, τὶς ἀποκτοῦμε ὅλοι καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε. Διότι μᾶς εὐεργετεῖ καὶ παρὰ τὴν θέλησή μας καὶ μᾶς ἐκβιάζει φιλάνθρωπα, ὅποτε θέλουμε ν' ἀπορρίψουμε τὴν εὐεργεσία. Τέτοιο εἶναι τὸ δῶρο τῆς ἀναστάσεως ποὺ δεχόμαστε μὲ τὸ Βάπτισμα. Διότι δὲν εἶναι στὸ χέρι μας οὔτε τὸ νὰ γεννηθοῦμε ἀρχικὰ οὔτε, ἀφοῦ ἀποθάνουμε, νὰ ξαναγεννηθοῦμε ἢ τὸ ἀντίθετο.

«Ἃ δὲ τῆς θελήσεως τῆς ἀνθρωπείας ἐξήρτηται, λέγω δὴ τὸ ἐλέσθαι τὸ ἀγαθόν, ἁμαρτιῶν ἄφεσις, ἤθους ὀρθότης, ψυχῆς καθαρότης, Θεοῦ φίλτρον, τὸ τούτων ἆθλον ἡ ἐσχάτη μακαριότης. Ταῦτα δὲ ἐφ' ἡμῖν ἐστι λαβεῖν ἢ φυγεῖν, ὅθεν βουλομένοις μὲν ἔξεστι, μὴ βουλομένοις δέ, πῶς ἂν γένοιτο αὐτῶν ἀπολαύειν[49]*;*

Δηλαδή: Ὅσα δὲ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη θέληση, δηλαδὴ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀγαθοῦ, ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ὀρθότητα τοῦ ἤθους, ἡ καθαρότητα τῆς ψυχῆς, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό, ἔχουν γιὰ ἔπαθλο τὴν ἀπόλαυση τῆς μακαριότητας τοῦ παραδείσου. Αὐτὰ εἶναι στὸ χέρι μας νὰ τὰ λάβουμε ἢ νὰ τὰ ἀποφύγουμε· γι' αὐτὸ ὅταν τὰ θέλουμε εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ ἀπολαύσουμε, ὅταν ὅμως δὲν τὰ θέλουμε, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ ἀπολαύσουμε;

«Διὰ τοῦτο ἡ μὲν ἀνάστασις κοινόν ἐστι δῶρον πᾶ-

49. Ἔνθ' ἀνωτέρω· παρ. 36, σελ. 346.

σιν ἀνθρώποις, ἄφεσις δὲ ἁμαρτιῶν καὶ οἱ ἐν οὐρανοῖς στέφανοι καὶ ἡ βασιλεία ἐκείνων γίνεται μόνον, οἷς ὑπῆρξε προεισενέγκαι τὴν ὀφειλομένην συντέλειαν, οἳ τάττουσιν ἑαυτοὺς ἐνθένδε, ὡς ἔστιν, οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν βίον ἐκεῖνον καὶ τὸν νυμφίον, γεννώμενοι μὲν καινῶς, ὅτι καινὸς ἐκεῖνος Ἀδάμ, κάλλει δὲ λάμποντες καὶ τὴν ὥραν σῴζοντες, ἣν αὐτοῖς ἐνεποίησε τὸ λουτρόν, ὅτι 'ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων', καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν ἑστῶσαν ἔχοντες, οἷαι τῶν ὀλυμπιονικῶν, ὅτι στέφανός ἐστιν, ὦτα δὲ ὅτι λόγος, ὀφθαλμοὺς δὲ ὅτι ἥλιος, ὄσφρησιν δὲ ὅτι καὶ μύρον ἐστὶν ὁ νυμφίος καὶ μύρον ἐκεννωθέν, σεμνοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἱματίων διὰ τὸν γάμον »[50].

Δηλαδή: Γι' αὐτὸ ἡ μέν ἀνάσταση εἶναι κοινὸ δῶρο σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, οἱ στέφανοι στοὺς οὐρανοὺς καὶ ἡ βασιλεία προσφέρονται μόνο σ' ἐκείνους, ποὺ θέλησαν νὰ προεισφέρουν τὴν ὀφειλόμενη συμβολή. Προσφέρεται σ' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προετοιμάζουν τοὺς ἑαυτούς τους ἀπὸ ἐδῶ νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατὸν οἰκεῖοι πρὸς τὴν ζωὴ ἐκείνη καὶ τὸν Νυμφίο, ἀναγεννημένοι, διότι καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐκεῖνος ὁ δεύτερος εἶναι ἀναγεννημένος, λάμποντας ἀπὸ κάλλος καὶ διατηρώντας τὴν ὡραιότητα ποὺ τοὺς δώρισε τὸ Βάπτισμα, διότι ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ κάλλος εἶναι ὁ ὡραιότερος ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἔχοντας δὲ τὴν κεφαλὴ ὑψηλὰ σὰν τοὺς ὀλυμπιονῖκες, διότι ὁ Νυμφίος εἶναι ὁ στέφανος, ἔχοντες αὐτιὰ διότι εἶναι ὁ Λό-

50. Ἔνθ' ἀνωτέρω· παρ. 38, σελ. 348.

γος, μάτια διότι εἶναι ὁ Ἥλιος, ὄσφρηση διότι εἶναι ἐπίσης καὶ μῦρο ὁ Νυμφίος καὶ μάλιστα μῦρο χυμένο, εἶναι δὲ καὶ λαμπρὰ ἐνδεδυμένοι γιὰ τὸ γάμο.

«Ἀποδέδεικται ἄρα διὰ τῶν εἰρημένων ἁπάντων, τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ἀρχὴν καὶ τοῦ εἶναι καὶ ζῆν τοὺς ἀνθρώπους καὶ περιεῖναι τὴν ἀληθῆ ζωὴν καὶ οὐσίαν τὸ μυστήριον αἴτιον εἶναι. Εἰ δὲ μὴ πᾶσι ταῦτα τοῖς βαπτιζομένοις ἀκολουθεῖ, ἀσθένειαν οὐ προσῆκε καταγνῶναι τοῦ μυστηρίου, τοῖς δὲ τελουμένοις λογιστέον ἐστὶ τὸ πάθος, ἢ μὴ παρασκευασαμένοις εὖ πρὸς τὴν χάριν, ἢ προδοῦσι τὸν θησαυρόν. Πόσῳ γὰρ ἀξιώτερον τὴν διαφορὰν ταύτην εἰς αὐτοὺς ἀνάγειν τοὺς τελουμένους διάφορον τρόπον τῷ βαπτίσματι χρησαμένους, ἢ τὴν τελετήν, μίαν ἓν ἅπασι καὶ τὴν αὐτὴν οὖσαν, τῶν ἐναντίων αἰτιᾶσθαι; Πρόδηλον μὲν γάρ, ὡς οὔτε φύσεως οὔτε ἀσκήσεως ὁ τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν σωρός, ἀλλὰ τοῦ βαπτίσματος ἔργον· εἰ δὲ καὶ τοὐναντίον ἐκεῖθεν, πῶς οὐκ ἄτοπον τὸ αὐτὸ καὶ δύνασθαι φωτίζειν καὶ μή, καὶ οὐρανίους ποιεῖν καὶ οὐδὲν τῶν γηίνων ὑψηλοτέρους; Ἀλλ᾽ οὔτε τὸν ἥλιον μεμψόμεθα, οὐδ᾽ ἂν ὡς ἀφανοῦς καταγνοῖμεν, ὅτι μὴ τὴν ἀκτῖνα πάντες ὁρῶσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ὁρώντων τὰς ψήφους οἴσομεν, οὔτε τὸ φώτισμα εἰκότα ἂν ποιοῖμεν, ἄλλο τι δύνασθαι νομίσαντες ἢ αὐτὸ τοῦτο ὅθεν καλεῖται»[51].

Δηλαδή: Μὲ ὅλα ὅσα ἐλέχθηκαν λοιπὸν ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι ἀρχὴ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, καὶ αἴτιο τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καὶ οὐσίας εἶναι τὸ μυστήριο τοῦ Βα-

51. Ἔνθ᾽ ἀνωτέρω· παρ. 77, σελ. 386.

πτίσματος. Ἂν δὲ αὐτὰ δὲν ἀκολουθοῦν ὅλους τοὺς βαπτιζομένους, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ κατηγορήσουμε τὸ μυστήριο γι᾽ ἀδυναμία, ἀλλὰ πρέπει ν᾽ ἀποδώσουμε τὸ σφάλμα στοὺς μυουμένους, εἴτε διότι δὲν προετοιμάστηκαν καλὰ γιὰ νὰ δεχθοῦν τὴν χάρη, εἴτε διότι πρόδωσαν τὸν θησαυρό. Εἶναι ὀρθότερο ν᾽ ἀποδίνουμε αὐτὴν τὴν διαφορὰ στοὺς ἴδιους τοὺς μυουμένους, ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴν δύναμη τοῦ Βαπτίσματος μὲ διαφορετικὸ τρόπο, παρὰ νὰ κατηγοροῦμε τὸ μυστήριο ποὺ εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ γιὰ ὅλους; Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν ποὺ ἀναφέρθηκαν δὲν εἶναι ἔργο οὔτε τῆς φύσεως οὔτε τῆς ἀσκήσεως, ἀλλὰ τοῦ Βαπτίσματος. Ἐὰν δὲ ἀπὸ ἐκεῖ προέρχεται καὶ τὸ ἀντίθετο, πῶς δὲν θὰ ἦταν παράλογο, τὸ ἴδιο καὶ νὰ μπορεῖ νὰ φωτίσει καὶ νὰ μὴ μπορεῖ, καὶ νὰ καθιστᾶ κάποιους οὐρανίους ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀνεβάζει ψηλότερα ἀπὸ τὰ γήινα; Ἀλλὰ οὔτε τὸν ἥλιο θὰ μεμφθοῦμε καὶ θὰ τὸν κατηγορήσουμε ὅτι εἶναι ἀφανής, ἐπειδὴ δὲν βλέπουν ὅλοι τὴν ἀκτῖνα, ἀλλὰ θὰ κρίνουμε μᾶλλον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ βλέπουν, οὔτε τὸ Βάπτισμα θὰ τὸ κατανοούσαμε σωστά, ἂν νομίζαμε ὅτι ἐνεργεῖ κάτι ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ αὐτὸ τὸ ἴδιο σημαίνει.

6. Ἡ ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ τοῦ ἀναγεννημένου καὶ ἀνακαινισμένου ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα μπορεῖ νὰ προσδοκᾶ καὶ νὰ ἀποβλέπει στὴν κληρονομία τῆς Βασιλείας.

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ»[52].

Δηλαδή: Εὐλογημένος νὰ εἶναι ὁ Θεός, ὁ Πατέρας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἀπὸ μεγάλη εὐσπλαγχνία μᾶς ξαναγέννησε σὲ μιὰ καινούρια ζωὴ μὲ τὴν ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι τώρα μπορεῖτε νὰ ἐλπίζετε πραγματικὰ σὲ μιὰ κληρονομιὰ φυλαγμένη γιὰ σᾶς στοὺς οὐρανούς, ποὺ δὲν φθείρεται, δὲν ἔχει τίποτα τὸ βέβηλο καὶ δὲν μαραίνεται ποτέ. Μὲ τὴν πίστη θὰ σᾶς περιφρουρεῖ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ ὡσότου ἔρθει ἡ σωτηρία, ποὺ εἶναι κιόλας ἕτοιμη νὰ φανερωθεῖ κατὰ τοὺς ἔσχατους χρόνους.

Αὐτὴ τὴν βεβαιότητα ὑποστηρίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας πρὸς Ρωμαίους: *«Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ»*[53]. Δηλαδή: Ἀφοῦ, λοιπόν, εἴμαστε παιδιά, εἴμαστε καὶ κληρονόμοι. Κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ μετάσχουμε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ στὴν θεϊκὴ δωρεά.

Καὶ πρὸς Γαλάτας: *«Ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· Εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ»*[54] Δηλαδή: Συνεπῶς, δὲν εἶσαι πιὰ δοῦλος, ἀλλὰ παιδὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ σὰν παιδὶ του ποὺ εἶσαι, θὰ γίνεις κληρονόμος του διὰ τοῦ Χριστοῦ.

52. Πέτρου Α΄ α΄ 3-5.
53. Ρωμαίους η΄ 17.
54. Γαλάτας δ΄ 7.

Μπορεῖ ἐπίσης νὰ προσδοκᾶ στὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδο καὶ ἀποκατάσταση.

Γιὰ νὰ ἀναβεῖ ὁ ἄνθρωπος στόν οὐρανό, πρέπει νὰ ἔχει καταβεῖ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κατὰ τὸν ἀψευδέστατο λόγο τοῦ Κυρίου· *«Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ»*[55]. Δηλαδή: Κανένας, βέβαια, δὲν ἀνέβηκε στὸν οὐρανὸ παρὰ μόνο ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, ποὺ κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανό, καὶ ποὺ εἶναι στὸν οὐρανό.

Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ καὶ αὐτὸς ὁ πνευματικὸς νόμος, ὁ ὁποῖος ἀφορᾶ κατὰ πρῶτον λόγον στὸν Υἱὸ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει πανανθρώπινες καθολικές διαστάσεις. Στὸν οὐρανό, σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν ἀρχή, θὰ μπορέσει ν' ἀναβεῖ μόνο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ ἔχει δεχθεῖ ἐντός του αὐτὴ τὴν ἀρχή, ἡ ὁποία ἔρχεται *«ἄνωθεν»* δηλαδὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ ἐχέγγυο τῆς ἔνδοξης ἀναστάσεώς μας[56].

«Αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος ἔχοντες καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν»[57]. Δηλαδή: Τὸ ἴδιο κάνουμε κι ἐμεῖς: ἔχουμε ὡς ἀρραβώνα τοῦ νέου κόσμου τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐσωτερικὰ ὅμως στενάζουμε κι ἐμεῖς, γιατὶ λαχταροῦμε νὰ γίνουμε γιὰ πάντα παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ γλιτώσει τὸ σῶμα μας ἀπὸ τὴν φθορά.

Ἡ πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλεῖται ἀπὸ τὸν ἅγιο ἀπόστολο εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη καὶ

55. Ἰωάννου γ΄ 13.
56. Ρωμαίους η΄ 10-23.
57. Ρωμαίους η΄ 23.

«πρώτη ἀνάστασις» ἡ ὁποία καταργεῖ τὸν *«δεύτερον θάνατον»*. Λέει: *«Μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ...»*[58]. Μακάριος καὶ ἅγιος αὐτὸς ποὺ θὰ πάρει μέρος στὴν πρώτη ἀνάσταση· σ᾽ αὐτὸν ὁ δεύτερος θάνατος δὲν ἔχει καμιὰ ἐξουσία.

Καὶ τὸ χωρίο *«... καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερος ἐστιν. καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός»*[59]. Δηλαδή: Τότε ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἅδης ρίχτηκαν στὴν λίμνη τῆς φωτιᾶς. Αὐτός εἶναι ὁ δεύτερος θάνατος, ἡ λίμνη τῆς φωτιᾶς· καὶ ὅποιος δὲν βρέθηκε γραμμένος στὸ βιβλίο τῆς ζωῆς ρίχτηκε στὴν λίμνη τῆς φωτιᾶς, στηρίζεται στὴν ἀλήθεια ὅτι, ὅ,τι εἶναι ἡ ψυχὴ γιὰ τὸ σῶμα εἶναι ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ψυχή. Ὅταν χωριστεῖ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα ἐπέρχεται ὁ θάνατος τοῦ σώματος· ἔτσι καὶ ὅταν χωρίζεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀποθνήσκει.

Ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία γιὰ τὸν ἄνθρωπο κηρύσσει, ὅτι γνωρίζει - ζῇ δύο γεννήσεις, δύο ἀναστάσεις.

Μὲ τὴν ἑξῆς σειρά:

Πρώτη γέννηση βιολογικὴ στὸν κόσμο.

Δεύτερη γέννηση, ἡ πνευματικὴ μὲ τὸ Βάπτισμα.

Πρώτη ἀνάσταση, ἡ πνευματικὴ γέννηση μὲ τὸ Βάπτισμα.

Πρῶτος θάνατος, ὁ βιολογικός, χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα.

---

58. Ἀποκαλύψεως κ΄ 6.

59. Ἀποκαλύψεως κ΄ 14-15.

Δεύτερη ἀνάσταση, ἡ σωματική.

Δεύτερος θάνατος, ὁ πνευματικός, ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν Θεό.

Αὐτὴ τὴν ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ κηρύσσει ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή του:

«Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν· ... Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ· οἷος ὁ χοϊκός· τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου... Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν... Τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»[60].

Δηλαδή: Στὸν Ἀδάμ, τὸν πρῶτο ἄνθρωπο, δόθηκε ἡ φυσικὴ ζωή. Ἀντίθετα, στὸν ἔσχατο Ἀδάμ, τὸν Χριστό, δόθηκε τὸ Πνεῦμα, καὶ ἔγινε πηγὴ ζωῆς ... Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος προέρχεται ἀπὸ τὴν γῆ καὶ εἶναι χωματένιος· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος, προέρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὅπως εἶναι ὁ Ἀδάμ, ποὺ εἶναι χωματένιος, ἔτσι εἶναι καὶ ὅσοι ἀνήκουν στὸν παλαιὸ κόσμο· καὶ ὅ,τι λογῆς εἶναι ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ Χριστός, τέτοιας λογῆς εἶναι ὅσοι περιμένουν τὸν οὐράνιο κόσμο. Κι ὅπως τώρα εἴμαστε ὅμοιοι μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ πλάστηκε ἀπὸ γῆ, ἀργότερα θὰ μοιάσουμε μ᾽ Ἐκεῖνον ποὺ ἦρθε ἀπὸ

60. Κορινθίους Α΄ ιε΄ 45,47-49, 53, 57.

τὸν οὐρανό ... Πρέπει, ἀλήθεια, αὐτὸ ποὺ εἶναι φθαρτὸ νὰ μεταμορφωθεῖ σὲ ἄφθαρτο, καὶ αὐτὸ ποὺ εἶναι θνητὸ νὰ γίνει ἀθάνατο... Ἂς εὐχαριστήσουμε ὅμως τὸν Θεὸ ποὺ μᾶς χάρισε τὴν νίκη διὰ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Ποιμαντικὴ ἀντιμετώπιση.

Ἐντὸς τῆς ποιμαντικῆς μέριμνας τῶν ποιμένων διὰ τὴν ἐν Χριστῷ αὔξηση, προκοπὴ καὶ τελείωση τοῦ ποιμνίου, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν ὁριοθέτηση τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς, πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ προγράμματα ἀποσκοποῦντα στὴν κατήχηση τῶν πιστῶν καὶ στὸν καταρτισμὸ αὐτῶν, ὥστε νὰ μυηθοῦν στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ τὴν ἐνέργεια τῶν ἁγίων Μυστηρίων.

Δ΄
Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ*

Ἐφ᾽ ὅσον θὰ μελετήσουμε τὸν *Ἐσωτερισμὸ* ὑποχρεούμαστε νὰ ἀρχίσουμε τὴν μελέτη τοῦ θέματός μας μὲ τὸν ὁρισμὸ τοῦ *Ἐσωτερισμοῦ*.

Κατὰ τὸν Ἐπίκτητο ὁ κυνικὸς φιλόσοφος Ἀντισθένης θεωροῦσε ὅτι ἀρχὴ τῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἐξέταση τῆς σημασίας τῶν λέξεων «*Ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις*», δηλαδὴ ἐξιχνίαση, ἔρευνα.

❁

1. Ὁρισμὸς Ἐσωτερισμοῦ

Κατὰ τὸν καθηγητὴ Γεώργιο Μπαμπινιώτη:

Ἐσωτερισμὸς εἶναι διδασκαλία μυστικῆς καὶ ἀπόκρυφης γνώσεως, ἡ ὁποία εἶναι προσιτὴ μόνο σὲ μικρὸ ἀριθμὸ ὀπαδῶν[1].

---

* Ἡ Εἰσήγηση ἔγινε στὴν Συνδιάσκεψη τῶν Ἐντεταλμένων γιὰ θέματα Αἱρέσεων καὶ Παραθρησκείας 29 Ὀκτωβρίου 2007 στὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Ρῶσσο, Νέο Προκόπιο Εὐβοίας μὲ θέμα: «Ἐσωτερισμός».

1. Λεξικὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας. Κέντρο Λεξικογραφίας, Ἀθήνα 1998, σελ. 682.

Ἐπίσης ἀπὸ τὸν Δημήτριο Χαλιβελάκη στὸ ἔργο του «ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΟΓΜΑΤΑ καὶ θρησκευτικὲς παρεκκλίσεις»[2] *ὁ Ἐσωτερισμὸς* ὁρίζεται ὡς ἑξῆς:

Ἐσωτερισμὸς εἶναι θρησκευτικὴ διδασκαλία γιὰ μυημένους ποὺ γίνεται στὸ ἐσωτερικὸ κάθε θεοσοφικῆς Ἑταιρείας ἢ Θρησκείας ἢ Μυστικῆς Ἑταιρείας. Αὐτὴ ἡ διδασκαλία κρατεῖται μυστικὴ ἀπὸ τοὺς ἁπλοὺς ὀπαδοὺς ἀπὸ τὸν φόβο παρερμηνειῶν. Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι τὰ θρησκευτικὰ μυστικὰ σύμβολα, οἱ μύθοι καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία δὲν ἔχουν μία σημασία ἀλλὰ πολλὲς καὶ στοὺς πιστοὺς διδάσκεται μόνο ἡ μία.

Ἐπίσης *Ἐσωτερισμὸς* εἶναι: κατὰ τοὺς ἀποκρυφιστὲς ἡ γνώση τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων καὶ τῶν διδασκαλιῶν, ἡ ὁποία ἀποκτᾶται μὲ τὴν μύηση στὴν ἀπόκρυφη σοφία ἱερῶν βιβλίων, θρησκευτικῶν μυστηρίων, συμβόλων, μύθων κ.λπ., τὰ ὁποῖα περιέχουν ἀλήθειες ἐμφανιζόμενες μὲ ἄλλη ὄψη στοὺς πολλοὺς καὶ μὲ ἄλλη ὄψη στοὺς ὀλίγους τοὺς μεμυημένους[3].

Ἐφ' ὅσον ὁ *Ἐσωτερισμός*, σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω, προσφέρει στὸν ἀναζητητὴ ἄνθρωπο τὴν κεκρυμμένη σοφία καὶ κατὰ τὴν διδασκαλία τῶν πατέρων τοὺς λόγους τῶν ὄντων, στὴν συνέχεια θὰ ἐξετάσουμε τὸν τρόπο φανερώσεως τῆς σοφίας καὶ ἀποκτήσεώς της κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς ἁγίας Γραφῆς.

2. Ἐκδόσεις Ἰ. Φλώρου.

3. Μιχαήλ Ἰατροῦ: ΠΟΘΕΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ Εἰδικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, Ἀθῆναι 1972 σελ. 188.

2. Ἡ ἀληθινὴ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου

Ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ δυνάμενος νὰ γνωρίζει τὸν Θεό, μὲ θεογνωσία καὶ νὰ κατέχει πολλὲς γνώσεις, ὅπως διαπιστώνεται στὰ τρία πρῶτα κεφάλαια τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως.

Ἡ θεογνωσία τοῦ Ἀδὰμ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ἔχοντας κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ ἀναγνώρισε τὴν φωνή Του «*περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν*»[4]. Ὅταν ὁ Θεὸς τὸν ἀναζήτησε καὶ τοῦ ἀπηύθυνε τὴν ἐρώτηση «*Ἀδὰμ ποῦ εἶ;*»[5] ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε.

Ἡ κατοχὴ τῶν πολλῶν γνώσεων τοῦ Ἀδὰμ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἀδὰμ ἔδωσε κατὰ παραχώρηση τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ τὰ ὀνόματα στὰ δημιουργήματα:

«*Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτὰ καὶ πᾶν ὅ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ*»[6].

Δηλαδή: Καὶ δημιούργησε ὁ Θεὸς ἀκόμα ἀπὸ τὴν γῆ ὅλα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ὁδήγησε πρὸς τὸν Ἀδὰμ γιὰ νὰ τὰ δεῖ καὶ νὰ τοὺς δώσει ὄνομα. Ὅποιο ὄνομα θὰ ἔδινε ὁ Ἀδὰμ σὲ κάθε ζῶο αὐτὸ τὸ ὄνομα θὰ ἔμενε σ᾽ αὐτό.

Μετὰ τὴν πτώση του ὁ ἄνθρωπος ἀπώλεσε τὴν θεογνωσία καὶ περιέπεσε στὴν εἰδωλολατρία, ἀπώλεσε τὶς

4. Γενέσεως γ΄ 8.
5. Γενέσεως γ΄ 9.
6. Γενέσεως β΄ 19.

γνώσεις του, ὁ νοῦς του σκοτίστηκε καὶ καταλήφθηκε ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ τὴν λήθη.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος περιγράφει μὲ σαφήνεια αὐτὴ τὴν τραγικὴ ἐξέλιξη ὡς ἑξῆς:

«Γνόντες (οἱ ἄνθρωποι) τὸν Θεὸν οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς»[7].

Δηλαδή: Ἐνῶ γνώρισαν τὸν Θεὸ μέσα ἀπὸ τὴν δημιουργία, οὔτε τὸν δόξασαν οὔτε τὸν εὐχαρίστησαν ὡς Θεό. Ἀντίθετα, ἡ σκέψη τους ἀκολούθησε λαθεμένο δρόμο, καὶ ἡ ἀσύνετη καρδιά τους βυθίστηκε στὸ σκοτάδι τῆς πλάνης. Ἔτσι ἐνῶ θριαμβολογοῦσαν γιὰ τὴν σοφία τους, κατάντησαν ἀνόητοι, ὡς τὸ σημεῖο, ἀντὶ γιὰ τὸν δημιουργὸ ἀθάνατο Θεό, νὰ προσκυνοῦν εἴδωλα ποὺ παρασταίνουν θνητοὺς ἀνθρώπους, πουλιά, τετράποδα ζῶα κι ἑρπετά. Γι' αὐτὸ τοὺς παρέδωκε ὁ Θεὸς στὶς βρωμερὲς ἐπιθυμίες τους καὶ τοὺς ἄφησε νὰ ἀτιμάζουν μόνοι τους τὰ σώματά τους.

Συνέπεια τῆς εἰδωλολατρίας εἶναι ἡ σκότιση τοῦ νοῦ καὶ ἡ ὑποταγὴ στὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, ποὺ ντροπιάζουν καὶ ἐξευτελίζουν τὴν ἀνθρώπινη εὐπρέπεια καὶ ἀξία.

Ἔκτοτε τὸ ἀνθρώπινο γένος κατὰ τοὺς λόγους τῆς

7. Ρωμαίους α΄ 21-24.

ἁγίας Γραφῆς θεωρεῖται *«λαὸς καθήμενος ἐν σκότει... ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου»*[8], δηλαδὴ ἄνθρωποι ποὺ κατοικοῦν στὸ σκοτάδι... στὴν χώρα ποὺ τὴν σκιάζει ὁ θάνατος. Ὁ θεόπνευστος λόγος διαπιστώνει *«Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς»*[9], δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐνῶ εἶχε τιμὴ καὶ ἀξία δὲν τὸ ἀντιλήφθηκε, ἀλλὰ ἐξίσωσε τὸν ἑαυτό του μὲ τὰ κτήνη ποὺ δὲν ἔχουν νοῦ καὶ λογικό, καὶ ἔγινε ὅμοιος μὲ αὐτά. Οἱ ἁγιογραφικὲς διαπιστώσεις αὐτὲς περιγράφουν τὴν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπινου γένους ποὺ εὑρίσκεται στὴν πτώση ἀπομακρυσμένου ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἀποξενωμένου ἀπὸ τὴν ζωή Του. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀπομακρύνσεως καὶ ἀποξενώσεως εἶναι νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλων τῶν μορφῶν οἱ Ἀποκρυφισμοὶ καὶ Ἐσωτερισμοὶ σὲ ὅλες τὶς ἐποχὲς καὶ σὲ ὅλα τὰ συστήματα.

Ὁ ἄνθρωπος εὑρισκόμενος στὸ σκότος τῆς ἄγνοιας ἐρωτᾶ *«τίς εἰμι ἐγώ, Κύριε μου Κύριε καὶ τίς ὁ οἶκος μου»*[10].

Τὰ ζητοῦντα ἀπάντηση ὑπαρξιακὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου συνοψίζονται ἀπὸ τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα ὡς ἑξῆς: *«τίνες ἦμεν; τί γεγόναμεν; ποῦ ἦμεν; ποῦ ἐνεβλήθημεν; ποῦ σπεύδομεν; πόθεν λυτρούμεθα; τί γέννησις; τί ἀναγέννησις;»*[11].

Ἡ ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ συνιστᾶ τὴν ἀλήθεια ποὺ ζητεῖ ἐναγώνια καὶ ἐπίπονα ὁ ἄνθρωπος. Ὅταν τὴν ἀποκτήσει γίνεται σοφός.

8. Ματθαίου δ΄ 16.
9. Ψαλμός (μή) 48,13.
10. Βασιλειῶν Β΄ ζ΄ 18.
11. Ἐπιτομαί Θεοδότου, παράγρ. 78, 2, P.G. 9, στ. 696.

3. Ἡ ἀναζήτηση τῆς σοφίας

Ἡ ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας, τῆς σοφίας, εἶναι ἐγκατεστημένη σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν. Τὸ πρόσωπο τοῦ σοφοῦ εἶναι σεβαστὸ καὶ μὲ ἀξία. Στὴν ἁγία Γραφὴ περιγράφεται ἡ ἀτελέσφορη προσπάθεια τῶν ἀνθρώπων ποὺ πολλὲς φορὲς ἀπογοήτευσε τοὺς ἀναζητοῦντες, ἐπειδὴ δὲν βρῆκαν καὶ δὲν κατέκτησαν τὴν σοφία.

Ἔτσι συγχρόνως μὲ τὴν ἀναζήτηση τῆς σοφίας προκύπτει καὶ ἄλλο ἐρώτημα· ποιά εἶναι ἡ ἀληθινὴ σοφία. Διότι, κατὰ τὴν ἁγία Γραφή, ὑπάρχει ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σοφία τοῦ κόσμου.

α΄. Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς σοφίας

Ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν πηγῶν τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας προκύπτει, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς σοφίας.

«Ἡ παιδεία τοῦ Κυρίου»[12] κατευθύνει τὸν ἀγωνιοῦντα καὶ ἀναζητοῦντα τὴν σοφία ἄνθρωπο νὰ ἀντιληφθεῖ σταδιακὰ καὶ νὰ γνωρίσει τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ζήσει *«ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ»*[13]. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος παρακαλεῖ τὸν Θεὸ καὶ Πατέρα γιὰ τοὺς πιστούς:

«Ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῆς δόξης δῴη ἡμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ»[14]. Δηλαδή: Ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατέρας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ

12. Ἡσαΐου ν΄ 5
13. Ἐφεσίους α΄ 17.
14. Ἔνθ' ἀνωτέρω.

δόξα, νὰ σᾶς δώσει πνευματικὸ χάρισμα σοφίας, γιὰ νὰ φωτισθεῖτε καὶ νὰ λάβετε τέλεια γνώση τῆς ἀγαθότητάς Του καὶ τοῦ ἄπειρου μεγαλείου Του.

Ἡ ἁγία Γραφὴ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ συνειδητοποιήσει, ὅτι ἡ ἀληθινὴ σοφία προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὸς δίνει στὸν ἄνθρωπο «*καρδίαν τοῦ συνιεῖν ἀνὰ μέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ*»[15].

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν τάση, ὅπως ὁ προπάτοράς τους Ἀδὰμ νὰ καταχρασθοῦν αὐτὸ τὸ θεϊκό προνόμιο, ν' ἀποκτήσουν μὲ τὶς δικές τους δυνάμεις τὴν γνώση τοῦ καλοῦ καὶ πονηροῦ[16]. Εἶναι ἡ ἀπατηλὴ σοφία πρὸς τὴν ὁποία τοὺς ἕλκει ἡ πονηρία τοῦ ὄφεως.

Ἀντίθετα θεμέλιο τῆς ἀληθινῆς σοφίας εἶναι ὁ θεϊκὸς νόμος ποὺ καθιστᾶ τὸν ἄνθρωπο σοφὸ καὶ συνετὸ ὅπως τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὴν προτροπὴ τοῦ Θεοῦ «*Καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε, ὅτι αὕτη ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις ὑμῶν ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν*»[17]. Δηλαδή: Προσέχετε, λοιπόν, νὰ τὰ ἐφαρμόζετε, γιατὶ αὐτὸ θὰ εἶναι ἀπόδειξη τῆς σοφίας σας καὶ τῆς συνέσεώς σας στὰ μάτια ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι βασικὴ ἀρχὴ καὶ ἐπιστέγασμα τῆς κατὰ Θεὸν σοφίας κατὰ τό:

«Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου, καὶ βουλὴ ἁγίων σύνεσις, τὸ δὲ γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς»[18]. Δηλαδή: Ἡ βάση τῆς σοφίας εἶναι ὁ φόβος, ὁ σεβασμὸς στὸν Κύριο, βάση δὲ τῆς νοήσεως εἶναι ἡ γνώση τοῦ Ἁγίου Θεοῦ.

«Ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ μετὰ πι-

15. Γ΄ Βασιλειῶν γ΄ 9.
16. Γενέσεως γ΄ 5.
17. Δευτερονομίου δ΄ 6.
18. Παροιμιῶν θ΄ 10.

στῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. μετὰ ἀνθρώπων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσε καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν Κύριον καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς· πάντα τὸν οἶκον αὐτῆς ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. στέφανος σοφίας φόβος Κυρίου ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως. καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν, ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξώμβρησε καὶ δόξαν κρατούντων αὐτῆς ἀνύψωσε. ρίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις»[19].

Δηλαδή: Ἡ ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς σοφίας εἶναι νὰ φοβᾶται ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεό, καὶ τὴν ἔχουν οἱ πιστοί, οὕτως εἰπεῖν, ἔνστικτον καὶ δημιουργημένη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς συλλήψεώς τους στὴν κοιλιὰ τῆς μητέρας τους. Ἔκτισε τὴν φωλιά της μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὡς θεμέλιο αἰώνιο καὶ στοὺς ἀπογόνους της θὰ ἐμπιστευθεῖ τὸν ἑαυτό της. Ὑπερχειλισμὸς καὶ πλεονασμὸς σοφίας εἶναι τὸ νὰ φοβᾶται κάποιος τὸν Κύριο, καὶ ἡ σοφία χορταίνει εὐφραίνουσα μέχρι μέθης τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἀφθονία τῶν καρπῶν της. Ὅλο τὸν οἶκο, στὸν ὁποῖο θὰ κατοικεῖ ἡ σοφία, θὰ τὸν γεμίζει ἀπὸ ἐπιθυμητὰ ἀγαθά, καὶ θὰ πληρώνει τὶς ἀποθῆκες του μὲ τὰ προϊόντα καὶ γεννήματά της. Στέφανος καὶ στολισμὸς ἔνδοξος τῆς σοφίας εἶναι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος βλαστάνει σὰν θαλεροὺς βλαστοὺς τὴν εἰρήνη καὶ ὑγεία, ποὺ ἰατρεύει κάθε ἀσθένεια. Εἶδε αὐτὴ ὁ Κύριος καὶ τὴν μέτρησε σὲ

19. Σοφίας Σειράχ α΄ 14-20.

ὅλο τὸ βάθος της. Σάν ἄφθονη βροχὴ ἔρριψε αὐτὴ στοὺς ἀνθρώπους ἀληθινό φωτισμὸ καὶ γνώση πλήρη συνέσεως καὶ ἐξύψωσε τὴν δόξα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὴν κατέχουν. Ἀρχὴ καὶ ρίζα τῆς σοφίας εἶναι τὸ νὰ φοβᾶται κανεὶς τὸν Κύριο καὶ οἱ κλάδοι, ποὺ σὰν ἀπὸ δέντρο βγαίνουν ἀπὸ αὐτή, εἶναι μακροζωΐα.

β΄. Ἡ τέχνη τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς

Ὁ κατ᾽ ἐξοχὴν σοφὸς εἶναι ἔμπειρος στὴν τέχνη τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς τὸ *«εὖ ζῆν» τοῦ ἀνθρώπου.* Ὁ ἄνθρωπος ρίχνει στὸν κόσμο ποὺ τὸν περιβάλλει ἕνα καθαρὸ καὶ χωρὶς ψευδαισθήσεις βλέμμα γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὴν αὐτοσυνειδησία του.

❄ Γνωρίζει τὰ ἐλαττώματά του, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι τὰ ἀποδέχεται. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διακρίνει μεταξὺ τῶν *«πλουτιζόντων μηδὲν ἔχοντες καὶ ταπεινούντων ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ»*.

«Εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες ἑαυτοὺς μηδὲν ἔχοντες, καὶ εἰσὶν οἱ ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ»[20]. Δηλαδή: Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ παριστάνουν τοὺς πλούσιους σὲ ἀρετὲς καὶ πνευματικὰ ἀγαθὰ ἐνῶ δὲν ἔχουν τίποτα. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἄλλοι ἄνθρωποι ποὺ παρουσιάζονται πτωχοὶ σὲ ἀρετές, ἄσημοι καὶ ταπεινοὶ ἂν καὶ ἔχουν πολλὰ πνευματικὰ πλούτη.

Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ περιγράφει πῶς ὁ κόσμος ἀντιμετωπίζει τοὺς μὲν καὶ τοὺς δέ.

«Πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλήπτορες, ἐλάλησεν ἀπόρρητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν. ταπεινὸς ἔσφα-

20. Παροιμιῶν ιγ΄ 7.

λε καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ, ἐφθέγξατο σύνεσιν καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος. πλούσιος ἐλάλησε καὶ πάντες ἐσίγησαν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν. πτωχὸς ἐλάλησε καὶ εἶπαν· τίς οὗτος; κἂν προσκόψῃ, προσανατρέψουσιν αὐτόν. ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος, ᾧ μὴ ἐστιν ἁμαρτία, καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν στόμασιν ἀσεβοῦς. Καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐάν τε εἰς ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά. ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσωπον ἱλαρόν, καὶ εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμοὶ μετὰ κόπου»[21].

Δηλαδή: Ὅταν ὁ πλούσιος ὑποπέσει σὲ σφάλματα, πολλοὶ θὰ τὸν βοηθήσουν. Λέει ἀνόητα καὶ αἰσχρὰ λόγια καὶ τὸν δικαιολογοῦν. Ὅταν ὅμως ὁ πτωχὸς ὑποπέσει σὲ σφάλμα τὸν ἐπιτιμοῦν. Μιλάει συνετὰ καὶ σοφὰ λόγια καὶ ὅμως καθόλου δὲν ἐκτιμᾶται. Μιλάει ὁ πλούσιος καὶ τὸν λόγο του ἀνυψώνουν ἕως τὰ σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ. Μιλάει ὁ πτωχὸς καὶ περιφρονητικὰ λένε· ποιός εἶναι αὐτός; Ἐὰν σκοντάψει θὰ τὸν καταρίψουν. Καλὸς εἶναι ὁ πλοῦτος, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀδικία. Τὴν δὲ φτώχεια, ὁ ἀσεβὴς ὀνομάζει κακία. Ἡ κατάσταση τῆς καρδιᾶς τοῦ ἀνθρώπου μεταβάλλει τὸ πρόσωπό του σὲ εὐχάριστη ἢ δυσάρεστη ὄψη. Δεῖγμα καρδιᾶς ποὺ εὐτυχεῖ εἶναι τὸ γλυκὸ πρόσωπο. Πρέπει ὅμως νὰ κοπιάσει κανεὶς μελετώντας καὶ σκεπτόμενος γιὰ νὰ ἐννοεῖ καὶ νὰ μαθαίνει τὰ σοφὰ γνωμικά.

❄ Ψυχολόγος, γνωρίζει τί κρύβεται στὴν ἀνθρώπινη καρδιά, τί εἶναι γι᾽ αὐτὴ ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη:

«Κρείσσων ἐναρχόμενος βοηθῶν καρδίᾳ τοῦ ἐπαγ-

21. Σοφίας Σειράχ ιγ΄ 22-26.

γελλομένου καὶ εἰς ἐλπίδα ἄγοντος· δένδρον γὰρ ζωῆς ἐπιθυμία ἀγαθή»[22]. Δηλαδή: Καλλίτερος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀρχίζει ἀμέσως νὰ βοηθάει τοὺς ἄλλους μὲ τὴν καρδιά του, ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ δίνει μόνο ὑποσχέσεις καὶ ἐλπίδες μελλοντικῆς βοήθειας. Ὁ πόθος ποὺ ἐκπληρώνεται δίνει νέα ζωή.

«Ἐν εὐφροσύναις οὐ προσμίγνυται λύπη, τελευταῖα δὲ χαρὰ εἰς πένθος ἔρχεται»[23].

Δηλαδή: Ποτὲ ὁ ἄνθρωπος στὶς διασκεδάσεις καὶ γενικὰ στὶς χαρές του δὲν σκέπτεται τὴν λύπη. Πολλάκις ὅμως τελειώνει ἡ χαρὰ καὶ ἔρχεται ἡ λύπη, τὸ πένθος.

«Ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ ὅτι πορευθῆναι εἰς οἶκον πότου, καθότι τοῦτο τέλος παντὸς ἀνθρώπου, καὶ ὁ ζῶν δώσει ἀγαθὸν εἰς καρδίαν αὐτοῦ. ἀγαθὸν θυμὸς ὑπὲρ γέλωτα, ὅτι ἐν κακίᾳ προσώπου ἀγαθυνθήσεται καρδία. καρδία σοφῶν ἐν οἴκῳ πένθους, καὶ καρδία ἀφρόνων ἐν οἴκῳ εὐφροσύνης»[24].

Δηλαδή: Ὠφελιμώτερο εἶναι νὰ πηγαίνει κανεὶς σὲ σπίτι ποὺ ὑπάρχει πένθος, παρὰ σὲ σπίτι ὅπου γίνεται συμπόσιο, διότι ὁ θάνατος εἶναι τὸ τέλος κάθε ἀνθρώπου. Αὐτὸς ποὺ βρίσκεται στὴν ζωή, ἂς δώσει προσοχὴ στὴν ὠφέλιμη αὐτὴ σκέψη τοῦ θανάτου. Ἡ σοβαρότητα εἶναι προτιμότερη ἀπὸ τὸν γέλωτα, διότι μὲ τὴν αὐστηρὴ ὄψη τοῦ προσώπου λυπεῖται πρῶτον, ἀλλὰ ἔπειτα φαιδρύνεται ἡ καρδιὰ τοῦ ἄλλου. Ἡ ψυχὴ τῶν συνετῶν ἀνθρώπων ἀρέσκεται σὲ σπίτια πένθους, ἡ δὲ ψυχὴ τῶν ἀσύνετων σὲ σπίτια χαρᾶς καὶ γλεντιῶν.

22. Παροιμιῶν ιγ΄ 12.
23. Παροιμιῶν ιδ΄ 13.
24. Ἐκκλησιαστοῦ ζ΄ 2-4.

❄ Ὁ ἄνθρωπος δὲν παραμένει ὅμως σ᾽ αὐτὸν τὸν ρόλο τοῦ παρατηρητή, χαράζει τοὺς κανόνες τῆς ζωῆς σύμφωνα μὲ τὸ θεϊκὸ θέλημα, ὅπως σύνεση, μετριοπάθεια στὶς ἐπιθυμίες, ἐργασία, ταπεινοφροσύνη, ἰσορροπία, σεμνότητα, ἐντιμότητα γλώσσας κ.λπ. Ὅλη ἡ ἠθικὴ τοῦ Δεκαλόγου διέρχεται ἀπ᾽ αὐτὲς τὶς πρακτικὲς συμβουλές.

❄ Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ πλάθει τὸν ἄνθρωπο ἐλεήμονα κατὰ τὴν ἐντολή:

«Καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου. χάρις δόματος ἔναντι παντὸς ζῶντος, καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν. μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον, ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ. ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις»[25].

Δηλαδή: Ἄπλωσε τὸ χέρι σου καὶ στὸν πτωχὸ γιὰ νὰ εἶναι ἡ εὐλογία σου ἀπὸ τὸν Θεὸ πλήρης. Δίνε εὐχάριστα σὲ ὅλους τὶς δωρεές σου καὶ μήν ἀρνεῖσαι τὴν τελευταία χάρη σου στὸν νεκρό. Μὴ λείπεις ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ κλαίουν καὶ πένθησε μὲ αὐτοὺς ποὺ πενθοῦν. Μὴ ἀμελεῖς νὰ ἐπισκεφθεῖς τὸν ἀσθενὴ διότι ἀπὸ τὰ ἔργα σου αὐτὰ θὰ ἀγαπηθεῖς. Σὲ ὅλα τὰ ἔργα σου νὰ ἐνθυμεῖσαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς σου καὶ ποτὲ δὲν θὰ ἁμαρτήσεις.

«Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ»[26].

25. Σοφίας Σειράχ ζ΄ 32-36.

26. Τωβὶτ δ΄ 7.

Δηλαδή: Ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά σου κάμε ἐλεημοσύνη καὶ ἂς μὴ φεισθεῖ ὁ ὀφθαλμός σου τὴν ἐλεημοσύνη. Μὴ ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ κάθε πτωχὸ καὶ οὔτε ὁ Θεὸς θὰ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπό Του ἀπὸ σένα.

❄ Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἐπιβάλλει στὸν ἄνθρωπο νὰ σέβεται τὴν δικαιοσύνη:

«Ζυγοί δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον Κυρίου, στάθμιον δέ δίκαιον δεκτὸν αὐτῷ»[27].

Δηλαδή: Ζυγαριὰ λιποβαρής εἶναι πολὺ μισητὴ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ μόνο σωστὰ ζύγια εἶναι παραδεκτὰ ἐνώπιόν Του.

«Ὅς δίκαιον κρίνει τὸν ἄδικον, ἄδικον δὲ τὸν δίκαιον, ἀκάθαρτος καὶ βδελυκτὸς παρὰ Θεῷ»[28].

Δηλαδή: Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κρίνει καὶ καταδικάζει τὸν δίκαιον ὡς ἄδικον καὶ τὸν ἄδικον κηρύσσει δίκαιον εἶναι ἀκάθαρτος καὶ μυσαρὸς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου.

❄ Ἀπὸ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος διδάσκεται νὰ ἀγαπᾶ τοὺς πτωχούς:

«Ὁ συκοφαντῶν πένητα παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ τιμῶν αὐτὸν ἐλεεῖ πτωχόν»[29].

Δηλαδή: Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κακολογεῖ τὸν πτωχὸ ἐξοργίζει τὸν Ποιητὴ καὶ Πλάστη Του. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ τιμᾶ τὸν Θεὸ ἐλεεῖ τὸν πτωχό.

«Ὁ καταγελῶν πτωχοῦ παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ ἐπιχαίρων ἀπολλυμένῳ οὐκ ἀθῳωθήσεται· ὁ δὲ ἐπισπλαγχνιζόμενος ἐλεηθήσεται»[30].

Δηλαδή: Ὅποιος περιπαίζει τὸν πτωχὸ ἐξοργίζει

27. Παροιμιῶν ια΄ 1.
28. Παροιμιῶν ιζ΄ 15.
29. Παροιμιῶν ιδ΄ 31.
30. Παροιμιῶν ιζ΄ 5.

τὸν ποιητὴ καὶ Δημιουργό Του, ὅποιος χαιρεκακεῖ γιὰ τὸν συνάνθρωπό του ποὺ καταστρέφεται δὲν θὰ μείνει ἀτιμώρητος. Ἐκεῖνος ὅμως, ποὺ τὸν εὐσπλαγχνίζεται θὰ ἐλεηθεῖ ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ Θεό.

«Τέκνον, τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς καὶ μὴ παρελκύσῃς ὀφθαλμοὺς ἐπιδεεῖς. ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς καὶ μὴ παροργίσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. καρδίαν παρωργισμένην μὴ προσταράξῃς καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προσδεομένου. ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπαναίνου καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. ἀπὸ δεομένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμὸν καὶ μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ καταράσασθαί σε· καταρωμένου γάρ σε ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς δεήσεως αὐτοῦ ἐπακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν. προσφιλῆ συναγωγῇ σεαυτὸν ποίει καὶ μεγιστᾶνι ταπείνου τὴν κεφαλήν σου. κλῖνον πτωχῷ τὸ οὖς σου καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πραΰτητι. ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος καὶ μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε. γίνου ὀρφανοῖς ὡς πατὴρ καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητρί αὐτῶν· καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς Ὑψίστου, καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου»[31].

Δηλαδή: Παιδί μου μὴ στερήσεις τὸν πτωχὸ ἀπὸ τὰ ἀναγκαία γιὰ τὴν ζωή του καὶ μὴν ἀναβάλλεις τὴν βοήθειά σου πρὸς ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοὶ σὲ κυττοῦν παρακλητικοί. Ἄνθρωπο ποὺ πεινάει μὴν τὸν λυπήσεις καὶ μήν ἐξοργίζεις ἄνθρωπο ποὺ εὑρίσκεται σὲ ἀνάγκη. Ἄνθρωπο στενοχωρημένο καὶ θυμωμένο μὴν τὸν ταράσσεις περισσότερο καὶ μὴν ἀναβάλλεις τὴν βοήθειά σου

31. Σοφίας Σειράχ δ΄ 1-10.

σὲ ἄνθρωπο ποὺ ἔχει τὴν ἀνάγκη σου. Μὴν εἶσαι ἀκατάδεκτος πρὸς ἐκεῖνον, ποὺ ὑποφέρει καὶ σὲ παρακαλεῖ. Μὴν τὸν ἀπωθεῖς καὶ μὴν ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ τὸν πτωχὸ ἄνθρωπο. Μὴν ἀποστρέφεις τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ βρίσκεται σὲ ἀνάγκη καὶ μὴ δίνεις ἀφορμὴ σὲ κανένα νὰ σὲ καταραστεῖ. Γιατὶ ὅταν αὐτὸς ποὺ βρίσκεται σὲ ψυχικὴ στενοχώρια σὲ καταραστεῖ, ὁ Κύριος ποὺ τὸν δημιούργησε θὰ ἀκούσει τὴν δέησή του. Κάνε τὸν ἑαυτό σου ἀγαπητὸ στὴν κοινωνία καὶ ταπείνωσε τὴν κεφαλή σου μπροστὰ στοὺς ἄρχοντες. Κλίνε τὸ αὐτί σου, ἄκουσε τὸν πτωχὸ καὶ ἀπάντησε σ᾽ αὐτὸν φιλικὰ μὲ πραότητα. Σῶζε κάθε ἀδικούμενο ἀπὸ τὰ χέρια αὐτῶν ποὺ τὸν ἀδικοῦν καὶ μὴ δειλιάσεις ὅταν εἶσαι δικαστής. Γίνε σάν πατέρας τῶν ὀρφανῶν καὶ σὰν σύζυγος στὴν χήρα μητέρα τους. Ἔτσι θὰ εἶσαι υἱὸς τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ σὲ ἀγαπήσει περισσότερο ἀπὸ τὴν μητέρα σου.

❄ Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καθορίζει στὸν ἄνθρωπο τοὺς σοφοὺς κανόνες τῆς ζωῆς του.

γ΄. Ἡ προσωποποιημένη Σοφία τοῦ Θεοῦ

Ἡ ἀναζήτηση τῆς σοφίας καὶ ἡ κατάκτησή της ὁδήγησε τὸν κινούμενο ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀνήσυχο ἄνθρωπο νὰ προσωποποιήσει τὴν σοφία. Μελετώντας τὰ κείμενα τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἔκπληκτοι διαπιστώνουμε, ὅτι ἡ προσωποποιημένη Σοφία:

✯ Εἶναι ἡ πολυαγαπημένη ποὺ τὴν γυρεύει κάποιος ἄπληστα:

«Ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, καὶ ἐν ταῖς εἰσόδοις αὐτῆς ἐνέδρευε. ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων

αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται. ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ πήξει πάσσαλον ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς, στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρας αὐτῆς καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαθῶν· θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσεται· σκεπασθήσεται ὑπ᾽ αὐτῆς ἀπὸ καύματος καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει»[32].

Δηλαδή: Πίσω της τρέξε σὰν ἀνιχνευτὴς αὐτῆς καὶ στῆσε ἐνέδρα στὴν εἴσοδο τῆς οἰκίας της. Γίνε ἐσὺ ἐκεῖνος ποὺ κλείνει τὴν κεφαλὴ στὰ παράθυρά της καὶ στὶς θύρες της κρυφακούει προσεκτικὰ αὐτήν, ἐκεῖνος ποὺ στήνει τὸ κατάλυμά του πλησίον τοῦ σπιτιοῦ της καὶ μπήγει πάσσαλο στόν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ της, σηκώνει τὴν σκηνή του ἐκεῖ ποὺ φθάνουν τὰ χέρια της καὶ τὸ κατάλυμά του αὐτὸ θὰ εἶναι πλῆρες ἀγαθῶν. Αὐτὸς ποὺ ἐνεργεῖ ἔτσι θὰ θέσει καὶ τὰ τέκνα του κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῆς σοφίας καὶ θὰ καταυλισθεῖ οἰκογενειακὰ κάτω ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τοῦ δέντρου της.

✯ Εἶναι ἡ προστάτρια μητέρα καὶ τροφοδότισσα σύζυγος:

«Ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως καὶ ὕδωρ σοφίας ποτίσει αὐτόν. στηριχθήσεται ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ οὐ μὴ κλιθῇ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐφέξει καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ· καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει στόμα αὐτοῦ. εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος καὶ ὄνομα αἰώνιον κατακληρονομήσει. οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρωποι ἀσύνετοι, καὶ ἄνδρες

32. Σοφίας Σειράχ ιδ΄ 22-27.

ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν· μακράν ἐστιν ὑπερηφανίας, καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται αὐτῆς»[33].

Δηλαδή: Θὰ τὸν τροφοδοτήσει μὲ ἄρτο συνέσεως καὶ θὰ τὸν ποτίσει μὲ ὕδωρ σοφίας. Ἔτσι θὰ στηριχθεῖ σ' αὐτὴν καὶ δὲν θὰ ταλαντεύεται καὶ δὲν θὰ καταισχυνθεῖ. Θὰ τὸν ἀναδείξει στὸ περιβάλλον του, καὶ στὴν σύναξη τοῦ λαοῦ του θὰ ἀνοίξει τὸ στόμα του καὶ θὰ μιλήσει σοφά. Θὰ δώσει σ' αὐτὸν εὐφροσύνη ἐσωτερική, λαμπρότατο ἐξωτερικὸ στεφάνι δόξας καὶ φήμη αἰώνια. Οἱ ἀσεβεῖς ὅμως ἄνθρωποι δὲν θὰ ἀπολαύσουν τὴν σοφία οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ θὰ ἀτενίσουν αὐτή. Ἡ σοφία ἀπέχει ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ ψεύδους δὲν θὰ τὴν ἐνθυμηθοῦν.

✯ Εἶναι ἡ φιλόξενη οἰκοδέσποινα ποὺ προσκαλεῖ στὸ συμπόσιό της:

«Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον καὶ ὑπήρεισε στύλους ἑπτά· ἔσφαξε τὰ ἑαυτῆς θύματα, ἐκέρασεν εἰς κρατῆρα τὸν ἑαυτῆς οἶνον καὶ ἡτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν· ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτῆς δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα λέγουσα· ὅς ἐστιν ἄφρων, ἐκκλινάτω πρός με· καὶ τοῖς ἐνδεέσι φρενῶν εἶπεν ἔλθετε φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων καὶ πίετε οἶνον, ὃν ἐκέρασα ὑμῖν· ἀπολείπετε ἀφροσύνην, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε, καὶ ζητήσατε φρόνησιν, καὶ κατορθώσατε ἐν γνώσει σύνεσιν»[34].

Δηλαδή: Ἡ Σοφία ἔκτισε γιὰ τὸν ἑαυτό της οἶκο καὶ τὸν στήριξε σὲ ἑπτὰ στύλους. Τὰ ζῶα της ἔσφαξε

33. Σοφία Σειράχ ιε΄ 3-8.

34. Παροιμιῶν θ΄ 1-6.

καὶ ἔριξε τὸ κρασί της σὲ μεγάλο οἰνοδοχεῖο καὶ ἔτσι παρέθεσε πλούσια τράπεζα. Ἔπειτα ἔστειλε τοὺς δούλους της καὶ κάλεσε πάνω ἀπὸ τὰ ψηλώματα τῆς πόλεως λέγουσα: Αὐτὸς ποὺ στερεῖται σοφίας ἂς ἔρθει πρὸς ἐμένα καὶ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ στεροῦνται φρόνηση πρόσθεσε. Ἐλᾶτε, φᾶτε ἀπὸ τὰ δικά μου φαγητὰ καὶ πιέτε ἀπὸ τὸν δικό μου οἶνο τὸν ὁποῖο σᾶς κερνῶ. Ἀφῆστε τὴν ἀφροσύνη γιὰ νὰ βασιλεύετε στοὺς αἰῶνες. Ζητῆστε τὴν φρόνηση καὶ ὁλοκληρώσατε τὴν σύνεσή σας μὲ τὶς δικές μου γνώσεις.

Ὁ οἶκος τῆς ἄφρονης γυναίκας εἶναι πρόδρομος τοῦ θανάτου.

Ὅλα αὐτὰ σημαίνουν, ὅτι ἡ σοφία ποὺ ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος ἔχει θεϊκὴ πηγή. Ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὴν μεταδώσει σ᾽ ὅποιον Ἐκεῖνος θέλει, ἐπειδὴ ὁ Ἴδιος εἶναι ἡ Σοφία.

Οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς θαυμάζουν λοιπὸν στὸν Θεὸ αὐτὴ τὴν Σοφία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπορρέει ἡ σοφία τοῦ ἀνθρώπου.

✯ Εἶναι ἡ θεϊκὴ πραγματικότητα ποὺ ὑπάρχει προαιώνια καὶ θὰ ὑπάρχει αἰώνια κατὰ τοὺς ἀποκαλυπτικοὺς λόγους τῆς Ἴδιας τῆς Σοφίας:

«*Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ*»[35]. Δηλαδή: Ὁ Κύριος μὲ ἔβαλε ὡς Ἀρχή, ποὺ διέπει ὅλη τὴν τάξη τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ὑπάρξεως λειτουργίας τῶν ἔργων Του. «*Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔκτισέ με, καὶ ἕως αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω*»[36]. Δηλαδή: Πρὸ πά-

35. Παροιμιῶν η΄ 22.

36. Σοφίας Σειράχ κδ΄ 9.

ντων τῶν αἰώνων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὲ δημιούργησε καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ ὑπάρχω εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

✯ Αὐτὴ ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπόρροια τοῦ στόματος τοῦ Ὑψίστου, ὅπως ἡ ἀνάσα καὶ ὁ Λόγος Του κατὰ τὸν σοφὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης:

«Ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ Παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής· διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτὴ παρεμπίπτει. ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ»[37].

Δηλαδή: Αὐτὴ εἶναι ἀτμός, ἀναπνοή, οὕτως εἰπεῖν τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ, καθαρὸ ἀπόσταγμα τῆς δόξας τοῦ Παντοκράτορα. Γι᾽ αὐτὸ τίποτε τὸ μιαρὸ δὲν ὑπεισέρχεται σ᾽ αὐτή. Αὐτὴ εἶναι τὸ φωτεινὸ ἀπαύγασμα τοῦ θείου ἀϊδίου φωτός, καθαρὸ κάτοπτρο τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἔκφραση τῆς ἀγαθότητάς Του.

✯ Αὐτὴ ἡ Σοφία κατοικεῖ στὸν οὐρανό, ὅπως Αὐτὴ δηλώνει ἐμφαντικά:

«Ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης»[38]. Δηλαδή: Ἐγὼ στὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ κατασκήνωσα καὶ ὁ θρόνος μου ἦταν σὲ νεφέλη, ἡ ὁποία ἔχει τὴν μορφὴ στύλου.

✯ Ὁ πιστὸς ζητεῖ ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ τοῦ δώσει τὴν σοφία ποὺ παρεδρεύει στὸν θεϊκὸ θρόνο:

«Δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καὶ μή με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου»[39]. Δηλαδή: Δός

37. Σοφίας Σολομῶντος ζ΄ 25-26.
38. Σοφίας Σειράχ κδ΄ 4.
39. Σοφίας Σολομῶντος θ΄ 4.

μου τὴν Σοφία Σου ποὺ βρίσκεται στὸν θρόνο Σου καὶ μὴ μὲ ἀπορρίψεις ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν δούλων σου.

✯ Αὐτὴ ἡ Σοφία ζεῖ πολὺ κοντὰ στὸν Θεό:

«*Εὐγένειαν δοξάζει συμβίωσιν Θεοῦ ἔχουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν*»[40]. Δηλαδή: Αὐτὴ δεικνύει τὴν εὐγενὴ καταγωγή της, διότι ζεῖ μὲ τὸν Θεὸ καὶ ὁ Κύριος ποὺ δεσπόζει τοῦ Σύμπαντος, ἀγαπᾶ αὐτήν.

Αὐτὴ ἡ Σοφία δὲν εἶναι ἕνα ἀδρανὲς ἀξίωμα, διότι ἔχει σχέση μὲ τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο.

Αὐτὴ ἡ Σοφία εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἕνας θησαυρὸς ἀνώτερος ἀπ᾽ ὅλους τοὺς ἄλλους.

4. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ

Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύφθηκε τελείως μὲ τὸ μυστήριο τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρουσιάζεται στοὺς σύγχρονούς Του, ὅτι εἶναι ὁ δάσκαλος τῆς σοφίας. Αὐτὸ φανερώνεται ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς διδασκαλίας Του καὶ τῶν ἐνεργειῶν Του. Κατέχει ὅλους τοὺς μυστικοὺς θησαυροὺς τῆς γνώσεως, ποὺ τοὺς φανερώνει σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἀποστόλου Παύλου:

«*Αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν*»[41]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτοὺς ὅμως ποὺ κάλεσε ὁ Θεός, Ἰουδαίους καὶ Ἕθνι-

40. Σοφίας Σολομῶντος η΄ 3.
41. Κορινθίους Α΄ α΄ 24.

κούς, ὁ Χριστὸς ποὺ κηρύττουμε εἶναι τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμη καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ σοφία.

«*Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις*»[42]. Δηλαδή: Χάρη σ᾽ αὐτὸν ὅμως, ἐσεῖς βρίσκεστε μέσα στὴν πίστη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκείνου ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὸν Θεὸ σοφία δική μας καὶ δικαίωση καὶ ἐξαγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωση.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μεταδίδει τὴν σοφία στοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ εἶναι ὁ Ἴδιος ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Υἱὸς εἶναι ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὅπως εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ Λόγος Του.

Στὸ τέταρτο τροπάριο τοῦ πεζοῦ κανόνος τῶν Χριστουγέννων ἡ Ἐκκλησία ὁμολογεῖ:

«*Σοφία, Λόγος καὶ Δύναμις, Υἱὸς ὢν τοῦ Πατρός, καὶ ἀπαύγασμα, Χριστὸς ὁ Θεός, δυνάμεις λαθών, ὅσας ὑπερκοσμίους, ὅσας ἐν γῇ, καὶ ἐνανθρωπήσας, ἀνεκτήσατο ἡμᾶς· ὅτι δεδόξασται*».

Αὐτὴ ἡ Σοφία ἦταν κατὰ τὸ παρελθόν κρυμμένη μέσα στὸν Θεό, ἂν καὶ κυβερνοῦσε τὸ σύμπαν, κατεύθυνε τὴν ἱστορία, ἐκδηλωνόταν ἔμμεσα στὸν Νόμο καὶ στὴν διδασκαλία τῶν κατὰ Θεὸν σοφῶν.

Τώρα ὅμως ἀποκαλύφθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κι ἔτσι ὅλα τὰ κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ἀναφέρονται σ᾽ αὐτὴ ἔλαβαν τὴν ὁριστικὴ ἐκπλήρωση καὶ σημασία τους.

Ἡ ἀποκάλυψη τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ στὸ πρόσωπο

42. Κορινθίους Α΄ α΄ 30.

τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ πραγματοποιήθηκε μὲ ὅλο τὸ μυστήριο τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Του, στὸ ὁποῖο ἀποκαλύφθηκε ἡ ἄκρα σοφία τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν θεοφόρο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητή, τὸν μέγιστο κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὴν χάρη (Κεφάλαια μ΄ καὶ μα΄ τῆς στ΄ ἑκατοντάδος τῶν θεολογικῶν) καὶ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης (Κεφάλαιον κγ΄ τοῦ Μεγάλου Κατηχητικοῦ Λόγου).

Κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο ἡ ἀποκάλυψη τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ κορυφώθηκε στὴν σταύρωση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι᾽ αὐτὸ κηρύττει στὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολή του:

«Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν»[43].

Δηλαδή: Οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦν ὡς ἀποδείξεις θαύματα καὶ οἱ ἐθνικοὶ φιλοσοφικὲς ἀλήθειες. Ἐμεῖς ὅμως κηρύττουμε τὸν Σωτήρα Χριστό, καὶ μάλιστα σταυρωμένο, ἕνα κήρυγμα προσβλητικὸ γιὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀνόητο γιὰ τοὺς ἐθνικούς· γι᾽ αὐτοὺς ὅμως ποὺ κάλεσε ὁ Θεός, Ἰουδαίους καὶ ἐθνικούς, ὁ Χριστὸς ποὺ κηρύττουμε εἶναι τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμη καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ σοφία.

«Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν

43. Κορινθίους Α΄ α΄ 22-24.

μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν»[44].

Δηλαδή: Στοὺς τέλειους πνευματικὰ διδάσκουμε σοφία, ἀλλὰ ὄχι τὴν σοφία αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ αἰώνα, οὔτε τῶν ἀρχόντων ποὺ εἶναι προσωρινοὶ καὶ θὰ καταργηθεῖ μιὰ μέρα ἡ δύναμή τους. Διδάσκουμε γιὰ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔμεινε μυστικὴ καὶ κρυμμένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τὸ σχέδιο ποὺ καθόρισε ὁ Θεὸς πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου ἀποβλέποντας στὴν δική μας δόξα. Αὐτὸ καμιὰ ἀπὸ τὶς δυνάμεις ποὺ κυβερνοῦν αὐτὸ ἐδῶ τὸν κόσμο δὲν τὸ κατάλαβε· γιατὶ ἂν τὸ εἶχαν καταλάβει, δὲν θὰ σταύρωναν τὸν χορηγὸ τῆς δόξας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διακρίνει τὴν σοφία τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἀπὸ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ σοφία τῶν ἀρχόντων τοῦ κόσμου τούτου εἶναι καταδικασμένη νὰ καταργηθεῖ ἀφοῦ παραφρόνησε ἀπὸ τότε ποὺ περιφρόνησε τὸν ζωντανὸ Θεό:

«Διότι γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώ-

44. Κορινθίους Α΄ β΄ 6-8.

ματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν»[45].

Δηλαδή: Ἐνῶ γνώρισαν τὸν Θεὸ μέσα ἀπὸ τὴν δημιουργία, οὔτε τὸν δόξασαν οὔτε τὸν εὐχαρίστησαν ὡς Θεό. Ἀντίθετα, ἡ σκέψη τους ἀκολούθησε λαθεμένο δρόμο, καὶ ἡ ἀσύνετη καρδιά τους βυθίστηκε στὸ σκοτάδι τῆς πλάνης. Ἔτσι ἐνῶ θριαμβολογοῦσαν γιὰ τὴν σοφία τους, κατάντησαν ἀνόητοι, ὡς τὸ σημεῖο, ἀντὶ γιὰ τὸν δημιουργὸ ἀθάνατο Θεό, νὰ προσκυνοῦν εἴδωλα ποὺ παρασταίνουν θνητοὺς ἀνθρώπους, πουλιά, τετράποδα ζῶα καὶ ἑρπετά. Γι' αὐτὸ τοὺς παρέδωκε ὁ Θεὸς στὶς βρωμερὲς ἐπιθυμίες τους καὶ τοὺς ἄφησε νὰ ἀτιμάζουν μόνοι τους τὰ σώματά τους. Στὴν θέση τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ ἔβαλαν τὸ ψέμα καὶ σεβάστηκαν καὶ λάτρεψαν τὴν κτίση ἀντὶ γιὰ τὸν Κτίστη, ὁ Ὁποῖος εἶναι αἰώνια εὐλογημένος. Ἀμήν.

Αὐτὴ τὴν συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων ὁ Κύριος ἤλεγξε οἰκονομικῶς μὲ μιὰ σοφὴ ἐνέργεια Του ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἐξελάμβαναν ὡς ἀνοησία καὶ μὲ μιὰ σοφὴ διδασκαλία ποὺ οἱ ἄνθρωποι θεωροῦν σὰν μάταιη.

«Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας»[46].

Δηλαδή: Πράγματι, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι δὲν μπόρεσαν μὲ τὴν σοφία τους νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ

45. Ρωμαίους α΄ 21-25.

46. Κορινθίους Α΄ α΄ 21.

μέσα στὰ δημιουργήματά Του, ποὺ φανερώνουν τὴν σοφία Του, ὁ Θεὸς εὐδόκησε νὰ σώσει μὲ τὴν μωρία τοῦ κηρύγματος ἀπὸ τὸν τελικὸ ὄλεθρο ἐκείνους ποὺ θὰ πιστέψουν.

Ἡ σοφία τῶν ἀρχόντων τοῦ κόσμου ἔφθασε στὸ ἀπώγειο τῆς μωρίας της, ὅταν οἱ ἄνθρωποι τὸν Κύριο τῆς δόξης ἐσταύρωσαν[47].

Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς καταδίκασε αὐτὴ τὴν σοφία τῶν σοφῶν:

«Γέγραπται γάρ· ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας»[48].

Δηλαδή: Ὁ Θεὸς διακηρύττει στὴν Γραφή: Θὰ ἀφανίσω τὴν σοφία τῶν σοφῶν, καὶ τῶν ἔξυπνων τὴν ἐξυπνάδα θὰ τὴν καταπατήσω. Ποῦ, λοιπόν, νὰ βρεθεῖ σοφός; ποῦ νὰ βρεθεῖ ἔμπειρος στὶς Γραφές; ποῦ νὰ βρεθεῖ ἀπολογητὴς αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ αἰώνα; Ὁ Θεὸς ἀπέδειξε πὼς ἡ σοφία αὐτοῦ τοῦ κόσμου εἶναι μωρία. Πράγματι, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι δὲν μπόρεσαν μὲ τὴν σοφία τους νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ μέσα στὰ δημιουργήματά Του, ποὺ φανερώνουν τὴν σοφία Του, ὁ Θεὸς εὐδόκησε νὰ σώσει μὲ τὴν μωρία τοῦ κηρύγματος ἀπὸ τὸν τελικὸ ὄλεθρο ἐκείνους ποὺ θὰ πιστέψουν.

47. Κορινθίους Α΄ β΄ 8.

48. Κορινθίους Α΄ α΄ 19-21.

«Ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι· γέγραπται γάρ· ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. καὶ πάλιν· Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλὼς εἴτε Κηφᾶς εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν ἐστιν, ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ»[49].

Δηλαδή: Ἐπειδὴ ὅ,τι ὁ κόσμος αὐτὸς θεωρεῖ σοφία, εἶναι μωρία στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ. Τὸ λέει καὶ ἡ Γραφή: Ὁ Θεὸς πιάνει τοὺς σοφοὺς στὴν πανουργία τους τὴν ἴδια. Καὶ ἀλλοῦ πάλι λέει: Ξέρει ὁ Κύριος πὼς οἱ σκέψεις τῶν σοφῶν τίποτα δὲν ἀξίζουν. Γι᾽ αὐτὸ κανεὶς νὰ μὴν καυχιέται ὅτι ἀνήκει σὲ ἀνθρώπους. Ὅλα εἶναι δικά σας: καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἀπολλὼς καὶ ὁ Πέτρος· σ᾽ ἐσᾶς ἀνήκει ὅλος ὁ κόσμος, καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, καὶ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ὅλα σ᾽ ἐσᾶς ἀνήκουν· ἐσεῖς ὅμως ἀνήκετε στὸν Χριστό, καὶ ὁ Χριστὸς στὸν Θεό.

Ἡ σοφία τῶν ἀρχόντων τοῦ κόσμου τούτου καταδικάσθηκε, ἐπειδὴ εἶναι *«ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης»*[50].

Ἡ ἀποκάλυψη τῆς ἀληθινῆς σοφίας γίνεται μὲ παράδοξο τρόπο. Δὲν ἀπευθύνεται στοὺς σοφοὺς καὶ στοὺς ἐπιδέξιους, ἀλλὰ στοὺς μικροὺς καὶ ταπεινούς:

«Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις»[51]. Δηλαδή: Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ

49. Κορινθίους Α΄ γ΄ 19-23.
50. Ἰακώβου γ΄ 15.
51. Ματθαίου ια΄ 25.

εἶπε ὁ Ἰησοῦς· Σ' εὐχαριστῶ Πατέρα, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, γιατὶ αὐτὰ τὰ ἔκρυψες ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ τὰ φανέρωσες στοὺς ταπεινούς.

Γιὰ νὰ συγχύσει τοὺς ὑπερφίαλους σοφούς, ὁ Θεὸς διάλεξε ὅ,τι μωρὸ ὑπῆρχε στὸν κόσμο κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο:

«Ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά»[52]. Δηλαδή: Ἀλλὰ αὐτοὺς ποὺ ὁ κόσμος τοὺς θεωρεῖ μωρούς, ἐκείνους διάλεξε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ ντροπιάσει τελικὰ τοὺς σοφούς· καὶ αὐτοὺς ποὺ ὁ κόσμος τοὺς θεωρεῖ ἀνίσχυρους, ἐκείνους διάλεξε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ ντροπιάσει τελικὰ τοὺς ἰσχυροὺς κατὰ κόσμο.

Γιὰ νὰ ἀποκτήσει ὁ ἄνθρωπος αὐτὴ τὴν σοφία, πρέπει νὰ ταπεινωθεῖ καὶ νὰ θεωρηθεῖ μωρὸς γιὰ τὸν κόσμο.

Γι' αὐτὸ ἡ χριστιανικὴ καὶ ἀληθινὴ σοφία δὲν κατακτᾶται μὲ τὴν δύναμη τῆς λογικῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμη τῆς θυσίας τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ὁ ἐγωϊσμὸς τοῦ ἀνθρώπου θυσιάζεται στὸ θυσιαστήριο τῶν ὁλοκαυτωμάτων ποὺ εἶναι ἡ ταπείνωση. Αὐτὴ ἡ θυσία εἶναι εὐάρεστη καὶ εὐπρόσδεκτη ἀπὸ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα.

Ἡ σοφία εἶναι θεϊκή, ἀνεξιχνίαστη καὶ κρυφή.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐρευνηθεῖ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη διάνοια καθὼς γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος:

«Ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων

52. Κορινθίους Α΄ α΄ 27.

εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»[53].

Δηλαδή: Ἀλλὰ διδάσκουμε γιὰ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔμεινε μυστικὴ καὶ κρυμμένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τὸ σχέδιο ποὺ καθόρισε ὁ Θεὸς πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου ἀποβλέποντας στὴν δική μας δόξα. Αὐτὸ καμιὰ ἀπὸ τὶς δυνάμεις ποὺ κυβερνοῦν αὐτὸ ἐδῶ τὸν κόσμο δὲν τὸ κατάλαβε· γιατὶ ἂν τὸ εἶχαν καταλάβει, δὲν θὰ σταύρωναν τὸν χορηγὸ τῆς δόξας. Ἀλλά, ὅπως λέει ἡ Γραφή, μάτι δὲν τὰ εἶδε κι οὔτε τ᾽ ἄκουσε αὐτὶ οὔτε ποὺ τὰ ἔβαλε ὁ λογισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅσα ἑτοίμασε ὁ Θεός γιὰ ἐκείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦν.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ μύστης καὶ θεατὴς τῶν ἀπορρήτων ἀπόστολος Παῦλος ἀναφωνεῖ:

«Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν»[54].

Δηλαδή: Πόσο ἀπέραντος εἶναι ὁ πλοῦτος τοῦ Θεοῦ! Πόσο ἀνεξερεύνητες εἶναι οἱ ἀποφάσεις Του καὶ ἀνεξιχνίαστα τὰ σχέδια Του! Ποιός γνώρισε τὴν σκέψη τοῦ Κυρίου; Ποιός μπόρεσε νὰ γίνει σύμβουλός Του; Ἢ ποιός

53. Κορινθίους Α΄ β΄ 7-9.

54. Ρωμαίους ια΄ 33.

τοῦ ἔδωσε πρῶτος κάτι καὶ μπορεῖ ν᾽ ἀπαιτήσει ἀνταπόδοση; Ὅλα ὑπάρχουν ἀπὸ Αὐτὸν καὶ μέσῳ Αὐτοῦ, καὶ Αὐτὸν ἔχουν σκοπό τους. Ἂς εἶναι δοξασμένος στοὺς αἰῶνες! Ἀμήν.

«Ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι»[55]. Δηλαδή: Στὸν ὁποῖο βρίσκονται κρυμμένοι ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως.

Ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἐκδηλώθηκε μὲ τὴν ἱστορικὴ ἐκπλήρωση τῆς σωτηρίας:

«Ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ»[56]. Δηλαδή: Ἔτσι τώρα, μὲ τὴν ὕπαρξη τῆς Ἐκκλησίας, φανερώνεται στὶς ἀρχὲς καὶ στὶς ἐξουσίες ποὺ βρίσκονται στὰ ἐπουράνια, ἡ πολύπλευρη σοφία τοῦ Θεοῦ.

Μεταδίδεται μόνο μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τῆς Σοφίας στοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν ἀποδέχονται:

«Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν. ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ᾽ ἐν διδακτοῖς Πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέ-

55. Κολασσαεῖς β΄ 3.

56. Ἐφεσίους γ΄ 10.

χεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν»[57].

Δηλαδή: Σὲ μᾶς ὅμως τὰ φανέρωσε ὁ Θεὸς μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Γιατί τὸ Πνεῦμα ἐξετάζει τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ βαθιὰ κρυμμένα σχέδια τοῦ Θεοῦ. Ἀλήθεια, ποιός ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ξέρει τὰ μυστικὰ τοῦ ἄλλου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου ποὺ βρίσκεται μέσα του; Ἔτσι καὶ τὰ μυστικὰ τοῦ Θεοῦ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ξέρει ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Κι ἐμεῖς δὲν λάβαμε τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα ποὺ στέλνει ὁ Θεός, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ μάθουμε αὐτὰ ποὺ ὁ ἴδιος ἑτοίμασε γιὰ χάρη μας. Γι' αὐτὸ μιλᾶμε ὄχι μὲ λόγια ποὺ διδάσκει ἡ ἀνθρώπινη σοφία, ἀλλὰ μὲ λόγια ποὺ διδάσκει τὸ ἴδιο τὸ Πνεῦμα, ἑρμηνεύοντας αὐτὰ τὰ πνευματικὰ πράγματα σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὸ Πνεῦμα. Ὅποιος ὅμως δὲν ἔχει τὸ Πνεῦμα, δὲν παραδέχεται τὰ δῶρα ποὺ φανερώνει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ γιὰ ἐκεῖνον ὅλα αὐτὰ εἶναι μωρία. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ καταλάβει, γιατὶ αὐτὰ τὰ πράγματα μόνο μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Πνεύματος κατανοοῦνται. Ἀντίθετα, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει τὸ Πνεῦμα ὅλα τὰ καταλαβαίνει· αὐτὸν ὅμως κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν ἔχουν τὸ Πνεῦμα δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὸν καταλάβει. Ὅπως λέει καὶ ἡ Γραφή, τὶς σκέψεις τοῦ Κυρίου ποιός κατάλαβε γιὰ νὰ Τοῦ γίνει σύμβουλος;

57. Κορινθίους Α΄ β΄ 10-16.

Ἐμεῖς ὅμως οἱ πνευματικοὶ ἔχουμε τὸν νοῦ καὶ τὶς σκέψεις τοῦ Χριστοῦ.

«Ὧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα»[58]. Δηλαδή: Στὸν ἕνα τὸ Πνεῦμα δίνει τὸ χάρισμα νὰ μιλάει μὲ θεία σοφία, σ' ἕναν ἄλλο τὸ ἴδιο τὸ Πνεῦμα δίνει τὸ χάρισμα νὰ μιλάει μὲ θεία γνώση.

«Ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ»[59]. Δηλαδή: Παρακαλῶ τὸν Θεὸ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν μεγαλοδύναμο Πατέρα, νὰ σᾶς δίνει πνεῦμα σοφίας, ποὺ θὰ σᾶς ἀποκαλύψει πῶς νὰ Τὸν γνωρίσετε ἀκόμη καλύτερα.

5. Ἡ χριστιανικὴ σοφία

Στὴν προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ κατακτήσει τὴν γνώση καὶ τὴν σοφία ζητήθηκε ἀπ' αὐτόν, τὴν ἐποχὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης νὰ ζήσει σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες, τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο στὴν Παλαιὰ Διαθήκη σοφία θεωρεῖται ἡ ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων ζωῆς ποὺ ὁ Θεός νομοθέτησε. Τηρώντας τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ θὰ ἀποδεικνυόταν σοφὸς καὶ συνετός.

Στὴν Καινὴ Διαθήκη σοφία εἶναι ἡ ἐπίγνωση τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο:

«Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυ-

58. Κορινθίους Α΄ ιβ΄ 8.

59. Ἐφεσίους α΄ 17.

στηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ»[60].

Δηλαδή: Στοὺς τέλειους πνευματικὰ διδάσκουμε σοφία, ἀλλὰ ὄχι τὴν σοφία αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ αἰώνα, οὔτε τῶν ἀρχόντων ποὺ εἶναι προσωρινοὶ καὶ θὰ καταργηθεῖ μιὰ μέρα ἡ δύναμή τους. Διδάσκουμε γιὰ τὸ σοφὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔμεινε μυστικὸ καὶ κρυμμένο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τὸ σχέδιο ποὺ καθόρισε ὁ Θεὸς πρίν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου ἀποβλέποντας στὴν δική μας δόξα. Αὐτὸ καμιὰ ἀπὸ τὶς δυνάμεις ποὺ κυβερνοῦν αὐτὸ ἐδῶ τὸν κόσμο δὲν τὸ κατάλαβε· γιατὶ ἂν τὸ εἶχαν καταλάβει, δὲν θὰ σταύρωναν τὸν χορηγὸ τῆς δόξας. Ἀλλά, ὅπως λέει ἡ Γραφή, μάτι δὲν εἶδε καὶ οὔτε αὐτὶ ἄκουσε, καὶ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν φαντάστηκε, ὅσα ἑτοίμασε ὁ Θεὸς γιὰ κείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦν. Σὲ μᾶς ὅμως τὰ φανέρωσε ὁ Θεὸς μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Γιατί τὸ Πνεῦμα ἐξετάζει τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ βαθιὰ κρυμμένα σχέδια τοῦ Θεοῦ.

- Σοφία εἶναι ἡ κορυφὴ τῆς θρησκευτικῆς γνώσεως.
- Σοφία εἶναι ἡ ἐπίγνωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ποὺ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τοὺς πιστούς:

60. Κορινθίους Α΄ β΄ 6-10.

«Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ»[61]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ κι ἐμεῖς, ἀφότου μάθαμε τὰ νέα σας, δὲν παύουμε νὰ προσευχόμαστε γιὰ σᾶς καὶ νὰ παρακαλοῦμε τὸν Θεὸ νὰ σᾶς δώσει ὅλη τὴν σοφία καὶ τὴν σύνεση ποὺ χαρίζει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὥστε νὰ γνωρίσετε στὴν ἐντέλεια τὸ θέλημά Του.

✪ Ἡ σοφία δίνεται ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν ἄνθρωπο, ὅταν ζητεῖται μὲ θερμὴ προσευχή.

Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος προτρέπει τοὺς λειπομένους σοφίας πιστοὺς νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν σοφία ἐν πίστει. Αὐτὴ εἶναι ἐπίσης μία προϋπόθεση:

«Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ οὐκ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ· αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ριπιζομένῳ. μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεταί τι παρὰ τοῦ Κυρίου. ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ»[62].

Δηλαδή: Ἂν κάποιος ἀπὸ σᾶς ὑστερεῖ σὲ σοφία ἂς τὴν ζητήσει ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ αὐτὸς θὰ τοῦ τὴν δώσει. Γιατὶ ὁ Θεὸς δίνει σὲ ὅλους μὲ ἁπλοχεριὰ καὶ χωρὶς νὰ περιφρονεῖ κανέναν. Ὅ,τι ὅμως ζητᾶτε νὰ τὸ ζητᾶτε μὲ πίστη, καὶ νὰ μὴν ἔχετε ἀμφιβολίες. Γιατὶ ὅποιος ἀμφιβάλλει, μοιάζει μὲ τὸ κύμα τῆς θάλασσας, ποὺ συνταράσσεται ἀπὸ τὸν ἄνεμο πηγαίνοντάς το ἐδῶ κι ἐκεῖ. Νὰ μὴν ἐλπίζει ὅτι θὰ

61. Κολασσαεῖς α΄ 9.

62. Ἰακώβου α΄ 5-8.

πάρει κάτι ἀπὸ τὸν Κύριο ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος, δίγνωμος καὶ ἄστατος σὲ ὅλες του τὶς ἐνέργειες.

❁

Βεβαίως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξαγγελλόμενος στοὺς ἀνθρώπους χρειάζεται ἑρμηνεία γιὰ νὰ κατανοηθεῖ καὶ νὰ ἀποκαλυφθεῖ τὸ νόημά του.

Γι᾽ αὐτὸ ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἑρμήνευσε αὐθεντικά:

α΄. Εἴτε τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ ποὺ δόθηκε διὰ τοῦ Μωϋσέως, ὅπως π.χ. ἔλεγε *«Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ...Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν»*[63] καὶ ἄλλοτε δήλωσε *«Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι, τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι»*[64], δηλαδή, μὴ νομίσετε ὅτι ἦρθα γιὰ νὰ καταργήσω τὸν νόμο ἢ τοὺς προφῆτες· Δὲν ἦρθα γιὰ νὰ τὰ καταργήσω, ἀλλὰ νὰ τὰ συμπληρώσω.

β΄. Εἴτε τὴν δική Του διδασκαλία λέγοντας στοὺς μαθητές Του: *«Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται»*[65]. Δηλαδή: Σὲ σᾶς ἔχει δοθεῖ νὰ γνωρίσετε τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· σὲ ὅσους ὅμως βρίσκονται ἔξω, ὅλα παρουσιάζονται μὲ παραβολές.

Καί «Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν»[66]. Δηλα-

63. Ματθαίου ε΄ 21-22· 27-28· 31-32· 33-34· 38-39·
64. Ματθαίου ε΄ 17.
65. Μάρκου δ΄ 11.
66. Λουκᾶ η΄ 10.

δή: Σὲ σᾶς ὁ Θεὸς ἔδωσε νὰ γνωρίσετε τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας Του· ἐνῶ στοὺς ὑπολοίπους αὐτὰ δίνονται μὲ παραβολές, ὥστε νὰ κοιτάζουν ἀλλὰ νὰ μὴ βλέπουν καὶ ν' ἀκοῦνε ἀλλὰ νὰ μήν καταλαβαίνουν.

Τὸ κριτήριο τῆς γνώσεως αὐτῆς εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι ἡ πρόθεση ποὺ ἔχει νὰ γνωρίσει τὸν Θεὸ καὶ νὰ γίνει σοφός, μὲ τὶς προϋποθέσεις ποὺ θέτει ὁ Θεός, ὅπως ὁ Κύριος τὸ ἐπεσήμανε στοὺς λόγους Του: *«διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσι οὐδὲ συνιοῦσι»*[67] καὶ συνήθιζε νὰ κλείνει τὴν διδασκαλία Του ὡς ἑξῆς: *«Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω»*[68]. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος ἐπεσήμανε στοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους *«εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε;»*[69]. Δηλαδή, ἂν δὲν μὲ πιστεύετε ὅταν σᾶς μιλάω γιὰ πράγματα ποὺ συμβαίνουν στὴν γῆ, πῶς θὰ μὲ πιστέψετε ἂν σᾶς πῶ πράγματα ποὺ συμβαίνουν στὸν οὐρανό;

Ὅταν συνάντησε ὁ Κύριος τοὺς μαθητές Του τὴν ἡμέρα τῆς ἀναστάσεώς Του *«ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ»*[70], δηλαδὴ ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ Μωυσέως καὶ ὅλων τῶν προφητῶν, τοὺς ἐξηγοῦσε ὅσα ἀναφέρονταν στὶς Γραφὲς γιὰ τὸν ἑαυτό του καί *«τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς*

67. Ματθαίου ιγ΄ 13 καὶ Λουκᾶ η΄ 10.
68. Ματθαίου ια΄ 15.
69. Ἰωάννου γ΄ 12.
70. Λουκᾶ κδ΄ 27.

γραφάς»[71], δηλαδὴ τῶν μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι διαπίστωσαν, ὅτι *«οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;»*[72]. Δηλαδή, δὲν φλεγόταν ἡ καρδιά μας μέσα μας, καθὼς μᾶς μιλοῦσε στὸν δρόμο καὶ μᾶς ἑρμήνευε τὶς Γραφές;

Ἡ κατανόηση τῶν ἀποκαλυφθεισῶν θείων ἀληθειῶν ἀπαιτεῖ τὴν δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου:

«Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ᾽ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν»[73].

Δηλαδή: Πολλὰ ἔχω ἀκόμη νὰ σᾶς πῶ, ἀλλὰ δὲν μπορεῖτε τώρα νὰ σηκώσετε μεγαλύτερο βάρος. Ὅταν ὅμως θὰ ἔρθει ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, θὰ σᾶς ὁδηγήσει σὲ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Γιατὶ δὲν θὰ μιλήσει ἀπὸ τὸν ἑαυτό Του, ἀλλὰ θὰ πεῖ ὅσα θὰ ἀκούσει, καὶ θὰ σᾶς ἀναγγείλει αὐτὰ ποὺ μέλλουν νὰ συμβοῦν. Ἐκεῖνος θὰ φανερώσει τὴν δική μου δόξα, γιατὶ θὰ πάρει ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἐγὼ ἔχω καὶ θὰ σᾶς τὰ ἀναγγείλει.

Μὲ τὴν δύναμη τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὁ ἄνθρωπος αὐξάνεται πνευματικὰ καὶ προκόπτει στὴν κατὰ Θεὸν σοφία καὶ ζωή. Γι᾽ αὐτὸ ὁ ἀπόστολος Παῦλος προσεύχεται γιὰ τοὺς Ἐφεσίους καὶ ὅλους τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«Ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ

71. Λουκᾶς κδ΄ 45
72. Λουκᾶ κδ΄ 32.
73. Ἰωάννου ιστ΄ 12-14.

πατὴρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου»[74].

Δηλαδή: Ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατέρας, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα, νὰ σᾶς δώσει πνευματικὸ χάρισμα σοφίας, γιὰ νὰ φωτισθεῖτε καὶ νὰ λάβετε τέλεια γνώση τῆς ἀγαθότητάς Του καὶ τοῦ ἄπειρου μεγαλείου Του. Τὸν παρακαλῶ νὰ φωτίζει τὰ μάτια τῆς καρδιᾶς σας γιὰ νὰ βλέπετε πιὸ ξεκάθαρα ποιά εἶναι τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ γιὰ τὰ ὁποῖα σᾶς κάλεσε, πόσο λαμπρὴ καὶ πλούσια εἶναι ἡ κληρονομιὰ ποὺ ἔχει ἑτοιμάσει γιὰ τοὺς δικούς Του, καὶ μὲ πόσο ὑπερβολικὰ μεγάλη δύναμη ἐνεργεῖ σὲ μᾶς ποὺ πιστεύουμε. Τὴν δύναμή Του αὐτὴ τὴν ἔδειξε μὲ τὸ νὰ ἀναστήσει τὸν Χριστὸ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ τὸν βάλει νὰ καθίσει στὰ δεξιά του ἐπά-

74. Ἐφεσίους α΄ 17-23.

νω στὸν οὐρανό. Καὶ τὸν κάθισε πολὺ ψηλότερα ἀπὸ τὰ ἀγγελικὰ τάγματα, παραπάνω ἀπὸ κάθε ἀρχὴ καὶ ἐξουσία καὶ δύναμη καὶ κυριότητα καὶ ἀπὸ κάθε ὄνομα τιμημένο, ποὺ ὀνομάζεται ὄχι μόνο στόν παρόντα αἰώνα, ἀλλὰ καὶ στόν μέλλοντα. Καὶ ὅλα ὑπέταξε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ αὐτόν, ποὺ τόσο πολὺ ὕψωσε, ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία κεφαλή, παραπάνω ἀπ᾽ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν σ᾽ αὐτή. Εἶναι δὲ ἡ Ἐκκλησία τὸ σῶμα του, τὸ συμπλήρωμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀνθρώπου· συμπλήρωμα ἐκείνου, ὁ ὁποῖος σὰν Θεὸς γεμίζει τὰ πάντα σὲ ὅλες τὶς ἀνάγκες τους καὶ παρέχει σὲ κάθε δημιούργημά του αὐτὸ ποὺ τοῦ χρειάζεται.

Συμπερασματικὰ καταλήγουμε, ὅτι ἡ σοφία καὶ γνώση καὶ ἡ κατανόηση τῶν θείων ἀληθειῶν εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ σὲ ὅσους ζοῦν μὲ ταπείνωση καὶ τηροῦν τὶς ἐντολές Του.

Ἑπομένως σὲ ὅσους ἀναζητοῦν τὴν γνώση καὶ τὴν σοφία *ὁ Ἐσωτερισμὸς* αὐξάνει τὴν σύγχυσή τους καὶ τοὺς βυθίζει στὰ σκότη τῆς ἄγνοιας.

«Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων,
ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ Θεῷ,
τιμὴ καὶ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν»[75].

75. Τιμόθεον Α΄ α΄ 17.

Ε΄

Βασικὲς θέσεις ἀντιμετωπίσεως τῶν αἱρετικῶν στὴν ἐποχή μας*

«Τοῦτο τὸ δένδρον (τῆς αἱρέσεως) οὐ Παῦλος ἐφύτευσεν, οὐκ Ἀπολλὼς ἐπότισεν οὐχ ὁ Θεὸς ηὔξανεν, ἀλλ' ἐφύτευσε μὲν λογισμῶν ἄκαιρος περιεργία, ἐπότισε δὲ ἀπονοίας τῦφος, ηὔξησε δὲ φιλοδοξίας ἔρως. Καὶ δεῖ τῆς τοῦ Πνεύματος ἡμῖν φλογός, ἵνα μὴ μόνον ἀνασπάσωμεν, ἀλλὰ καὶ κατακαύσωμεν τὴν πονηρὰν ταύτην ρίζαν».

Ἰωάννου Χρυσοστόμου: *«Περὶ Ἀκαταλήπτου Γ΄»* § 1.
Ε.Π.Ε. τόμ. 35, σελ. 78-80.

* Ἡ εἰσήγηση ἔγινε στὸ Α΄ Ἱερατικὸ Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων τὴν 9 Σεπτεμβρίου 2003.

Ἡ αὐξημένη δραστηριότητα τῶν αἱρέσεων εἶναι γεγονός, ἀφοῦ ὡς ποιμένες εὑρισκόμαστε συνεχῶς πρὸ τῶν προβλημάτων καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς τῆς δράσεως.

Τὸ ζητούμενο στὸ θέμα μας εἶναι τὸ πῶς πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ καὶ νὰ δράσει μιὰ ἐνορία γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν φοβερὴ αὐτὴ ἀπειλὴ ἐκ τῶν αἱρέσεων.

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἴσως νὰ φανεῖ σὲ ὡρισμένους, ὅτι τὸ θέμα τῆς παρούσης εἰσηγήσεώς μας κατὰ τὴν διατύπωσή του εἶναι ἀντιφατικό. Ἐφόσον ποιμαντικὴ καλοῦμε τὴν φροντίδα τοῦ ποιμένος γιὰ τὰ λογικὰ πρόβατα τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐφ' ὅσον οἱ αἱρετικοὶ ἐξῆλθαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ποίμνη διακόπτοντας κάθε σύνδεσμο μὲ τοὺς ποιμένες, τίθεται τὸ ἐρώτημα: *«Πῶς δικαιολογεῖται νὰ μιλᾶμε περὶ ποιμαντικῆς τῶν αἱρετικῶν»*;

Γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε στὸ ἐρώτημα αὐτὸ πρέπει νὰ λάβουμε ὑπόψη μας τὰ ἑξῆς:

α΄. Ὁ αἱρετικός, μὲ βάση τὶς συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦσαν μέχρι τώρα στὰ δικά μας, ἐπειδὴ ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων εἶναι βαπτισμένοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, θεωρεῖται πρώην μέλος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, ὁ ὁποῖος ἀποσχίστηκε. Κάθε αἱρετικὸς ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι πλανηθὲν πρόβατο, τὸ ὁποῖο ὀφείλει νὰ ἀναζητήσει ὁ καλὸς ποιμένας γιὰ νὰ τὸ ἐπανεντάξει στὸ σῶμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀποκόπηκε.

β΄. Οἱ αἱρέσεις εἶναι πληγὲς ἀπειλητικὲς γιὰ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι μόνο αὐτῆς. Προκαλοῦν, μὲ τὴν δραστηριότητά τους προβλήματα στὰ πρόσωπα, στὶς οἰκογένειες, στὴν κοινωνία καὶ στὸ ἔθνος. Οἱ ποιμένες πολλὲς φορές, στὴν ἄσκηση τῆς διακονίας εὑρίσκονται

ἀντιμέτωποι ἀπέναντι σὲ σκληρὰ καὶ ὀδυνηρὰ περιστατικά, προσκαλούμενοι νὰ θεραπεύσουν πληγὲς δυστυχῶς πολλὲς φορὲς ἀνίατες, τὶς ὁποῖες δημιούργησαν *«ληστές»* τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Ὅταν ἄλλοι παράγοντες κοινωνικοὶ καὶ πολιτικοί, ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κυρίως, ἔχουν ἀρχίσει νὰ διερευνοῦν τὰ σκοτεινὰ παρασκήνια τῶν αἱρέσεων γιὰ προληπτικοὺς λόγους, πῶς οἱ ὑπεύθυνοι ποιμένες μποροῦν νὰ ἀδιαφοροῦν ἐνώπιον μιᾶς καταστροφικῆς ἀπειλῆς;

γ΄. Ἰσχύει καὶ σ᾽ αὐτὴ τὴν περίπτωση ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ὅτι ἀνάγκη θεραπείας δὲν ἔχουν οἱ *«ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες»*[1]. Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς προτρέπει νὰ προσλαμβάνουμε τοὺς *«ἀσθενεῖς τῇ πίστει»*[2]. Συνεπῶς οἱ ὑπεύθυνοι ποιμένες δὲν μποροῦν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν φροντίδα τους πρὸς αὐτούς, χωρὶς νὰ κινδυνεύουν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργο τους.

❁

Ἴσως μάλιστα ἡ διακονία αὐτὴ τῶν ποιμένων νὰ εἶναι δύσκολη λόγῳ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἐμποδίων. Αὐτὸ ὅμως δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν ἀγώνα, οὔτε νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῶν μαχῶν ὑπὲρ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς σωτηρίας, ἔστω καὶ μιᾶς ψυχῆς, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Χριστὸς ἀπέθανε ἐπάνω στὸν Σταυρό.

Σ᾽ ἐκεῖνον, ποὺ θὰ θελήσει νὰ δώσει τέτοιους ἀγῶνες ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσει χάρη καὶ ἰδιαίτερη εὐλογία, χαρὰ ὅμοια μ᾽ ἐκείνη *«τῶν πανηγυριζόντων Ἀγγέλων»* γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ ἑνὸς μετανοοῦντος ἁμαρτωλοῦ. *«Οὐ-*

1. Μάρκου β΄ 17.

2. Πρβλ. Ρωμαίους ιδ΄ 1.

τω, λέγω ὑμῖν χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι»[3]. Δηλαδή: Σᾶς βεβαιώνω πὼς τὸ ἴδιο χαίρονται οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ μετάνοια ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ.

Ὁδηγός μας καὶ στὸ προκείμενο θέμα εἶναι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου μὲ τὸν ὁποῖο περιέγραψε τὴν ἀποστολή Του, τὸ ἔργο τοῦ Ὁποίου ἐμεῖς συνεχίζουμε, χάριτι Θεοῦ.

«Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν»[4].

Δηλαδή: Πνεῦμα Κυρίου μένει σὲ μένα, διότι μὲ αὐτὸ μὲ ἔχρισε ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπο καὶ μὲ ἔστειλε νὰ κηρύξω στοὺς πτωχοὺς καὶ γυμνοὺς ἀπὸ πίστη ἀνθρώπους τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς λυτρώσεως, νὰ θεραπεύσω αὐτοὺς τῶν ὁποίων ἡ καρδιὰ ἔχει συντριβεῖ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας. Νὰ κηρύξω στοὺς δούλους τῆς ἁμαρτίας τὴν ἄφεση καὶ τὴν ἀπελευθέρωση, νὰ χαρίσω ἀνάβλεψη σ' ἐκείνους ποὺ ἔχουν σκοτισμένο καὶ τυφλωμένο τὸν νοῦ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, νὰ στείλω ὑγιεῖς καὶ ἐλεύθερους ἀπὸ κάθε ἐνοχὴ ἐκείνους, ποὺ ἔχουν καταπληγωθεῖ καὶ συντριβεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Τὸ θέμα τῶν αἱρέσεων στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας εὑρίσκεται στὸ κέντρο τῶν ἐνδιαφερόντων τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἡ διασφάλιση τῆς σώζουσας ἀλή-

3. Λουκᾶ ιε΄ 10.

4. Λουκᾶ δ΄ 18-19.

θειας καὶ ἡ προστασία τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἀπὸ τοὺς αἱρετικοὺς ὡδήγησαν τοὺς Πατέρες νὰ δώσουν πνευματικοὺς ἀγῶνες *«τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων»*[5], δηλαδή, καὶ ὁ Κύριος συνεργοῦσε μαζί τους κι ἐπιβεβαίωνε τὸ κήρυγμά τους μὲ τὰ θαύματα ποὺ τὸ συνόδευαν.

Πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ποιμένες δὲν ἔχουν ἱεραρχήσει σωστὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας. Κι ἔχουν ἐγκαταλείψει ἢ ἀπωθήσει τὸν ἀντιαιρετικὸ ἀγώνα καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὸν πολλάκις στὸ περιθώριο τῆς διακονίας τους. Σ' ἄλλους δὲ οὔτε ποὺ ὑπάρχει ἀνησυχία.

Μὲ τὴν εἰσήγησή μας, θὰ προσπαθήσουμε νὰ διεγείρουμε τὸ ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον, διότι πιστεύουμε, ὅτι ἡ πραγματικότητα εἶναι ἐφιαλτική. Ψυχὲς χάνονται γιὰ τὶς ὁποῖες *«Χριστὸς ἀπέθανε»*[6].

Γι' αὐτὸ θέλουμε νὰ βοηθήσουμε ὅλους νὰ ἀξιολογήσουμε καὶ νὰ ἐπαναπροσδιορίσουμε τοὺς στόχους μας, ἀπέναντι στὶς ραγδαῖες ἐξελίξεις, τὶς ὁποῖες, πιστεύουμε, ὄχι μόνο δὲν μποροῦμε νὰ ἐλέγξουμε, ἀλλὰ ἀδυνατοῦμε ἐν πολλοῖς καὶ νὰ παρακολουθήσουμε.

❁

Στὴν εἰσήγησή μας δὲν θὰ παρουσιάσουμε τὴν ἰδιαίτερη φυσιογνωμία τῶν αἱρέσεων. Τὸ θέμα εἶναι εὐρύτατο, ἡ βιβλιογραφία ἐκτεταμένη, ὁ χρόνος ἐλάχιστος.

Θὰ παρουσιάσουμε τοὺς ἄξονες τῶν σκέψεών μας γιὰ νὰ παράσχουν ἀφορμὴ πρὸς συζήτηση καὶ προβληματισμό.

---

5. Μάρκου ιστ΄ 20.

6. Α΄ Κορινθίους η΄ 11.

1. Τί εἶναι αἵρεση
2. Ὁρισμὸς τοῦ αἱρετικοῦ
3. Προέλευσις καὶ αἴτια τῆς αἱρέσεως
4. Τὰ χαρακτηστικὰ τῶν αἱρετικῶν στὴν ἐποχή μας
5. Συνέπειες ἀπὸ τὴν ἔνταξη σὲ μιὰ ὁμάδα ἢ ὀργάνωση
6. Ἡ αὐστηρὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς αἱρετικούς
7. Ὁ Κύριος καὶ οἱ Ἀπόστολοι περὶ τῶν ψευδοπροφητῶν
8. Ἡ διακονία τοῦ Ποιμένος
9. Ὀργάνωση τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγώνα στὴν ἐνορία

1. Τί εἶναι αἵρεση

Στὴν καθιερωμένη σήμερα θεολογικὴ γλώσσα, ἡ αἵρεση ὁρίζεται ὡς «*πεπλανημένη διδασκαλία, παρεκκλίνουσα ἀπὸ τῆς γνησίας πίστεως, ἅμα δὲ καὶ πᾶσα ἰδιαιτέρα χριστιανικὴ κοινότης, διαφωνοῦσα πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας καὶ ἀποκοπεῖσα ἀπὸ τῆς κοινωνίας καὶ ἑνότητος μετ᾽ αὐτῆς*»[7]. Ὁ ὁρισμὸς αὐτὸς θεμελιώνεται στὴν μακραίωνη θεολογικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ στὴν πλούσια ἀντιαιρετική της ἐμπειρία.

Ἡ αἵρεση παρουσιάζεται ὡς ὑποκειμενικὴ ἐπιλογή, ἐκλογὴ αὐθαίρετη, ποὺ ἀντιτάσσεται στὴν καθολικότητα

7. Θ.Η.Ε. τ. 1, σελ. 1087.

καὶ πληρότητα τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ διαφοροποιεῖ αὐτόματα τοὺς αἱρετικοὺς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν θεολογία της. Εἶναι δὲ γνωστό, ὅτι ἡ ἐπιλογὴ μέρους τῆς ἀλήθειας καὶ ἡ ὑποκατάσταση μὲ αὐτὸ ὅλης τῆς ἀλήθειας, συνιστᾶ τὴν οὐσία τῆς ἰδεολογίας, ἡ ὁποία σχετικοποιεῖ τὸ ἀπόλυτο καὶ ἀπολυτοποιεῖ τὸ σχετικό. Καὶ τοῦτο εἶναι ποὺ καθιστᾶ τὴν αἵρεση ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνη, περισσότερο ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀθεΐα καὶ ἀπιστία, δεδομένου, ὅτι *«ἡ μισὴ ἀλήθεια εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὸ ψέμα»*[8].

Ἡ αἵρεση εἶναι μιὰ στάση ζωῆς στοὺς ἀντίποδες τῆς εὐχαριστιακῆς ἑνότητας τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δέχεται τὸ χάρισμα τῆς ἑνότητας ἀντιπροσφέροντας τὴν ἁμαρτία καὶ ἀποτυχία του στὴν προσφερόμενη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ· ἀρνεῖται νὰ ἐντάξει τὴν ἀτομική του ὕπαρξη στὴν σάρκα κοινωνίας τοῦ Χριστοῦ, στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντίθετα, προσπαθεῖ μὲ τὶς ἀτομικές του δυνατότητες -διανοητικές, συναισθηματικές, ἠθικὲς δυνατότητες- νὰ γεφυρώσει τὸ χάσμα ποὺ χωρίζει τὴν ζωή του ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ αἵρεση ἔχει πάντοτε ὅλα τὰ γνωρίσματα τῆς ἀνθρωποκεντρικῆς θρησκευτικότητας, εἶναι ἕνα θρησκευτικὸ «κομμάτι» τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, μιὰ προσπάθεια νὰ καλυφθοῦν καὶ οἱ «θρησκευτικὲς ἀνάγκες» τοῦ ἀτόμου, δίπλα σὲ ἄλλες προσπάθειες γιὰ τὴν κάλυψη ἄλλων ἀτομικῶν ἀναγκῶν.

Ἡ αἵρεση εἶναι ἕνα θλιβερὸ φαινόμενο μέσα στὴν μακραίωνη ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παρουσία της

8. Χρήστου Γιανναρᾶ, «Ἀλήθεια καὶ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας», σελ. 60-61, Ἐκδόσεις Γρηγόρη, Ἀθήνα 1977.

προφητεύθηκε τόσο ἀπὸ τὸν Κύριο, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους Του, οἱ ὁποῖοι πρόφθασαν καὶ εἶδαν τὶς πρῶτες αἱρετικὲς παραφυάδες μέσα στὸν ἀγρὸ τῆς Ἐκκλησίας. Προφητεύθηκαν οἱ αἱρέσεις καὶ οἱ αἱρετικοί, ὅταν ὁ Κύριος ἔκαμε λόγο γιὰ τὸν ἐρχομὸ ψευδοδιδασκάλων καὶ ψευδοπροφητῶν *«ἐν ἐνδύμασι προβάτων»*[9], ἐνῶ στὴν πραγματικότητα θὰ ἦσαν *«λύκοι ἅρπαγες»*[10], ἕτοιμοι νὰ κατασπαράξουν τὰ λογικὰ πρόβατα τῆς ποίμνης Του. Παρόμοια προειδοποίηση ἔκαμε μὲ τὸν προφητικὸ λόγο του καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος μιλώντας στὴν Μίλητο πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου·

«... εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν»[11].

Δηλαδή, ...ἐγὼ τὸ ξέρω ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησή μου θὰ εἰσβάλουν σὲ σᾶς λύκοι ἄγριοι, ποὺ δὲν θὰ λυπηθοῦν τὸ ποίμνιο. Ἀκόμα καὶ ἀπὸ ἀνάμεσά σας θὰ βγοῦν πρόσωπα ποὺ θὰ διδάσκουν πλάνες γιὰ νὰ παρασύρουν τοὺς πιστοὺς μὲ τὸ μέρος τους.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος στὴν Β΄ Καθολικὴ ἐπιστολή του, γραμμένη περίπου τὸ 64-66 μ. Χ., ἐπαναλαμβάνει τὴν ἴδια προφητεία, παρομοιάζοντας τοὺς αἱρετικοὺς μὲ τοὺς ψευδοπροφῆτες τῆς Π. Δ.

«Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ Τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς

9. Ματθαίου ζ΄ 15.
10. Ματθαίου ζ΄ 15.
11. Πράξεων κ΄ 29-30.

Δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν»[12].

Δηλαδή· Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ ψευδοπροφῆτες ἀνάμεσα στοὺς Ἰσραηλίτες, ὅπως καὶ ἀνάμεσά σας θὰ ὑπάρξουν ψευδοδιδάσκαλοι. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ διασπείρουν στὴν κοινότητά σας αἱρετικὲς διδασκαλίες ποὺ ὁδηγοῦν στὴν ἀπώλεια, καὶ θ' ἀπαρνοῦνται τὸν Κύριο, ποὺ τοὺς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία· ἔτσι θὰ φέρνουν ἐπάνω τους γρήγορα τὴν καταστροφή.

2. Ὁρισμὸς τοῦ αἱρετικοῦ

Κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας αἱρετικὸς θεωρεῖται ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δὲν δέχεται τὸ σύνολο τῆς ἀποκαλυφθείσης ἀλήθειας στοὺς ἁγίους, δηλαδὴ στοὺς πιστούς, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἀπόστολος Ἰούδας στὴν καθολικὴ Ἐπιστολή του *«ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει»*[13]. Δηλαδή: Ἀναγκάστηκα ἀπὸ τὶς περιστάσεις νὰ σᾶς γράψω νὰ ἀγωνίζεσθε μὲ δύναμη γιὰ τὴν πίστη, ἡ ὁποία μὲ τὸ προφορικὸ κήρυγμα παραδόθηκε μιὰ φορὰ γιὰ πάντα στοὺς Χριστιανούς.

Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία κηρύσσεται, ὅτι εἶναι *«στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας»*[14], δηλαδὴ αὐτὴ ποὺ ὑποβαστάζει τὴν ἀλήθεια, γίνεται φανερό, ὅτι ὅποιος δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν καθολικὴ πίστη καὶ διδασκαλία τῆς Ἐκκλη-

12. Β΄ Πέτρου β΄ 1.
13. Ἰούδα 3.
14. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 15.

σίας, βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ζωή. Ἔχει ἐκπέσει ἀπὸ τὴν Χάρη ἤ ἡ Χάρη μένει ἀνενέργητη, χωρὶς νὰ ἐνεργεῖ. Αὐτὰ τονίζονται στοὺς ἀποστολικοὺς λόγους *«ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη»*[15]. Δηλαδή: Καὶ ἡ χάρη, τὴν ὁποία μοῦ ἔδειξε ὁ Κύριος δὲν ἔμεινε ἄκαρπος καὶ χωρὶς ἀποτέλεσμα ἢ ὁ αἱρετικός *«εἰκῆ ἐπίστευσεν»* (μάταια πίστεψε)[16].

Βέβαια ἐνῶ ὁ ὅρος αἱρετικὸς κατὰ τὴν μακραίωνα ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία σχετίζεται μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ἐποχή μας ὁ ὅρος ἔχει διευρυνθεῖ καὶ κατ᾽ αὐτὸν νοοῦνται διάφορες ὀργανώσεις καὶ ὁμάδες ποὺ ἀπειλοῦν τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐλπίδα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν του.

3. Προέλευση καὶ αἴτια τῆς αἱρέσεως

Περὶ τῶν αἰτιῶν τῶν αἱρέσεων ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς:

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, ὅτι οἱ εἰδωλολάτρες, ἐπειδὴ δὲν δοκίμασαν, δὲν θέλησαν νὰ γνωρίσουν τὸν Θεό, ἀπεστράφηκαν τὸν ἀληθινὸ Θεό, καὶ ἔτσι θεληματικὰ προτίμησαν τὴν ἀσέβεια· γι᾽ αὐτὸ ὁ Θεὸς τοὺς ἄφησε νὰ πέσουν σὲ ἀδόκιμο καὶ ἀδιάκριτο νοῦ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πράττουν κάθε κακία.

«Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ,

15. Α΄ Κορινθίους ιε΄ 10

16. Πρβλ. Α΄ Κορινθίους ιε΄ 2.

πορνείᾳ πονηρίᾳ πλεονεξίᾳ κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου φόνου ἔριδος δόλου κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας· »[17].

Δηλαδή: Κι ἀφοῦ τὸ θεώρησαν περιττὸ νὰ γνωρίσουν τὸν Θεὸ ἐνσυνείδητα, τοὺς παρέδωσε ὁ Θεὸς στὴν μωρία τους, κι ἔτσι κάνουν ἀνάρμοστα πράγματα. Εἶναι γεμάτοι ἀπὸ κάθε λογῆς ἀδικία, πορνεία, πονηρία, πλεονεξία, κακία. Εἶναι γεμάτοι φθόνο, φόνο, φιλονικία, ἀπάτη καὶ κακοήθεια. Κακολογοῦν καὶ κατηγοροῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, μισοῦν τὸν Θεό, εἶναι κακοποιοί, ὑπερήφανοι, ἀλαζόνες, σκέφτονται μόνο πῶς θὰ βλάψουν τοὺς ἄλλους, εἶναι ἀνυπάκουοι στοὺς γονεῖς τους. Ἄνθρωποι χωρὶς σύνεση, δὲν κρατοῦν τὸν λόγο τους, δὲν ἔχουν στοργή, διαλλακτικότητα καὶ ἔλεος.

Ἀπὸ τὸν ἀποστολικὸ αὐτὸ λόγο συμπεραίνουμε, ὅτι τὰ πονηρὰ δόγματα, ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ ἀπιστία γεννοῦν πονηρὸ καὶ διεφθαρμένο βίο.

Ὁ μακάριος Θεοδώρητος εἶπε: *«ἀσέβεια ὑποβάθρα τῆς παρανομίας»*[18].

Συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίθετο. Ὁ διεφθαρμένος καὶ πονηρὸς βίος γεννᾶ πονηρὰ καὶ διεφθαρμένα δόγματα καὶ τὰ διεφθαρμένα δόγματα γεννοῦν ἀπίστους καὶ ἀσεβεῖς ἀνθρώπους. Αὐτὸ συμπεραίνεται ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἔγραψε πρὸς Τιμόθεο:

---

17. Ρωμαίους α΄ 28-31.

18. Θεοδωρήτου· «Γλωσσάριον», λῆμμα ἀσέβεια, P.G. τ. 84 στ. 905.

«Ἔχων ἀγαθὴν συνείδησιν ἥν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν»[19].

Δηλαδή, κράτα τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγαθὴ συνείδηση. Αὐτὴ τὴν συνείδηση ποὺ μερικοὶ τὴν ἀπέρριψαν καὶ ναυάγησαν στὴν πίστη.

Καὶ πάλι *«ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως»*[20].

Δηλαδή: Γιατὶ ἡ ρίζα ὅλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ φιλαργυρία. Τὸ χρῆμα μερικοὶ τὸ ἐπεθύμησαν τόσο πολύ, ὥστε πλανήθηκαν καὶ ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν πίστη καὶ πλήγωσαν τὸν ἑαυτό τους μὲ βάσανα πολλά.

Ὅμοιο κακὸ εἶναι καὶ τὰ πονηρὰ δόγματα καὶ ἡ πονηρὴ ζωή· καὶ ἀντιστρόφως ἡ πονηρὴ ζωὴ καὶ τὰ πονηρὰ δόγματα. Τὸ ἕνα εἶναι γεννητικὸ τοῦ ἄλλου καὶ ὅποιος ἔχει τὸ ἕνα, καταντᾶ καὶ στὸ ἄλλο. Γι' αὐτὸ σοφώτατα εἶπε ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στὶς δίστιχες ἡρωελεγεῖες γνῶμες του:

«Ἴσον ἐμοὶ κακόν ἐστι βίος καὶ μῦθος ἀλιτρός·
ὀππότερόν κεν ἔχοις, καὶ θατέροιο τύχοις»[21].

Δηλαδή: Ἴσο εἶναι γιὰ μένα κακὸς βίος καὶ λόγος ἀνόσιος. Ἂν ἔχεις τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο θὰ σοῦ ἔρθει καὶ τὸ ἄλλο.

Τὰ αἴτια τῶν αἱρέσεων εἶναι πολλά. Θὰ ἐπισημάνουμε τὰ κατὰ τὴν γνώμη μας κυριώτερα.

---

19. Τιμοθέου Α΄ α΄ 19.
20. Τιμοθέου Α΄ στ΄ 10.
21. Ε.Π.Ε. τόμ. 9, σελ. 398, στίχ. 13-14.

α΄. Τά «Κενά»

Εἶναι γνωστό, ὅτι οἱ αἱρέσεις καὶ οἱ διάφορες παραθρησκευτικὲς ὁμάδες, οἱ ὁποῖες δροῦν στὴν χώρα μας, προσαρμόζουν τὴν προπαγανδιστική τους στρατηγικὴ πρὸς τὶς ἑκάστοτε περιπτώσεις καὶ ἰδιαίτερα ἀναλόγως τῶν *«κενῶν»*, τὰ ὁποῖα ἐπισημαίνουν, ὄχι μόνον στὴν προσωπική, οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν δικῶν μας ποιμαντικῶν κενῶν. *«Ἀνιχνεύουν»* προσεκτικὰ τό *«ἔδαφος»*, ἀναλύοντας τὴν προσωπικότητα τοῦ καθενός, βάσει τῶν πληροφοριῶν, τὶς ὁποῖες συστηματικὰ συλλέγουν καὶ ἐπεξεργάζονται. Ἐπισημαίνουν τὰ εὐαίσθητα σημεῖα καὶ ἐνεργοῦν.

Προπαντὸς ἐκμεταλλεύονται ἄστοχους δικούς μας χειρισμούς, γιὰ νὰ δράσουν ἐναντίον μας καὶ ἐναντίον Αὐτοῦ ποὺ διακονοῦμε. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀσυνεπὴς ζωὴ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν πρὸς τὴν εὐαγγελικὴ ζωὴ ἀνοίγει εὔκολα δίοδο γιὰ τοὺς αἱρετικοὺς στὴν ψυχὴ πολλῶν ἀνθρώπων.

β΄. Τὸ ἔλλειμμα τῆς ποιμαντικῆς μας

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, οἱ προτεραιότητες, οἱ ὁποῖες τίθενται ἀπὸ μᾶς στὴν ποιμαντικὴ διακονία μας, δὲν ἀνταποκρίνονται πολλὲς φορὲς στὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου μας καὶ ἰδιαιτέρως τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι ἀντιμετωπίζουν ἔντονα ὑπαρξιακὰ προβλήματα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ζητοῦν ἀπαντήσεις καὶ λύσεις στὶς διάφορες ὁμάδες καὶ παραθρησκευτικὲς ὀργανώσεις ποὺ παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἐμεῖς δὲν παρέχουμε στὰ θέματα αὐτὰ τὴν ἁρμόζουσα προτεραιότητα.

γ΄. Ἡ δίψα γιὰ ἄσκηση ἐξουσίας τῶν ἡγετῶν

Κάθε πλάνη γεννᾶται ἀπὸ διάφορες αἰτίες, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι ἴδιες γιὰ ὅλες τὶς αἱρετικὲς ὁμάδες. Ὅλοι ὅμως οἱ αἱρεσιάρχες κινοῦνται ἀπὸ ἐγωισμό, ἀπὸ τὴν δίψα γιὰ ἐξουσία καὶ κυριαρχία, δημιουργώντας ὀπαδοὺς ἀφοσιωμένους στόν *«ἀρχηγό»*. Δελεάζονται ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ εὔκολου πλουτισμοῦ ἐμπορευόμενοι τὶς θρησκευτικὲς ἰδέες, καπηλευόμενοι τὰ ἅγια καὶ ἱερά.

Ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς σύγχρονες πλάνες ἔχουν καὶ ὁρατοὺς πολιτικούς, κοινωνικοὺς ἢ ἄλλους στόχους. Δημιουργοῦνται ὡς ἀντίποδες πολιτικοοικονομικῶν συστημάτων, γιὰ νὰ ἐγκαταστήσουν στὴν γῆ ἕνα καινούριο σύστημα πραγμάτων, ἀξιῶν καὶ ἀρχῶν.

δ΄. Πολλάκις κάτω καὶ πίσω ἀπὸ τὸ κοινωνικῶς ἀνεκτὸ προσωπεῖο μιᾶς ὀργανώσεως, κρύπτονται ἐπιμελῶς ἄλλοι σκοποὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐξωτερικῶς φαίνονται. Αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς ἀντιλαμβάνεται τὸ θῦμα, ὅταν πλέον εἶναι ἀργὰ καὶ δὲν εἶναι εὔκολο νὰ ἀποδεσμευθεῖ ἀπὸ τὴν ὀργάνωση.

4. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν αἱρετικῶν στὴν ἐποχή μας

Στὶς ἡμέρες μας παρατηροῦμε μιὰ πολυμορφία αἱρετικῶν καὶ ὁμάδων.

Παλιὲς πλάνες ἀναβιώνουν μὲ νέα προσωπεῖα.
Νέες πλάνες ἐμφανίζονται μὲ ρίζες σὲ παλιές.
Σημειώνουμε μερικὰ χαρακτηριστικά τους.

α΄. Ἐμφανίζουν ἕνα ἔντονο συγκρητισμό. Δὲν διατηροῦνται σαφῆ ὅρια μεταξὺ τῶν διαφόρων τάσεων

καὶ ὀργανώσεων. Ὁμάδες ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν χριστιανικὸ χαρακτήρα, ἀναμειγνύουν καὶ στοιχεῖα ἰνδουϊσμοῦ-βουδισμοῦ ἤ ἄλλων θρησκειῶν.

Αὐτὸ συνεπάγεται μιὰ δυσκολία κατατάξεως καὶ προσδιορισμοῦ.

β΄. Ἐπιδιώκουν τὴν ἄσκηση ἐξουσίας ἤ τὴν ἀπόκτηση δυνάμεως, τὸν πλουτισμὸ ἢ ἄλλους σκοποὺς μὲ τὴν στρατολόγηση θυμάτων.

γ΄. Ἀποκρύπτουν τὸ ἀληθινὸ πρόσωπό τους καὶ τοὺς ἀπώτερους σκοποὺς ποὺ ἐπιδιώκει ἡ ὀργάνωσή τους.

δ΄. Στρατολογοῦν ὀπαδοὺς μὲ κάθε μέσο, ὅπως τὸν βομβαρδισμὸ ἀγάπης, μὲ τὴν ἄσκηση ψυχολογικῆς βίας ἢ μὲ μεθόδους πλύσεως ἐγκεφάλου ἢ ἐλέγχου τοῦ νοῦ καὶ ὁπωσδήποτε μὲ τὴν ἀλλοίωση τῆς προσωπικότητας.

ε΄. Ἐπικαλοῦνται τὴν θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καταπατοῦν.

ς΄. Διαφοροποιοῦνται καὶ ἀποξενώνονται ἀπὸ τοὺς πιστούς.

Οἱ αἱρέσεις διαθέτουν ὅλα ἐκεῖνα τὰ γνωρίσματα, ποὺ τὶς ἀποξενώνουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὶς στεροῦν κάθε δικαίωμα χρήσεως τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος. Ὅλοι οἱ πιστοὶ ὀνομάζονται χριστιανοί, ἀποδεικνύοντες ἔτσι *«τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»*[22] μέσα στὴν ὁποία ζοῦν καὶ κινοῦνται.

Οἱ αἱρετικοί, ἀντίθετα, θεωροῦν ἀναγκαῖο νὰ αὐτοχαρακτηρίζονται καὶ μὲ ἄλλα ὀνόματα, ἀποδεικνύοντας

22. Ἐφεσίους δ΄ 13.

ἔτσι τὴν διαφορετικὴ στάση τους ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀποξένωση ἀπ᾽ αὐτή.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος παρατηρεῖ:

«Ὅσοι δ᾽ ἂν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν αἵρεσιν μεταβάλλωνται, τὸ μὲν Χριστοῦ καταλιμπάνουσιν ὄνομα, καὶ λοιπὸν δὲ Ἀρειανοὶ καλοῦνται, ὡς οὐκέτι τὴν Χριστοῦ πίστιν ἔχοντες, ἀλλὰ τῆς Ἀρείου γενόμενοι μανίας διάδοχοι»[23].

Δηλαδή: Ὅσοι ἀποκόπτονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ στρέφονται πρὸς τὴν αἵρεση, ἐγκαταλείπουν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὀνομάζονται στὸ ἐξῆς Ἀρειανοί, ἐπειδὴ δὲν πιστεύουν πλέον στὸν Χριστό, ἀλλὰ γίνονται διάδοχοι τῆς παραφροσύνης τοῦ Ἀρείου.

Αὐτὸ συνιστᾶ τὸ περίεργο τῆς αἱρέσεως: Τὴν αὐτονομασία της ἀπὸ τοὺς διδασκάλους καὶ ἀρχηγούς της. Τὸ ὄνομα τῶν αἱρετικῶν δὲν δείχνει μόνο τὴν ἔκπτωση καὶ τὸν χωρισμό τους ἀπὸ τὸν Χριστό, ἀλλὰ καὶ τὴν δουλικὴ ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὸν ὁποιοδήποτε ἀρχηγό τους. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος φανερώνει καὶ τὴν ἀλλαγή *«κυρίου»*.

Εἶναι γεγονὸς ὅμως ὅτι, ἐνῶ ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, οἱ αἱρετικοὶ προσποιοῦνται τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἐμφανίζουν τὴν διδασκαλία τους ὡς χριστιανικὴ γιὰ εὐνόητους λόγους. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὡς ὑποκρισία. Οἱ αἱρετικοὶ ὑποκρίνονται τὸν Χριστιανισμό.

Στὸ θέμα αὐτὸ γίνεται πολλὲς φορὲς ἕνα βασικὸ λάθος: Γίνεται ἀνεκτὸ νὰ ἀποκαλοῦνται ἀβασάνιστα οἱ αἱρετικοὶ Χριστιανοί, ἐπειδὴ μόνο καὶ μόνο ἀσχολοῦνται μὲ

23. Ε.Π.Ε. τόμ. 2, Κατὰ Ἀρειανῶν, σελ. 36.

τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ μιλοῦν γιὰ τὸν Χριστό. Ὀφείλουμε ὅμως νὰ διευκρινίσουμε, ὅτι σήμερα στὴν κοινωνία μας δροῦν ἑκατοντάδες αἱρέσεων μὲ κάποια χριστιανικὴ χροιὰ ἢ μή. Ὅλες ὅμως ἐνδύονται τὸν χριστιανικὸ μανδύα, ἡ κάθε μιὰ γιὰ τὴν δική της σκοπιμότητα. Ἔτσι δὲν ἐκπλησσόμαστε, ὅταν ὁμάδες ἀπὸ ἐντελῶς διαφορετικὸ χῶρο ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ ἢ τοῦ Βουδδισμοῦ, δροῦν κάτω ἀπὸ ἕνα χριστιανικὸ ὄνομα.

ζ΄. Ἀναζητώντας τὴν πηγὴ τῶν αἱρέσεων ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἐννοεῖ τὴν αἵρεση ὡς γέννημα τοῦ διαβόλου. Στὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη ὁ διάβολος ὀνομάζεται *«πατὴρ τοῦ ψεύδους»*[24] καὶ σ᾽ αὐτὸν ἀποδίδεται ἡ ἀντίχριστη στάση τῶν Ἰουδαίων. Ἔτσι ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἀποκαλεῖ τὴν αἵρεση *«διαβολικὴν ἀπόνοιαν»*[25].

Ἐνῶ δὲ οἱ αἱρετικοὶ εὑρίσκονται στοὺς ἀντίποδες τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς οὐδεμία σύμπτωση ὑπάρχει μεταξὺ αἱρέσεως καὶ Ἐκκλησίας, ὁ μόνος ποὺ εὑρίσκεται σύμφωνος μὲ τὴν αἵρεση εἶναι ὁ διάβολος, ἐφόσον αὐτὸς εἶναι ὁ ὑποβολέας τῶν αἱρετικῶν.

5. Συνέπειες ἀπὸ τὴν ἔνταξη σὲ μιὰ ὁμάδα ἢ ὀργάνωση

Καταγράφουμε τὶς συνέπειες:

α΄. γιὰ τὸν αἱρετικὸ ἄνθρωπο

❄ Ὡς πρώτη καὶ κύρια συνέπεια τῆς αἱρέσεως γιὰ τὸν πλανεμένο τοποθετῶ τὴν πνευματικὴ ζημία καὶ ἀπώ-

24. Πρβλ. η΄ 44.

25. Ε. Π. Ε. τόμ. 2, σελ. 322, στ. 2.

λεια τῆς σωτηρίας, ἡ ὁποία παρέχεται ἀπὸ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ πλανεμένος χάνει κάθε ἐσωτερικὴ ἐπαφὴ καὶ σχέση μὲ τὸν Χριστιανισμὸ καὶ ἀποκλείεται τῆς σωτηρίας καὶ τῆς συμμετοχῆς στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τόσο στὴν γῆ ὅσο καὶ στόν οὐρανό.

Ἐπειδὴ ἡ χριστιανικὴ πίστη ἐξασφαλίζει τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρία καὶ ἀπολύτρωση, ἡ αἵρεση, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας ἀποκλείει τὴν σωτηρία.

❄ Πρὶν ὅμως ἀπ᾽ αὐτὴ τὴν καταστρεπτικὴ ζημιὰ ἔχουν συμβεῖ ἄλλες καταστροφές, ὅπως εἶναι ἡ ἄμβλυνση, ὄχι μόνο τῶν πνευματικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν σωματικῶν αἰσθητηρίων τῶν αἱρετικῶν καὶ πάσης φύσεως πλανεμένων, ἡ διαστροφὴ τῆς λογικῆς τους δυνάμεως. Πρόκειται λοιπόν, γιὰ μιὰ νέα κατάσταση, παθολογικὴ προφανῶς, στὴν ὁποία μεταβαίνει ὁ αἱρετικός. Ἕνα εἶδος ἀρρώστιας πνευματικῆς, ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ὕπαρξή του, ἡ ὁποία, ἂν δὲν θεραπευτεῖ θὰ ὁδηγήσει σίγουρα στὸν πνευματικὸ θάνατο. Πρὶν νὰ ἐπέλθει ὁ πνευματικὸς θάνατος, ὅμως θὰ ἔχει ἐξαρθρώσει κυριολεκτικὰ τὴν πνευματικὴ ζωή, τὸν ψυχισμὸ καὶ ὅλες τὶς λογικὲς δυνάμεις του.

❄ Ὅπως ἕνας σωματικὰ ἀσθενὴς δημιουργεῖ οἰκογενειακὸ καὶ κοινωνικὸ πρόβλημα, ἔτσι καὶ ὁ αἱρετικὸς παράγει σωρεία οἰκογενειακῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων, ἡ ἐπίλυση τῶν ὁποίων πολλὲς φορὲς εἶναι δύσκολη, κάποτε δὲ καὶ ἀδύνατη. Ἔτσι προκύπτουν συνέπειες τῆς αἱρέσεως στὸ περιβάλλον τῶν αἱρετικῶν.

β΄. για την κοινωνία

Ἡ δραστηριότητα τῶν διαφόρων ἐπικινδύνων ὀργανώσεων καὶ ὁμάδων ὑποκρύπτει καὶ σοβαροὺς κοινωνικοὺς κινδύνους.

Εἰδικοὶ μελετητὲς ἐπισημαίνουν, ὅτι οἱ αἱρέσεις ἐπιδιώκουν νὰ ἀπομακρύνουν *«τοὺς πολίτες ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχή τους σὲ προσπάθειες, ποὺ ἀποβλέπουν στὴν βελτίωση τῆς κοινωνίας μας καὶ νὰ τοὺς ἀποχρωματίσουν ὁμολογιακὰ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἄμβλυνση καὶ τελικὴ ἐξουδετέρωση τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος»*[26].

Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε τὸ θέμα ἐξέρχεται πλέον τῶν αὐστηρῶς θρησκευτικῶν πλαισίων. Δὲν εἶναι ἡ αἵρεση μιὰ ὑπόθεση, ποὺ ἀφορᾶ στὴν θρησκεία καὶ στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ συνιστᾶ ἕνα κίνδυνο ὁρατὸ πλέον γιὰ τὴν κοινωνικὴ ζωή.

Τελικὸς στόχος πολλῶν ὁμάδων, δὲν εἶναι τὸ πρόσωπο, ἀλλὰ ἡ μεταβολὴ τῶν κοινωνικῶν συστημάτων. Ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὶς ὁμάδες καὶ τὶς ὀργανώσεις σὰν ὄργανο.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ, κυβερνήσεις ξένων Κρατῶν ὅπως καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο ἀνέθεσαν σὲ εἰδικοὺς μελετητὲς τὰ θέματα τῶν αἱρέσεων. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κυβερνήσεων ἐπιδεικνύεται φυσικὰ κάτω ἀπὸ διαφορετικὸ πρῖσμα. Δὲν ἀφορᾶ τὴν θρησκευτικὴ διάσταση τοῦ ζητήματος. Ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ συνεργάτες της δὲν εἶναι πλέον οἱ μόνοι χειριστὲς αὐτοῦ τοῦ θέματος. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἀπειλῆς ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὶς ὁμάδες αὐτὲς οἱ ποικίλες Ἐξουσίες τῶν Κρατῶν, στὴν Εὐρώπη καὶ ἀλλοῦ, θέτουν τὴν θρησκευτικὴ ἀντιπαράθεση σὲ δευτερεύουσα θέση. Δὲν τοὺς ἐνδιαφέρουν οἱ

26. Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, Γ΄ Γενικὴ Συνέλευσι Συνεργατῶν Ποιμαντικῆς Διακονίας, 30 Ἀπριλίου 1988.

θρησκευτικὲς δοξασίες. Ἐνδιαφέρονται πρωτίστως νὰ μὴ δημιουργοῦνται κοινωνικὰ προβλήματα. Προηγεῖται ὁ κοινωνιολογικὸς παράγοντας, ὁ ὁποῖος στὸ μέλλον γιὰ τὰ θέματά μας θὰ διαδραματίζει τὸν πρωτεύοντα λόγο.

Ἁπλῶς καὶ μόνο γιὰ νὰ προϊδεαστοῦμε τί σημαίνει κοινωνιολογικὸς παράγοντας σὲ θρησκευτικὰ θέματα ἀναφέρουμε τὸν θόρυβο ποὺ ξεσηκώνεται κάθε φορὰ ὅταν ἡ Ἐκκλησία μας ἀναλαμβάνει, μὲ συγκεκριμένες ἐνέργειες πειθοῦς καὶ ἐνημερώσεως, τὴν ἀναχαίτιση τῶν αἱρέσεων. Τότε διασύρεται ὡς μισαλλόδοξη καὶ σκοταδιστική. Ὅταν προβάλλονται ὅμως τραγικὲς περιπτώσεις καὶ δράματα πλανεμένων καὶ ταλαιπωρημένων ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν δράση τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν, τότε ζητεῖται εὐθύνη ἀπὸ τοὺς ποιμένες.

Γιὰ τὴν δραστηριότητα τῶν αἱρέσεων σὲ ἄλλες χῶρες ἐνδιαφέρονται ἀμέσως, βασικοὶ παράγοντες τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἡ ἐπιρροὴ τῶν ὁμάδων αὐτῶν στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῶν χωρῶν αὐτῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσει ἀδιάφορους τοὺς πολιτικοὺς καὶ τοὺς ἐπιχειρηματίες, οὔτε φυσικὰ ἐκείνους ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν αὐτονομία καὶ ἀνεξαρτησία ἑνὸς λαοῦ. Ἐξ ἄλλου τὰ τεράστια κοινωνικὰ προβλήματα, ποὺ δημιουργοῦνται γιὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνία προσελκύουν τὸ ἐνδιαφέρον, ὄχι μόνο τῶν νομικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινωνικῶν φορέων.

6. Ἡ αὐστηρὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς αἱρετικούς

Ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε μὲ αὐστηρότητα τοὺς αἱρετικούς. Διατήρησε τὴν ἀποκαλυφθεῖσα ἀλήθεια ἀνό-

θευτη, ἀπαράλλακτη καὶ ἀναλλοίωτη. Ἀγωνίστηκε μὲ σθένος γιὰ νὰ ἀποδιώξει κάθε ψεῦδος καὶ κάθε πλάνη.

Γιατί;

α΄. Διότι ἡ αἵρεση ἀπειλεῖ τὴν ἑνότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας, τοῦ ζῶντος Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Οἱ αἱρέσεις διασποῦν, διαιροῦν καὶ τεμαχίζουν σὲ ὁμάδες τοὺς πιστούς, ἐνῶ τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι νὰ ἑνωθοῦν οἱ ἄνθρωποι. *«Εἰς ἑνότητα πάντας ἐκάλεσε·»* (Κοντάκιον Κυριακῆς Πεντηκοστῆς). Ἐπιδίωξη τοῦ Κυρίου μας, τοῦ Καλοῦ Ποιμένα εἶναι: *«καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν»*[27]. Νὰ ἑνωθοῦν οἱ ἄνθρωποι σὲ μιὰ ποίμνη μὲ ἕνα Ποιμένα.

β΄. Διότι ἡ αἵρεση τελικὰ ἀπειλεῖ τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν *«ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε»*[28].

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ διευκρινήσουμε, ὅτι ἡ αὐστηρότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι στοὺς αἱρετικοὺς δὲν ὀφείλεται σὲ ἕνα ἰδεολογικὸ πεῖσμα, κακῶς λεγόμενο καὶ ἐννοούμενο δογματισμό, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι δὲν δέχεται διάλογο ἢ ἀντίρρηση γιὰ τὶς θέσεις, ἀπόψεις καὶ διδασκαλίες της.

Τὸ ἀντίθετο μάλιστα συμβαίνει. Τὸ δόγμα εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία γίνεται ἀντιληπτή, κατὰ δύναμη, ἀπὸ τοὺς πολὺ κεκαθαρμένους καὶ οἱ ὁποῖοι διατυπώνουν ἐν Συνόδῳ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ Ἐκκλησία περιφρουρεῖ τὶς ἀλήθειες, διότι ἀποτελοῦν ὅρους σωτηρίας, προϋποθέσεις τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

27. Ἰωάννου ι΄ 16.

28. Πρβλ. Ρωμαίους ιδ΄ 15.

Αὐτὴ δὲ ἡ περιφρούρηση τῆς ἀλήθειας ἀποδεικνύει τὴν ἀγάπη καὶ τὴν φιλανθρωπία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν κόσμο. Ἡ Ἐκκλησία ἀμυνομένη ἀπέναντι στὴν πλάνη καὶ στὸ ψεῦδος καθιστᾶ δυνατὴ τὴν σωτηρία γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια.

Αὐτοὺς τοὺς δύο πολὺ σπουδαίους λόγους εὑρήκαμε ἀπὸ τὴν μελέτη μας γιὰ νὰ ἐξηγήσουμε τὴν αὐστηρή, ἀνυποχώρητη καὶ ἀσυμβίβαστη στάση τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι στοὺς αἱρετικούς.

Πρέπει καθηκόντως καὶ γιὰ τὴν πληρότητα τῶν θέσεών μας νὰ ἐπισημάνουμε καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ Ἐκκλησία κάνει διάκριση μεταξὺ ἐκείνων ποὺ ἐμπνεύστηκαν τὶς πλάνες, τοὺς αἱρεσιάρχες καὶ τῶν θυμάτων τους, τοὺς πλανεμένους. Τοὺς μὲν κρίνει μὲ αὐστηρότητα τοὺς δὲ μὲ ἐπιείκεια.

7. Ὁ Κύριος καὶ οἱ Ἀπόστολοι περὶ τῶν ψευδοπροφητῶν

α΄. Προειδοποιήσεις τοῦ Κυρίου

Μὲ ὅσα προηγήθηκαν εἶναι εὔκολο νὰ ἀντιληφθοῦμε τὶς προτροπὲς τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων πρὸς τοὺς Μαθητὲς γιὰ νὰ ἐπαγρυπνοῦν ἀπέναντι στοὺς αἱρετικούς.

«Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν»[29]. Δηλαδή: Προσέχετε ἀπὸ τοὺς ψευδοπροφῆτες.

«Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπρο-

29. Ματθαίου ζ΄ 15.

φῆται»[30], δηλαδή: Διότι θὰ ἀναφανοῦν ψευδομεσσίες καὶ ψευδοπροφῆτες.

«Ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον»[31], δηλαδή: Διότι πολλοὶ ψευδοπροφῆτες βγῆκαν στὸν κόσμο.

β΄. Προειδοποιήσεις καὶ προτροπὲς τῶν Ἀποστόλων:

«Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν»[32].

Δηλαδή: Διότι θὰ ἔρθει καιρός, ποὺ οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ἀνέχονται τὴν ὑγιὴ καὶ ὀρθὴ διδασκαλία, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὶς δικές τους ἐπιθυμίες θὰ συγκεντρώνουν γύρω τους πλῆθος ἀπὸ δασκάλους, ποὺ θὰ ταιριάζουν μὲ τὶς ἐπιθυμίες τους, γιὰ ν᾽ ἀκοῦν αὐτὰ ποὺ τοὺς ἀρέσουν.

«Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον... ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν»[33].

Δηλαδή: Διότι πρέπει ὁ ἐπίσκοπος... νὰ ὑπερασπίζει καὶ νὰ κρατᾶ καλὰ τὸν ἀληθινὸ καὶ ἀξιόπιστο λόγο, ποὺ συμφωνεῖ μὲ τὴν ἀποστολικὴ διδαχή, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ προτρέπει μὲ τὴν ὑγιὴ καὶ ὀρθὴ διδασκαλία καὶ νὰ ἐλέγχει καὶ ἀποστομώνει ἐκείνους ποὺ ἀντιλέγουν.

«Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκα-

30. Ματθαίου κδ΄ 24.
31. Α΄ Ἰωάννου δ΄ 1.
32. Β΄ Τιμοθέου δ΄ 3.
33. Τίτου α΄ 9.

λίᾳ»[34]. Δηλαδή: Σὺ ὅμως δίδασκε ἐκεῖνα ποὺ πρέπουν καὶ ἁρμόζουν στὴν ὀρθὴ καὶ ὑγιὴ διδασκαλία.

«Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ᾽ εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ...»[35]. Δηλαδή: Αὐτὰ νὰ διδάσκεις καὶ νὰ συμβουλεύεις. Ἐὰν κανεὶς διδάσκει διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ δὲν ἀκολουθεῖ τοὺς ὑγιεῖς καὶ μὴ μολυσμένους ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῆς πλάνης λόγους τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν διδασκαλία, ποὺ εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν εὐσέβεια...

«Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν παρ᾽ ἐμοῦ ἤκουσας»[36]. Δηλαδή: Σὰν ὑπόδειγμα, καὶ τύπο διδασκαλίας ὑγιοῦς καὶ ἀπαλλαγμένης ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῆς πλάνης κράτει στερεὰ τοὺς λόγους, ποὺ ἄκουσες ἀπὸ μένα.

γ΄. Οἱ ψευδοπροφῆτες

Στὸ βιβλίο τοῦ Δευτερονομίου (ε΄ 1) δίνονται ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁδηγίες γιὰ τὸ πῶς οἱ πιστοὶ θὰ ἀναγνωρίζουν ἕνα ψευδοπροφήτη καὶ ἕνα ψευδοδιδάσκαλο.

«Καὶ ἐκάλεσε Μωυσῆς πάντα Ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἄκουε, Ἰσραήλ, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ μαθήσεσθε αὐτὰ καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά».

Δηλαδή: Ἐκάλεσε ὁ Μωυσῆς ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς: Ἄκουε λαὲ τοῦ Ἰσραήλ, τὸν

34. Τίτου β΄ 1.
35. Α΄ Τιμοθέου στ΄ 3.
36. Β΄ Τιμοθέου α΄ 13.

Νόμο καὶ τὶς ἐντολές, ὅσα ἐγὼ κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ λέω στὰ αὐτιά σας, γιὰ νὰ μάθετε αὐτὰ καὶ νὰ προσέξετε, ὥστε νὰ τὰ τηρεῖτε.

Ἡ ὁμιλία ἀρχίζει:

«Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς ἐμὲ ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου, αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα ᾐτήσω παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐν Χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας λέγοντες· οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου καὶ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ μέγα οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. καὶ εἶπε Κύριος πρός με· ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν πρὸς σέ· προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὥσπερ σέ, καὶ δώσω τὰ ῥήματα ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθ᾽ ὅτι ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ· καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ. πλὴν ὁ προφήτης, ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ῥῆμα, ὃ οὐ προσέταξα λαλῆσαι, καὶ ὃς ἂν λαλήσῃ ἐν ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα, ὃ οὐκ ἐλάλησε Κύριος; ὅσα ἐὰν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐκεῖνος τῷ ὀνόματι Κυρίου, καὶ μὴ γένηται καὶ μὴ συμβῇ, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε Κύριος· ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν ὁ προφήτης ἐκεῖνος, οὐκ ἀφέξεσθε αὐτοῦ»[37].

Δηλαδή: Ἕναν προφήτη θὰ ἀναδείξει σὲ σένα ὁ Κύριος ὁ Θεός σου ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς σου, ὅπως ἐμένα· αὐτὸν θὰ ἀκοῦτε σύμφωνα μὲ ὅλα ὅσα ζή-

37. Δευτερονομίου ιη΄ 15-22.

τησες (Ἰσραήλ) ἀπὸ τὸν Κύριο τὸν Θεό σου στὸ Χωρήβ, τὴν ἡμέρα τῆς συνάξεως, λέγοντας: Ἂς μὴ ἀκούσω πλέον τὴν φωνὴ τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ μου, οὔτε νὰ δῶ πλέον τὴν μεγάλη αὐτὴ φωτιά, γιὰ νὰ μὴ πεθάνω. Καὶ ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: Εἶναι σωστὰ ὅσα μίλησαν. Ἕνα προφήτη ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τους θὰ σηκώσω σ᾽ αὐτούς, ὅπως ἐσένα, καὶ θὰ βάλω τὰ λόγια μου στὸ στόμα του, καὶ θὰ τοῦ μιλήσω ὅλα ὅσα ἐγὼ τὸν προστάζω. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν θὰ ὑπακούσει στὰ λόγια μου, ποὺ αὐτὸς θὰ μιλήσει ἐξ ὀνόματός μου, ἐγὼ θὰ τὸ ἐκζητήσω ἀπ᾽ αὐτόν. Ὁ προφήτης ὅμως ποὺ θὰ ἀσεβήσει, καὶ θὰ μιλήσει ἐξ ὀνόματός μου ἕνα λόγο, ποὺ ἐγὼ δὲν τὸν πρόσταξα νὰ μιλήσει ἢ ὅποιος μιλήσει ἐξ ὀνόματος ἄλλων θεῶν, ὁ προφήτης ἐκεῖνος θὰ θανατωθεῖ. Καὶ ἂν πεῖς στὴν καρδιά σου: Πῶς θὰ γνωρίσουμε τὸν λόγο ποὺ ὁ Κύριος δὲν μίλησε; Ὅταν κάποιος προφήτης μιλήσει ἐξ ὀνόματος Κυρίου, καὶ ὁ λόγος δὲν γίνει οὔτε συμβεῖ, αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι ποὺ ὁ Κύριος δὲν μίλησε. Τὸν μίλησε ὁ προφήτης μέσα ἀπὸ ὑπερηφάνεια· δὲν θὰ φοβηθεῖτε ἀπ᾽ αὐτόν.

❄ Ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωση ποὺ ὁ ψευδοπροφήτης κάνει θαύματα ἢ προφητεύει γεγονότα ποὺ ἐν συνεχείᾳ πραγματοποιήθηκαν, ὁ Θεὸς μὲ αὐστηρότητα συνιστᾶ, ὅτι δὲν πρέπει ὁ πιστὸς νὰ ἀκολουθήσει τὸν ψευδοπροφήτη. Ἡ πίστη του δὲν πρέπει νὰ ὀφείλεται σὲ θαύματα, ἀλλὰ στὴν ἀγάπη του πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν Νόμο Του.

«Πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, τοῦτο φυλάξῃ ποιεῖν· οὐ προσθήσεις ἐπ᾽ αὐτὸ οὐδὲ ἀφελεῖς ἀπ᾽ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος τὸ ἐνύπνιον καὶ δῷ σοι σημεῖον ἢ τέρας καὶ ἔλθῃ τὸ ση-

μεῖον ἢ τὸ τέρας, ὃ ἐλάλησε πρὸς σὲ λέγων· πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οὓς οὐκ οἴδατε, οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων τοῦ προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυπνιαζομένου τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει Κύριος ὁ Θεός σου ὑμᾶς εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε τὸν Θεὸν ὑμῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν. ὀπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν πορεύσεσθε καὶ τοῦτον φοβηθήσεσθε καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσεσθε καὶ αὐτῷ προστεθήσεσθε»[38].

Δηλαδή: Κάθε ἐντολή, τὴν ὁποία ἐγὼ σήμερα σᾶς δίνω, θὰ ἐπιμεληθεῖτε νὰ τὴν ἐφαρμόσετε. Οὔτε θὰ προσθέσετε τίποτε σ᾽ αὐτή, οὔτε καὶ θὰ ἀφαιρέσετε. Ἐὰν δὲ παρουσιαστεῖ μεταξύ σας προφήτης (δάσκαλος ψευδής) ἢ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος βλέπει καὶ ἑρμηνεύει ὄνειρα καὶ σᾶς πεῖ ὅτι θὰ δώσει κάποιο σημάδι ἢ θὰ κάμει κάποιο καταπληκτικὸ θαῦμα, καὶ πραγματοποιήσει ἔστω τὸ σημάδι ἢ τὸ θαῦμα, ποὺ σᾶς προανήγγειλε, ἔπειτα δὲ σᾶς πεῖ: Ἂς πᾶμε νὰ λατρεύσουμε ἄλλους θεούς, τοὺς ὁποίους δὲν γνωρίζετε, δὲν θὰ δώσετε καμιὰ προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ ψευδοῦς ἐκείνου προφήτη ἢ τοῦ ἐνυπνιαστοῦ· ἀλλὰ νὰ σκεφθεῖτε ὅτι Κύριος ὁ Θεός σου ἐπέτρεψε νὰ γίνουν τὰ σημεῖα αὐτά, διὰ νὰ σᾶς δοκιμάσει καὶ νὰ γνωρίσει, ἐὰν πράγματι ἀγαπᾶτε τὸν Θεόν σας μὲ ὅλη σας τὴν καρδιὰ καὶ μὲ ὅλη σας τὴν ψυχή. Κύριον τὸν Θεό σας, αὐτὸν μόνο θὰ ἀκολουθεῖτε, αὐτὸν θὰ φοβεῖσθε, αὐτοῦ τὶς ἐντολὲς θὰ ἀκοῦτε καὶ σ᾽ αὐτὸν θὰ προσκολληθεῖτε.

❄ Τὸ ἔργο τῶν ψευδοπροφητῶν εἶναι νὰ κηρύξουν

38. Δευτερονομίου ιγ΄ 1-5.

ἕνα ἄλλο Θεὸ καὶ νὰ ἀμφισβητήσουν τὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας καὶ τὴν δύναμή του. Οὐσιαστικὰ ἀρνοῦνται τὴν πίστη στὸν ἀποκεκαλυμμένο Θεό, στὸ μυστήριο τῆς Τριαδικῆς Θεότητος καὶ στὸ μυστήριο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σωτηρίας μὲ τὴν πίστη σ᾽ Αὐτόν.

Σχετικὰ κείμενα εἶναι καὶ τὰ ἀκόλουθα:

✧ *«Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ᾽ αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι᾽ ἐπιστολῆς ὡς δι᾽ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ. Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὡς Θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός. Οὐ μνημονεύετε, ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; Καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ· τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ· οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ᾽ ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς· καὶ διὰ*

τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ᾽ εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ. Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι᾽ ἐπιστολῆς ἡμῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ὑμᾶς ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ»[39].

Δηλαδή: Σᾶς παρακαλοῦμε δέ, ἀδελφοί, γιὰ τὴν δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σύναξή μας πλησίον του, νὰ μὴ σαλευθεῖτε εὔκολα καὶ ἐπιπόλαια ἀπὸ τὴν ψύχραιμη σκέψη τῆς διάνοιάς σας· οὔτε νὰ θορυβεῖστε καὶ ταράσσεσθε οὔτε ἀπὸ προφητικὸ δῆθεν χάρισμα, οὔτε ἀπὸ λόγο, οὔτε ἀπὸ ἐπιστολή, γιὰ τὰ ὁποῖα σᾶς παριστάνουν, ὅτι τάχα προέρχονται ἀπὸ μᾶς καὶ δῆθεν σᾶς εἰδοποιοῦμε ἐμεῖς ὅτι ἔφθασε ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ. Προσέξατε νὰ μὴ σᾶς ἐξαπατήσει μὲ κανένα τρόπο κανείς. Ὅταν δὲ σᾶς λένε, ὅτι πλησίασε ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ, σᾶς ἐξαπατοῦν. Διότι δὲν θὰ ἔρθει ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου καὶ ἡ δευτέρα παρουσία Του, ἐὰν δὲν

39. Β΄ Θεσσαλονικεῖς κεφ. β΄.

ἔρθει πρῶτον ἡ ἀποστασία πολλῶν καὶ ἡ ἀπομάκρυνσή τους ἀπὸ τὴν πίστη καὶ δὲν φανερωθεῖ ὁ ἄνθρωπος, ποὺ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον θὰ εἶναι ὑποκινητὴς καὶ ὄργανο τῆς ἁμαρτίας καὶ γέννημα καὶ θρέμμα τῆς ἀπώλειας. Αὐτὸς θὰ εἶναι ἀντίπαλος τῆς ἀλήθειας καὶ θὰ ὑπερυψώνει τὸν ἑαυτό του παραπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλον ποὺ θὰ φέρει τὸ ὄνομα Θεὸς ἢ θὰ προσκυνεῖται μὲ σεβασμὸ καὶ λατρεία. Καὶ θὰ ὑψώσει τόσο πολὺ τὸν ἑαυτό του, ὥστε θὰ καθίσει ὡς Θεὸς στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ προσπαθεῖ μὲ διαβολικὰ σημεῖα καὶ ἀγυρτεῖες νὰ ἀποδείξει τὸν ἑαυτό του ὅτι εἶναι Θεός. Πρέπει λοιπὸν νὰ φανερωθεῖ πρῶτον αὐτός. Δὲν ἐνθυμεῖστε, ὅτι σᾶς ἔκανα λόγο περὶ αὐτῶν, ὅταν ἀκόμα ἤμουν μεταξύ σας; Καὶ ἐπειδὴ τότε σᾶς τὰ εἶπα, γνωρίζετε τώρα ἐκεῖνο, ποὺ ἐμποδίζει τὸν ἄνομο, ὥστε νὰ μὴν ἐμφανιστεῖ αὐτὸς προτήτερα, ἀλλὰ στὸν καιρὸ ποὺ τοῦ ἔχει ὁριστεῖ ἀπὸ τὸν Θεό. Δὲν ἦρθε ὅμως ἀκόμη ὁ ὡρισμένος καιρός του. Διότι τώρα εἶναι σὲ ἐνέργεια ἡ δύναμη τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀνομίας, ἡ ὁποία σὲ μεγάλο βαθμὸ παραμένει κρυμμένη καὶ δὲν φανερώθηκε ἀκόμη ὁλόκληρη, ὑπάρχει δὲ κάποιος ποὺ ἐμποδίζει τὸν ἄνομο νὰ φανερωθεῖ. Καὶ ἡ φανέρωση τοῦ ἄνομου θὰ ἀναβληθεῖ μόνον μέχρις ὅτου αὐτὸς ποὺ κατὰ θεία πρόνοια παρεμποδίζει τὴν ἐμφάνισή του φύγει ἀπὸ τὸ μέσον. Καὶ τότε θὰ φανερωθεῖ ὁ ἄνομος, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος θὰ ἐξαφανίσει μὲ τὸ φύσημα τοῦ στόματός του καὶ θὰ τὸν ἐκμηδενίσει μὲ τὴν ἔνδοξη ἐμφάνιση τῆς παρουσίας Του. Τοῦ ἄνομου αὐτοῦ ἡ παρουσία θὰ γίνει μὲ κάθε δύναμη καὶ μὲ σημεῖα καὶ τέρατα ἀγυρτικά, ποὺ θὰ τὰ ἐνεργεῖ ὁ βοηθὸς καὶ συνεργάτης του σατανᾶς. Θὰ γίνει ἡ ἐμφάνισή του μὲ κάθε εἶδος

ἀπάτης ποὺ θὰ στηρίζεται στὴν ἀδικία καὶ τὴν ἀσυνειδησία. Ἀλλὰ ἡ ἀπάτη αὐτὴ θὰ ἐπικρατήσει μόνο μεταξὺ ἐκείνων ποὺ θὰ ἀπολεσθοῦν, ἐπειδὴ δὲν δέχθηκαν νὰ ἀγαπήσουν καὶ νὰ ἐγκολπωθοῦν τὴν ἀλήθεια γιὰ νὰ σωθοῦν. Καὶ γιὰ τοῦτο θὰ παραχωρήσει ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἔρθει ἐνέργεια πονηρά, ποὺ θὰ τοὺς σπρώχνει στὴν πλάνη, γιὰ νὰ πιστεύσουν αὐτοὶ στὸ ψεῦδος. καὶ ἔτσι νὰ κατακριθοῦν ὅλοι ὅσοι δὲν πίστευσαν στὴν ἀλήθεια, ἀλλ' ἀσπάστηκαν μὲ εὐχαρίστηση τὴν ἀδικία. Ἐμεῖς δὲ ὀφείλουμε νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ πάντοτε γιὰ σᾶς, ἀδελφοί, ποὺ ἔχετε ἀγαπηθεῖ ἀπὸ τὸν Κύριο, διότι σᾶς ἐξέλεξε ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, διὰ νὰ σωθεῖτε μὲ τὸν ἁγιασμό, ποὺ μεταδίδει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, καὶ μὲ τὴν πίστη στὴν ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου. Στὴν σωτηρία δὲ αὐτοῦ τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς πίστεως σᾶς κάλεσε ὁ Θεὸς μὲ τὸ εὐαγγέλιο ποὺ κηρύττουμε, γιὰ νὰ ἀποκτήσετε μὲ τὴν ὑπακοὴ σὲ αὐτὸ τὴν δόξα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ ὅσα εἴπαμε, ἀδελφοί, μένετε ἀμετακίνητοι καὶ κρατᾶτε τὶς παραδόσεις ποὺ διδαχτήκατε εἴτε μὲ προφορικὸ λόγο εἴτε μὲ ἐπιστολή μας. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ Θεὸς καὶ πατέρας μας, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀγάπησε καὶ μᾶς ἔδωσε παρηγορία, ποὺ δὲν θὰ ἔχει τέλος, ἀλλὰ θὰ εἶναι αἰώνια, καὶ μᾶς χάρισε ἐλπίδα ἀγαθῶν οὐρανίων, εἴθε νὰ παρηγορήσει τὶς καρδιές σας καὶ νὰ σᾶς στηρίξει σὲ κάθε ὀρθὴ διδασκαλία καὶ σὲ κάθε ἔργο ἀγαθό.

✧ *«Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. Ἐξ ἡ-*

μῶν ἐξῆλθον, ἀλλ᾽ οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ᾽ ἡμῶν· ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν. Καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα. Οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ᾽ ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι. Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; Οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. Πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. Ὑμεῖς οὖν ὃ ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. Ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. Καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὡς τὸ αὐτὸ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδασκεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ. Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα ὅταν φανερωθῇ ἔχωμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. Ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται»[40].

Δηλαδή: Παιδιά μου, ἔρχομαι τώρα νὰ σᾶς ὑποδείξω ἕνα νέο κίνδυνο. Εἶναι ὥρα κρίσιμη καὶ γεμάτη ἀπὸ κινδύνους ἡ σημερινὴ ἐποχή. Καὶ καθὼς ἀκούσατε ἀπὸ τὸ εὐαγγελικὸ κήρυγμα, ὅτι πρόκειται νὰ ἔρθει ὁ ἀντίχριστος, καὶ τώρα ἔχουν ἀναφανεῖ πολλοὶ αἱρετικοί, πρό-

40. Α΄ Ἰωάννου κεφ. β΄ 18-29.

δρομοι τοῦ ἀντιχρίστου. Ἀπὸ αὐτὸ λοιπόν μαθαίνουμε, ὅτι ἡ ἐποχή μας εἶναι ἐποχὴ κρίσιμη. Ἀπό μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς χωρίστηκαν καὶ βγῆκαν ἔξω τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ δὲν ἦταν πράγματι ἀπὸ μᾶς· δὲν ἦταν ποτέ μέλη γνήσια τῆς ἐκκλησίας. Διότι, ἐάν τότε, ποὺ ἐφαίνοντο μαζί μας, ἦταν πράγματι ἀπὸ μᾶς καὶ γνήσια μέλη τῆς ἐκκλησίας, θὰ εἶχαν μείνει μαζί μας. Ἀλλ' ἔφυγαν καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ μὴ μείνουν κρυμμένοι, ἀλλὰ γιὰ νὰ φανερωθοῦν, ὅτι ὅλοι τους δὲν εἶναι ἀπὸ μᾶς, δὲν εἶναι γνήσιοι Χριστιανοί. Καὶ πρὸς τί ἐγὼ νὰ σᾶς μιλάω γι' αὐτούς; Σεῖς ἔχετε χρῖσμα πνευματικό, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ποὺ λάβατε στὸ βάπτισμά σας ἀπὸ τὸν ἅγιο, τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ μὲ τὸν φωτισμὸ ποὺ σᾶς δίνει τὸ χρῖσμα αὐτὸ γνωρίζετε ὅλα τὰ σωτηριώδη, ὥστε μπορεῖτε νὰ διακρίνετε τὶς ψευδοδιδασκαλίες. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ σᾶς ἔγραψα τὰ ἀνωτέρω, ὄχι ἐπειδὴ δὲν γνωρίζετε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ σᾶς τὰ ἔγραψα, ἐπειδὴ γνωρίζετε αὐτὴ καὶ ἐπειδὴ κάθε ψεῦδος δὲν ἔχει τὴν πηγή του στὴν ἀλήθεια. Ποιός εἶναι ὁ πραγματικὸς ψεύτης παρὰ ἐκεῖνος ποὺ ἀρνεῖται ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἑνωμένος μὲ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ σὲ ἕνα πρόσωπο Χριστός; Αὐτὸς εἶναι ποὺ ἐνσαρκώνει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀντιχρίστου, αὐτὸς ποὺ ἀρνεῖται τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό, ἀφοῦ δὲν δέχεται τὴν ἀποκάλυψη, τὴν ὁποία γιὰ τὸν πατέρα μᾶς ἔκαμε ὁ Υἱός. Καθένας ποὺ ἀρνεῖται τὸν Υἱὸ δὲν ἔχει καὶ τὸν Πατέρα. Αὐτὸ λοιπὸν ποὺ ἀκούσατε σεῖς διὰ τοῦ κηρύγματος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ χριστιανικοῦ σας βίου περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἂς μένει μέσα σας ἀμετάβλητο καὶ μόνιμο. Ἐὰν μείνει μέσα σας αὐτὸ ποὺ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς ἀκούσατε, καὶ σεῖς θὰ μείνετε σὲ στενὴ σχέσι καὶ κοινω-

νία μὲ τὸν Υἱὸ καὶ τὸν Πατέρα. Καὶ αὐτὴ εἶναι ὑπόσχεση ποὺ μᾶς ὑποσχέθηκε ὁ Χριστός, ἡ αἰώνια ζωή, ἡ ὁποία συνίσταται στὴν κοινωνία καὶ ἕνωσή μας μὲ τὸν Υἱὸ καὶ μὲ τὸν Πατέρα. Σᾶς ἔγραψα αὐτὰ γιὰ ἐκείνους ποὺ προσπαθοῦν νὰ σᾶς πλανήσουν μὲ τὶς αἱρετικές τους διδασκαλίες. Καὶ σεῖς ἔχετε τὸ πνευματικὸ χρῖσμα, ἤτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ποὺ λάβατε ἀπὸ αὐτὸν τὸν Χριστό, καὶ μένει τοῦτο μέσα σας, καὶ γι᾽ αὐτὸ δὲν ἔχετε ἀνάγκη νὰ σᾶς διδάσκει κανένας ἄνθρωπος. Ἀλλὰ καθὼς τὸ χρῖσμα, ποὺ μένει πάντοτε τὸ ἴδιο καὶ δὲν ἀλλάζει ποτέ, σᾶς διδάσκει γιὰ ὅλα, καὶ ἡ διδασκαλία του εἶναι ἀληθὴς καὶ δὲν εἶναι ψευδὴς καὶ καθὼς ἐξ ἀρχῆς σᾶς δίδαξε, ἔτσι πρέπει νὰ μείνετε σὲ αὐτὸν τὸν Χριστὸ καὶ νὰ κρατήσετε στερεὰ τὴν διδασκαλία, ποὺ σᾶς δίδαξε τὸ Πνεῦμα. Καὶ τώρα λοιπόν, παιδάκια μου, μένετε σταθεροὶ στὴν στενὴ σχέση καὶ κοινωνία μὲ τὸν Χριστό, ὥστε ὅταν φανερωθεῖ ἐνδόξως νὰ ἔχουμε θάρρος καὶ πεποίθηση σὲ αὐτὸν καὶ νὰ μὴ ντροπιαστοῦμε ἀποφεύγοντας αὐτὸν ὡς ἔνοχοι κατὰ τὴν δευτέρα του παρουσία. Καὶ δὲν θὰ ντροπιαστοῦμε, ἐὰν τοῦ μοιάζουμε. Καὶ ἐὰν ξέρετε, ὅτι εἶναι δίκαιος ὁ Χριστός, γνωρίζετε ἐκ πείρας καὶ ὅτι καθένας ποὺ ἐφαρμόζει στὴν πράξη τὴν δικαιοσύνη ἔχει γεννηθεῖ ἀπὸ αὐτὸν καὶ τοῦ μοιάζει, ὅπως κάθε παιδὶ μοιάζει πρὸς τὸν πατέρα του.

✧ *«Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχων κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πό-*

δες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι τῷ δεδωκότι τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δύναται πολεμῆσαι μετ᾽ αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτέννει, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσωσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, καὶ πῦρ ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνῃ εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ

ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς εἶχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε. καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου καὶ ποιήσῃ, ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσωσι αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς΄»[41]. *«Περὶ τῶν δύο θηρίων».*

Δηλαδή: Στάθηκα τότε στὴν ἀκροθαλασσιά. Κι εἶδα νὰ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν θάλασσα ἕνα θηρίο μὲ δέκα κέρατα καὶ ἑφτὰ κεφάλια. Στὰ κέρατά του εἶχε δέκα στέμματα καὶ στὰ κεφάλια του τίτλους προσβλητικοὺς γιὰ τὸν Θεό. Τὸ θηρίο ποὺ εἶδα ἔμοιαζε μὲ λεοπάρδαλη, τὰ πόδια του ἦταν σὰν τῆς ἀρκούδας καὶ τὸ στόμα του σὰν στόμα λιονταριοῦ. Καὶ ὁ δράκοντας τοῦ ἔδωσε τὴν δύναμή του, τὸν θρόνο του καὶ μεγάλη ἐξουσία. Ἕνα ἀπὸ τὰ κεφάλια του ἔμοιαζε νὰ ἔχει πληγωθεῖ θανάσιμα· ἡ θανατηφόρα του ὅμως πληγὴ θεραπεύτηκε. Καὶ ὅλη ἡ οἰκουμένη θαύμασε καὶ ἀκολούθησε τὸ θηρίο. Προσκύνησαν τὸν δράκοντα, γιατὶ ἔδωσε ἐξουσία στὸ θηρίο, καὶ

41. Ἀποκάλυψις ιγ΄.

προσκυνοῦσαν καὶ τὸ θηρίο λέγοντας: Ποιὸς μπορεῖ νὰ παραβγεῖ μὲ τὸ θηρίο καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ πολεμήσει ἐναντίον του; Στὸ θηρίο δόθηκε στόμα νὰ λέει λόγια ὑπεροπτικὰ καὶ βλάσφημα, προσβλητικὰ γιὰ τὸν Θεό, καὶ τοῦ δόθηκε ἐξουσία νὰ δράσει σαρανταδύο μῆνες. Ἄνοιξε τὸ στόμα του καὶ ἄρχισε νὰ προσβάλλει τὸν Θεό, βλαστημώντας τὸ ὄνομά του, τὴν κατοικία του καὶ ὅσους κατοικοῦν στὸν οὐρανό. Τοῦ δόθηκε ἀκόμη ἡ ἄδεια νὰ πολεμήσει ἐναντίον τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν νικήσει. Τοῦ δόθηκε καὶ ἡ ἐξουσία σὲ κάθε φυλὴ καὶ λαὸ καὶ γλῶσσα καὶ ἔθνος. Θὰ τὸ προσκυνήσουν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς, ποὺ τὸ ὄνομά τους δὲν γράφτηκε στὸ βιβλίο τῆς ζωῆς τοῦ σφαγμένου Ἀρνίου ἀπὸ τότε ποὺ δημιουργήθηκε ὁ κόσμος. Ὅποιος ἔχει αὐτιὰ ἂς ἀκούσει. Ὅποιος αἰχμαλωτίζει, θὰ αἰχμαλωτιστεῖ· ὅποιος σκοτώνει μὲ μάχαιρα, θὰ πεθάνει ἀπὸ μάχαιρα. Ἐδῶ θὰ φανεῖ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστη ὅσων ἀνήκουν στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ὕστερα εἶδα ἕνα ἄλλο θηρίο νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν στεριά. Εἶχε δύο κέρατα ποὺ ἔμοιαζαν μὲ ἀρνιοῦ, καὶ ἡ φωνή του ἔμοιαζε μὲ δράκοντα. Μὲ ἐντολὴ τοῦ πρώτου θηρίου ἀσκοῦσε ὅλη τὴν ἐξουσία, κι ἔκανε ὅλη τὴν γῆ καὶ τοὺς κατοίκους της νὰ προσκυνήσουν τὸ πρῶτο θηρίο, ποὺ εἶχε θεραπευτεῖ ἡ θανατηφόρα πληγή του. Ἔκανε τερατουργίες μεγάλες, ὡς καὶ φωτιὰ νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων. Καὶ παραπλανάει τοὺς κατοίκους τῆς γῆς μὲ τὶς τερατουργίες ποὺ τοῦ ἐπιτράπηκε νὰ κάνει μὲ ἐντολὴ τοῦ θηρίου, προτρέποντάς τους νὰ κατασκευάσουν ἕνα ἄγαλμα τοῦ θηρίου, ποὺ εἶχε δεχτεῖ τὴν πληγὴ τῆς μάχαιρας καὶ ὡστόσο ἔζησε. Ἐπίσης τοῦ ἐπιτράπηκε νὰ ζωντανέψει τὸ ἄγαλμα

τοῦ θηρίου, ὥστε νὰ μιλήσει τὸ ἄγαλμα καὶ νὰ κάνει νὰ θανατωθοῦν ὅσοι δὲν προσκυνήσουν τὸ ἄγαλμα τοῦ θηρίου. Καὶ ὑποχρεώνει ὅλους, μικροὺς καὶ μεγάλους, πλούσιους καὶ φτωχούς, ἐλεύθερους καὶ δούλους, νὰ χαράξουν σημάδι πάνω στὸ δεξιό τους χέρι ἢ πάνω στὸ μέτωπό τους. Κανεὶς δὲν θὰ μπορεῖ νὰ ἀγοράσει ἢ νὰ πουλήσει, παρὰ μόνο αὐτὸς ποὺ ἔχει χαραγμένο τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸ τοῦ ὀνόματός του. Ἐδῶ χρειάζεται ἡ σοφία. Ὅποιος ἔχει μυαλὸ ἂς λογαριάσει τὸν ἀριθμὸ τοῦ θηρίου, ποὺ εἶναι ἀριθμὸς ἀνθρώπου· ὁ ἀριθμός του εἶναι χξς΄ (ἑξακόσια ἑξήντα ἕξ).

8. Ἡ διακονία τοῦ Ποιμένος

Ὅσα ἀναφέρθηκαν μέχρι τώρα εἶναι κυρίως διαπιστώσεις. Ὅμως σὲ τί συνίσταται τὸ ποιμαντικό μας καθῆκον;

α΄. «Ἀπολογία περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος».

Ὅταν ρωτήσει κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας, ποιὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς ζωῆς, πολλοὶ θὰ εὑρεθοῦν ἀσφαλῶς σὲ δύσκολη θέση καὶ οἱ ἀπαντήσεις θὰ εἶναι πολλὲς καὶ διαφορετικές. Καὶ ὅμως εἶναι τὸ πιὸ βασικὸ πρόβλημα στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἂν τὸ ἀντιμετωπίσει θετικά, θὰ μπορέσει νὰ ἀναζητήσει καὶ νὰ βρεῖ τὸν σωστὸ δρόμο. Μιὰ ζωὴ ποὺ καταλήγει στὸν τάφο, δὲν εἶναι βέβαια ζωὴ μὲ νόημα, ἀκόμη καὶ ἂν θεωρηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου ὡς ἡ πιὸ ἐπιτυχημένη.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς καλεῖ νὰ εἴμαστε ἕτοιμοι *«πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς*

ἐν ὑμῖν ἐλπίδος»[42] καὶ μάλιστα «*μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν*»[43].

Δηλαδή: Νὰ εἶστε πάντοτε ἕτοιμοι νὰ δώσετε τὴν σωστὴ ἀπάντηση σ᾽ ὅλους ὅσοι ζητοῦν νὰ τοὺς δικαιολογήσετε τὴν χριστιανική σας ἐλπίδα. Αὐτὸ ὅμως νὰ τὸ κάνετε μὲ πραότητα καὶ φόβο Θεοῦ, ἔχοντας καθαρὴ τὴν συνείδησή σας. Ἔτσι, αὐτοὶ ποὺ δυσφημοῦν τὴν καλή σας χριστιανικὴ συμπεριφορὰ θὰ καταντροπιαστοῦν γι᾽ αὐτὰ ποὺ σᾶς κατηγοροῦν.

Ὑπάρχουν πολλοὶ σήμερα, ποὺ προσέρχονται σὲ μᾶς καὶ ζητοῦν νὰ τοὺς καταστήσουμε μέτοχους αὐτῆς τῆς ἐλπίδας. Ἐάν, ἀντὶ γι᾽ αὐτὴ προσπαθοῦμε νὰ τοὺς μεταδώσουμε τὴν ἐλπίδα τοῦ κόσμου τούτου, προτείνοντες λύσεις, ποὺ ἀναφέρονται στὰ προβλήματα τοῦ βίου καὶ ὄχι τῆς ζωῆς, θὰ ἔχουμε προδώσει τὴν ἀποστολή μας. Τότε δίκαια οἱ ἄνθρωποι θὰ μᾶς κατηγοροῦν πὼς δὲν ἔχουμε κάτι δικό μας νὰ προσφέρουμε στὸν κόσμο, καὶ ἑπομένως, δὲν δικαιώνεται οὔτε ἡ ἀποστολή μας, οὔτε ἡ ὕπαρξή μας στὴν κοινωνία.

Ποιοί εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ζητοῦν νὰ τοὺς μιλήσουμε «*περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος*»;

Εἶναι οἱ οἰκογένειες, ποὺ ἔχουν προβλήματα μὲ τὶς διάφορες αἱρέσεις καὶ παραθρησκευτικὲς ὀργανώσεις. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἔκοψαν τὴν σχέση τους μὲ τὴν Ἐκκλησία. Εἶναι ἀκόμη κι ἐκεῖνοι ποὺ πολεμοῦν τὴν Ἐκ-

42. Α΄ Πέτρου γ΄ 15

43. Α΄ Πέτρου γ΄ 15-16.

κλησία. Εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας, ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ δὲν θέλει νὰ εἶναι θρησκευτικὰ ἀναλφάβητος. Ἡ Ἐκκλησία, οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ δώσουν ἀπαντήσεις στὸ πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Νὰ δώσουν τὶς ἀπαντήσεις τῆς Ἐκκλησίας, τὸν λόγο τῆς *«δικῆς τους ἐλπίδος»*, *«παντὶ τῷ αἰτοῦντι»*, καὶ νὰ τὸ κάνουν αὐτὸ μὲ εὐγένεια καὶ σεβασμό, καὶ νὰ ἔχουν τὴν συνείδηση ἀγαθή, ὥστε, ἐνῶ κατηγοροῦνται ὅτι εἶναι κακοί, νὰ καταισχυνθοῦν ἐκεῖνοι ποὺ δυσφημοῦν τὴν καλὴ χριστιανικὴ διαγωγή τους.

β΄. Ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐκκοσμικευμένης ποιμαντικῆς.

Ἕνας κίνδυνος, ποὺ ἀπειλεῖ σήμερα, ἀκόμη καὶ τὴν ἀπολογητικὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐκκοσμίκευσις. Ὑπάρχει ἡ τάση νὰ ἀντιμετωπίζονται τὰ προβλήματα τῶν ὁμάδων αὐτῶν μὲ τὶς μεθόδους τῆς σύγχρονης ψυχολογίας καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπιστικῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν πλανεμένων, κατὰ τὴν ἄποψή μας, δὲν εἶναι ἀποτελεσματικός, ἐπειδὴ ἡ ψυχολογία καὶ οἱ ἄλλες ἀνθρωπιστικὲς ἐπιστῆμες, γιὰ τὶς ὁποῖες γίνεται σήμερα λόγος, στηρίζονται σὲ μιὰ ἀνθρωπολογία, ἡ ὁποία δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ὅραμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ νέα κτίση καὶ σ᾽ αὐτὴ ἀποβλέπουμε· αὐτὴ εἶναι καὶ τὸ μέτρο τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτὴ ἡ ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ νοηματοδοτεῖ τὴν ποιμαντική μας.

Δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει, ὅτι οἱ ὁμάδες οἱ ὁποῖες μᾶς ἀπασχολοῦν, εὑρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν πίεση, νὰ

ἱδρύσουν τὸν Παράδεισο σ' αὐτὴ ἐδῶ τὴν γῆ. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ δελεαστική *«προσφορά»* τοῦ Ἀντιχρίστου στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν καὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν σὰν Θεό τους, θὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλιση ἰδανικῶν συνθηκῶν ἐπιγείου ζωῆς. Πρῶτον: εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια καὶ δεύτερον: ἀφθονία ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ ἀπόλαυση αὐτῶν.

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἀποδείξουμε καὶ νὰ ὑπογραμμίσουμε πὼς οἱ ὑποσχέσεις αὐτὲς ἀποτελοῦν *«παγίδα»* καὶ ὅτι οἱ ὀργανώσεις αὐτὲς ποὺ ὑποστηρίζουν πὼς σχηματίζουν ἤδη τὸν πυρῆνα αὐτοῦ τοῦ κόσμου, τοῦ *«νέου κόσμου»*, παρουσιάζουν εἰκόνα ἐντελῶς ἀσυμβίβαστη μὲ τίς *«παραδοσιακὲς δομές»*.

Ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ διατρέχουμε τὸν κίνδυνο νὰ παρασυρθοῦμε ἀπὸ τό *«ἑλκυστικό»* ὅραμα τῶν ὁμάδων αὐτῶν καὶ νὰ ὑποπέσουμε στὴν παγίδα νὰ μετατρέψουμε τό *«εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας»* προκειμένου νὰ γίνει *«δελεαστικό»*, *ἐνῶ* καλούμεθα νὰ δώσουμε τὴν μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν νέα πραγματικότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ποὺ εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε χιλιαστικὴ τάση καὶ ὑποκριτικὴ ἀντίληψη.

γ΄. Τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ἀπολογητικῆς.

Ἡ ποιμαντικὴ ἐργασία τῆς Ἐκκλησίας μας διεξάγεται στὰ πλαίσια τῆς ζωῆς μιᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ στὰ πλαίσια μιᾶς ἐνορίας. Διεξάγεται ἀκόμη- καὶ αὐτὸ εἶναι ἕνα ἄλλο ποιμαντικὸ πρόβλημα τῆς Ἐκκλησίας μας- στὰ πλαίσια τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, ὅπως αὐτὰ διδάσκονται, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τὰ διδάσκουν.

Τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ἀπολογητικῆς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, τὸ πῶς θὰ βοηθηθοῦν οἱ ὑπεύθυνοι ἐκκλησιαστικοὶ φορεῖς, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἀντιλαμβάνονται ἀμέσως τὴν ταυτότητα τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν παραθρησκευτικῶν ὁμάδων, ποὺ ἐμφανίζονται στὴν περιοχή τους καὶ νὰ λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, γιὰ τὴν κάθε περίπτωση. Πρέπει ἀκόμα νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐνημερώσουν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἐγκαίρως καί, πρὸ παντός, ἀντικειμενικά, ὥστε νὰ εἶναι ἡ παρέμβασή τους δραστικὴ καὶ οὐσιαστική.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πρέπει νὰ γίνει σὲ ὅλους σαφὲς πώς (καλῶς ἢ κακῶς) δὲν ἔχουμε πλέον ἀκόμη καὶ στὴν χώρα μας τό *«θρησκευτικὸ μονοπώλιο»*. Ὑπάρχει *«συναγωνισμός»*. Πράγματι, στὸ σούπερ-μάρκετ *«θρησκεία»*, ἢ *«νόημα ζωῆς»* ὑπάρχουν πολλὲς προσφορές. Αὐτὸς εἶναι πρόσθετος λόγος, ποὺ πρέπει νὰ μᾶς ἀναγκάζει νὰ προσφέρουμε τὴν χριστιανική μας ἐλπίδα καθαρή, ἁγνή, ριζωμένη στὴν μακραίωνη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία σὰν πνευματικὸ καμίνι, ἀπέδειξε τὴν γνησιότητα τοῦ θησαυροῦ τῆς Ὀρθοδοξίας. Δὲν χρειαζόμαστε κανένα *«ἄλλο εὐαγγέλιο»* Ἀμερικανικῆς ἢ Ἰνδικῆς ἢ Κινεζικῆς, ἢ Ἰαπωνικῆς προελεύσεως ἢ ὅποιας ἄλλης.

Ὅμως ἡ προσπάθεια διαβρώσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου καὶ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος στὴν χώρα μας, πρέπει νὰ μᾶς ἀναγκάσει νὰ θέσουμε στὸ ἔργο μας νέες προτεραιότητες.

Δὲν μένει λοιπὸν παρὰ τὸ νὰ δεχτοῦμε τὶς συνέπειες καὶ νὰ προχωρήσουμε στὴν ἀναθεώρηση τοῦ ποιμαντικοῦ προγράμματος σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ στὶς προτεραιότητές του,

καὶ νὰ διαθέσουμε στὶς νέες προτεραιότητες ὅ,τι ἔχουμε σὲ ὑλικὰ μέσα καὶ ἀνθρώπινο δυναμικό.

Τέλος ὀφείλω νὰ παρατηρήσω, πὼς ἴσως ὅλες αὐτὲς οἱ παραθρησκευτικὲς ὁμάδες καὶ αἱρέσεις νὰ σημαίνουν τό *«δάκτυλο τοῦ Θεοῦ»*, ὥστε ἡ συμπεριφορά μας ἀπέναντι στὸν θησαυρὸ τῆς πίστεώς μας νὰ εἶναι περισσότερο προσεκτική. Ὅπου ἡ προφύλαξη ἦταν δραστικὴ δὲν χρειάστηκε ἀργότερα καμμιὰ ἰδιαίτερη ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση προβλημάτων. Αὐτὸ ἰσχύει πολὺ περισσότερο στὸν πνευματικὸ τομέα, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς μᾶς βεβαιώνει γιὰ τὴν συμπαράστασή Του.

Ἔργο τοῦ Κυρίου μας εἶναι καὶ ὁ καθαρισμὸς *«τῆς ἄλωνος»*[44] ἐνοεῖται ἡ καταπολέμηση τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης.

δ΄. Ἡ πνευματικὴ νομιμοποίηση τῆς ἐνορίας στὸν ἀντιαιρετικὸ ἀγώνα

Ἕνα ἄλλο θέμα τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ θίξουμε στὴν εἰσήγησή μας εἶναι, τὸ ἐὰν ἡ ἐνορία νομιμοποιεῖται νὰ δράσει γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἀπειλῆς τῶν αἱρέσεων.

Ἔχει δικαίωμα νὰ ὀργανώνει ἀντιαιρετικὴ ἐκστρατεία;

Τὸ θέμα τίθεται ἀπὸ πολλοὺς σήμερα, οἱ ὁποῖοι ἀντιδροῦν στὴν διακονία μας αὐτή. Ἐνοχλοῦνται, γιατὶ ἐμποδίζονται νὰ ἀναπτύξουν καὶ νὰ προωθήσουν τὰ σχέδιά τους, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε μὲν εἶναι ἐμφανῆ, ἄλλοτε δὲ φυλλάσονται *«ἐν μυστηρίῳ καὶ ἀποκρύφοις»*.

Ἐμεῖς βεβαίως δεχόμαστε, ὅτι ὡς ποιμένες τῆς

44. Πρβλ. Λουκ. γ΄ 17.

Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ποιμαίνουμε τὸν Λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουμε *«θείῳ δικαίῳ»* αὐτὴ τὴν ἐξουσία καὶ δικαίωμα *«ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγο τῆς ἀληθείας»*. Δεχόμαστε ἐπίσης καὶ ὡς πολίτες στὸν κόσμο αὐτό, ὅτι νομιμοποιούμαστε νὰ δράσουμε στὰ πλαίσια τῆς ἑκάστοτε ἰσχύουσας νομοθεσίας γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦνται ἀποδεδειγμένως ἀπὸ τὶς ποικίλες αὐτὲς ὁμάδες καὶ ὀργανώσεις.

Βεβαίως διακρίνουμε τὰ θύματα ἀπὸ τὶς ἡγεσίες τῶν ὁμάδων αὐτῶν καὶ ἀναγνωρίζουμε τὸ δικαίωμα ποὺ ἔχει ὁ καθένας νὰ ἐπιλέγει τὴν πίστη του. Ἀρκεῖ αὐτὸ νὰ γίνει ἐλεύθερα καὶ ἐν γνώσει τοῦ ἀνθρώπου. Δυστυχῶς πολλὲς ἡγεσίες ὁμάδων ἀποκρύπτουν τὸ ἀληθινὸ πρόσωπό τους καὶ δροῦν μὲ προσωπεῖο. Ἀποκρύπτουν τὶς διδασκαλίες τους, τὴν δομὴ τῆς ὁμάδας.

Θὰ περιορισθοῦμε νὰ ἀναφέρουμε μόνο τὰ ἔσωθεν ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων καὶ θὰ μᾶς ἐπιτρέψετε νὰ θυμίσουμε σὲ ὅλους, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθεῖ Ἐκκλησία χωρὶς ἀντιαιρετικὴ δράση καὶ ἀγώνα ἐναντίον κάθε πλάνης καὶ κάθε ψεύδους.

ε΄. Ἡ κάθαρση τοῦ ἀμπελῶνος

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς μᾶς διέσωσε τὸ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ὁ Πρόδρομος λοιπὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιγράφει τὴν προσωπικότητα τοῦ Μεσσία, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ἔργο Αὐτοῦ λέγοντας: *«οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ»*.

Δηλαδή: Κρατεῖ στὸ χέρι φτυάρι καὶ λιχνίζει. Καὶ θὰ καθαρίσει τελείως τὸ ἁλώνι του, ἤτοι τὸν κόσμο ὁλόκληρο (Λουκᾶ γ΄ 17). Ἔργο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ καθαρισμός «τῆς ἅλωνος», δηλ. τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸ ψεῦδος, ἀπὸ τὴν πλάνη καὶ ἀπὸ κάθε διδασκαλία ποὺ προέρχεται καὶ ἐνεργεῖται ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

Τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου τὸ συνεχίζει ἡ Ἐκκλησία, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὁποῖος *«μένει μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»*[45].

Ὁ Κύριος μὲ τὴν ζωή Του καὶ τὸ λυτρωτικὸ ἔργο Του συγκρούσθηκε μὲ κάθε ψεῦδος καὶ κάθε πλάνη. *«Εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον»*[46]. Οἱ δυνάμεις τοῦ σκότους, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης μὲ τὰ ἐπὶ γῆς ὄργανά τους συγκρούσθηκαν μὲ λυσσώδη μανία καὶ ἔντονης σφοδρότητας μίσος μὲ τὸν Κ. Η. Ι. Χ., ἐπειδὴ *«πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ»*[47], δηλαδὴ κάθε ἄνθρωπος ποὺ πράττει ἔργα φαῦλα μισεῖ τὸ φῶς καὶ δὲν ἔρχεται στὸ φῶς, γιατὶ φοβᾶται μήπως ἀποκαλυφθοῦν τὰ ἔργα του καὶ κριθοῦν.

ς΄. Ἡ παράδοση τῶν Ἀποστόλων

Μὲ τὴν ἴδια σφοδρότητα πολέμησαν οἱ Ἀπόστολοι κάθε πλάνη καὶ κακοδοξία.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία του πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου λέει καὶ

45. Πρβλ. Ματθ. κη΄ 20.
46. Πρβλ. Ιωάν. α΄ 9.
47. Ἰωάννου γ΄ 20.

προφητεύει: *«οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν»*[48].

Δηλαδή: Γιατί δὲν παρέλειψα νὰ σᾶς κηρύξω ὅλο τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν σωτηρία μας. Προσέχετε, λοιπόν, τὸν ἑαυτό σας καὶ ὅλο τὸ ποίμνιο, στὸ ὁποῖο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο σᾶς ἔθεσε ἐπισκόπους γιὰ νὰ ποιμαίνετε τὴν ἐκκλησία τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ποὺ τὴν ἔκανε δική του μὲ τὸ αἷμα του. Ἐγὼ τὸ ξέρω ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησή μου θὰ εἰσβάλουν σὲ σᾶς λύκοι ἄγριοι, ποὺ δὲν θὰ λυπηθοῦν τὸ ποίμνιο. Ἀκόμα καὶ ἀπὸ ἀνάμεσά σας θὰ βγοῦν πρόσωπα ποὺ θὰ διδάσκουν πλάνες γιὰ νὰ παρασύρουν τοὺς πιστοὺς μὲ τὸ μέρος τους.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐξομολογεῖται, ὅτι δὲν ὑπε-

χώρησε μπροστὰ σὲ κανένα κίνδυνο, δὲν ἀπέκρυψε τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν βουλὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς προειδοποιεῖ γιὰ τὴν ἐμφάνιση τῶν *«βαρέων λύκων»*, οἱ ὁποῖοι θὰ κακοποιήσουν ἀλύπητα τὶς ψυχὲς τοῦ ποιμνίου, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ περιουσία καὶ κληρονομιὰ τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου γράφτηκαν γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν ὀξύτατα ποιμαντικὰ προβλήματα ἑτεροδιδασκάλων καὶ ἑτεροδιδασκαλιῶν π.χ.:

48. Πράξεων κ΄ 27-30.

Στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιχειρηματολογεῖ ὑπὲρ τῆς Ἀναστάσεως. Στὴν πρὸς Γαλάτας ἀμύνεται ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. Ἀντιμετωπίζει μὲ ὀργὴ καὶ θυμὸ τοὺς ταραξίες τῆς Γαλατίας. Στὴν πρὸς Φιλιππησίους *«κλαίων»* γράφει γιὰ τούς *«ἐχθροὺς τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ»*[49]. Στὴν πρὸς Κολοσσαεῖς ἐκθέτει τὴν ὀρθὴ πίστη τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς ἐπικίνδυνους αἱρετικοὺς ποὺ εἶχαν διεισδύσει στὴν κοινότητα τῶν Κολοσσῶν. Στὴν Β΄ πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἀναπτύσσει τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐσχατολογία καὶ ἀποτρέπει τὶς ἐνθουσιαστικὲς τάσεις καὶ παρεκτροπὲς τῶν Θεσσαλονικέων. Στὶς ποιμαντικὲς ἐπιστολές του ὑπαγορεύει τὰ καθήκοντα τῶν ποιμένων ἔναντι τῶν ψευδοδιδασκάλων, οἱ ὁποῖοι ὁδηγοῦν στὴν ἀπώλεια.

Τὸ ἴδιο καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, Πέτρος καὶ Ἰωάννης, πράττουν στὶς ἐπιστολές τους.

Νομίζω, ὅτι εἶναι περιττὸ νὰ ἀναφέρουμε τὰ ἔργα τῶν Ἁγίων, μὲ τὰ ὁποῖα πολέμησαν τὶς αἱρέσεις τὶς παλαιότερες καὶ νεώτερες.

Τὸν ἀγώνα κατὰ τῶν αἱρέσεων συνέχισαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτὸ τὸν ἀγώνα διεξάγουμε κι ἐμεῖς σήμερα μὲ εὐθύνη καὶ ἀγάπη.

ζ΄. Ἡ στάση τῆς πολιτείας

Κατὰ τὴν μακραίωνα ἱστορικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Πολιτεία καὶ οἱ ἐξουσίες της ἄλλοτε μὲν συνευδοκοῦσαν καὶ ὑποστήριζαν τὴν ἀλήθεια τῆς ὀρθοδόξου

49. Φιλιππησίους γ΄ 18.

πίστεως καὶ ἐγίνοντο προστάτες καὶ εὐεργέτες της, ἄλλοτε δὲ διῶκτες καὶ ἐχθροί της.

Καὶ στὶς δύο αὐτὲς περιπτώσεις ὑπερέλαμψε ἡ ἀλήθειά της. Οἱ δέ *«φάσκοντες εἶναι σοφοί»*[50] ἀπεδείχθησαν ὁδηγοί *«μωροὶ καὶ τυφλοί»*[51] ἀφοῦ *«τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ»*[52]. Δηλαδή: Ἀλλὰ ὅσους ὁ κόσμος θεωρεῖ μωρούς, ἐκείνους διάλεξε ὁ Θεός, γιὰ νὰ ντροπιάσει τελικὰ τοὺς σοφούς· κι ὅσους ὁ κόσμος θεωρεῖ ἀνίσχυρους, ἐκείνους διάλεξε ὁ Θεός, γιὰ νὰ ντροπιάσει τελικὰ τοὺς κατὰ κόσμον ἰσχυρούς· κι αὐτοὺς ποὺ ὁ κόσμος τοὺς θεωρεῖ παρακατιανοὺς καὶ περιφρονημένους, ἐκείνους διάλεξε ὁ Θεός, τὰ μηδενικά, γιὰ νὰ καταργήσει ὅσους θαρροῦν πὼς εἶναι κάτι.

Τὸ ἴδιο καθεστὼς παρατηροῦμε, ὅτι ἰσχύει καὶ σήμερα.

Ἄλλοτε καὶ ἀλλοῦ ἡ Πολιτεία καὶ τὰ ὄργανά της στηρίζουν τὴν ἀλήθεια. Ἄλλοτε δὲ τὴν πολεμοῦν.

Ἐμεῖς συνεχίζουμε τὸν ἀγώνα μας καὶ δὲν ὑποστέλλουμε τὴν σημαία, εἴτε οἱ διαθέσεις τῶν ἔξωθεν εἶναι εὐμενεῖς, εἴτε δυσμενεῖς. Εὐκτέον, νὰ εἶναι εὐμενεῖς καὶ συνήγοροι πίστεως. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἀντίθετη περίπτωση, δὲν θὰ ἀδρανήσουμε, ἀλλὰ μὲ σοφία θὰ ἐγείρουμε τὴν

50. Ρωμαίους α΄ 22.
51. Ματθαίου κγ΄ 17.
52. Α΄ Κορινθίους α΄ 27-28.

μάχαιρα τοῦ λόγου *«τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ»*[53] γιὰ νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ζωή.

ν΄. Οἱ ἀντιρρήσεις

Ἡ Ἐκκλησία, καὶ συγκεκριμένα ἡ ἐνορία, συναντᾶ ἰσχυρὴ ἐναντίωση στὴν προσπάθειά της νὰ ἐνημερώσει τὸ ποίμνιό της γιὰ τοὺς κινδύνους ἀπὸ τὴν δράση τῶν ἐπικίνδυνων αὐτῶν ὁμάδων καὶ ὀργανώσεων.

Ἔχοντας ὑπόψη τὰ δεδομένα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας μποροῦμε νὰ συνοψίσουμε αὐτὰ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν αἱρετικῶν στὰ κάτωθι:

✪ Ἡ συνήθης κατηγορία, ἡ ὁποία ἐκτοξεύεται ἐναντίον μας, ἐναντίον τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ὑποχρεοῦνται ἀπὸ τὴν φύση τῆς ἀποστολῆς τους νὰ δράσουν εἶναι, ὅτι εἴμαστε μισαλλόδοξοι καὶ δὲν ἀνεχόμαστε ἢ δὲν ἀναγνωρίζουμε τὴν ὕπαρξη τῶν ἄλλων στὴν κοινωνία καὶ τὴν ζωή, μετὰ μάλιστα τὶς νέες συνθῆκες ποὺ ἔχουν διαμορφωθεῖ καὶ στὴν πατρίδα μας.

Πολλοὶ σήμερα ἐξετάζουν τὰ θέματα αὐτὰ μὲ τὶς λεγόμενες *«προοδευτικές»* ἀντιλήψεις. Σύμφωνα μὲ αὐτὲς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποκλείεται ἡ ἄλλη γνώμη, ἡ διαφορετικὴ ἀντίληψη.

Βεβαίως πολλοὶ σ᾽ αὐτὴ τὴν ἐναντίον μας κατηγορία συνάπτουν καὶ ἄλλες κατηγορίες βαρύτατες καὶ ὑβριστικές, γιὰ νὰ κάμψουν τὴν ἀντίστασή μας καὶ νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν ποιμαντικὴ στρατηγικὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία δρᾶ γιὰ τὴν προστασία τοῦ ποιμνίου καὶ τῶν

53. Ἐφεσίους στ΄ 17.

ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ πιστὸς πρέπει νὰ ἐπιλέγει τὴν πίστη του ἐλεύθερα καὶ ὄχι ὑπὸ τὸ κράτος μεθοδεύσεων.

✪ Παράλληλα πρὸς τὴν πιὸ πάνω τακτικὴ ἔχει τεθεῖ καὶ τὸ ἄλλο σύνθημα: *«σὲ μιὰ πολυπολιτισμικὴ κοινωνία ὅλοι εἴμαστε ἴσοι - ὅλοι διαφορετικοί».* Ἰσχύει τό *«τί ἐμοὶ καὶ σοί».* Δηλαδὴ ποιὰ διαφορὰ ὑπάρχει ἀναμέσα σὲ μένα καὶ σὲ σένα. Μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ ὅλοι τίθενται στὴν αὐτὴ θέση καὶ ἡ Πολιτεία ἔναντι ὅλων κρατεῖ ἴσες ἀποστάσεις.

Ἡ ἰσοπεδωτικὴ αὐτὴ νοοτροπία καλλιεργεῖται καὶ ἐπιστρατεύεται γιὰ νὰ μειωθεῖ ἡ θέση, ἡ λάμψη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς *«στύλου καὶ ἑδραιώματος τῆς ἀληθείας»*[54].

Τὰ πράγματα ὅμως δὲν εἶναι ἔτσι. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὲς *«ἐκκλησίες»* ἢ *«ἰδεολογίες»*, οἱ ὁποῖες κυκλοφοροῦν στὴν πλουραλιστικὴ κοινωνία μας, ἀλλ' εἶναι ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητας τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι ἡ *«γεννήσασα καὶ τιθηνήσασα»* τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων. Ὡς ἐκ τούτου ἔχει συναφθεῖ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ γένους σχέση ἰδιαίτερη καὶ μοναδική: μητέρας-τέκνου. Αὐτὴ ἡ σχέση παράγει συνέπειες, οἱ ὁποῖες κάνουν τὴν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία νὰ διακρίνεται στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ Πολιτεία. Αὐτὲς οἱ σχέσεις διαπερνοῦν ὅλες τὶς κοινωνικὲς δομὲς καὶ ἐκφάνσεις. Ἐπιδροῦν καὶ ἐπηρεάζουν τὸ σύγχρονο γίγνεσθαι τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Βεβαίως δὲν ἀγνοοῦμε, ὅτι πολλοὶ δὲν ἀσπάζονται

54. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 15.

αὐτὴ τὴν ἄποψη. Ἐμεῖς ὅμως μποροῦμε νὰ ἐπιχειρηματολογήσουμε ὑπὲρ αὐτῆς καὶ νὰ ἀποδείξουμε τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

Σὲ ἄλλες κοινωνίες τὰ πράγματα ἀσφαλῶς ἢ ἐνδεχομένως νὰ εἶναι διαφορετικά. Σεβόμαστε τὴν παράδοση καὶ τὴν ἱστορία τοῦ καθενός. Δὲν ἀπεμπολοῦμε ὅμως καὶ τὴν δική μας ἱστορία καὶ παράδοση. Παράλληλα διευκρινίζουμε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταφέρονται τὰ δεδομένα ἄλλων κοινωνιῶν καὶ ὅσα συμβαίνουν σ᾽ αὐτὲς στὴν δική μας περίπτωση καὶ μὲ βάση αὐτὰ νὰ ἐπιχειρεῖται νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ μιὰ νέα σχέση τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία. Αὐτὴ τὴν νοοτροπία τὴν εἴδαμε νὰ στηρίζει διάφορες ἀπαιτήσεις, στὴν ἐπελθοῦσα ἀναθεώρηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, καὶ στὴν ἀπόπειρα μεταβολῆς τῆς μορφῆς καὶ τοῦ χαρακτήρα τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὰ Γυμνάσια-Λύκεια, ὅπου ἐπιχειρήθηκε τὸ μάθημα νὰ μετατραπεῖ ἀπό *«κατηχητικό»* σέ *«θρησκειολογικό»*.

✪ Στὶς κατὰ τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας μεθοδεύσεις τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων ἀνήκουν: Ἡ *«ἐκστρατεία μηνύσεων»*, ἡ κατασυκοφάντηση τῶν ποιμένων, τῶν προσώπων ποὺ ἀσκοῦν τὸν ἀγώνα ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλπίδας, ἡ ἀπειλὴ κατ᾽ αὐτῶν καὶ ἄλλες, ὅπως π. χ. ἡ χλεύη καὶ ὁ διασυρμός.

✪ Ἕνα ἄλλο σύνθημα κατὰ τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας-ἐνορίας εἶναι: *«Ὄχι στὸν ἀποκλεισμό»*. Οἱ ἡγεσίες τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων, οἱ ὁποῖες ἀποκρύπτουν τοὺς ἀληθινοὺς στόχους τους, προκειμένου νὰ στρατολογήσουν ὀπαδοὺς καὶ νὰ δραστηριοποιηθοῦν σὲ κάποιο χῶρο, ἐπικαλοῦνται αὐτὸ τὸ σύνθημα μὲ δόλο καὶ πονη-

ρία. Ἐνῶ τὸ σύνθημα χρησιμοποιεῖται καὶ ἀναφέρεται σὲ ἰδεολογικὸ πεδίο, οἱ ἡγεσίες τῶν ὁμάδων αὐτῶν τὸ χρησιμοποιοῦν μὲ τὴν μέθοδο τῆς ἀντίστροφης ἠθικῆς.

Τὸ σύνθημα εἶναι σωστὸ μὲ τὴν μορφή:

«Ὄχι, στὸν ἀποκλεισμό» οὐδεμιᾶς πίστεως, ἐφόσον εἶναι ἀποτέλεσμα ἐλεύθερης ἐπιλογῆς.

«Ναί, στὸν ἀποκλεισμό» τῶν ἐμπόρων τῶν ἀνθρωπίνων ἐλπίδων καὶ ὁραμάτων.

«Ναί, στὸν ἀποκλεισμό» τῶν ἀπατεώνων καὶ ἐπικινδύνων.

Αὐτοὶ χρησιμοποιώντας τὸ σύνθημα ἐννοοῦν αὐτά, ποὺ ἐμεῖς δὲν ἐννοοῦμε.

9. Ἡ ὀργάνωση τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγώνα στὴν ἐνορία

Ἡ ὀργάνωση τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγώνα στὴν ἐνορία πρέπει νὰ περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς στάδια:

α΄. Ἐνημέρωση τῶν Ἐφημερίων ἐπὶ τῶν αἱρέσεων.

β΄. Τὰ βασικὰ σημεῖα τῆς ποιμαντικῆς.

γ΄. Ἔμπειρα καὶ ἱκανὰ στελέχη

δ΄. Ἀνάπτυξη τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς

ε΄. Σκοπὸς τῆς ποιμαντικῆς

ς΄. Ἡ στάση τῶν πιστῶν

Ἡ ἐνορία *«στὴν ὀρθόδοξη πραγματικότητα εἶναι ἡ μικρότερη ἑνότητα ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς»*[55]. *«Ὁ πιστὸς ζεῖ τὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας στὴν ζωὴ καὶ στὴν πράξη*

55. π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ· «Ἐνορία: Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν". Ἐκδόσεις "Ἀποστολικῆς Διακονίας" 1990, σελ. 9.

τῆς ἐνορίας του, μέσα στὴν ὁποία ἁγιαζόμενος, ἑνώνεται μὲ τὸν Χριστό καὶ τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς του πραγματοποιώντας συνεχῶς τὴν ἐν Χριστῷ ὕπαρξή του, τὴν ἐκκλησιαστικότητά του» (ὅπου ἀνωτέρω).

Στὴν ἐνορία φυλάσσεται καὶ ὑπάρχει τό *«Μυστήριο τῆς πίστεως»*[56]. Ὁ πιστὸς προσέρχεται καὶ τρέφεται ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ τὸν Ἱερὸ Ἄμβωνα, γιὰ νὰ αὐξηθεῖ ἡ πνευματική του ζωὴ καὶ νὰ φθάσει στήν *«ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»*[57], δηλαδή, σὲ τέλειο ἄνδρα ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς καὶ ἀποκτήσει τὸ μέτρο τῆς πνευματικῆς ὡριμότητας, κατὰ τὴν ὁποία θὰ ἔχει πλήρεις τὶς δωρεὲς καὶ τὴν ἠθικὴ τελειότητα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐνορία καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ὑπεύθυνος ποιμένας θὰ σχεδιάσει καὶ θὰ ἐφαρμόσει τὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἀπειλῆς τῶν αἱρέσεων. Ἕνα τέτοιο πρόγραμμα πρέπει νὰ περιλαμβάνει, σύμφωνα μὲ τὴν ἐμπειρία ποὺ ἔχουμε ἀποκομίσει μέχρι σήμερα καὶ τὴν μελέτη τῶν δεδομένων, τὰ ἑξῆς:

α΄. Ἐνημέρωση τῶν ἐφημερίων ἐπὶ τῶν αἱρέσεων

Ὁ ποιμένας στὴν ἐνορία του πρέπει νὰ εἶναι ἐνημερωμένος καὶ νὰ γνωρίζει μὲ ἀκρίβεια τὸ σκηνικὸ τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων στὸν χῶρο του.

Στὴν σύγχρονη πραγματικότητα πολλὰ ἔχουν ἀλλάξει ἀπὸ τὰ ἰσχύοντα κατὰ τὸ παρελθόν.

Ἐμφανίστηκαν οἱ παλαιὲς αἱρέσεις μὲ νέες μορφές,

56. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 9.

57. Πρβλ. Ἐφεσίους δ΄ 13.

μὲ νέα μέθοδο δράσεως, μὲ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ καὶ γνωρίσματα.

Ἐμφανίστηκαν καὶ νέες αἱρέσεις. Νέα προβληματική. Σύγχρονες μεθοδεύσεις. Νέα θεματολογία. Νέα συνταγὴ καὶ πρόταση.

Ἔχουμε νέα προβλήματα νὰ ἀντιμετωπίσουμε μὲ νέες δυνατότητες.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ ποιμένας θὰ πρέπει νὰ γνωρίζει, τί συμβαίνει στὸν χῶρο του καὶ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀξιολογεῖ τὰ δεδομένα ποὺ θὰ προκύψουν σὲ κάθε περίπτωση.

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὀργανωθεῖ αὐτὴ ἡ μελέτη; Ἰδού:

✪ Ὁ ὑπεύθυνος ποιμένας νὰ εἶναι ἐνημερωμένος καὶ κατατοπισμένος. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται μὲ προσωπική του εὐθύνη καὶ πρωτοβουλία. Μελέτη καὶ ἐνημέρωση.

✪ Πρέπει νὰ διαθέτει μιὰ στοιχειώδη βιβλιοθήκη γιὰ τὰ θέματα αὐτά. Ὑπάρχουν βιβλία, ἂς τὰ προμηθευθοῦμε καὶ ἂς τὰ μελετήσουμε.

✪ Δημιουργία ἀρχείου μὲ συλλογὴ ὑλικοῦ καὶ πληροφοριῶν. Ἡ μελέτη τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ γνωρίσουμε τήν *«νέαν διδαχήν»* καὶ τοὺς φορεῖς της. Στὰ συγγράμματα τῶν πατέρων θὰ βροῦμε τὴν ἀναίρεση τῶν παλαιῶν ἀλλὰ καὶ πολλῶν *«νέων»* αἱρέσεων.

✪ Συνεργασία μὲ ἄλλους ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι δραστηριοποιοῦνται γι' αὐτὰ τὰ θέματα.

β΄. Τὰ βασικὰ σημεῖα τῆς ποιμαντικῆς εἶναι:

❄ Ἡ ὀρθὴ διάγνωση.

Νὰ γνωρίζουμε μὲ ἀκρίβεια τὸ πραγματικὸ πρόβλημα τοῦ πλανεμένου.

❄ Ὁ σκοπὸς τῆς πρώτης ἐπαφῆς.

Νὰ συμπαρασταθοῦμε σ᾽ αὐτὸν καὶ ὄχι νὰ στραφοῦμε ἐναντίον του.

❄ Ὁ ἀπαραίτητος διαχωρισμός.

Νὰ μὴν ταυτίζουμε τὸ θῦμα μὲ τὴν ὀργάνωση.

❄ Ἡ βαθμιαία βοήθεια.

Κατάλληλος διάλογος· δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένουμε σὲ θέματα, τὰ ὁποῖα θὰ ὁδηγήσουν τὸν συνομιλητή μας σέ *«αὐτόματη ἀντίδραση»* καὶ διακοπὴ τῆς συνομιλίας. Ἂς ἐπιλέξουμε νὰ μεταδώσουμε πληροφορίες οἱ ὁποῖες θὰ προβληματίσουν.

❄ Ἡ Παραδοχὴ τοῦ ἄλλου.

Βασικὴ προϋπόθεση τοῦ σωστοῦ ποιμαντικοῦ διαλόγου εἶναι ἡ παραδοχὴ τοῦ ἄλλου· ὅ,τι κι ἂν πιστεύει, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄποψη ποὺ ἔχει γιὰ μᾶς, ἀφοῦ αὐτὴ εἶναι ἀποτέλεσμα μεθοδεύσεων τῆς ὀργανώσεως στὴν ὁποία εἶναι ἐντεταγμένος.

❄ Συνάντηση σὲ σημεῖο τοῦ ἄλλου. Σημεῖο ἐπαφῆς καὶ γέφυρα ἐπικοινωνίας μὲ τὸν συνομιλητή μας.

Ἀναζήτηση τοῦ πλανημένου καὶ κατανόηση τοῦ προσώπου, τῶν ἀναγκῶν του καὶ τῶν προβλημάτων του.

❄ Νὰ ἀκοῦμε.

❄ Νὰ δίδουμε ἀπαντήσεις.

❄ Νὰ μὴ χρησιμοποιοῦμε ἀνακρίβειες καὶ ὕβρεις.

γ΄. Ἔμπειρα καὶ ἱκανὰ στελέχη

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σωστὴ ποιμαντικὴ στρατηγικὴ καὶ δράση χρειαζόμαστε καὶ ἱκανοὺς καὶ ἔμπειρους συνεργάτες. Σ᾽ αὐτοὺς, ἀφοῦ τοὺς ἐκπαιδεύσουμε θὰ ἀναθέσουμε συγκεκριμένους τομεῖς αὐτῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

Κατωτέρω ἀναφέρονται τὰ προσόντα αὐτῶν τῶν συνεργατῶν. Μὲ βάση αὐτὰ τὰ προσόντα θὰ ἐπιλεγοῦν ἢ θὰ ἐκπαιδευτοῦν. Τὰ δανείζομαι ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο Κορακίδη καὶ τὸ ἔργο του: *«Ἡ ἀπολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας»*[58].

✪ Πρέπει νὰ ἔχει θερμὴ καὶ ἀκράδαντη πίστη στὸν Θεὸ καὶ στὶς ἀλήθειες, τὶς ὁποῖες θέλει νὰ διαδώσει καὶ νὰ ὑπερασπιστεῖ πρὸς κάθε κατεύθυνση.

✪ Νὰ ἔχει ζῆλο καὶ ἀφοσίωση στὸ ἔργο του καὶ νὰ ἀντλῆ ἀπὸ τὴν πίστη του στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ παρρησία καὶ θάρρος σὲ δύσκολες στιγμές, ὅταν ἐκτίθεται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ διατρέχει πολλοὺς καὶ διάφορους κινδύνους.

✪ Νὰ διαθέτει τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ θεολογικὴ κατάρτιση καὶ πνευματικὴ ζωὴ μὲ ἰδιαίτερη συμμετοχὴ στὴν θεία λατρεία.

✪ Βαθειὰ πεποίθηση ὅτι ἂν προσφέρει ταπεινὰ τὸν ἑαυτό του στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ ἴσως νὰ γίνει κατάλληλο ὄργανο τῆς θείας Χάριτος.

✪ Νὰ εἶναι ἔντιμος καὶ εἰλικρινὴς στὴν ἀντιμετώπιση τῆς πλήρους ἀντιρρήσεως τῶν ἀντιφρονούντων, χωρὶς ἀπόκρυψη, μείωση καὶ παραχάραξη τῶν θέσεων καὶ ἐπιχειρημάτων τους. Ἐπίσης νὰ σέβεται καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὶς ἰδιότητες καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν ἀντιπάλων του.

✪ Νὰ μὴν ἀρνεῖται καὶ νὰ μὴν ἀποκρύπτει στοιχεῖα τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, τὰ ὁποῖα περιφρονοῦν οἱ κοσμικοί, ἀλλὰ νὰ μπορεῖ νὰ ὑπερασπίζεται ἀποκαλυ-

58. Φιλοσοφικὴ καὶ Θεολογικὴ Βιβλιοθήκη ἀριθμ. 20, Ἐκδ. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1991.

πτικὰ καὶ θαυμαστὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα μᾶς διασώζει ἡ ἱερὰ παράδοση.

✪ Νὰ ἔχει ταπείνωση, πραότητα, σεμνότητα καὶ ἀγάπη, χωρὶς ὑπαινιγμοὺς καὶ εἰρωνεία ἢ περιφρόνηση τῶν ἀπόψεων τοῦ κάθε συνομιλητοῦ του.

✪ Νὰ εἶναι διαλλακτικὸς στὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα τῶν ἄλλων θρησκειῶν, προσπαθώντας νὰ τὰ ἑρμηνεύει βαθύτερα μὲ τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία.

✪ Νὰ εἶναι διακριτικὸς πρὸς τοὺς ἀμετανόητους αἱρετικούς, νὰ ἀποφεύγει τὴν ἄγονη καὶ ἀτελείωτη διαμάχη, ἂν δὲν ὑπάρχει λόγος προστασίας ψυχῶν, ποὺ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸν αἱρετικὸ αὐτό.

✪ Ὀφείλει ὁ συνεργάτης μας νὰ γνωρίζει, ὅτι ἡ ἁγία Γραφὴ δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς λεγόμενους *«ἄθεους»* καὶ δὲν ἐπιδιώκει νά *«ἀποδείξει»* τὶς ἀλήθειές της καὶ νὰ τούς *«πείσει»*.

δ΄. Ἀνάπτυξη τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς

Ἄλλος ἄξονας τῆς ποιμαντικῆς στρατηγικῆς μας εἶναι ἡ ἀνάπτυξη προγραμμάτων, ὥστε ἡ ἐνοριακὴ ζωὴ καὶ δράση νὰ βοηθεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ αὐξηθοῦν καὶ νὰ τελειοποιηθοῦν στὴν ἐν Χριστῷ ζωή.

Τὸ πρότυπο ὀργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς τὸ συναντᾶμε στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου περιγράφεται ἡ ἱστορικὴ πορεία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας στοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους. Σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν παράδοση ἡ ἐνοριακὴ ζωὴ ἀναπτύσσεται σὲ τρεῖς τομεῖς:

✯ Λειτουργικὴ καὶ Λατρευτικὴ ζωὴ μὲ κέντρο τὸ μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας.

✯ Μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ οἰκοδομὴ στὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας.

✯ Ἐμπειρία τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητας καὶ κοινωνίας τῶν ἀδελφῶν.

Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα θὰ ἀνακόψουν τὴν προέλαση τῶν αἱρέσεων καὶ θὰ ἐλευθερώσουν ὅσους ἀδελφούς μας ἔχουν παγιδευτεῖ χαρίζοντάς τους τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐλευθερία καὶ σωτηρία.

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν:

«Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐγίνετο. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε· καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σῳζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ»[59].

Δηλαδή: Ἦταν ἀφοσιωμένοι στὴν διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων καὶ στὴν μεταξύ τους κοινωνία, στὴν τέλεση τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ στὶς προσευχές. Ἕνα δέος τοὺς κατεῖχε ὅλους βλέποντας πολλὰ ἐκπληκτικὰ θαύματα νὰ γίνονται διὰ τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ ἦταν μεταξύ τους ἑνωμένοι, σὰν μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογέ-

59. Πράξεων β΄ 42-47.

νειας καὶ εἶχαν τὰ πάντα κοινά· ἀκόμη πουλοῦσαν καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰ κινητὰ ὑπάρχοντά τους, καὶ μοίραζαν τὰ χρήματα σὲ ὅλους τοὺς στερουμένους ἀδελφούς, ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ καθενός. Κάθε ἡμέρα συγκεντρώνονταν μὲ ὁμοψυχία στὸν ναό, τελοῦσαν τὴν θεία Εὐχαριστία σὲ σπίτια, τρώγοντας τὴν τροφὴ τους γεμᾶτοι χαρὰ καὶ μὲ ἁπλότητα καρδιᾶς. Δοξολογοῦσαν τὸν Θεό, καὶ ὅλος ὁ λαὸς τοὺς ἐκτιμοῦσε. Καὶ ὁ Κύριος πρόσθετε κάθε ἡμέρα στὴν Ἐκκλησία αὐτοὺς ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν πρόγνωσή Του ἦταν προωρισμένοι νὰ σωθοῦν.

Ἡ ἐνοριακὴ ἀγκάλη θὰ πρέπει νὰ συμπεριλάβει καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ κινδυνεύουν.

Τὸ πρόγραμμα δράσεως ἀπαιτεῖ:

- Σωστὴ ποιμαντικὴ στρατηγικὴ καὶ
- Ἱκανοὺς καὶ ἐμπείρους συνεργάτες.

Τὸ πῶς θὰ δράσουμε τὸ περιγράφει ὁ ἀείμνηστος π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος στὸ ἔργο του· *«Ἀντιμετώπισις τῶν αἱρέσεων· Προβληματικὴ καὶ Στρατηγική»*[60].

ε΄. Ὁ σκοπός τῆς ποιμαντικῆς

Σὰν σκοπὸ τῆς ποιμαντικῆς διακονίας μας, καὶ μάλιστα στὸ συγκεκριμένο τομέα, ἔχουμε τὴν *«ἐπιστροφὴ τῶν πεπλανημένων»* καὶ τὴν προστασία τῶν λογικῶν προβάτων.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στόν *«ἀπολογητικόν του περὶ τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς»* ἐπικαλεῖται τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς, τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ, γιὰ τοὺς κακοὺς καὶ ἀνάξιους ποιμένες, οἱ ὁποῖοι *«καὶ τὸ*

60. ‘Διάλογος’ ἀριθμ. 18, σελ. 218 - 271.

πλανώμενον οὐκ ἐπιστρεφόντων, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐκζητούντων, καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ φυλαττόντων»[61]. Δηλαδή: δὲν ἐπαναφέρουν πίσω αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἔχει πλανηθεῖ, οὔτε ἀναζητοῦν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἔχει χαθεῖ, καὶ δὲν διαφυλάσσουν τὸ ἰσχυρό.

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς περιέγραψε τὴν ἀποστολή Του «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ᾽ ἐμὲ, οὗ εἵνεκεν *ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν»* [62].

Δηλαδή: Τὸ Πνεῦμα Κυρίου μὲ κατέχει, γιατὶ ὁ Κύριος μὲ ἔχρισε καὶ μὲ ἔστειλε νὰ θεραπεύσω τοὺς τσακισμένους ψυχικά· στοὺς αἰχμαλώτους νὰ κηρύξω λευτεριὰ καὶ στοὺς τυφλοὺς ὅτι θὰ βροῦν τὸ φῶς τους· νὰ φέρω λευτεριὰ στοὺς τσακισμένους, νὰ ἀναγγείλω τοῦ καιροῦ τὸν ἐρχομὸ ποὺ ὁ Κύριος θὰ φέρει τὴν σωτηρία στὸν λαό Του.

Στὴν ἀρχιερατικὴ προσευχή Του ἐξομολογεῖται: *«Οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ»*[63].

Διαφωτιστικὸ ἐν προκειμένῳ εἶναι καὶ τὸ κεφάλαιο *«περὶ φυλάκων»* τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ.

«Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρός με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· γῆ, ἐφ᾽ ἣν ἂν ἐπάγω ρομφαίαν, καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ δῶσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν, καὶ ἴδῃ τὴν ρομφαίαν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν

61. Ε.Π.Ε. τ. 1, σελ. 158, § 1.
62. Λουκᾶ δ΄ 18-19.
63. Ἰωάννου ιζ΄ 12.

καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι καὶ σημάνῃ τῷ λαῷ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ρομφαία καὶ καταλάβῃ ἡ ρομφαία καὶ καταλάβῃ αὐτόν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται· ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξατο, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτοῦ ἔσται, καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ ὁ σκοπός, ἐὰν ἴδῃ τὴν ρομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ρομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, αὕτη διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, καὶ τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. καὶ σύ, υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ· θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ μὴ λαλήσῃς τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν προαπαγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ τοῦ ἀποστρέψαι ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται καὶ σὺ τὴν ψυχὴν σεαυτοῦ ἐξῄρησαι»[64].

Δηλαδή: Ὁ Κύριος μοῦ μίλησε καὶ μοῦ εἶπε: Υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ σου καὶ εἰπέ τους: Ἐὰν ἐγὼ ἀποστείλω σὲ κάποια χώρα ἐχθρικὴ μάχαιρα, ὁ δὲ λαὸς τῆς χώρας αὐτῆς ἐκλέξει ἕνα ἄνθρωπο ἀπὸ τοὺς πολίτες της καὶ καταστήσει αὐτὸν ὡς φρουρό του, ὅταν ὁ φρουρὸς ἐκεῖνος δεῖ τὴν ἐχθρικὴ μάχαιρα νὰ ἐπέρχεται ἐναντίον τῆς χώρας του καὶ σαλπίσει

64. Προφήτου Ἰεζεκιὴλ λγ΄ 1-9.

μὲ τὴν σάλπιγγα, ἀναγγείλει καὶ ἐπισημάνει στὸν λαὸ τὸν κίνδυνο καὶ ὁ λαός, ἂν καὶ θὰ ἀκούσει τὴν φωνὴ τῆς σάλπιγγας, δὲν θὰ προφυλαχθεῖ, ἐπέλθει δὲ κατόπιν φονικὴ ἡ ρομφαία τοῦ ἐχθροῦ ἐναντίον αὐτοῦ καὶ τὸν καταλάβει καὶ σφάξει τὸν λαὸ αὐτό, ἡ εὐθύνη τοῦ αἵματος θὰ πέσει βεβαίως πάνω στὸ κεφάλι τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο δέ, διότι ὁ λαὸς μολονότι ἄκουσε τὴν φωνὴ τῆς σάλπιγγας, δὲν προφυλάχτηκε, δὲν ἔλαβε τὰ μέτρα του. Ὁ φρουρὸς ὅμως, ἐπειδὴ ἄγρυπνα φύλασε τὴν πόλη, θὰ σώσει τὴν ζωή του. Ἐὰν ὅμως ὁ φρουρὸς δεῖ τὴν ἐχθρικὴ δύναμη ποὺ ἔρχεται καὶ δὲν σαλπίσει μὲ τὴν σάλπιγγά του, ὥστε νὰ εἰδοποιήσει καὶ προφυλαχτεῖ ὁ λαός, καὶ ἕνας ἀκόμη ἀπὸ τοὺς πολίτες νὰ φονευτεῖ ἀπὸ τὴν ἐχθρικὴ μάχαιρα, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς ποὺ φονεύτηκε ἔχασε τὴν ζωήν του ἐξ αἰτίας ἄλλων ἁμαρτιῶν του, θὰ ζητήσω ἐγὼ εὐθύνας ἀπὸ τὸν ἀμελῆ ἐκεῖνον φρουρὸ τῆς χώρας. Καὶ σένα, ὦ υἱὲ τοῦ ἀνθρώπου, σὲ ἔχω ἐγκαταστήσει φρουρὸ στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, γιὰ νὰ ἀκούσεις ἀπὸ τὸ δικό μου στόμα λόγο, τὸν ὁποῖο καὶ νὰ ἀναγγείλεις σ᾽ αὐτούς. Ὅταν ἐγὼ πῶ σὲ κάποιον ἁμαρτωλό, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ θανατωθεῖς γιὰ τὶς ἁμαρτίες σου, σὺ ὅμως δὲν ἀναγγείλεις τὸν λόγο αὐτό, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλὸ τρόπο τῆς ζωῆς του, αὐτὸς μὲν ὁ παράνομος θὰ πεθάνει στὴν παρανομία του, ἀλλὰ τὴν εὐθύνη τοῦ χυθέντος αἵματός του θὰ τὴν ἐκζητήσω ἐγὼ ἀπὸ τὰ χέρια σου. Ἐξ ἀντιθέτου, ἐὰν σὺ ἐκ τῶν προτέρων τοῦ καταστήσεις γνωστὴ τὴν παράνομο ὁδό του καὶ συστήσεις στὸν ἀσεβῆ νὰ τὴν ἐγκαταλείψει, αὐτὸς ὅμως δὲν μετανοήσει καὶ δὲν ἀφήσει τοὺς ἁμαρτωλοὺς

τρόπους τῆς ζωῆς του, αὐτὸς μὲν θὰ θανατωθεῖ ἐξ αἰτίας τῆς ἀσεβείας του, σὺ ὅμως, διότι δὲν θὰ φέρεις καμιὰ εὐθύνη, θὰ σώσεις τὴν ζωή σου.

Σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω ὁ ποιμένας ὀφείλει νὰ διαφυλάξει τὶς ψυχὲς τοῦ ποιμνίου του καὶ νὰ τὶς προφυλάξει.

Γι' αὐτό, ὁ σκοπὸς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ:

✯ Νὰ ταπεινώσει καὶ νὰ ἐξουθενώσει τὸν πλανεμένο ἄνθρωπο. Πολὺ περισσότερο νὰ ἐκδικηθεῖ καὶ νὰ τιμωρήσει.

✯ Ἡ καύχηση καὶ ὁ πανηγυρισμός.

Μὲ τὴν στάση μας ἀποστρεφόμαστε τὴν κακοδοξία, ἀλλὰ συμπαθοῦμε τὸν πλανεμένο.

Προσπαθοῦμε νὰ καταλάβουμε τὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τοῦ πλανεμένου, οἱ ὁποῖες οὐσιαστικὰ ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενο τῶν αἰτημάτων του.

Ὁ στῦλος τῆς Ὀρθοδοξίας ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἀκολουθώντας αὐτὴ τὴν παράδοση καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν αἱρετικὸ ὑπενθυμίζει· *«Φιλάνθρωπος γὰρ ἡ ἀλήθεια (οὖσα) κράζει διαπαντός»*[65]. Δηλαδή: Διότι ἡ ἀλήθεια (ὁ Χριστός) ἀγαπᾶ τὸν ἄνθρωπο καὶ πάντοτε κράζει καὶ καλεῖ σὲ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στόν *«περὶ Ἀκαταλήπτου Γ΄»* λόγο του προσδιορίζει τὸν σκοπὸ τοῦ πνευματικοῦ κόπου του καὶ ἀγώνα κατὰ τῶν αἱρετικῶν· *«Ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ δόξης ἅπας ἡμῖν ὁ πό-*

65. Μεγάλου Ἀθανασίου· «Κατὰ Ἀρειανῶν Γ΄», § 67, Ε.Π.Ε. τ. 3, σ. 198.

νος, μᾶλλον δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας»[66]. Δηλαδή: Διότι ὅλος ὁ κόπος μου καταβάλλεται γι᾽ Αὐτὸν καὶ τὴν δόξα Αὐτοῦ, ἢ καλύτερα γιὰ τὴν δική μας σωτηρία.

στ΄. Ἡ στάση τῶν πιστῶν ἔναντι τῶν αἱρετικῶν.

Ἐπειδὴ οἱ πιστοὶ δέχονται ἐπιρροὲς ἀπὸ ἑτεροδιδασκάλους καὶ ἄλλα πνευματικὰ περιβάλλοντα, εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζουν τὰ ὅρια τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν διακονία τοῦ λόγου καὶ τὴν οἰκοδομὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Αὐτὴ καθορίζεται ἀπὸ τὸ τρίπτυχο:

✯ ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ ἀπέναντι στὴν αἵρεση.

Διακρίνουμε τοὺς αἱρετικοὺς ἀπὸ τὴν αἵρεση καὶ τοὺς αἱρεσιάρχες. Ἀποστρεφόμεθα τὶς πλάνες καὶ τὰ ψεύδη τῶν ὁμάδων αὐτῶν.

Ἔναντι τῶν πλανωμένων ὀφείλουμε νὰ εἴμαστε συμπαθεῖς.

✯ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν δοξασιῶν τους. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ αὐτὸ ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἐκπαίδευση καὶ μελέτη τῶν δεδομένων.

✯ ΕΛΕΓΧΟΣ τῶν αἱρετικῶν μὲ σκοπὸ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν πλανεμένων καὶ ὄχι τὴν καταδίκη τους.

❁

Στὴν θέση τοῦ Ἐπιλόγου ἔθεσα ἕνα ἀπόσπασμα τοῦ ἀπὸ τόν *«περὶ Ἀκαταλήπτου»* δεύτερο λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου μὲ πρακτικὲς συμβουλὲς γιὰ τὴν διαχείρηση τέτοιων περιστατικῶν.

---

66. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· *«Περὶ Ἀκαταλήπτου Γ΄»* Ε.Π.Ε. τ. 35, § 1, σ. 80.

«Διὰ δὴ ταῦτα παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς καθάπερ τοὺς φρενίτιδι περιπεσόντας νόσῳ καὶ παραπαίοντας κατὰ δύναμιν τὴν ὑμετέραν πειρᾶσθαι θεραπεύειν μετὰ προσηνείας καὶ ἐπιεικείας αὐτοῖς διαλεγομένους· καὶ γὰρ ἐξ ἀπονοίας αὐτοῖς τὸ δόγμα τοῦτο ἐτέχθη, καὶ πολὺ τῆς διανοίας αὐτῶν τὸ φύσημα· τὰ δὲ φλεγμαίνοντα τῶν τραυμάτων οὐδὲ ἐπιβολὴν χειρὸς ἀνέχεται, οὐδὲ ἁφὴν ὑπομένει τραχυτέραν. Διὰ τοῦτο οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν μαλακῇ τινι σπογγιᾷ τὰ τοιαῦτα καταψήχουσιν ἕλκη. Ἐπεὶ οὖν καὶ τούτοις ἕλκος ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ φλεγμαῖνον, ὥσπερ ἁπαλῇ τινι σπογγιᾷ προσηνὲς ὕδωρ καὶ πότιμον σπῶντες, οὕτω τὰ εἰρημένα ἅπαντα, καταντλήσαντες, πειρώμεθα καταστέλλειν αὐτῶν τὸ φύσημα, καὶ τὸν ὄγκον καθαιρεῖν ἅπαντα· κἂν ὑβρίζωσι, κἂν λακτίζωσι, κἂν ἐμπτύωσι, κἂν ὁτιοῦν ποιῶσι, μὴ καταλείπῃς τὴν ἰατρείαν, ἀγαπητέ. Τοὺς γὰρ ἄνθρωπον παραπλῆγα θεραπεύοντας ἀνάγκη πολλὰ τοιαῦτα ὑπομένειν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ἀφίστασθαι χρή, ἀλλὰ δι' αὐτὰ μὲν οὖν ταῦτα μάλιστα αὐτοὺς ταλανίζειν καὶ δακρύειν χρή, ὅτι τοιοῦτον αὐτῶν τῆς ἀρρωστίας ἐστὶ τὸ εἶδος.

Ταῦτα πρὸς τοὺς ἰσχυροτέρους λέγω καὶ ἀνεπηρεάστους, καὶ δυναμένους ἐκ τῆς ἐκείνων ὁμιλίας μηδεμίαν παραδέξασθαι βλάβην· ὡς εἴ τις ἀσθενέστερος εἴη, φευγέτω τούτων τὰς συνουσίας, ἀποπηδάτω τοὺς συλλόγους, ὥστε μὴ τὴν τῆς φιλίας ὑπόθεσιν ἀφορμὴν ἀσεβείας γενέσθαι. Οὕτω καὶ Παῦλος ποιεῖ, αὐτὸς μὲν τοῖς ἀρρωστοῦσιν ἀναμίγνυται καὶ λέγει, "Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος", τοὺς δὲ μαθητὰς καὶ ἀσθενέστερον διακειμένους ἀπάγει παραινῶν οὕτω καὶ διδάσκων· "Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ

ὁμιλίαι κακαί" καὶ πάλιν· "Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος". Ὁ μὲν γὰρ ἰατρὸς ἂν ἔλθῃ πρὸς τὸν κάμνοντα, κἀκεῖνον καὶ ἑαυτὸν πολλάκις ὠφέλησεν, ὁ δὲ ἀσθενέστερος καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀρρωστοῦντα παρέβλαψε, τοῖς νοσοῦσιν ἀναμιγνύμενος· ἐκεῖνόν τε γὰρ οὐδὲν ὠφελῆσαι δυνήσεται, καὶ αὐτὸς ἐπισπάσεται πολλὴν ἀπὸ τῆς ἀρρωστίας τὴν βλάβην. Καὶ ὅπερ οἱ πρὸς τοὺς ὀφθαλμιῶντας ὁρῶντες πάσχουσιν, ἐφελκόμενοί τι τῆς ἀρρωστίας ἐκείνης, τοῦτο καὶ οἱ τοῖς βλασφήμοις συναναμιγνύμενοι τούτοις ὑπομένουσιν, ἂν ὦσιν ἀσθενέστεροι, πολὺ τῆς ἀσέβειας πρὸς ἑαυτοὺς ἐπισπώμενοι μέρος.

Ἵν' οὖν μὴ τὰ μέγιστα ἑαυτοὺς παραβλάψωμεν, φεύγωμεν αὐτῶν τὰς συνουσίας, εὐχόμενοι μόνο καὶ παρακαλοῦντες τὸν φιλάνθρωπον Θεόν, τὸν θέλοντα πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐλθεῖν, ἀπαλλάξαι μὲν αὐτοὺς τῆς πλάνης, καὶ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐπαναγαγεῖν δὲ ἐπὶ τὸ τῆς γνώσεως φῶς ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, σὺν τῷ ζωοποιῷ καὶ παναγίῳ Πνεύματι, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν[67].

Δηλαδή: Γι' αὐτὸ λοιπὸν σᾶς παρακαλῶ ὅλους νὰ προσπαθεῖτε ὅσο μπορεῖτε νὰ τοὺς θεραπεύετε, συζητώντας μαζί τους μὲ καλωσύνη καὶ ἐπιείκεια, ὅπως ἀκριβῶς κάνουμε μὲ ἐκείνους ποὺ προσβλήθηκαν ἀπὸ διανοητικὴ ἀσθένεια καὶ παραφέρονται· καθόσον αὐτοὶ ἀ-

67. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· «Περὶ Ἀκαταλήπτου» Ε.Π.Ε. τ. 35 § 7, σελ. 74-76.

πὸ παραφροσύνη γέννησαν τὴν θεωρία αὐτὴ καὶ ἀπὸ ὑπερβολικὴ ἀνοησία· τὰ φλογισμένα ὅμως τραύματα δὲν ἀνέχονται οὔτε χέρι νὰ τὰ ἀγγίξει, οὔτε ὑποφέρουν τὴν δυνατὴ πίεση. Γι᾽ αὐτὸ οἱ σοφοὶ γιατροὶ χρησιμοποιοῦν μαλακὸ σφουγγάρι γιὰ τὸ πλύσιμο τῶν πληγῶν αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ στὴν ψυχὴ αὐτῶν ὑπάρχει φλογισμένη πληγή, ὅπως ἀκριβῶς, χρησιμοποιώντας μαλακὸ σφουγγάρι, καθαρίζουμε τὴν πληγὴ μὲ καθαρὸ καὶ πόσιμο νερό, ἔτσι ἂς προσπαθοῦμε νὰ περιορίσουμε τὴν ἀλαζονεία αὐτῶν καὶ νὰ καθαρίζουμε τὸν ὄγκο τους, χρησιμοποιώντας μὲ καλωσύνη ὅλα ἐκεῖνα ποὺ εἴπαμε μέχρι τώρα. Καὶ εἴτε σὲ βρίζουν, εἴτε σὲ κλωτσοῦν, εἴτε σὲ φτύνουν, εἴτε σοῦ κάνουν ὅ,τιδήποτε παρόμοιο, νὰ μὴν ἐγκαταλείπεις, τὴν θεραπεία. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ θεραπεύουν ἄνθρωπο παράφρονα εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ ὑπομένουν πολλὰ παρόμοια· παρ᾽ ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν πρέπει νὰ παραιτοῦνται ἀπὸ τὴν προσπάθειά τους, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς γι᾽ αὐτὰ πρέπει βέβαια νὰ τοὺς συμπονᾶμε καὶ νὰ δακρύζουμε γι᾽ αὐτούς, διότι εἶναι τέτοιο τὸ εἶδος τῆς ἀσθένειας ἀπὸ τὸ ὁποῖο προσβλήθηκαν.

Αὐτὰ τὰ λέω γιὰ τοὺς ἰσχυρότερους καὶ ἀνεπηρέαστους, καὶ ποὺ μποροῦν νὰ μὴν ὑποστοῦν καμιὰ βλάβη ἀπὸ τὴν συναναστροφὴ μαζί τους· διότι, ἐὰν κάποιος εἶναι ἀσθενέστερος ὡς πρὸς τὴν πίστη, ἂς ἀποφεύγει τὶς συναναστροφὲς μὲ αὐτούς, ἂς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὶς συγκεντρώσεις τους, ὥστε νὰ μὴ γίνει ἡ αἰτία τῆς φιλίας, ἀφορμὴ ἀσέβειας. Τὸ ἴδιο κάμνει καὶ ὁ Παῦλος· ὁ ἴδιος συναναστρέφεται τοὺς ἀσθενεῖς καὶ λέει, Ἔγινα στοὺς Ἰουδαίους σὰν Ἰουδαῖος, καὶ σὲ κείνους ποὺ βρίσκονταν ἔξω ἀπὸ τὸν νόμο σὰν νὰ ἤμουν καὶ ἐγὼ ἔξω ἀπὸ τὸν

νόμο, ἐνῶ τοὺς μαθητὲς ποὺ ἦσαν ἀσθενέστεροι ὡς πρὸς τὴν πίστη τοὺς ἀποτρέπει ἀπὸ τὶς τέτοιου εἴδους συναναστροφές, συμβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ διδάσκοντάς τους τὰ ἑξῆς: Οἱ κακὲς συναναστροφὲς καταστρέφουν τὰ καλὰ ἤθη καὶ πάλι· Φύγετε ἀνάμεσα ἀπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἀπομακρυνθεῖτε, λέει ὁ Κύριος. Διότι ὁ μὲν γιατρός, ἂν ἔρθει πρὸς τὸν ἀσθενή, πολλὲς φορὲς ὠφελεῖ καὶ ἐκεῖνον καὶ τὸν ἑαυτό του, ἐνῶ ὁ ἀσθενέστερος, συναναστρεφόμενος μὲ τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τὸν ἑαυτό του βλάπτει καὶ τὸν ἀσθενή· διότι καὶ ἐκεῖνον δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ὠφελήσει καθόλου, καὶ ὁ ἴδιος ἀποκομίζει μεγάλη βλάβη ἀπὸ τὴν ἀσθένεια. Καὶ ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποὺ παθαίνουν ἐκεῖνοι ποὺ κοιτάζουν ὅσους πάσχουν ἀπὸ ἀσθένεια τῶν ματιῶν, παίρνοντας κάτι ἀπὸ τὴν ἀσθένεια αὐτή, αὐτὸ παθαίνουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ συναναστρέφονται αὐτοὺς τοὺς βλάσφημους, ἂν εἶναι ἀσθενέστεροι, παίρνουν μεγάλο μέρος τῆς ἀσέβειάς τους.

Γιὰ νὰ μὴν προξενήσουμε λοιπὸν μεγάλη βλάβη στὸν ἑαυτό μας, ἂς ἀποφεύγουμε τὶς παρέες αὐτῶν, καὶ μόνο ἂς προσευχώμαστε καὶ ἂς παρακαλοῦμε τὸν φιλάνθρωπο Θεό, ὁ Ὁποῖος θέλει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθοῦν καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια, νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν πλάνη καὶ τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ τοὺς ἐπαναφέρει στὸ φῶς τῆς γνώσεως, στὸν Θεὸ δηλαδὴ καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, στὸν Ὁποῖο μαζὶ μὲ τὸ ζωοποιὸ καὶ πανάγιο Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμη, τώρα καὶ πάντοτε καὶ στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΙΓ΄
Ἐπίσκοπος καὶ Ἐκκλησία*

Ἡ εὐρύτητα τοῦ θέματος δὲν θὰ μᾶς ἐπιτρέψει νὰ καλύψουμε ὅλες τὶς πτυχές. Θὰ ἀναφέρουμε μόνο πέντε.

1. Ἐρανίσματα τῆς διδασκαλίας γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

2. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῆς θέσεώς του σ᾽ αὐτὴ προβλέπει, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι Ἐπισκοποκεντρικό.

3. Ἡ ἱεραρχικὴ ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας.

4. Σχέσεις Πρεσβυτέρων καὶ ἐνοριακῶν Στελεχῶν μὲ τὸν Ἐπίσκοπο.

5. Σχέσεις τῶν Ποιμένων μὲ τὸ Ποίμνιο.

* Ἡ εἰσήγηση ἔγινε σὲ συνάξεις στελεχῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Μὲ ὅσα θὰ ἀναφέρουμε ἐπιδιώκουμε νὰ δώσουμε ἀφορμὲς γιὰ προβληματισμὸ μᾶλλον, παρὰ νὰ διεξέλθουμε διεξοδικὰ αὐτὸ τὸ κεφαλαιῶδες θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μας.

❁

1. Ἐρανίσματα τῆς διδασκαλίας γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅταν μιλᾶμε γιὰ τὸν Ἐπισκόπο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐγκύψουμε στὴν Ἁγία Γραφή. Ἂς δοῦμε τί λέει περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ὅρος Ἐπίσκοπος συναντᾶται στὴν Παλαιὰ καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη.

α΄. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἀναφέρει τὸν ὅρο Ἐπίσκοπος, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ φρουροῦ, σκοποῦ ἢ φύλακα αὐτῶν, ποὺ εὑρίσκονται μέσα στὴν θεία παρεμβολή, δηλαδὴ στὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ τοὺς ὅρους στρατόπεδο τοῦ Θεοῦ καὶ πόλη τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρός με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· γῆ, ἐφ᾽ ἣν ἂν ἐπάγω ρομφαίαν, καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ δῶσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν, καὶ ἴδῃ τὴν ρομφαίαν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι καὶ σημάνῃ τῷ λαῷ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ρομφαία καὶ καταλάβῃ ἡ ρομφαία καὶ καταλάβῃ αὐτόν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔ-

σται· ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξατο, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτοῦ ἔσται, καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξατο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ ὁ σκοπός, ἐὰν ἴδῃ τὴν ρομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ρομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, αὕτη διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, καὶ τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. καὶ σύ, υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον. ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ· θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ μὴ λαλήσῃς τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐάν προαπαγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ τοῦ ἀποστρέψαι ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται καὶ σὺ τὴν ψυχὴν σεαυτοῦ ἐξῄρησαι»[1].

Δηλαδή: Ὁ Κύριος μίλησε σὲ μένα καὶ εἶπε· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησε στοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ σου καὶ εἰπέ τους: Ἐὰν ἐγὼ ἀποστείλω σὲ κάποια χώρα ἐχθρικὴ μάχαιρα, ὁ δὲ λαὸς τῆς χώρας αὐτῆς ἐκλέξει ἕνα ἄνθρωπο ἀπὸ τοὺς πολίτες της καὶ τὸν καταστήσει φρουρό του, ὅταν ὁ φρουρὸς ἐκεῖνος δεῖ τὸν ἐχθρὸ νὰ ἔρχεται ἐναντίον τους καὶ σαλπίσει μὲ τὴν σάλπιγγα, ἀναγγείλει καὶ ἐπισημάνει στὸν λαὸ τὸν κίνδυνο καὶ ὁ λαός, ἂν καὶ ἄκουσε τὸν ἦχο τῆς σάλπιγγας, δὲν ἔλαβε τὰ μέτρα του, καὶ ἔρθει ὁ ἐχθρὸς καὶ καταλάβει καὶ σφάξει τὸν λαὸ αὐτόν, ἡ εὐθύνη τοῦ αἵματος θὰ πέσει βέβαια ἐπάνω στὴν

1. Ἰεζεκιὴλ λγ΄ 1-9.

κεφαλὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο δέ, διότι μολονότι ἄκουσε τὴν φωνὴ τῆς σάλπιγγας, δὲν προφυλάχτηκε, δὲν ἔλαβε τὰ μέτρα του. Ὁ φρουρὸς ὅμως, ἐπειδὴ ἄγρυπνα φύλαγε τὴν πόλη, θὰ σώσει τὴν ζωή του. Ἐὰν ὅμως ὁ φρουρὸς δεῖ τὴν ἐχθρικὴ δύναμη ποὺ ἔρχεται καὶ δὲν σαλπίσει μὲ τὴν σάλπιγγά του, ὥστε νὰ εἰδοποιήσει καὶ προφυλαχτεῖ ὁ λαός, καὶ ἕνας ἀκόμη ἀπὸ τοὺς πολίτες ἂν φονευτεῖ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς ποὺ φονεύτηκε ἔχασε τὴν ζωή του ἐξ αἰτίας ἄλλων ἁμαρτιῶν του, θὰ ζητήσω ἐγὼ εὐθύνες ἀπὸ τὸν ἀμελὴ ἐκεῖνον φρουρὸ τῆς χώρας. Καὶ σένα, ὦ υἱὲ τοῦ ἀνθρώπου, σὲ ἔχω ἐγκαταστήσει φρουρὸ στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, γιὰ νὰ ἀκούσεις ἀπὸ τὸ δικό μου στόμα λόγο, τὸν ὁποῖο καὶ νὰ ἀναγγείλεις σ᾽ αὐτούς. Ὅταν ἐγὼ πῶ γιὰ κάποιον ἁμαρτωλό, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ θανατωθεῖ γιὰ τὶς ἁμαρτίες του, σὺ ὅμως δὲν ἀναγγείλεις τὸν λόγο αὐτό, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλὸ τρόπο τῆς ζωῆς του, αὐτὸς μὲν ὁ παράνομος θὰ πεθάνει ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας του, ἀλλὰ τὴν εὐθύνη γιὰ τὸ αἷμα ποὺ χύθηκε θὰ τὸ ζητήσω ἀπὸ σένα. Ἐὰν ὅμως σὺ ἐκ τῶν προτέρων τοῦ καταστήσεις γνωστὸ τὸν παράνομο τρόπο ζωῆς του καὶ τοῦ συστήσεις νὰ τὸν ἐγκαταλείψει, αὐτὸς ὅμως δὲν μετανοήσει, αὐτὸς μὲν θὰ θανατωθεῖ ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας του, σὺ ὅμως, ἐπειδὴ δὲν θὰ φέρεις καμιὰ εὐθύνη, θὰ σώσεις τὴν ζωή σου.

β΄. Στὴν Καινὴ Διαθήκη

❄ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθύνει τὴν ἐπιστολή του πρὸς Φιλιππησίους *«πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακό-*

νοις»[2]. Δηλαδή: Σὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ποὺ πιστεύουν στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ζοῦν στοὺς Φιλίππους καὶ πρὸς τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς διακόνους.

Ὁ ἴδιος Ἀπόστολος προτρέπει τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου· *«προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος»*[3].

Δηλαδή: Προσέχετε, λοιπόν, τὸν ἑαυτό σας καὶ ὅλο τὸ ποίμνιο, στὸ ὁποῖο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σᾶς ἔθεσε Ἐπισκόπους γιὰ νὰ ποιμαίνετε τὴν Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ποὺ τὴν ἔκανε δική του μὲ τὸ αἷμα του.

Στὸν ἀπόστολο δὲ Τίτο παραγγέλλει· *«Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σε διεταξάμην»*[4]. Δηλαδὴ, ὁ λόγος ποὺ σὲ ἄφησα στὴν Κρήτη ἦταν νὰ συνεχίσεις νὰ διορθώνεις τὶς ἐλλείψεις καὶ νὰ ἐγκαταστήσεις σὲ κάθε πόλη Πρεσβυτέρους, σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες ποὺ σοῦ ἔδωσα, καὶ ἐν συνεχείᾳ παρέχει τὰ χαρακτηριστικά, τὸ ἦθος τοῦ Ἐπισκόπου. *«Εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα*

2. Φιλιππισίους α΄ 1.
3. Πράξεων κ΄ 28.
4. Τίτου α΄ 5.

δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδσκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν»[5].

Δηλαδή: Πρεσβύτερος νὰ γίνεται ὅποιος εἶναι ἀδιάβλητος, ἄνδρας μιᾶς μόνο γυναίκας, καὶ μὲ παιδιὰ πιστά, ποὺ δὲν κατηγοροῦνται γιὰ ἄσωτη ζωὴ ἢ εἶναι ἀνυπάκοα. Γιατὶ ὁ Ἐπίσκοπος ὡς διαχειριστὴς τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ εἶναι ἀδιάβλητος· νὰ μὴν εἶναι ὑπεροπτικός, εὐέξαπτος, μέθυσος, φιλόνικος καὶ νὰ μὴ ἐπιδιώκει ἀθέμιτα κέρδη. Ἀντίθετα, πρέπει νὰ εἶναι φιλόξενος, νὰ ἀγαπάει τὸ καλό, νὰ εἶναι προσηλωμένος στὸ κήρυγμα ποὺ συμφωνεῖ μὲ τὴν διδαχὴ ποὺ μᾶς παραδόθηκε καὶ συνεπῶς εἶναι ἀξιόπιστο. Ἔτσι ὁ Ἐπίσκοπος θὰ μπορεῖ καὶ νὰ καθοδηγεῖ σύμφωνα μὲ τὴν σωστὴ διδασκαλία καὶ νὰ ἐλέγχει ὅσους εἶναι ἀντίθετοι σ᾽ αὐτή.

Ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος δίνει καὶ ἀλλοῦ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἐπισκόπου:

«Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ᾽ ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου»[6].

5. Τίτου α΄ 6-9.

6. Τιμοθέου Α΄ γ΄ 1-7.

Δηλαδή: Εἶναι ἀληθινὸς ὁ λόγος, ὅτι ἐὰν κανεὶς ἐπιθυμεῖ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, καλὸ ἔργο ἐπιθυμεῖ. Ἀλλὰ τὸ καλὸ ἔργο πρέπει νὰ ἀνατίθεται σὲ καλοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει λοιπὸν ὁ Ἐπίσκοπος νὰ εἶναι ἀκατηγόρητος, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ μπορεῖ νὰ εἴπει τίποτε σὲ βάρος του. Πρέπει νὰ εἶναι σύζυγος μιᾶς μόνης γυναίκας καὶ νὰ μὴν ἔχει ἔρθει σὲ δεύτερο γάμο. Νὰ εἶναι προσεκτικός, ἐγκρατής, σεμνός, φιλόξενος, διδακτικός. Νὰ μὴν εἶναι μέθυσος, βίαιος, αἰσχροκερδής, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐπιεικής, εἰρηνικὸς καὶ ἀφιλάργυρος. Νὰ κυβερνᾶ καλὰ τὸ σπίτι του, νὰ ἔχει παιδιὰ ποὺ νὰ ὑπακούουν μὲ πολὺ σεβασμό. Γιατὶ ἐὰν δὲν κυβερνᾶ καλὰ τὸ σπίτι του, πῶς θὰ ἐπιμεληθεῖ καὶ θὰ φροντίσει τὴν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ; Πρέπει νὰ μὴν εἶναι νεοφυτευμένος στὴν πίστη γιὰ νὰ μὴν ὑπερηφανευθεῖ καὶ καταδικαστεῖ ὅπως καὶ ὁ διάβολος. Πρέπει δὲ νὰ ἔχει καὶ καλὴ μαρτυρία ἀπὸ τοὺς ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἀνθρώπους, γιὰ νὰ μὴ ἐξευτελιστεῖ καὶ πέσει στὴν παγίδα τοῦ διαβόλου.

Στὴν Α΄ ἐπιστολὴ πρὸς Τιμόθεο ὁρίζει, πῶς νὰ φέρεται καὶ τί νὰ διδάσκει ὁ ἀπόστολος Τιμόθεος καὶ συνεπῶς κάθε Ἐπίσκοπος.

«Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. Μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ. Ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν. Ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ

διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου»[7].

Δηλαδή: Μὲ τὸ κύρος καὶ τὴν ἐξουσία τοῦ ἀξιώματός σου πρότρεπε καὶ δίδασκε αὐτὰ ποὺ σοῦ γράφω. Παρὰ τὴν νεότητά σου παρουσίασε βίο φρόνιμου καὶ ἐνάρετου γέροντα, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ καταφρονεῖ τὸ νεαρὸ τῆς ἡλικίας σου. Ἀλλὰ παρ' ὅλη τὴν νεότητά σου γίνου παράδειγμα τῶν πιστῶν καὶ στοὺς λόγους σου καὶ στὴν συμπεριφορά σου κατὰ τὶς συναναστροφές σου πρὸς αὐτοὺς καὶ στὴν ἀγάπη ποὺ θὰ δεικνύεις σὲ ὅλους καὶ στὴν πνευματικὴ ζωὴ ποὺ μὲ τὴν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ζεῖς καὶ στὴν πίστη καὶ στὴν ἁγνότητα καὶ καθαρότητα τοῦ βίου. Ἕως ὅτου ἔρθω, σοῦ συνιστῶ νὰ καταγίνεσαι μὲ ἐπιμέλεια στὴν ἀνάγνωση τῶν ἁγίων Γραφῶν, στὴν παρηγορία καὶ νουθεσία τῶν θλιβομένων καὶ κλονιζομένων, στὴν διδασκαλία ὅλων τῶν πιστῶν. Μὴ παραμελεῖς τὸ θεῖο χάρισμα, ποὺ ὑπάρχει μέσα σου καὶ σοῦ δόθηκε μὲ ἐπίθεση ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τῶν χειρῶν τοῦ σώματος τῶν πρεσβυτέρων, κατόπιν ἐκλογῆς, στὴν ὁποία ὁδηγηθήκαμε ἀπὸ προφητικὴ ἀποκάλυψη. Σοῦ συνιστῶ νὰ μελετᾶς αὐτὰ ποὺ σοῦ γράφω. Ὁλόκληρη ἡ διάνοιά σου καὶ ἡ ὕπαρξή σου νὰ εἶναι σ' αὐτά, γιὰ νὰ γίνει φανερὴ σὲ ὅλους ἡ πρόοδός σου καὶ δώσεις σὲ ὅλους τὸ καλὸ παράδειγμα. Πρόσεχε στὸν ἑαυτό σου καὶ σὲ κεῖνο ποὺ διδάσκεις. Ἐπίμενε σ' αὐτά. Διότι, ὅταν κάνεις αὐτό, ποὺ σὲ προτρέπω, καὶ τὸν ἑαυτό σου θὰ σώσεις καὶ ἐκείνους ποὺ σὲ ἀκοῦνε.

7. Τιμοθέου Α΄ δ΄ 11-16.

❄ Ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος ἀποκαλεῖ τὸν Κύριο ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπο τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν, στὴν Α΄ ἐπιστολή του παραγγέλλοντας σ᾽ αὐτούς, δηλαδὴ τοὺς πιστούς: *«ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα, ἀλλ᾽ ἐπιστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν»*, δηλαδή, εἴσασταν σὰν πρόβατα περιπλανώμενα, μὰ τώρα ἐπιστρέψατε πίσω στὸν ποιμένα ποὺ φροντίζει γιὰ σᾶς[8].

Τὰ ὅσα ἀναφέρονται στὰ μνημονευθέντα χωρία συνδέονται μὲ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ διακόνημα τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία.

Κατὰ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ προβάλλονται κυρίως οἱ Ἀπόστολοι, ὡς συνεχιστὲς τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Εἶναι γνωστό, ὅτι στὴν Καινὴ Διαθήκη χρησιμοποιοῦνται οἱ ὅροι *«Ἐπίσκοπος»* καί *«Πρεσβύτερος»* οἱ ὁποῖοι ἀποδίδονται ταὐτόχρονα στὸν Ἐπίσκοπο καὶ Πρεσβύτερο.

❄ Ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος στοὺς μαθητές Του εἶπε: *«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς»*[9]. Δηλαδή, καθὼς ὁ Πατέρας ἔστειλε ἐμένα, ἔτσι κι ἐγὼ στέλνω ἐσᾶς.

«Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς (ἐννοεῖ τοὺς Ἀποστόλους) *ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με»* δηλαδή, ὅποιος δέχεται ἐσᾶς δέχεται ἐμένα· καὶ ὅποιος δέχεται ἐμένα δέχεται αὐτὸν ποὺ μὲ ἔστειλε στὸν κόσμο[10].

«Ὁ ἀκούων ὑμῶν (ἐννοεῖ τοὺς Ἀποστόλους) *ἐμοῦ*

8. Α΄ Πέτρου β΄ 25.
9. Ἰωάννου κ΄ 21.
10. Ματθαίου ι΄ 40.

ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με»[11]. Δηλαδή, ὅποιος ἀκούει ἐσᾶς, ἀκούει ἐμένα· ὅποιος ἀπορρίπτει ἐσᾶς, ἀπορρίπτει ἐμένα· καὶ ὅποιος ἀπορρίπτει ἐμένα, ἀπορρίπτει αὐτὸν ποὺ μὲ ἔστειλε.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα σχετικὰ χωρία ποὺ παραλείφτηκαν συνάγεται, ὅτι τὸ πρόσωπο, τὸ ἀξίωμα, τὸ ἦθος, τὰ προσόντα, τὸ διακόνημα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἡ σχέση του μὲ τὴν Ἐκκλησία μαρτυροῦνται καὶ καθορίζονται ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή.

γ΄. Στὴν Μεταποστολικὴ Ἐποχή

Κατὰ τὴν μεταποστολικὴ ἐποχή, ὅταν ἐξέλιπαν οἱ Ἀπόστολοι, ὁ Ἐπίσκοπος ἐξαίρεται καὶ γίνεται τὸ σημεῖο ἑνότητας καὶ πίστεως ὅλων τῶν πιστῶν, γίνεται τὸ κέντρο τῆς ἐξωτερικῆς ἑνότητας τῆς Ἐκκλησίας.

«Ὁ γὰρ ἐπίσκοπος εἰς τύπον ὢν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔργον ἐκείνου πληροῖ, καὶ δείκνυσι πᾶσι διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι μιμητής ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένος, ὁ τὰς ἀσθενείας φέρειν τοῦ ποιμνίου προβεβλημένος·»[12].

Δηλαδή: Γιατὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ εἶναι τύπος τοῦ Χριστοῦ, ἐργάζεται τὸ ἔργο Ἐκείνου καὶ δείχνει σὲ ὅλους μὲ τὸ σχῆμα του, ὅτι εἶναι μαθητὴς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου Ποιμένα, ὅτι ἔχει τοποθετηθεῖ ἐκεῖ γιὰ νὰ σηκώνει τὶς ἁμαρτίες τοῦ ποιμνίου του.

❄ Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας ὁ Θεοφόρος ἀνέ-

11. Λουκᾶ. ι΄ 16.

12. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου· Ἐπιστολὴ ΛΣΤ΄, Ἑρμίνῳ κόμητι, P.G. τ. 78, 272C, Ε.Π.Ε. τόμ. 1, σελ. 156.

πτυξε καὶ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πεῖ, ὁλοκλήρωσε τὴν διδασκαλία περὶ Ἐπισκόπου καὶ τὴν θέση αὐτοῦ στὴν Ἐκκλησία, καὶ θεμελίωσε τὸ Ἐπισκοποκεντρικὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἂς δοῦμε ὁρισμένα χαρακτηριστικὰ κείμενά του:

«Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὅπερ καὶ ποιεῖτε, τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον, τοῦ θεοῦ ἄξιον, οὕτως συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ. διὰ τοῦτο ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν καὶ συμφώνῳ ἀγάπῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ᾄδεται»[13].

Δηλαδή: Ὅθεν πρέπει νὰ βαδίζετε ἐπάνω στὴν γνώμη τοῦ ἐπισκόπου, πράγμα ποὺ καὶ κάνετε. Τὸ ἀξιονόμαστο πρεσβυτέριό σας, ποὺ εἶναι ἄξιο τοῦ Θεοῦ, ἔχει συναρμοστεῖ ἐπάνω στὸν Ἐπίσκοπο, ὅπως οἱ χορδὲς στὴν κιθάρα. Γι' αὐτὸ μέσα στὴν ὁμόνοιά σας καὶ τὴν ὁμόφωνη ἀγάπη σας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς γίνεται ᾆσμα.

«Ὅταν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσησθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεσθέ μοι οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες... ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς, ἀλλ' ὑποτάσσεσθε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ἐν ᾧ διάγοντες εὑρεθησόμεθα».

Δηλαδή: Διότι ὅταν ὑποτάσσεστε στὸν Ἐπίσκοπο εἶναι σὰν νὰ τὸ κάνετε στὸν Ἰησοῦ Χριστό, μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ζῆτε κατὰ ἄνθρωπο... χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο νὰ μὴ κάνετε τίποτε. Ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσεστε καὶ στὸ πρεσβυτέριο σὰν στοὺς ἀποστόλους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδας μας ποὺ εἶναι ἡ ζωή μας καὶ ἡ ἔκβασή μας.

13. Ἰγνατίου Θεοφόρου· Ἐφεσίοις IV 1, Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, σελ. 265.

«Ὁμοίως πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους ὡς Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὄντα τύπον τοῦ πατρός, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον θεοῦ καὶ ὡς σύνδεσμον ἀποστόλων· χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται»[14]. Δηλαδή: Τὸ ἴδιο ὅλοι πρέπει νὰ σέβονται τοὺς διακόνους σὰν τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ Χριστό, καθὼς καὶ τὸν Ἐπίσκοπο σὰν τύπο τοῦ πατέρα, τοὺς δὲ Πρεσβυτέρους σὰν συνέδριο τοῦ Θεοῦ καὶ ὅμιλο Ἀποστόλων. Χωρὶς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία.

«Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις».

«Ἐὰν μετανοήσωσιν εἰς ἑνότητα θεοῦ καὶ συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου».

«Καλοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς, κρεῖσσον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὃς μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτὰ τοῦ θεοῦ· αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ πατρός, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ ἐκκλησία. πάντα ταῦτα εἰς ἑνότητα θεοῦ»[15].

Δηλαδή: Νὰ εἶστε κολλημένοι στὸν Ἐπίσκοπο καὶ στὸ Πρεσβυτέριο καὶ στοὺς Διακόνους.

Ἂν ἐπιστρέψουν στὴν ἑνότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μάνδρα τοῦ ἐπισκόπου.

Καλοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ καλύτερος ὁ ἀρχιερέας στὸν ὁποῖο εἶναι ἐμπιστευμένα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, στὸν ὁποῖο

14. Ἰγνατίου Θεοφόρου· Τραλλιανοῖς II 1, 2· III 1, Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, σελ. 272.

15. Ἰγνατίου Θεοφόρου· Φιλαδελφεῦσιν VII 1, VIII 1, IX 1, Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, σελ. 278.

εἶναι ἐμπιστευμένα τὰ κρυφὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς εἶναι θύρα τοῦ πατέρα, ἀπὸ τὴν ὁποία μπαίνουν ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰακὼβ καὶ οἱ προφῆτες καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ὅλα αὐτὰ στὴν ἑνότητα τοῦ Θεοῦ.

«Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω, ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὐκ ἐξόν ἐστιν χωρὶς ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ᾽ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται».

Δηλαδή: Ἐκείνη ἡ εὐχαριστία ἂς θεωρεῖται βεβαία, ἡ ὁποία γίνεται μὲ τὸν Ἐπίσκοπο ἢ μὲ ὅποιον αὐτὸς ὁρίσει. Ὅπου φανεῖ ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ ἂς εἶναι καὶ τὸ σύνολο, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ εἶναι ὁ Χριστὸς ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Δὲν ἐπιτρέπεται χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο οὔτε βάπτισμα οὔτε ἀγάπη νὰ τελεῖται. Ὅ,τι αὐτὸς ἐγκρίνει, αὐτὸ εἶναι καὶ στὸν Θεὸ εὐάρεστο κι ἔτσι θὰ εἶναι ἀσφαλὲς καὶ βέβαιο κάθε τι ποὺ κάνετε.

«Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι. ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον ὑπὸ θεοῦ τετίμηται· ὁ λάθρᾳ ἐπισκόπου τι πράσσων τῷ διαβόλῳ λατρεύει. πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσευέτω· ἄξιοι γάρ ἐστε. κατὰ πάντα με ἀνεπαύσατε, καὶ ὑμᾶς Ἰησοῦς Χριστός» [16].

Δηλαδή: Εἶναι καλὸ νὰ ἔχουμε γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἐπισκόπου. Ὅποιος τιμᾶ τὸν Ἐπίσκοπο, ἔχει τιμηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅποιος κάνει λαθραία ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο

16. Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ 2, Σμυρναίοις VIII 1-2, IX 1-2, σελ. 281.

κάτι, λατρεύει τὸν διάβολο. Ἂς περισσεύει, λοιπόν, σὲ καθετὶ ἡ χάρη σὲ σᾶς· διότι εἶστε ἄξιοι. Σὲ ὅλα μὲ ἀναπαύσατε, καὶ σᾶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

δ΄. Στὰ ἀρεοπαγιτικὰ κείμενα

Στὰ ἀρεοπαγιτικὰ κείμενα καὶ δὴ στό *«περὶ Οὐρανίας Ἱεραρχίας»* δίνεται ὁ ὁρισμὸς καὶ ἀναφέρεται ὁ σκοπὸς τῆς ἱεραρχικῆς καταστάσεως τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ ὅτι τοὺς ἀνώτερους βαθμοὺς τῆς οὐράνιας Ἱεραρχίας, στὴν ὁποία ἀνάγεται ἡ ἐπὶ γῆς θεόθεν ἐγκαθιδρυμένη Ἱεραρχία, οὐσιαστικὰ κατέχουν τὰ ὄντα ἀνάλογα τῆς μετοχῆς τους στὴν θεία ζωὴ καὶ θεωρία συνδέοντας τοιουτοτρόπως τὴν ὀντολογικὴ κατάσταση αὐτῶν μὲ αὐτὴ τῆς ἠθικῆς, τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τοῦ φωτισμοῦ.

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε:

*«Ἔστι **με ἱεραρχία** κατ᾽ ἐμὲ τάξις ἱερὰ καὶ ἐπιστήμη καὶ ἐνέργεια πρὸς τὸ θεοειδὲς ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιουμένη καὶ πρὸς τὰς ἐνδιδομένας αὐτῇ θεόθεν ἐλλάμψεις ἀναλόγως ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομένη»*[17].

Δηλαδή: Κατὰ τὴν ἄποψή μου (ἐκφράζει προσωπική του γνώμη, ὄχι ἀποκάλυψη) ἱεραρχία εἶναι ἱερὴ τάξη καὶ ἀγωγὴ καὶ ἐνέργεια ποὺ εἶναι κατὰ τὸ δυνατὸν ἀφομοιωμένη πρὸς τὴν θεοείδεια καὶ ἀνάγεται πρὸς τὴν θεομιμησία ἀνάλογα μὲ τὶς ἐλλάμψεις ποὺ δίνονται σ᾽ αὐτὴ ἀπὸ τὸν Θεό.

---

17. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου· Περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας, Κεφάλαιο Γ΄, Φιλοκαλία, *«Γρηγόριος Παλαμᾶς»* τόμ. 3, σελ. 250.

*«**Σκοπὸς οὖν ἱεραρχίας** ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ἐφικτὸν ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις, αὐτὸν ἔχουσα πάσης ἱερᾶς ἐπιστήμης τε καὶ ἐνεργείας καθηγεμόνα...»*[18].

Δηλαδή: Σκοπὸς λοιπὸν τῆς ἱεραρχίας εἶναι ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀφομοίωση καὶ ἕνωση μὲ τὸν Θεό, τὸν ὁποῖο ἔχει ὁδηγὸ σὲ ὅλη τὴν ἱερὰ ἐπιστήμη καὶ ἐνέργεια...

ε΄. Στὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων

Στὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων τὸ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου, ἡ διακονία του, οἱ σχέσεις του στηρίζονται ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς *«κατὰ Χριστόν»* ζωῆς.

❄ Ὁ μέγας Βασίλειος διδάσκει ὅτι: Ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ ἡγεῖται τοῦ λαοῦ:

«Ἀνδρίζου τοίνυν καὶ ἴσχυε καὶ προπορεύου τοῦ λαοῦ ὃν ἐπίστευσε τῇ δεξιᾷ σου ὁ Ὕψιστος... Καὶ γὰρ ἐπέστειλέ σε ὁ Χριστὸς οὐχ ἑτέροις κατακολουθεῖν, ἀλλ' αὐτὸν καθηγεῖσθαι τῶν σωζομένων...»[19].

Δηλαδή: Ἀνδρίζου λοιπὸν καὶ ἴσχυε καὶ προπορεύου τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖο σοῦ ἐμπιστεύτηκε ὁ Θεὸς στὰ χέρια σου... Διότι ὁ Θεὸς σὲ ἀπέστειλε ὄχι γιὰ νὰ ἀκολουθεῖς ἄλλους, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὁδηγεῖς σὺ ὁ ἴδιος τοὺς σωζομένους...

Μὲ ὡραίους χαρακτηρισμοὺς περιγράφει τὸ θεῖο ἀξίωμα καὶ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου:

«...Ἔρεισμα πατρίδος, Ἐκκλησίας κόσμος, στύλος

18. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου· *«Περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας»*, Φιλοκαλία, *«Γρηγόριος Παλαμᾶς»* τόμ. 3, Κεφάλαιο Γ΄, σελ. 252.

19. Μεγάλου Βασιλείου · Ἐπιστολὴ 161. Ἀμφιλοχίῳ χειροτονηθέντι ἐπισκόπῳ Ἰκονίου. Ε.Π.Ε. τόμ. 1, σελ. 120-122.

καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, οἰκείοις ἀσφάλεια, δυσμαχώτατος τοῖς ὑπεναντίοις, φύλαξ πατρῴων θεσμῶν, νεωτεροποιΐας ἐχθρός»[20].

Δηλαδή: ... Ἔρεισμα τῆς πατρίδος, στόλισμα τῶν Ἐκκλησιῶν, στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀλήθειας, στερέωμα τῆς πίστεως στὸν Χριστό, ἀσφάλεια τῶν οἰκείων, δυσπολέμητος ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους, φύλακας τῶν πατρικῶν θεσμῶν, ἐχθρὸς τοῦ νεωτερισμοῦ.

Τὸν τρόπο ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων:

«Περὶ μέντοι τῆς τῶν προστησομένων τῆς συμμορίας ἐκλογῆς, εἰ μὲν ἀνθρώποις χαριζόμενος ἢ ἱκεσίαις ἐνδιδοὺς ἢ φόβῳ εἴκων ποιῶ τι, μήτε ταυτὶ ποιήσαιμι. Οὐ γὰρ οἰκονόμος, ἀλλὰ κάπηλος ἔσομαι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀνθρωπίνας φιλίας διαμειβόμενος»[21].

Δηλαδή: Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ ὅμως γιὰ τὴν ἀνάδειξη προϊσταμένου τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἐὰν πρόκειται νὰ κάμω κάτι χαριζόμενος σὲ ἀνθρώπους ἢ ἐνδίδοντας σὲ ἱκεσίες ἢ ὑποχωρώντας ἀπὸ φόβο, εἴθε νὰ μὴ τὸ κάμω αὐτὸ ποτέ. Διότι τότε δὲν θὰ εἶμαι οἰκονόμος, ἀλλὰ κάπηλος, ἀνταλλάσσοντας τὴν δωρεὰ τοῦ Θεοῦ μὲ ἀνθρώπινες φιλίες.

❄ Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐπίσης διδάσκει ὅτι:

Τὸ καθῆκον τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι νὰ μεριμνᾶ γιὰ τοὺς πιστούς:

«Οὗτος ὅρος πάσης πνευματικῆς προστασίας, παν-

20. Ἐπιστολὴ 16. Νεοκαισαρεῦσιν, Ε.Π.Ε. τόμ. 3, σελ. 148.
21. Ἐπιστολὴ 290. Νεκταρίῳ, Ε.Π.Ε. τόμ. 3, σελ. 318.

ταχοῦ τὸ καθ' ἑαυτὸν παρορᾶν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον»[22].

Δηλαδή: Αὐτὸ εἶναι τὸ βασικὸ καθῆκον κάθε πνευματικοῦ ἡγέτη, τὸ νὰ παραβλέπει σὲ κάθε περίπτωση τὸ δικό του συμφέρον γιὰ χάρη τοῦ συμφέροντος τῶν ἄλλων.

Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ φροντίζει γιὰ τὸ ποίμνιο καὶ ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό του:

«Καὶ σιωπῶ λέγειν ὅσα περὶ τῶν βοσκόντων ἑαυτοὺς διαλέγεται, τὸ γάλα κατεσθιόντων, καὶ τὰ ἔρια περιβαλλομένων, καὶ τὸ παχὺ σφαζόντων, ἀλλὰ μὴ ποιμαινόντων τὰ πρόβατα, τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχυόντων, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ καταδεσμούντων, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπιστρεφόντων, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐκζητούντων, καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ φυλαττόντων... ὡς διεσπάρθαι τὰ πρόβατα καὶ κατὰ παντὸς πεδίου καὶ ὄρους, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ γενέσθαι κατάβρωμα πᾶσι πετεινοῖς καὶ θηρίοις, οὐκ ὄντος ἐκζητοῦντος καὶ ἐπιστρέφοντος»[23].

Δηλαδή: Καὶ θὰ σιωπήσω καὶ δὲν θὰ πῶ ὅσα λέει γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι φροντίζουν μόνο γιὰ τοὺς ἑαυτούς τους, οἱ ὁποῖοι κατατρώγουν τὸ γάλα καὶ ἐνδύονται τὰ μαλλιά, σφάζουν τὰ πιὸ παχειά πρόβατα, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὰ ποιμαίνουν, δὲν ἐνδυναμώνουν τὰ ἀσθενῆ καὶ δὲν δένουν τὰ σπασμένα μέλη, δὲν ἐπαναφέρουν πίσω αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἔχει παραπλανηθεῖ, οὔτε ἀναζητοῦν ἐκεῖ-

22. Γρηγορίου Θεολόγου· Λόγος Β΄ Ἀπολογητικός *«τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς»*, Ε.Π.Ε. τόμ. 1, σελ. 144.

23. Γρηγορίου Θεολόγου· Λόγος Β΄ Ἀπολογητικός *«τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς»*, Ε.Π.Ε. τόμ. 1, σελ. 158 § 66.

νο τὸ ὁποῖο ἔχει χαθεῖ, δὲν διαφυλάσσουν τὸ ἰσχυρό… Τοῦτο δὲ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ διασκορπίζονται τὰ πρόβατα σὲ κάθε βουνό καὶ πεδιάδα, λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ποιμένες, καὶ νὰ γίνονται τροφὴ σὲ κάθε εἴδους πτηνὰ καὶ θηρία, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ τὰ ἀναζητήσει καὶ θὰ τὰ φέρει πίσω.

❄ Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διακηρύσσει ὅτι:

Ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ εἶναι διδακτικὸς πρὸς τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεξίκακος.

«Οὐχ ὁρᾷς, ὅσα δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἔχειν; Διδακτικὸν εἶναι ἀνεξίκακον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου»[24].

Δηλαδή: Δὲν βλέπεις πόσα πρέπει νὰ ἔχει ὁ Ἐπίσκοπος; Νὰ εἶναι διδακτικός, ἀνεξίκακος, νὰ κρατεῖ σταθερὰ τὸν ἀξιόπιστο λόγο, ὅπως τὸν διδάχτηκε.

Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι τύπος τῶν πιστῶν.

«Οἱ γὰρ διδασκόμενοι τὴ τῶν διδασκάλων ἀρετὴ ὁρῶσι· καὶ ὅταν ἴδωσι καὶ ἡμᾶς τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντας, τῶν αὐτῶν ἐφιεμένους, τοῦ ἄρχειν, τοῦ τιμᾶσθαι, πῶς δυνήσονται θαυμᾶσαι τὸν Χριστιανισμόν; Ὁρῶσι βίους ἐπιληψίμους, ψυχὰς γηΐνας·...Πόθεν οὖν ἔχουσι πιστεῦσαι; ἀπὸ σημείων; ἀλλ᾽ οὐ γίνεται ταῦτα· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀναστροφῆς; ἀλλ᾽ ἀπόλωλεν· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀγάπης; ἀλλ᾽ οὐδαμοῦ οὐδέ ἴχνος αὐτῆς ὁρᾶται. Διά τοῦτο οὐ τῶν ἡμετέρων μόνον ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς βλάβης ἑτέρων

24. Ἰωάννου ὁ Χρυσοστόμου ·Ὁμιλία Γ΄ *«εἰς τὰς Πράξεις»*, τομ. 15, σελ. 108.

ἡμεῖς λόγον ὑφέξομεν. Ἀνανήψομέν ποτε, γρηγορήσωμεν, δείξωμεν πολιτείαν ἐπί γῆς οὐρανίαν...»[25].

Δηλαδή: Γιατὶ οἱ διδασκόμενοι προσέχουν στὴν ἀρετή τῶν δασκάλων, καὶ ὅταν δοῦν κι ἐμεῖς νὰ ἐπιθυμοῦμε τὰ ἴδια, νὰ λαχταροῦμε τὰ ἴδια, τὴν ἐξουσία, τὴν τιμή, πῶς θὰ μπορέσουν νὰ θαυμάσουν τὸν Χριστιανισμό; Βλέπουν τρόπους ζωῆς ἐπιλήψιμους, ψυχές γήϊνες·... Ἀπὸ ποῦ λοιπόν μποροῦν νὰ πιστέψουν; ἀπὸ θαύματα; ἀλλ' αὐτά δὲν γίνονται· μήπως ἀπὸ τὴν συναναστροφή; ἀλλὰ χάθηκε· μήπως ἀπὸ τὴν ἀγάπη; ἀλλὰ πουθενά οὔτε ἴχνος της φαίνεται. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ δώσουμε λόγο μόνο γιὰ τὰ δικά μας ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τήν βλάβη τῶν ἄλλων. Ἂς συνέλθουμε κάποτε, ἂς ξυπνήσουμε, ἂς δείξουμε οὐράνια πολιτεία στὴν γῆ...

Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ θυσιάζεται γιὰ τοὺς πιστούς.

«Οὐ γὰρ διὰ τοῦτο σὲ ἐπέστησεν ὁ Θεός αὐτοῖς, ἵνα σύ πλείονος ἀπολαύσης θεραπείας, ἀλλ' ἵνα τὰ μὲν σὰ ἀμελῆται, πάντα δὲ τὰ ἐκείνων οἰκοδομῆται. Τοῦτό ἐστι διδασκάλου», δηλαδή, διότι δὲν σὲ διόρισε γι' αὐτὸ ὁ Θεός σ' αὐτούς, γιὰ ν' ἀπολαύσεις περισσότερη περιποίηση, ἀλλὰ γιὰ τὰ μὲν δικά σου νὰ ἀμελεῖς, ὅλα δὲ τὰ δικά τους νὰ οἰκοδομοῦνται. Αὐτό εἶναι τὸ ἔργο τοῦ διδασκάλου· ὑπογραμμίζει μὲ ἔμφαση ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος[26].

Καὶ σὲ ἄλλη ὁμιλία του προσθέτει: *«Τὸν γὰρ ἄρ-*

25. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· Ὁμιλία Ι΄ *«εἰς τὴν Α΄ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολήν»* Ε.Π.Ε τόμ. 23, σελ. 284 στιχ. 15.

26. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· Ὁμιλία Η΄, Ε.Π.Ε τ. 20, σελ. 590 § 1.

χοντα ταῦτα μάλιστα δείκνυσι, τὸ προνοεῖν τῶν ὑπηκόων, τὸ κήδεσθαι καὶ φροντίζειν. Διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· *Ὁ ποιμὴν ὁ καλός*, οὐκ εἶπε, *τιμᾶται καὶ θεραπεύεται, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπέρ τῶν προβάτων. Τοῦτο ἀρχή (δηλ. ἐξουσία), τοῦτο ποιμαντικὴ ἐπιστήμη, τὸ τὰ αὑτοῦ παρορᾶν καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων μεριμνᾶν*»[27].

Δηλαδή: Διότι αὐτὸ πρὸ πάντων ἀποδεικνύει τὸν ἄρχοντα, τὸ νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ προνοεῖ γιὰ τοὺς ὑπηκόους του, τὸ νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ φροντίζει γι' αὐτούς. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Ὁ καλὸς ὁ ποιμένας, δὲν εἶπε, τιμᾶται καὶ ὑπηρετεῖται, ἀλλὰ θυσιάζει τὴν ζωή του γιὰ τὰ πρόβατά του. Αὐτό εἶναι ἐξουσία, αὐτὸ ποιμαντικὴ ἐπιστήμη, τὸ νὰ παραβλέπει κανεὶς τὰ δικά του, καὶ νὰ φροντίζει γιὰ τὰ θέματα αὐτῶν ποὺ ἄρχει.

❄ Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης διδάσκει ὅτι:

Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ κοσμεῖται μὲ ἀρετὲς καὶ νὰ δέχεται τὶς συμφορὲς τῶν πιστῶν σὰν δικές του.

«Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον πάσαις κομᾶν ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰς ἀλλοτρίας οἰκειοῦσθαι συμφοράς. Οὐ γὰρ ἑαυτῷ, ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις ζῇ, καὶ ὑπὸ μυρίων ὀφθαλμῶν καὶ γλώττων ὁ ἐκείνου βασανίζεται βίος»[28].

Δηλαδή: Διότι πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κοσμεῖται μὲ ὅλες τὶς ἀρετές, καὶ νὰ κάνει δικές του τὶς συμφορὲς τῶν ἄλλων. Καθόσον δὲν ζεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ γι'

27. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· Ὁμιλία στὸν ΡΙΓ΄ Ψαλμό, Ε.Π.Ε τ. 6, σελ. 486 § 2.

28. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτη· Ἐπιστολὴ ΣΙΘ΄. Παλλαδίῳ Διακόνῳ, Ε.Π.Ε. τόμ. 4, σελ. 370.

αὐτοὺς ποὺ ἐξουσιάζει, καὶ ἡ ζωὴ ἐκείνου ἐλέγχεται ἀπὸ μύρια μάτια καὶ γλῶσσες.

❄ Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος:

Δίνει τὸν ὁρισμὸ τοῦ Ποιμένος.

«Ποιμὴν κυρίως ἐστίν, ὁ τὰ ἀπολωλότα λογικὰ πρόβατα δι' ἀκακίας, δι' οἰκείας σπουδῆς καὶ εὐχῆς ἀναζητῆσαι καὶ ἀνορθῶσαι δυνάμενος»[29]. Δηλαδή: Ποιμένας στὴν κυριολεξία εἶναι ἐκεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ ἀναζητήσει καὶ νὰ θεραπεύσει τὰ ἀπολωλότα λογικὰ πρόβατα μὲ τὴν ἀκακία του, τὸν ζῆλο του καὶ τὴν προσευχή του.

Ὑποδεικνύει, ὅτι πρέπει νὰ προσεύχεται γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

«Σκοτίας καὶ νυκτὸς παθῶν καταλαβούσης τὴν ποίμνην, στῆσον ἀκινήτως τὸν κύνα πρὸς Θεὸν ἐν τῇ νυκτερινῇ φυλακῇ. Οὐδὲν δὲ ἀπεικὸς κύνα νοῆσαι τὸν σὸν νοῦν, τὸν ἀναιρέτην τῶν θηρίων»[30]. Δηλαδή: Ὅταν πέσει στὸ ποίμνιο ὁ σκοτισμὸς καὶ ἡ νύκτα τῶν παθῶν, στῆσε ἀκοίμητο τόν «κύνα» τόν (σκύλο) ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ στὴν νυκτερινὴ σκοπιά. Δὲν εἶναι καθόλου ἀνάρμοστο νὰ θεωρήσεις ὡς κύνα τὸν νοῦ σου ποὺ φονεύει τά (νοητά) θηρία.

Ὁρίζει, ὅτι τὸν Ποιμένα ἀποδεικνύει ἡ ἀγάπη.

«Ποιμένα ἀληθινὸν ἀποδείξει ἀγάπη· δι' ἀγάπην γὰρ ὁ Ποιμὴν ἐσταύρωται»[31]. Δηλαδή: Τὸν ἀληθινὸ ποιμένα θὰ τὸν φανερώσει ἡ ἀγάπη του. Ἀπὸ ἀγάπη ἄλλωστε ὁ Ποιμένας σταυρώθηκε.

29. Κλῖμαξ Ἰωάννου Σιναΐτου· Λόγος *«εἰς τὸν Ποιμένα»*, ἐκδ. Ἱ. Μ. Παρακλήτου, σελ. 381.

30. Ὡς ἄνω, σελ. 382.

31. Ὡς ἄνω, σελ. 386.

Διδάσκει, ὅτι ὁ Ποιμένας πρέπει νὰ ἔχει ταπείνωση.

«Εἶδον προεστῶτα ἐξ ἄκρας ταπεινώσεως τοῖς ἰδίοις τέκνοις ἔν τισιν συμβουλευόμενον· καὶ εἶδον ἕτερον τὴν ἰδίαν ἄσοφον σοφίαν ἐξ οἰήσεως αὐτοῖς ἐμφανίζειν βουλόμενον καὶ εἰρωνικῶς πρὸς αὐτοὺς διατιθέμενον»[32]. Δηλαδή: Εἶδα Γέροντα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ὑπερβολικὴ ταπείνωση συμβουλευόταν σὲ μερικὰ πράγματα τὰ τέκνα του. Εἶδα ὅμως καὶ ἄλλον ποὺ ἤθελε ἀπὸ ὑπερηφάνεια νὰ τοὺς ἐπιδεικνύει τὴν ἄσοφη σοφία του καὶ νὰ τοὺς συμπεριφέρεται εἰρωνικά.

στ΄. Οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων.

Περὶ τοῦ Ἐπισκόπου, τῆς θέσεως του στὴν Ἐκκλησία, τῆς ἐκλογῆς, τοῦ τρόπου διοικήσεως καὶ πολλὰ ἄλλα θέματα ρυθμίζουν οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας ἀνάλογα μὲ τὰ προκύπτοντα προβλήματα μερικοὺς τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρουμε στὸν οἰκεῖο τόπο.

2. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῆς θέσεώς του σ' αὐτή, προβλέπει, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι Ἐπισκοποκεντρικό.

Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι κάτοχος καὶ φορέας τοῦ τρισσοῦ ἀξιώματος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τοῦ Ἀρχιερατικοῦ, Προφητικοῦ καὶ Βασιλικοῦ. Μὲ αὐτὸ τὸν

32. Ὡς ἄνω, σελ. 389.

τρόπο ἀναδεικνύεται ὡς ἡ Κεφαλὴ τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ διαχειριστὴς τῆς ποικίλης Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Μὲ τὴν δοθεῖσαν αὐτὴν ἐξουσίαν, ὁ Ἐπίσκοπος συνεχίζει τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου.

Διδάσκει καὶ ποιμαίνει τὸν Λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἱερουργεῖ τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας. Πολεμεῖ τὶς πλάνες καὶ τὶς αἱρέσεις. Προνοεῖ γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἁγιάζει τὸν Λαὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς Χάριτος τῶν Ἁγίων Μυστηρίων. Καταρτίζει τοὺς Ποιμένες καὶ μεριμνᾶ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν ἱεραποστολικῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Κυρίως περὶ αὐτὸν συγκροτεῖται, συνάγεται ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία φανερώνει τὴν ἐρχόμενη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, κυρίως κατὰ τὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ὁποῖος ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος καθορίστηκε ἐνωρίτατα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Στὸ Β΄ Βιβλίο τῶν Διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων *«Περὶ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων»*, ἀναφέρονται καταλεπτῶς γιὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου ἁγιογραφικῶς βεβαιούμενα. Παραθέτουμε ἐν συνεχείᾳ τὴν εὐχὴ τῆς Χειροτονίας Ἐπισκόπου τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ὅπου ἀναφέρεται τὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου στὴν Ἐκκλησία. Καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν εὐχὴ τῆς σὲ Ἐπίσκοπο χειροτονίας, ὅπως τελεῖται τὸ Μυστήριο σήμερα, στὴν ὁποία ἐπαναλαμβάνεται ἢ ἐκφράζεται ἡ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου.

«... δὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου, καρδιογνῶστα θεέ, ἐπὶ

τὸν δοῦλόν σου τόνδε, ὃν ἐξελέξω εἰς ἐπίσκοπον, ποιμαίνειν τὴν ἁγίαν σου ποίμνην καὶ ἀρχιερατεύειν σοι, ἀμέμπτως λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ ἐξιλασκόμενόν σου τὸ πρόσωπον, ἐπισυναγαγεῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν σωζομένων καὶ προσφέρειν σοι τὰ δῶρα τῆς Ἁγίας σου ἐκκλησίας. δὸς αὐτῷ, δέσποτα παντοκράτορ, διὰ τοῦ Χριστοῦ σου τὴν μετουσίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὥστε ἔχειν ἐξουσίαν «ἀφιέναι ἁμαρτίας» κατὰ τὴν ἐντολήν σου, διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμά σου, «λύειν δὲ πάντα σύνδεσμον» κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις, εὐαρεστεῖν δέ σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως προσφέροντά σοι «καθαράν» καὶ ἀναίμακτον «θυσίαν», ἣν διὰ Χριστοῦ διετάξω, τὸ μυστήριον τῆς καινῆς διαθήκης, «εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ» Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, δι' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας ἐν ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων...»[33].

«... Αὐτός, Δέσποτα τῶν ἁπάντων, καὶ τοῦτον τὸν ψηφισθέντα, καὶ ἀξιωθέντα ὑπεισελθεῖν τὸν Εὐαγγελικὸν ζυγόν, καὶ τὴν Ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, διὰ τῆς χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ τῶν συμπαρόντων Λειτουργῶν καὶ Συνεπισκόπων, τῇ ἐπιφοιτήσει καὶ δυνάμει, καὶ χάριτι τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, ἐνίσχυσον, ὡς ἐνίσχυσας τοὺς ἁγίους σου Ἀποστόλους, καὶ Προφήτας, ὡς ἔχρισας τοὺς Βασιλεῖς, ὡς ἡγίασας τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀνεπίληπτον αὐτοῦ τὴν Ἀρχιερωσύνην ἀπόδειξον, καὶ πάσῃ σεμνότητι

33. Διαταγαὶ Ἀποστόλων Η΄, VI Β.Ε.Π.Ε.Σ τ. 2, σελ. 144.

κατακοσμῶν, ἅγιον ἀνάδειξον, εἰς τὸ ἄξιον γενέσθαι, τοῦ αἰτεῖν αὐτὸν τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπακούειν σε αὐτοῦ...»[34].

3. Ἡ ἱεραρχικὴ ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας

Εἶναι γνωστό, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἱεραρχικὴ ὀργάνωση κατὰ τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, ὁ ὁποῖος *«ἔδωκε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Προφήτας, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»*. Δηλαδή: Αὐτός, λοιπόν, σὲ ἄλλους ἔδωσε τὸ χάρισμα τοῦ ἀποστόλου, σὲ ἄλλους τοῦ προφήτη, σὲ ἄλλους τοῦ εὐαγγελιστῆ καὶ σὲ ἄλλους τοῦ ποιμένα καὶ διδασκάλου, γιὰ νὰ καταρτίζουν τοὺς πιστοὺς γιὰ τὸ ἔργο τῆς διακονίας, ὥστε νὰ οἰκοδομεῖται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ[35].

Ἡ ἱεραρχικὴ δομὴ προέρχεται ἀπὸ τὸν Τριαδικὸ Θεὸ καὶ ἀποσκοπεῖ στὴν πνευματικὴ ὠφέλεια καὶ σωτηρία τῶν πιστῶν.

Ὁ Κύριος καὶ αἰώνιος καὶ μόνος ἀληθινὸς καὶ κυρίαρχος νομοθέτης θέτει τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας προσδίδοντας σ᾽ αὐτοὺς τὸ θεῖο Του κύρος. Σύμφωνα μὲ αὐτὰ ἡ ἱεραρχία καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Κύριο, ἐξ ὀνόματος τοῦ Ὁποίου καὶ ἐνεργεῖ.

34. Ἀρχιερατικόν, Ἔκδ. Ἀποστολ. Διακονίας, σελ. 93, Ἀθῆναι ,αλοα′
35. Ἐφεσίους δ΄ 11-13.

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στὴν τρίτη ὁμιλία του πρὸς Κολοσσαεῖς ταυτίζει τοὺς θρόνους τῶν Ἀποστόλων καὶ συνεπῶς καὶ τὴν πνευματικὴ ἐξουσία τους μὲ τὸν Θρόνο τοῦ Χριστοῦ καὶ τονίζει ἐμφαντικά, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι διάδοχοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στήν *«διακονίαν τῆς καταλλαγῆς»*: *«Εἰ ὁ Μωϋσέως θρόνος οὕτως ἦν αἰδέσιμος, ὡς δι' ἐκεῖνον ἀκούεσθαι, πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦ Χριστοῦ θρόνος. Ἐκεῖνον ἡμεῖς διεδεξάμεθα· ἀπὸ τούτου φθεγγόμεθα, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Χριστὸς ἔθετο ἐν ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς»*[36].

Δηλαδή: Ἐὰν ὁ θρόνος τοῦ Μωϋσῆ, ἦταν τόσο σεβαστός, ὥστε νὰ ἀκούεται ἐξ αἰτίας ἐκείνου, πολὺ περισσότερο θὰ εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Χριστοῦ. Ἐμεῖς εἴμαστε διάδοχοι Ἐκείνου· ἐκ μέρους Του μιλᾶμε, ἀφ' ὅτου ὁ Χριστὸς μᾶς ἀνέθεσε τὴν διακονία τῆς συμφιλιώσεως.

Ὁ Κύριος περιέβαλε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους τους στὴν Ἐκκλησία μὲ τὴν δική Του ἐξουσία. Ἰδιαίτερα τονίζεται καὶ τοῦτο ἀπὸ τὸν ἴδιο Πατέρα στὴν τρίτη ὁμιλία του στὴν ἀνάληψη τοῦ Κυρίου, στὴν ὁποία ἐξηγεῖ γιατὶ ὁ Κύριος παρέσχε στοὺς Ἀποστόλους «πᾶσαν ἐξουσίαν»: *«Ἣν ἔχει ἐξουσίαν ὁ Σωτήρ, δίδωσι τοῖς Ἀποστόλοις. Ὥσπερ γὰρ οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἄρχοντα πιστευθῆναι ἔθνος, μὴ λαβόντα συγχωρήσεως καὶ θανάτου καὶ τιμωρίας ἐξουσίαν παρὰ βασιλέως· οὕτω καὶ ὁ Σωτὴρ μέλλων καθιστᾷν αὐτοὺς ἄρχοντας τῆς οἰκουμένης, δίδωσιν αὐτοῖς καὶ τιμωρίας ἐξουσίαν καὶ συγχω-*

36. Ἰωαννου Χρυσοστόμου Ὁμιλία Γ΄ πρὸς Κολοσσαεῖς, P.G. 62, 324. Ε.Π.Ε. τόμ. 22, σελ. 148, § 5, στίχ. 3.

ρήσεως, τό, Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται»[37].

Δηλαδή: Τὴν ἴδια ἐξουσία ποὺ ἔχει ὁ Σωτήρας, δίνει στοὺς Ἀποστόλους. Γιατί ὅπως ἕνας λαὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δείξει ἐμπιστοσύνη σὲ κάποιον ἄρχοντα, ὅταν δὲν πάρει ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ τὴν ἐξουσία τῆς συγχωρήσεως, τοῦ θανάτου καὶ τῆς τιμωρίας, ἔτσι καὶ ὁ Σωτήρας ἔχοντας σκοπὸ νὰ κάνει τοὺς ἀποστόλους ἄρχοντες τῆς οἰκουμένης, τοὺς δίνει τὴν ἐξουσία καὶ τῆς τιμωρίας καὶ τῆς συγχωρήσεως, δηλαδὴ τοὺς εἶπε· Σὲ ὅποιους συγχωρήσετε τὶς ἁμαρτίες, τοὺς τὶς συγχωρεῖ καὶ ὁ Θεός· σὲ ὅποιους δὲν τὶς συγχωρήσετε, θὰ μείνουν γιὰ πάντα ἀσυγχώρητες.

Ἐπιτρέψατέ μου, δι' ὀλίγων νὰ ἀναφερθῶ στὴν ἀρχὴ τῆς ἱεραρχικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴ διαμορφώθηκε κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους καὶ ὁλοκληρώθηκε μὲ τὴν συμβολὴ τῶν Μεγάλων Πατέρων τὸν Δ΄ αἰῶνα, γιὰ νὰ συμβάλει τοιουτοτρόπως στὴν διαφύλαξη τῆς ἑνότητας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀργανισμοῦ, τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἔναντι, τόσον τῶν αἱρέσεων, οἱ ὁποῖες ἀπειλοῦσαν νὰ διασπάσουν τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν βλέψεων πρὸς ὑποταγὴν συνόλου τῆς Ἐκκλησίας στὴν κοσμικὴ ἐξουσία τους. Ἡ Ἐκκλησία ἔναντι τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ μετώπου, προέβαινε ἀφ' ἑνὸς μὲν στὴν ἀποκοπὴ τῶν αἱρετικῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, διαφυλάττου-

37. Ἰωάννου Χρυσοστόμου Ὁμιλία Β΄ *«Εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»*, P.G. 52, 777, Ε.Π.Ε. τόμ. 36, σελ. 244, στίχ. 1.

σα γνησία καὶ ἀνόθευτη τὴν θεία ἀλήθεια, ἀφ' ἑτέρου δὲ προέβαλε πρὸς τὸν κοσμικὸ ἄρχοντα τὸ ἀξίωμα, ὅτι *«Θεῷ δεῖ πειθαρχεῖν μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»*[38].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, ὅτι Κεφαλὴ καὶ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Κύριος: *«καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ»*[39]. Δηλαδή: Καὶ ὅλα ὑπέταξε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ αὐτόν, ποὺ τόσο πολὺ ὕψωσε, ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία κεφαλὴ παραπάνω ἀπὸ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν σ' Αὐτή.

Ἡ Ἐκκλησία ὡς πνευματικὴ βασιλεία ἔχει ὑπέρτατη ἀρχὴ τὴν Ἁγία Τριάδα καὶ συγκροτεῖται ἀπὸ αὐτὴ σ' ἕνα καὶ μοναδικὸ ἐπὶ γῆς ὀργανισμό, ποὺ συνδέεται μὲ τὴν κοινὴ πίστη, τὴν συμμετοχὴ στὰ μυστήρια καὶ τὴν ἄσκηση τῆς ἀγάπης. *«Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα»*[40]. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας συγκροτεῖται καὶ διασφαλίζεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐκδηλώνεται δὲ ἐξωτερικὰ καὶ διὰ τῆς ἑνότητας στὴν διοίκηση καὶ διακυβέρνηση αὐτῆς. Ἡ ἑνότητα στὴν διοίκηση καθιερώθηκε ἀπὸ Αὐτὸν τὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος παρήγγειλε στοὺς Ἀποστόλους τὴν διακυβέρνηση τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὄχι χωριστῆς καὶ ἀνεξάρτητης ἀλλήλων κατὰ διαφόρους περιοχὰς καὶ ἐθνότητας, ἀλλὰ ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν συνεργασίᾳ, ὅπως χαρακτηριστικὰ τονίζει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. *«Ἄρχοντες γάρ εἰσιν ὑπὸ Θεοῦ χειροτονηθέντες οἱ ἀπόστολοι· ἄρχοντες, οὐκ ἔθνη καὶ πόλεις*

38. Πράξεων ε΄ 29.
39. Ἐφεσίους α΄ 22.
40. Ἐφεσίους δ΄ 5.

διαφόρους λαμβάνοντες, ἀλλὰ πάντες κοινῇ τὴν οἰκουμένην ἐμπιστευθέντες»[41].

Δηλαδή: Γιατί οἱ ἀπόστολοι εἶναι ἄρχοντες ποὺ χειροτονήθηκαν ἀπὸ τὸ Θεό· ἄρχοντες ποὺ δὲν παίρνουν ἔθνη καὶ διάφορες πόλεις, ἀλλὰ ἔχουν ἀναλάβει ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ τὴν οἰκουμένη.

Τὴν μορφὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακυβερνήσεως ποὺ καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Κύριο, πραγματοποίησαν μὲν οἱ Ἀπόστολοι, ἐκλήθησαν δὲ νὰ συνεχίσουν οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι κατεστάθησαν ἀπ' αὐτοὺς ὡς διάδοχοί τους. Οἱ Ἐπίσκοποι διακρίνονται τῶν Ἀποστόλων κατὰ τό, ὅτι ἡ διοικητικὴ καὶ ποιμαντική τους ἁρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία περιορίζεται κυρίως σὲ ὡρισμένη περιοχή, τὴν ἐπισκοπή τους, ἀπὸ κοινοῦ ὅμως καὶ στὶς οἰκουμενικὲς συνόδους ἀποτελοῦν τὸ ἀνώτατο ὄργανο, μὲ τὸ ὁποῖο διακυβερνᾶται ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἡ ἑνότητα στὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας ἐμφανίζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς ἑνότητα τῆς διοικήσεως τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ἑνότητα στὴν διοίκηση τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν Ἐπισκόπων, δηλαδὴ τῆς Συνόδου.

Τοιουτοτρόπως, τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας προΐσταται ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος καὶ καλεῖται *«προεστώς»*, *«ἀρχιερεύς»*, *«κοινὸς πατὴρ καὶ διδάσκαλος»*. Πράγματι δὲ οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων ἀσκοῦν *«θείῳ δικαίῳ»* τὸ σύνολον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας καὶ εἶναι στὴν ἐπισκοπή τους οἱ φορεῖς τῆς ἀνώτατης ἐκ-

41. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· Ὁμιλία *«Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις»*, P.G. 51, 93, Ε.Π.Ε. τόμ. 26, σελ. 295, στίχ. 10.

κλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ἐξαρτῶνται ὅλες οἱ λοιπὲς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς καὶ ἐξουσίες. Ἄλλο βέβαια τὸ ζήτημα, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἀποτελεῖ ἀπόλυτο καὶ ἀνεξέλεγκτο *«ἄρχοντα»* τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία κλήθηκε νὰ διακονήσει.

❁

4. Σχέσεις Πρεσβυτέρων καὶ ἐνοριακῶν Στελεχῶν μὲ τὸν Ἐπίσκοπο

Κατὰ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι, ὅποιες εἶναι οἱ σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο, γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ γίνει λόγος πιὸ κάτω, οἱ αὐτὲς πρέπει νὰ εἶναι κατ' ἀναλογίαν καὶ οἱ σχέσεις τῶν λοιπῶν λαϊκῶν συνεργατῶν τῆς ἐνορίας πρὸς τοὺς Ποιμένες Πρεσβυτέρους. Οἱ σχέσεις αὐτὲς εἶναι σχέσεις *συνεργασίας, ἑνότητος, ὑποταγῆς.*

☆ Πνεῦμα *συνεργασίας* πρέπει, νὰ διέπει τὶς σχέσεις τῶν Πρεσβυτέρων πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο. Ὅπως ὁ Κύριος ὁμολόγησε ὅτι *«ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι»*[42] καὶ ὅτι ἐγώ *«ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου»*[43] ἵνα *«τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον»*[44], τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Πρεσβύτεροι περὶ τὸν Ἐπίσκοπο ἐργάζονται στό *«τοῦ Θεοῦ γεώργιον»*. Ἐκεῖνος μὲν ὡς Πατέρας

42. Ἰωάννου ε΄ 17.
43. Πρβλ. Ἰωάννου ι΄ 38.
44. Ἰωάννου δ΄ 34.

Πνευματικὸς ὅλων τῶν σὲ αὐτὸν ἐμπιστευθέντων ψυχῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, μεριμνᾶ πνευματικὰ ἐνδιαφερόμενος γι᾽ αὐτούς, αὐτοὶ δὲ συντρέχουσι αὐτὸν μὲ κάθε προθυμία καὶ πνεῦμα θυσίας στὶς ἀπαραίτητες ἀνάγκες του. Συνέδριο Ἀποστόλων ὀνομάστηκε ὁ σύλλογος τῶν πρεσβυτέρων περὶ τὸν Ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος ἔχει τόπον Κυρίου. Καὶ καθὼς ἐκεῖνοι ἐδιδάσκοντο καὶ στὰ ἔθνη ἐστάλησαν ἀπὸ Αὐτόν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο ἀποστέλλονται στὶς ἐκκλησιαστικὲς διακονίες πρὸς τὸν καταρτισμὸ τοῦ Σώματος τῶν ἁγίων.

Στὸ Βιβλίο τῶν Ἀποστολικῶν Διατάξεων διαβάζουμε: *«Ὡς οὖν οὐκ ἦν ἐξὸν ἀλλογενῆ, μὴ ὄντα λευίτην, προσενέγκαι τι ἢ προσελθεῖν εἰς τὸ θυσιαστήριον ἄνευ τοῦ ἱερέως, οὕτως καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε, εἰ δέ τις ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου ποιεῖ τι, εἰς μάτην ποιεῖ αὐτό· οὐ γὰρ αὐτῷ εἰς ἔργον λογισθήσεται»*[45] καί *«προσήκει οὖν καὶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, τὰς θυσίας ὑμῶν ἤτοι προσφορὰς τῷ ἐπισκόπῳ προσφέρειν ὡς ἀρχιερεῖ, ἢ δι᾽ ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν διακόνων. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῷ προσάγετε· αὐτὸς γὰρ σαφῶς γινώσκει τοὺς θλιβομένους καὶ ἑκάστῳ δίδωσι πρὸς τὸ ἁρμόζον, ὅπως μηδεὶς ἢ πλειστάκις τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἢ τῇ αὐτῇ ἑβδομάδι λαμβάνῃ, ἕτερος δὲ μηδὲ ὅλως· δίκαιον γάρ ἐστιν μᾶλλον τοῖς θλιβομένοις κατὰ ἀλήθειαν ἐπαρκεῖν, ἢ τοῖς νομιζομένοις θλίβεσθαι»*[46].

45. Β.Ε. Π.Ε.Σ. τόμ. 2, κεφ. 28, σελ. 35
46. Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, κεφ. 28, σελ. 36.

Μὲ τὸν σύνδεσμο τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι μεταξύ τους καὶ μὲ τὸν Ἐπίσκοπον θὰ μπορέσουν νὰ πληρώσουν τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, ὁ Ὁποῖος διέταξε *«ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» καί «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις»*[47]. Δηλαδή: Ἔτσι θὰ σᾶς ξεχωρίζουν ὅλοι πὼς εἶστε μαθητές μου, ἂν ἔχετε ἀγάπη ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον.

Ποιό καὶ πόσο εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας καὶ ἀγάπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἂς δοῦμε τοὺς Ἀποστόλους.

Ἐκεῖνοι τὰ ἐγκατέλειψαν ὅλα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ φιλάνθρωπου Δεσπότου καὶ Τὸν ἀκολούθησαν. Ἐστάλησαν δὲ ἀπ' Αὐτὸν στὴν οἰκουμένη καὶ τὰ πάντα ὑπέμειναν φέροντες καρπὸ πολύ, τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ τῶν χριστιανῶν.

☆ Ὄχι μόνο πνεῦμα συνεργασίας, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα ἀγάπης καὶ ἑνότητας πρέπει νὰ χαρακτηρίζει τὶς μεταξὺ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τοῦ Ἐπισκόπου σχέσεις. Ἂς θυμηθοῦμε τὸ λόγο τοῦ Κυρίου *«ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»*[48]. Δηλαδή: ἐκεῖνος ποὺ μένει ἑνωμένος μαζί μου κι ἐγὼ μαζί του, αὐτὸς δίνει ἄφθονο καρπό γιατί χωρὶς ἐμένα δὲν μπορεῖτε νὰ κάνετε τίποτε. Καὶ καθὼς οἱ Ἀπόστολοι δὲν μποροῦσαν νὰ πράξουν κάτι, *«εἰμὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*, ἔτσι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι δὲν μποροῦν νὰ ποιμαίνουν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, εἰ μὴ μόνον, ὅταν μαζὶ μὲ τὸν Ἐπίσκοπο εἶναι ὡς *«ἐν ἑνὶ*

47. Ἰωάννου ιγ΄ 35.

48. Ἰωάννου ιε΄ 5.

σώματι». Ἡ ἑνότητα δὲ αὐτὴ τῶν πρεσβυτέρων μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου πρέπει νὰ διαφυλλάσσεται σὰν ἱερὰ παρακαταθήκη. Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁμολογητής, στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Νοουάτον ὑποστηρίζει, ὅτι τὸ κάθε μέλος τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ δείχνει ὑπομονὴ καὶ καρτερία ἀκόμη καὶ σὲ μαρτύρια γιὰ νὰ μὴ διαιρέσει τὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸ δὲ τὸ μαρτύριο ἀποφαίνεται, ὅτι εἶναι ἀνώτερο καὶ ἀπὸ τὸ μαρτύριο αἵματος. «*Ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ διακόψαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἦν οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλολατρῆσαι γινομένης ἡ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία, κατ' ἐμὲ δὲ καὶ μείζων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας μαρτυρεῖ*»[49].

Δηλαδή: Ἂς πάθει ὁ ἄνθρωπος ὁποιοδήποτε κακό, μόνο νὰ μὴ συντελέσει στὸ νὰ δημιουργηθεῖ σχῖσμα στὴν Ἐκκλησία. Πράγματι, εἶναι ἀνώτερο τὸ μαρτύριο ἐκεῖνο, ποὺ ὑπομένει κάποιος, γιὰ νὰ μὴ συμβάλει στὸν χωρισμὸ καὶ τὴν διαίρεση τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τὸ μαρτύριο, ποὺ ὑπομένει κάποιος ἄλλος, γιὰ νὰ μὴ λατρεύσει τὰ εἴδωλα. Διότι τὸ μαρτύριο, ποὺ ὑφίσταται κανεὶς γιὰ νὰ μὴ λατρεύσει τὰ εἴδωλα, συντελεῖ στὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς, ἐνῶ τὸ μαρτύριο νὰ μὴ δημιουργηθεῖ σχῖσμα στὴν Ἐκκλησία, συντελεῖ στὴν ὠφέλεια καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ διαφύλαξη τῆς ἑνότητας αὐτῆς εἶναι ἀπαραίτητη, καθότι στὴν Ἐκκλησία κανενὸς ἡ ἐξουσία δὲν εἶναι πρωτογενὴς καί «*ἐφ' ἅπαξ δοθεῖσα*», ἀλλὰ δίνεται στὸν κα-

49. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου· Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 17, σελ. 207-208.

θένα καὶ κατέχεται, ἐφ' ὅσον αὐτὸς εὑρίσκεται σὲ συνεχὴ κοινωνία πίστεως καὶ ἀγάπης μὲ αὐτὸν ποὺ τοῦ τὴν ἔδωσε, καθὼς ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία πιστεύει καὶ κελεύει.

Γι' αὐτὸ λέει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος πρὸς Σμυρναίους: *«Οὐκ ἐξόν ἐστιν χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου· οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται»*[50]. Δηλαδή: Δὲν ἐπιτρέπεται χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο οὔτε βάπτισμα οὔτε ἀγάπη νὰ τελεῖται. Ὅ,τι αὐτὸς ἐγκρίνει, αὐτὸ εἶναι καὶ στὸν Θεὸ εὐάρεστο κι ἔτσι θὰ εἶναι ἀσφαλὲς καὶ βέβαιο κάθε τι ποὺ κάνετε.

Πολὺ δὲ περισσότερο οἱ δραστηριότητες τῶν λαϊκῶν συνεργατῶν.

Σύμφωνα μὲ αὐτὰ τότε μόνον οἱ πάσης φύσεως ἁγιαστικὲς καὶ ποιμαντικὲς πράξεις τοῦ Πρεσβυτέρου ἔχουν ἐγκυρότητα καὶ γνησιότητα, ὅταν μὲ σύμφωνη γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου ἐπιτελοῦνται. Καὶ τοῦτο διότι *«οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ»*[51], δηλαδή, κανεὶς δὲν παίρνει μόνος του αὐτὴ τὴν τιμή, ἀλλὰ ὅταν τὸν καλέσει ὁ Θεός, καθιστάμενος πρὸς τοῦτο κατάλληλος *«διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου»*[52].

☆ Καὶ τὸ τρίτο ποὺ χαρακτηρίζει τὶς σχέσεις αὐτὲς καλεῖται *ὑποταγή*. Καθὼς τάξη συνέχει καὶ τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια, κατὰ τὸν Θεολόγο Γρηγόριο, τοιουτο-

50. Ἰγν. Θεοφόρου· Σμυρναίοις Β.Ε. Π.Ε.Σ. τ. 2. σελ. 281, VIII 2.
51. Ἑβραίους ε΄ 4.
52. Πρβλ. Πράξεων η΄ 18.

τρόπως ἡ εὐταξία πρέπει νὰ φυλάσσεται ὡς συνεκτικὴ καὶ **συστατική;**. Καὶ οἱ μὲν Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι καὶ Κληρικοὶ ὅλοι νὰ ὑποτάσσονται στὸν ἴδιον αὐτῶν Ἐπίσκοπο, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι στὴν σύνοδο τῶν Ἐπισκόπων. Οἱ δὲ πιστοὶ στοὺς Πνευματικοὺς Ποιμένες καὶ Πατέρες τους.

Αὐτὴ τὴν εὐταξία καὶ ὑποταγὴ διατάσσουν καὶ διαφυλάσσουν κανόνες Ἀποστολικοί, θείων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καθὼς καὶ Πατέρων.

Ἀναφέρουμε τὸν ΛΑ΄ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων:

«Εἴ τις Πρεσβύτερος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγει, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξει, μηδὲν κατεγνωκὼς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω ὡς φίλαρχος. Τύραννος γάρ ἐστιν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοί, καὶ ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν»[57]. Ὁ Κανόνας αὐτὸς εὑρίσκεται σὲ συμφωνία μὲ τὸν Ε΄ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ:

«Εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔστησε, καί, τοῦ Ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου, ἀπειθείη, καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι μηδὲ ὑπακούειν, καὶ πρῶτον, καὶ δεύτερον καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμήν. Εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς στασιώδη αὐτὸν ἐπιστρέφεσθαι»[58].

57. Πηδάλιον σελ. 32.

58. Πηδάλιον σελ. 410.

Καὶ ὁ ΙΗ΄ τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς διακελεύει:

«Τὸ τῆς συνωμοσίας, ἢ φατρίας ἔγκλημα, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντῃ κεκώλυται, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει. Εἴ τινες τοίνυν Κληρικοί, ἢ Μονάζοντες εὑρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἤ φατριάζοντες, ἢ κατασκευὰς τυρεύοντες Ἐπισκόποις ἢ Συγκληρικοῖς, ἐκπιπτέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ»[59]. Ὁ Κανόνας εὑρίσκεται σὲ συμφωνία μὲ τὸν ΛΔ΄ τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς, ὁ ὁποῖος διατάσσει νὰ καθαιροῦνται οἱ Κληρικοὶ οἱ συνωμοτοῦντες καὶ φατριάζοντες κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου τους καὶ τῶν συγκληρικῶν τους. Ὁ δὲ ΣΤ΄ τῆς αὐτῆς Συνόδου καθαιρεῖ τοὺς βαπτίζοντας ἢ λειτουργοῦντας σὲ εὐκτηρίους οἴκους, παρὰ γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου τους. Ὁ ΞΒ΄ τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ ὁ ΙΓ΄ τῆς Πρωτοδευτέρας καθαιρεῖ τὸν Πρεσβύτερο καὶ Διάκονο ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος γιὰ κάποια ἐγκλήματα τοῦ Ἐπισκόπου του, ἤθελε χωριστεῖ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομά του ἔπαυε νὰ ἀναφέρει κατὰ τὸ σύνηθες στὶς ἱερὲς τελετές, πρὶν ἢ γίνει συνοδικὴ ἐξέτασις περὶ τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἐπίσκοπος καθαιρεῖται, ἐὰν κατὰ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου τολμήσει κάτι τέτοιο κατὰ τὸν ΙΔ΄ τῆς αὐτῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου:

«Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἐγκλήματος πρόφασιν ποιούμενος κατὰ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστήσοι ἑαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ εἰθισμέ-

59. Πηδάλιον, σελ. 200.

νον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ· τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος καθῃρημένος εἶναι, εἰ μόνον ἀποστὰς τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, σχίσμα ποιήσοι· δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν, καὶ μήτε τὸν Πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, μήτε τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου»[60]. Καὶ Μητροπολίτης ὡσαύτως καθαιρεῖται, ἐὰν χωρίσει τὸν ἑαυτό του τῆς κοινωνίας τοῦ οἰκείου Πατριάρχη κατὰ τὸν ΙΕ΄ τῆς αὐτῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου:

«Τὰ ὁρισθέντα περὶ Πρεσβυτέρων καὶ Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ Πατριαρχῶν ἁρμόζει. Ὥστε εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης τολμήσοι ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὡρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως, σχίσμα ποιήσοι· τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη τοῦτο παρανομήσας...»[61]. Κατὰ δὲ τὸν ΣΤ΄ τῆς ἐν Γάγγρᾳ:

«Εἴ τις παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ Πρεσβύτερου, κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω»[62] καὶ Ι΄ καὶ ΙΑ΄ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

«Ἐάν τις τυχὸν Πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καταγνωσθείς, φυσιότητί τινι καὶ ὑπερηφανείᾳ

60. Πηδάλιον σελ. 357.
61. Πηδάλιον, σελ. 358.
62. Πηδάλιον, σελ. 399.

ἐπαρθείς, ἡγήσηται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τῷ Θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθείη κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω»[63].

«Ἐάν τις Πρεσβύτερος ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῇ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γειτνιῶσιν Ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τοῦ πράγματος ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ καταλλαγῇ. Τοῦτο δὲ ἐὰν μὴ ποιήσῃ, ἀλλ' ὅπερ ἀπείη, ὑπεροψίᾳ φυσιούμενος, ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ παρὰ μίαν μετά τινων σχίσμα ποιῶν, ἁγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθήτω καὶ τὸν ἴδιον τόπον ἀπωλεσάτω, σκοπουμένου, μήποτε κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου μέμψιν ἔχῃ δικαίαν»[64].

Οἱ χωριζόμενοι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπό τους Πρεσβύτεροι, ὄχι μόνον καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται σὲ ἀνάθεμα.

Ὁ δὲ ΛΘ΄ Ἀποστολικὸς Κανόνας ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι:

«Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος» διορίζει κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, *«ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου των, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐνεργήσουν κανένα ἱερατικὸν λειτούργημα, τόσον ἀπὸ ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἔχουσι μὲν αὐ-*

63. Πηδάλιον σελ. 469.

64. Πηδάλιον σελ. 469.

τοὶ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς χειροτονίας, τὴν δὲ ἐνέργειαν αὐτῶν νὰ ἐπιτελέσουν δὲν ἠμποροῦν χωρὶς τοῦ Ἀρχιερέως τὴν γνώμην. Ἐπειδή, λέγει, ὁ Ἐπίσκοπος κυρίως καὶ κατ' ἐξοχήν, ἐνεπιστεύθη τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ κατ' ἐξοχὴν αὐτός, ὡς ποιμήν, ἔχει νὰ ζητηθῇ χρεωστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, λογαριασμὸν ἀκριβὸν διὰ τὰς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου Του»[65].

Αὐτὸ δὲ μόνον λέμε, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτὴ δόθηκε στοὺς Ἐπισκόπους ὡς ἔχοντες τὴν φροντίδα ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ διακονήσουν τὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα οἱ πάντες *«καταντήσωμεν εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»*[66] καὶ ὄχι γιὰ νὰ κατεξουσιάζουν τὸν κλῆρο, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐθνῶν.

5. Σχέσεις τῶν Ποιμένων μὲ τὸ Ποίμνιο

Ἀπαραίτητο χρέος ἔχει κάθε πρεσβύτερος νὰ διδάσκει στὸ ποίμνιό του τὰ εὐσεβὴ δόγματα καὶ τὴν ὀρθὴ πίστη καὶ ἐνάρετο πολιτεία. Διότι λέει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτη Ἰεζεκιὴλ πρὸς τοὺς προεστῶτας τῶν λαῶν «υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν τέθεικά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον καὶ διαπειλήσῃ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ». Δηλαδή: Ἄνθρωπε, σὲ ἔχω ἐγκαταστήσει μεταξὺ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰσραὴλ σὰν ἄλλο φρουρό. Θὰ ἀκούσεις ἀπὸ τὸ στόμα μου λόγο καὶ μὲ αὐτὸν θὰ τοὺς ἀπειλήσεις ἐκ μέρους μου[67].

65. Πηδάλιον σελ. 44.
66. Ἐφεσίους δ΄ 13.
67. Ἰεζεκιὴλ γ΄ 17.

Ἀπὸ αὐτὸ γίνεται φανερὸ ὅτι ὁ πρεσβύτερος εἶναι πατέρας καὶ ἐπιμελητὴς ψυχῶν ὅπως καὶ ὁ Ἐπίσκοπος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει *«Οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν (τῶν πρεσβυτέρων δηλαδή) καὶ τῶν ἐπισκόπων. Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεδειγμένοι καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας... τῇ γὰρ χειροτονίᾳ μόνῃ ὑπερβεβήκασι, καὶ τοῦτο μόνῳ δοκοῦσι πλεονεκτεῖν τῶν πρεσβυτέρων»*[68]. Δηλαδή: Δὲν εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόσταση μεταξὺ αὐτῶν (τῶν Πρεσβυτέρων) καὶ τῶν Ἐπισκόπων. Γιατὶ καὶ αὐτοὶ εἶναι ταγμένοι γιὰ τὴν διδασκαλία καὶ τὴν προστασία τῆς Ἐκκλησίας... Ὑπερτεροῦν μόνο ὡς πρὸς τὴν χειροτονία, καὶ σ' αὐτὸ φαίνεται ὅτι πλεονεκτοῦν ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους.

Πατέρας καὶ διδάσκαλος εἶναι ὁ Πρεσβύτερος τοῦ ποιμνίου του. Καὶ ἔχει τὴν φροντίδα του. Καὶ καλεῖται νὰ ἀγαπᾶ αὐτό, ὅπως καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν ἐπισκοπή του καὶ ὅπως ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησία.

Αὐτή, πιστεύω, ὅτι εἶναι ἡ μοναδικὴ σχέση Πρεσβυτέρου καὶ ποιμνίου, ὅπως αὐτὴ ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση.

Τὰ δὲ καθήκοντα τοῦ πρεσβυτέρου πρὸς τὴν ποίμνη του συνέχονται ἀπὸ μιὰ καὶ μόνη ἀρετὴ καὶ σχέση, δηλαδὴ τῆς ἀγάπης.

Ἡ ἀγάπη τοῦ πληρώματος κινεῖ τὴν καρδιὰ καὶ τὸ νοῦ τοῦ πρεσβυτέρου, ἡ ὁποία πρέπει νὰ φθάνει μέχρι τὸ νὰ πάσχει γι' αὐτὸ καὶ τὸν Χριστό.

Ἀπὸ αὐτὴ ἀντλεῖ τὴν συγνώμη γιὰ τοὺς παραπι-

68. Ἰωάννου Χρυσοστόμου· Ὁμιλία ια΄ εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον Α΄ ἐπιστολήν, Ε.Π.Ε. τ. 23, σελ. 290.

κραίνοντας αὐτόν. Μὲ αὐτὴν ἐπιμελεῖται τὴν σωτηρία τῶν ἁμαρτωλῶν. Ἀπὸ αὐτὴ κινούμενος γίνεται *«τοῖς πᾶσι τὰ πάντα»*, ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἀπὸ αὐτὴ κινούμενος ἀναζητᾶ τὸ πλανώμενο, περικρατεῖ τὰ γηρατειά, νουθετεῖ τὴν νεότητα, προσεύχεται καὶ προσφέρει γι' αὐτοὺς τὴν λογικὴ καὶ εὐάρεστη στὸν Θεὸ λατρεία.

Ἡ ἀγάπη ἐμποδίζει τὸν πρεσβύτερο νὰ ἐγκαταλείπει τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ ἀπαίδευτο, ἀδίδακτο, ἀποίμαντο.

Ἀλλὰ ἐὰν γιὰ τὸν πρεσβύτερο εὑρίσκεται πρὸ αὐτοῦ ἡ εἰκόνα τοῦ καλοῦ ποιμένα, ὅπως αὐτὴ σκιαγραφήθηκε ἀπὸ τὸν Κύριο στὸ ι΄ κεφάλαιο τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ἀσφαλῶς καὶ τὸ ποίμνιο ὀφείλει σ' αὐτὸν τὴν ὀφειλόμενη τιμὴ καὶ τὸν προσήκοντα σεβασμό.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει ὅτι: *«Οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν»*, δηλαδή, οἱ Πρεσβύτεροι ποὺ προΐστανται καλά, νὰ ἀνταμείβονται διπλά[69] καὶ πάλι λέει: *«Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν»*[70]. Δηλαδή: Σᾶς παρακαλοῦμε, ἀδελφοί, νὰ ἀναγνωρίζετε ὅσους ἀπὸ σᾶς κοπιάζουν καὶ προΐστανται ἀνάμεσά σας, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ σᾶς νουθετοῦν. Γιὰ τὸ ἔργο τους αὐτὸ νὰ τοὺς περιβάλλετε μὲ περισσὴ τιμὴ καὶ ἀγάπη.

Γράφουν δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ στίς *«Διαταγαῖς»* βιβλίο ζ΄ κεφ. ι΄ *«τὸν λαλοῦντα σοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δο-*

69. Τιμόθεον Α΄ ε΄ 17.

70. Θεσσαλονικοῖς Α΄ ε΄ 12-13.

ξάσεις, μνησθήσῃ δὲ αὐτοῦ ἡμέρας καὶ νυκτός· τιμήσεις δὲ αὐτὸν οὐχ ὡς γεννήσεως αἴτιον, ἀλλ' ὡς τοῦ εὖ εἶναι σοι πρόξενον γενόμενον, ὅπου γὰρ περὶ Θεοῦ διδασκαλία, ἐκεῖ ὁ Θεὸς πάρεστιν. Ἐκζητήσεις καθ' ἡμέραν τὸ πρόσωπον τῶν ἁγίων, ἵνα ἐπαναπαύῃ τοῖς λόγοις αὐτῶν· οὐ ποιήσεις ἔχθραν πρὸς αὐτούς, ἀναμνησθεὶς Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν τοὺς ἀντιστάντας τῷ Μωσῇ».

Γιὰ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας λέει διὰ τοῦ προφήτη Ἡσαΐα ὁ Θεός: *«Καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν σου, Ἰερουσαλήμ, κατέστησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα, οἳ διὰ τέλους οὐ σιωπήσονται μιμνησκόμενοι Κυρίου»*[71]. Δηλαδή: Καὶ στὰ τείχη σου, ὦ Ἰερουσαλήμ, ἐγκατέστησα φύλακες νὰ φρουροῦν ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ ὅλη τὴν νύκτα, οἱ ὁποῖοι μέχρι τέλους δὲν θὰ σιωπήσουν νὰ θυμοῦνται τὸν Κύριο καὶ νὰ ἐπικαλοῦνται Αὐτὸν γιὰ σένα.

71. Ἡσαΐου ξβ΄ 6.

Ἐπίλογος

Στὸ τόμο αὐτὸ καταθέσαμε τὴν μαρτυρία μας γιὰ θέματα ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ ποιμαντικά.

Κάθε φορὰ ποὺ γράφουμε γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔχουμε ὑπ' ὄψη μας τὰ τῆς Ἀποκαλύψεως ὅτι *«ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ ἐστι τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας»*[1].

1. Ἀποκαλύψεως ιθ΄ 10.

Εκδοτική Παραγωγή



ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Αριάνου 12-16, 116 36 Αθήνα

Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7023

www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr